

Izhaja ob 4. zjutraj.

Stane mesečno Din 25.—; za ino-
zemstvo Din 40.— neobvezno.

Oglas po tarifu.

Uredništvo:

Ljubljana, Knafova ulica šte. 5/1.
Telefon šte. 72, ponoči tudi
šte. 34.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Opravništvo: Ljubljana, Prešernova
ulica št. 54. — Telefon št. 35.Inseratni oddelk: Ljubljana, Prešer-
nova ulica št. 4. — Telefon št. 499Podružnici: Maribor, Barvarska ulica
št. 1. — Celje, Aleksandrova cestaRačun pri poštnem ček. zavodu: Ljub-
ljana št. 11.842. — Praha čisto 78.180
Wien, Nr. 105.241.

Silen ciklon, toča in nove velike povodnji v Sloveniji

V Gornji Savski dolini porušenih 8 državnih in 14 privatnih mostov, več hiš in gospodarskih poslopij. — Težka opustošenja v Kranju.

Razdejanja v Savinjski dolini. — Zaloška ravnina zopet pod vodo.

Včerajšnji dan in včerajšnja noč ostane-
ta nedvomno pač vsakemu leta in le-
ta v spominu. Kajti taka groza in tak
strah, kot smo ga preživljali včeraj, se
vtrine v spomin in pustni sledove.

Ze dopoldne so se kopičile pod ne-
bom strahotne mase oblakov, ki so se
podile od juga proti vzhodu in jih ni bi-
lo ne konca ne kraja. Pihal je močan, a
tako topel veter, da so se ljudje na uli-
cah pošteno potili pod pretežkim sukn-
jami. Izpod neba je samo zdajpazdaj
zapršelo, toda samo za hipce in veter
je zopet osušil zrak.

Zvečer je pričelo pobjiskavati, sprva
od daleč izza Polhograjskega pogorja,
zadaj za Krimom in nad gorejskimi ve-
likami. Nekako ob 22.30 se je prignal od
juga sem močnejši veter, ki je dirjal s
silno brzino proti severovzhodu. Počelo
se je bliskati in zaviti, svetlobne kače
so hip na hip svigale ter rezale kopice
črnih oblakov, ki so visele nizko nad
zemljo. Po 23. uri so butali ob mesto
novi mogočni vetrovi valovi, se odbi-
jali od hiš in si delali pot skozi mestne
ulice.

Vihar se je razvil v

strahovit ciklon,

kakor ga Ljubljancem menda sploh ne
pomnijo. Veter je divje tulil, pod stre-
hami je žvižgalo, okoli so se trgala s te-
čajev, šipe so zvenkale in na tla, s streh
se je lejla trgati opeka in med hrustom
in trusom padati na cestni tlak. "Stra-
hoviti ciklon, ki se je gnil s hitrostjo
25 do 30 m na sekundo, je grozil, da
poruši vse, kar je stalo na prostem ne-
zavarovano. Ljudje so prestrašeni pla-
nili s posteli, prižigali luči in strmeli
skozi okna v temo, ki so jo od hipa do
hipa trgali vid jemajoči bliski. Javni lo-
kali so se v hipu spraznili, vsakdo je
hitel domov. Na ulicah so se nudili opa-
zovalcem kaj pisani prizori. Vse se je
stiskalo k zidovim hiš, kajti opeka je
padala s streh in nevarno ogrožala vsa-
kega posameznega pasanta. Koliko
klobukov je veter strgal z glav, je te-
žko reči, sigurno pa je, da je veliko za-
pomenicev prišlo domov brez pokrivala.

Okrog 23.30 se je zločesti vihar za hi-
pec umiril, nenadoma pa je pretrgal ne-
bo mogočen blisk, da se je Ljubljana
videla kakor v dnevni svetlobi. Vmes
je udaril vrtol, nakrat pa so se
odprle nebeske zatvornice in vtila se
je silovita ploha. Strašen naliy se je po
preteku četrte ure izmirl v težak dež,
ki je padal skoro do 1. ure. Vmes je
grmel in se bliskalo, da je bilo strah.
Nenadoma pa se je vtila znova silna
ploha, ki se je pretvorila malce nato v
strašen orkan. Na zemljo je

udarila toča,

sprva drobna, nato debelejša. Zdelo se
je, kakor da so zbesnele vse naravne
sile. Bilo je, kakor da se bliža konec
sveta. Vse je čakalo, kaj bo iz tega. Gro-
za in strah sta objela vsakega posamez-
nika. Siloviti orkan je divjal nemoteno
dalje in se izmirl šele proti 2. uri po-
noči. Bila je strašna noč, polna groze in
pošastnosti.

Šele, ko se je zdanilo, je bilo mogoče
pregledati divje razdejanje. Po ulicah
in cestah je bilo videti v dolgih vrstah
ob obeh straneh na tleh vse polno ope-
ke. Na mnogih hišah so bile v oknih
razbite šipe ali je veter odtrgal cela
okna, ki so ležala na tleh. V Šiški je
raz tri strehe odnesel vihar dimnike.
Tudi v Rožni dolini je poškodovanih
več hiš. Veter je deloma raztrgal stre-
he hiš, pometal na tla opeko in odne-
sel žlebove. V Rožniškem in Šišenskem
gozdu je orkan zruval ali zlomil veliko
smrek, nekatero do meter v obsegu.
Vihar, ki je ponoči tulil med redkimi
drevesi pobočja grajskega hriba, se je
zapletel med drevjem na Golovcu, po-
drl na Gradu nekaj dreves, nad Šte-
panjo vasio pa zmetal več debelih
smrek križem krazem, ki so padle čez
električne žice in jih potrgale. Potrga-
ne so žice tudi na lžanski in deloma na
Dolenjski cesti proti Rudniku.

Pa tudi centrum Ljubljane siloviti or-
kan ni prizanesel. V Zvezdi je vetrovni
val izruval mogočen kostanj in ga vrgel
na podstavek bivšega spomenika Ra-
deckega. Burja je potrgala s kostonjev
poslednje listje, katero je raztrosila vse
naokrog po mestnih ulicah; a niti pro-
sto deblo se ni moglo upirati strašnemu
vrtincastemu pritisku razbesnele burje.
Dalje je na vrtu Pajhlove hiše na Rimski
cesti orkan zlomil debelo smreko, ki je
padla preko ograje in pretrgala elek-
trično žico. V Zrinjskega ulici je orkan
na hiši št. 5 odnesel nad stanovanjem
univ. prof. dr. Arturja Gavazzija del
strehe, tako da je deževnica prihajala
celo že v stanovanje.

Največjo škodo v mestu pa je vihar
prizadejal

poslopje ženske bolnice

na Stari poti za Leoniščem. Vihar je
okrog 1. ure ponoči privzdignil na sred-
njem traktu del pločevinaste strehe, na-
to pa raztrgal večji kos. S strehe sta
padli dve težki okni in zgrmili na tla.
Sledil je kamin, razdivjani element pa
je zavil nato še večje kose ploščate
strehe in nakrat je z velikanskim tru-
ščem odletelo vse skupaj na tla v kot
dvorišča. Pločevina je pobrala s seboj
mnogo opeke, nekaj pa je je padlo na
tlak v podstrešje. Zlomljen je tudi stre-
lovod na desnem traktu objekta. Skup-
na škoda, ki jo je strašni orkan priza-
dejal poslopju, znaša okrog 30.000 Din.
Škoda si je včeraj dopoldne ogledal
inspektor za zdravstvo, g. dr. Vuk e-
vič. Ženski bolnici je treba priskrbiti
nujno na pomoč z izdatnim kreditom.

Človeška žrtev

Strašni ciklon, ki je divjal ponoči, je
okrog 23. ure zahteval tudi človeško
žrtev. Ko se je ob omenjenem času
vračal krojaški pomočnik Ferdinand
Breznik, stanujoč v Vodmatu, domov, je
nakrat začul na dvorišču Pečarjeve hi-
še krik človeka, kateremu je sledilo
obupno stokanje. Hitel je za glasom in
našel hip nato na dvorišču na tleh leže-
čega nezvestnega človeka, vsega v
krvi. Breznik je skočil na cesto in pri-
klical stražnika Antona Rusana, ki je
spoznal v ponesrečenca 2 letnega Pe-
čarjevega hlapca Jakoba Volkarja.
Omedlelega težko po kolovanege Vol-
karja so odpeljali v bolnico, kjer je ostal
nezavesten vso noč. Po izpovedi nata-
karice Pečarjeve gostilne, Marije Trček,
je Volkar zlezal iz hlevskega podstrešja
na strehe, hoteč priti na ta način na
hodnik stanovanjske hiše, kjer je hotel
povasovati. Vihar pa ga je zavrabil in
ga vrgel na tla. Volkar je pade 4 m
globoko ter dobil pri padcu težke no-
tranje poškodbe.

Kakor v mestu je divjal vihar tudi v
okolici. Podil se je z blazno razglo čez
Ljubljansko polje in podrli tamkaj več
kozolcev. Tudi v Mesnem lozu je podrli
vihar več dreves in deloma razkrl ne-
kaj šup. Več kozolcev je pod tih tudi v
okolici Št. Vida in na Višmarjem
polju. V gozdovih leži deloma izruvanih
deloma pa zlomljenih mnogo smrek,
med temi tudi take z orjaškimi deili.

Povodenj pri Zalogu

Ogromne vodne mase, ki jih je po-
vod bregove prestopajoča Sava nosi-
la z gorejske strani, so se doli od Sne-
berja in Berčevega razlila po vsej ravn-
ini tja do Dolskega tako da je posa a
vsa ravan veliko jezero. Ki napravlja na
potnika, vozečega se v vlakni proti Zi-
danem mostu ali narobe, vtis groze in
strahu. Pri Zalogu je pove ala raka-
strofo še Ljubljana, ki je od Most dalje
očividno naraščala. Vsa ravan katih 5
do 8 km na širino je pod vodo. Leseni
most, ki vodi pri Zalogu čez Ljubljani-
co, je bil dopoldne pod vodo in tudi del
ceste proti Lazam. Ob železniškem na-
sipu stoječe hiše so stale do 1 m pod
vodo.

Prebivalci, zlasti trije mlinarji, ob
drugače mirnem potoku Zadobrovič,
ki teče na desni strani Save ter se izliva
v Ljubljano, so bili v največji nevar-
nosti, ko so opazili silno naraščanje Sa-
ve, ki se je mahoma razlila po polju in
travniki. Začeli so takoj snaravljati naj-
nujnejše stvari in živino na varno. Na-
ravno, da jim je noč, temna in viharna,
ovirala reševalno delo. Zateči so se
moral v svoje višje stoječe prostore ter
med velikim strahom in obupom priča-
kovali, kaj jim prinese beli dan. Opol-
noči, ko je ciklon najhuje divjal, so se
stisnili pod strehe. Obup se jih je pola-
ščal, ko so videli, da jim je zopet vse
uničeno, vse, kar so letos pridelali z
največjim trdom in kar jim je oslalo,
da se skromno prežive čez zimo.

Ob potoku Zadobrovič stoji trije
mlini, ki so prejšnja leta prav dobro
uspevali, ker jih ni nikdar tako stra-
šofalno ogrožala naraščajoča Sava. Prvi
mlin, najvišji, je last posestnika
Primarja, p. d. Perlesa. Drugi je last po-
sestnika Janeza Plečnika, p. d. Mic-
rnika in tretji last posestnika Janeza Ste-
leta, ki je ob vsaki povodnji v resnici
najbolj ogrožen, kajti proti njegovemu
mlinu prodira tudi naraščajoča Ljublja-
nica. Ko se je zdanilo, so vsi trije sku-
šali rešiti predvsem živino ter jo pre-
peljati v Zalog na varno. Bile pa so ve-
like težkote. Ob 7. zjutraj je tu Sava
dosegla višek ter proti poldnevu začela
padati. Mlinar Plečnik je z večjim čol-
nom skušal spraviti na varno na za-
loško stran tri prešiče. V čolnu so se
vozile tudi štiri osebe. Čoln je daleč od
mlina sredi vode zadela ob drevo ter se
prevrnil. Ljudje so se k sreči rešili na
ta način, da so splezali na drevesa ter
čakali pomoči. Trije prašiči so pa padli

v vodo. To veliko nevarnost sta zapa-
zila brata France in Herman Stele ter
prihitala na pomoč. Rešila sta dva pla-
vajoča prašiča ter ju potegnili z las: no
nevarnost v svoj čoln, dočim je postal
tretji prašič žrtev valov.

V čolnu pri Steletu

Vaš poročevalec je imel popoldne pri-
liko, da si ogleda divjanje naravnih sil
sredi ogromnega jezera. S čolnom sta
ga prepeljala brata Stele na njiju dom,
kjer je povodenj napravila neprecenli-
vo škodo. Prizor je grozen in nepopis-
ljiv, samo fotografska kamera bi lahko
nazorno predložila čitateljem pretresli-
ve momente, kako divjajo vodne mase
okoli tega mlina. Lepo poslopje je okrog
in okrog obdano z vodo. Pod kozolcem
so prideli v vodi. Tako tudi vozovi, ajda
in drugo. Vse plava. Zage skoraj ni
spoznati. Plavajo okrog hlodi. Posestnik
Janez Plečnik je ljubitelj čebel. Toda
njegove čebele so v vseh žrtev v vseh.
Šrambe za poljske pridleke pod vo-
ti. Ostalo mu je le prešiče še neopkvarje-
nega krompirja in nekoliko koruze. V
hlevu stoji živina na lesenem, 1½ metra
visokem odru. V kuhinji ni poznati, kje
stoji štedilnik. Umazani, blata polna vo-

Poplave v Savski dolini in Kokri

Grozoto in pošastnost te noči pa je
najhuje občutila Gorejska, ki je bila
pravzaprav središče vprejskih orka-
nov, ki so z bliski, na lvi in viharji, po-
vsem pomladanskimi, divjali vso noč.
Vsed poplavljenega vremena se je stal na
planinah ravno zapadli sneg, našli so
mogočni hudourniki. Sava in pritoki so
naraščali od minute do minute. Deže-
valo je tudi visoko gori v planinah. Sava
je bobnela v dolino s silno močjo.

V Kranju je dosegla včeraj popoldne

6.10 m nad normalo

in je presegla za pol metra celo višino
iz leta 1904 in 1925. Od 21. ure do 1. eh
zjutraj v noči od peka na sobo. o je
narasla kar za 3,5 m. Tudi Kokra je do-
segla 3 m nad normalo.

Kranj brez vode in luči

Veka so opustošena v Kranju, kjer
je Sava v čolnu pod mesom naravnost
osnela. Okrog 23. ure je z prečja ob-
livali prve tovarniške opek. e jugo-
ske na Gasteju pod železniškim na-
sipom. Radi nevarnosti, za zanjeje vode
prostore, je od ed. o vodstvo tovarne
nastavljencem, da spravjo tekočino
biago na varno. Le z največjim na-
porom je usodje opravilo to delo. Medtem
je voda že udra v tovarno in d. sega
tamkaj skoro pol metra višine. V vodi
so stali vsi opek. i, enako stanovanjske
hiše, iz katerih niso mogli stanovaleci do
popoldne, ker je bilo prevzajanje s čol-
nom nadvse nevarno. V kletih, kjer
imajo dvarnice, kakor tudi v pritli. n. h
stanovanjih, je stala voda skoro u eter
visoko. Včeraj popoldne je segala Sava
že do železniškega naspa. Jugoska
ima ogromno škodo; ceni se na več sto
tisoč dinarjev.

Se huje razdiralno delo je opravila
Sava pri Majdičevem mlinu. Naprej je
porašala zatvornice pri gorenjem mlinu,
katero tesovje se je napravilo poleg
mlina pred lesenim mostom, ki veze
otok z obrežjem. Včeraj okrog 9. do-
poldne se je zrušil most, kmalu nato se
nižje ležeče zatvornice. S. ezi ki pog-
avar je še preje alarmiral gasilce, ven-
dar je bila njihova pomoč že prepozna.
Tudi otok je bil de. ona poplavljen.
Dalje je Sava udra v nove ob. ekte
usnarne Foliak d. d., da so bili s. roji
meter visoko v vodi. Enaka usoda je
doletela tudi usnarino Volič. Ko ra je
podira srednjo jeseno brv na H. je, ter
naplavlja turoino v e. ektrami Mayr, ta-
ko da je bil Kranj do v. e. raj popoldne
brez luči. Škoda v e. ektrami je milijon-
ska. Uničene so vse elektri. ne naprave
z varnostnimi napravami: obramb-
ne stene, most in zatvornice. Vse je
odnesla voda. Pokvar. a se je v Kranju
tudi glavna vodovodna cev, tako da je
bilo mesto včeraj brez pitne vode in
električne luči.

Vode so popoldne znatno padle. Si-
cer se se naliivi ponovili, vendar pa je
pričakovati, da je za enkrat še huja
nevarnost izginila. Veliko vprašanje pa
je, ali bodo mogle tvornice Jugoske
obratovati. Nad tisoč delavcev je v ne-
varnosti, da bodo sedaj brez pos. a, kar
bodo posebno pozimi hudo občutili.

Pa tudi iz Kokrske doline prihajajo
vzmetiljive vesti. Tudi tam je voda
všed raztopljenega snega in hude ne-
vihte napravila velika opustošenja. V
veletokih izpremenjena Kokra je odpla-
vila večino mostov, tako da je promet
od Preddvora nemogoč. Uničena so vsa
pota, ki vodijo iz stranskih dolin in so
zelo važna za izvažanje lesa, ki je glav-

da zaliva vse. Poleg kuhinje se naha-
jajoča družinska soba predstavlja siko
za se. Vse plava, kar niso spravili pod
streho. Je do 1 m visoka. V podstrešju
sta obupana, toda v usodo udana go-
spodarja, matj Lenčka in oče Janez. Ta
sploh mnogo ne reagira. Udan v usodo
čita knjige, slovenske in nemške. Bil je
letos že v devetih prizadet po povodnji.
Njegov mlin je prejšnja leta zmel na te-
den vagon moke. Povodenjske katastrofe
zadnjih dni so mu uničile vso boljšo pri-
hodnost. Ni upati, da bi v borbi proti
divjemu naravnemu elementu kdaj mogel
zmagati. Na vsako vprašanje daje krat-
ke resignacije polne odgovore. V svo-
jih vztrajnih sinovih zre edini spas. Vsa
družina si ne more ničesar top. ega sku-
hati. Edino mleko imajo in kruh, ki ga
pa morajo kupiti. Pri slovesu je bila
edina beseda: «Ob kruhu in mleku!»
Pokazal nam je tudi mlin. Popreje ved-
no čeden in vzoren, je sedaj podoben
razvalini.

Voda je tekem dneva padla pri Za-
logu za približno 30 cm. Toda vsi se
boje noči, kajti črni oblaki na gorejski
strani in ponavljajoči se bliski v kani-
niški strani ne oznanjajo tem ljudem
ničesar dobrega.

ni pridelek omenjene doline. Strašno bo
zopet prizadeta radi tega naša lesna
trgovina. V Tupali. ah je podrli Kokra
most državne ceste Kranj-Jezersko, ta-
ko da je promet prekinjen. Vode so od-
nesle dalje dva okrajna mostova pri
Preddvoru in zgornji Kokri. Sava je po-
rušila pri Podnartu zopet deželni most.
Porušila iz Sorske in Poljanske doline
ne javljajo nobenih novih grozot.

Od Preddvora do Jezerske- ga porušenih 22 mostov

Strašno je razsajala nevihta po vsej
gornji Savski dolini. Najhuje je bilo v
Triglavskem pogorju. Velikanske reke
so pridrvele skozi dolino Vrta in Kr-
mo. Med najhušim grmenjem in tre-
skanjem je pričela izredno narasla vo-
da, kakor je ne pomnijo najstarejši
ljudje, trgati v Mojstrani mostove in
obsežna zidovja. Izpodkopala je Sokol-
ski dom in še eno večjo hišo, stoječo
blizu struge. Obe poslopji sta se poru-
šili. V nevarnosti je bilo pa še več dru-
gih hiš in gospodarskih poslopij, katere
so neustrašeni domačini rešili le s tež-
kim naporom. Človeških žrtev k sreči
ni bilo. Med Dovjem in Hrušico je Sava
na dveh mestih razdrila železniško
progo. Na Hrušici je zopet podkopala
postajno poslopje in odnesla most. Je-
seničani so prestrašeni gledali, kako je
čez bregove udarjajoča Sava odnašala
hlode in deske ter pretlila, da odplavi
barake pod Možakljo.

Most pod Javornikom, kjer pelje pot
na Dobravo, so valovi odnesli že popol-
dne. Ista usoda je doletela tudi radov-
ljski in blejski most. Most v Otočah se
je komaj obdržal. Odneslo je dalje glo-
boški most, most v Podnartu, ki je bil
zgrajen šele pred dvema letoma. Čez
progo pri Podnartu se je razlila voda
200 metrov na široko. Močno je poško-
vana žaga gospe Ambrožičeve v Moj-
strani. Voda je odnesla šest vagonov re-
zanega in okroglega lesa, uničila skoro
popolnoma mizarško delavnico, odnesla
orodje in večjo množino izdelanih
panjev. Nadlovcu Rabiču je voda odne-
la vogal hiše. Mnogo stanovačev hiš

Grozna noč v Savinjski dolini

Celje, 30. oktobra.
Celje in Savinjska dolina je letošnje
leto nenavadno prizadeta po pogostih
poplavalh. Komaj si ljudje malo odah-
nejo od ene, že nastane druga. V petek
že v popoldanskih urah je nastal pre-
cej hud južnjak, ki ni obetal ničesar do-
brega. Popoldne je sila vetra naraščala
od ure do ure. Zvečer je pihal pravcat
«široko». Od časa do časa se je zaga-
njal vroč val in temni oblaki so se ko-
pičili nad vso dolino. Pravcati vihar pa
je nastal po noči, tako da je kar bučalo
okrog oglov. S treh hiš je metalo ope-
ko, lomilo veje in ruvalo drevesa. Po
ulicah so ležale zdrobljene šipe, kakor
ob eksploziji. Velika ploha in pa planin-
ska voda sta napolnila strugo Savinje,
ki je ob jutranjih urah prestopila bre-
gove ter poplavlja vso okolico. Ze po-
poldne je vihar zagnal en splav pri Pe-
trovčah ob mostno oporo in ga popol-
noma razbil. Trdi se, da sta pri tem
našla smrt dva splavarja, vendar se
dosedaj to še ni dalo ugotoviti. Tudi da-
nes v soboto je vreme zelo viharno in
deževno ter se je bati še večje povod-
nji, dasi je voda v strugi že precej padla.
Ponovno se kaže nujnost izvedbe regu-

ob obrežju vode v Mojstrani je zapu-
stilo svoje domove in se izselilo v so-
sedne vasi. Valovi so izpodkopali na
Hrušici še drugo polovico železniške
čuvajnice. Prvo polovico je odnesla vo-
da že pri katastrofi pred tremi leti. Od
Hrušice dalje je progla na dolgi črti
ogrožena in se vrši promet le s pre-
stopanjem.

Na državni cesti v Kokro je odnesla
voda skupno 8 državnih mostov in 14
privatnih. Na dveh krajih je odneslo
cesto do brega, na enem močno izpod-
jedlo. Pri Lamazanu je voda strugo iz-
premenila in teče sedaj, kjer je bila po-
prej cesta. Z Jezerskim splohi ni nobe-
ne zveze več.

V blejskem kotu

Veliko gorje in opustošenje je prineslo
strašno neurje tudi blejskemu kotu. Li-
lo je neprenehoma v gostih kurkih. Se
včeraj, ob 13. uri, je trajalo neurje z
nezmanjšano močjo dalje. Topli južni
vetrovi, ki so stajali sneg na gorah, so
gnali vedno nove težke oblake pred se-
boj in bičali s težkimi vodnimi curki po-
slopja in z vodo že itak prepojeno zem-
ljo. Voda je odplavila most v Krnici čez
Radovno in poleg tega napeljala blejski
vodovod. Bled je brez pitne vode, ena-
ko vse okoliške vasi. Občinski mostovi
čez Radovno: Zumrov, Rakov in Vint-
garski ne obstoje več. O jezovih v
Grabču ni sledu. Bled in okolica sta edi-
no še po prog. čez Jesenice zvezana s
svetom. Vse hiše ob Radovni, ki je to-
krat narasla in divja, kakor nikdar, so
v nevarnosti.

Tržič, 30. oktobra.

V Tržicu je divjal ciklon z nezmani-
šano silo od 6. zvečer do 2. ponoči. Raz-
strehe je pometal nebroj opeke, pobil
šipe, lomil dreve in prevračal kašče.
Električne centrale so imele polno de-
la, da so mogle sproti čistiti korita, pa
se niso mogle ubraniti nezgode. Predi-
niške centrale so stale do polovice noči.
Bornaova pa je tudi to noč prebila vzor-
no. Padajoča opeka je v trenutku po-
bila vse cestne svetilke, da je bila po
sicer prav lepo razsvetljenem Tržicu
tema kakor v rogu. Ob 11. ponoči se je
viharju pridružil še velikanski naliy, ki
je moral biti posebno močen v sve-
toanskem kotu. Potok Mošenik je nam-
reč silno narastel ter je prišla več po-
sestnikov voda v hleve. Kovač Dornik
je odgnal živino v županovo hlev. Koliko
je napravil vihar škode, se ponoči ni
dalo ugotoviti. Šele jutro je pokazalo
gola rebra hiš. Posebno prizadeta je
strela meščanske šole, ki je bila tokrat
v glavnem toku viharja. Dalje ima po-
sestnik Markelj čop strehe popolnoma
odkrit. Sicer pa na trgu ni hiše, kateri
ne bi odneslo s strehe vsaj 20 opek in
pobil vsaj nekaj šip. Škoda je precej
velika, pa se je bati še poplave, kajti
včeraj je zopet deževalo, kakor da bi
bilo iz škafa. Bistrica in Mošenik sta sko-
ro tako velika kakor leta 1923., ko je
Amanu odneslo dvakrat zapored skar-
po, ki je bila še v delu. Kljub tej nesre-
či pa Trščani lahko zahvalijo Boga, da
ni prišla nad nje ona moč elementov,
ki je divjala, sodeč po nebesnih zna-
menjih, drugje. Ozračje je bilo namreč
tako čudovito natlačeno z nečim groz-
nim, da so ljudje instinktivno trepetali
za one, ki so prišli pod milinske kamne
vremenske katastrofe. Včeraj so bili v
Tržicu kljub dežju zidarji in kleparji na
strehah, da popravijo nastalo škodo.
Tudi steklar je imel posla čez glavo.

lacijskega načrta, ako nočemo doživeti
v Celju in okolici katastrofe, kakršne še
ti kraji niso doživeli.

Ljubno ob Savinji, 30. oktobra.

Kakor Poljansko dolino, je tudi našo
dolino obiskalo grozno neurje dvakrat
zaporedoma. Ni še minil teden od zad-
nje poplave, že nas je doletela v noči
od petka na soboto druga. Še občutnejša
katastrofa. Po dvadnevem silnem vi-
harju so se zbrali nad zgornjo Savinjs-
ko dolino težki oblaki. Med Lučamj in
Solčavo ali nad Logarsko dolino se je
utrgal oblak. Ob pol 11. uri ponoči smo
zaslišali iz severozapadne strani vrolo
grmenje, katerega je spremljalo nepre-
trgoma bliskanje. Nihče ni upal leči k
počitku. Slutili smo, da doživljajo Luče
in Solčava nekaj groznega. Po celourn-
nem bobnenju je nekoliko poleglo, a
okoli polnoči je pričel divji ples znova.
Lesni trgovci in splavarji so hiteli k
Savinji reševat splave, toda divje nara-
ščajoča Savinja, ki je podirala jezove,
strugo, drevesa, brvi in mostove, jim je
splave iztrgala naravnost iz rok. V Lu-
čah je bilo alarmirano gasilno društvo,
prebivalce se je pollašal strah in ob-
up, nastala je panika. Ne ve se še, kaj

je s Solčavo. Promet med Ljubnem in Lučami je prekinjen. Poštni avto je pripeljal samo do Ljubnega. Četrte ure od Ljubnega proti Lučam je Savinja raztrgala in odplavila cesto v dolžini 30 m. Tako ste obe vasi, Luče in Solčava odrezani od prometa. Na mestu, kjer je Savinja odplavila cesto, stoji zidana koča, kateri grozi ista usoda.

Proti jutru je Savinja zopet nekoliko padla, a ker se znova vlivajo silne plohe, zopet narašča in ako se danes ne obrne na bolje, se je bati najhujšega.

Mozirje, 30. oktobra.

Danes ponoči je divjala v Savinjskih planinah huda nevihta, ki je povzročila naglo naraščanje Savinje in njenih pritokov. Povodenj je povzročila velikanško škodo na objektih okrajne ceste ter razdrila mostove, brvi, jezove in porušila obrežne naprave. Promet z vozovi med vasi Ljubno, Luče in Solčavo je popolnoma nemogoč. Posebno ogroženi sta vasi Grušnje in St. Janž, kjer je velika nevarnost, da odnese voda vse žage in mlince. Ogrožene so tudi hiše in gospodarska poslopja. Jez ljubljanskega škofa v Nazarjih je voda popolnoma porušila. Istotako tudi grablje, ki so bile nad jezmom za lovljenje plavnega lesa. Škode še ni mogoče preceniti. Nevihte razsajajo še vedno naprej.

V Mariboru ni večje nesreče

Tudi Maribor je imel v petek zvečer nenavadno močan vihar, kakršnega že dolgo ni bilo. Raz strehe je letela opeka, tako da je bilo nevarno hoditi po ulicah. Najhujše je razsajal vihar v parku in okoliških sadovnjakih, kjer je ruval debela drevesa in lomil vejave. Včeraj zjutraj je bil prav žalosten pogled na mestni park, ki ga je že zadnji sneg na vseh koncih in krajih nalomil. V Kopalniški ulici je podrl vihar veliko lipo na vrtu g. Tavčarja. Ulice so bile posejane z zdrobljenimi opekami in odkrušenimi zidovjem. Tudi električno podjetje je moralo prekiniti tok.

Med petkovo burjo se je vsula v okolici Maribora tudi nenavadno debela toča. Vihar pa je bil tamkaj tako močan, da je odnašal hišam cele strehe, stare plote pa je veter kar pomedel.

Včeraj popoldne je po toplem dnevu nad Mariborom zopet zadirjala nevihta z gromom in bliskom. Neurje je bilo čisto posebne vrste. Ravno, ko se je razvila večerna promenada, so žvigali bliski nizko, kakor da bi odskakovali od tal. Po kratkem nalivu pa se je ozračje zopet pomirilo.

Današnja številka obsega 24 strani in stane 3 Din. Prihodnja številka izide v sredo zjutraj.

Cik-cak politika SLS

Ljubljana, 30. oktobra

Že ponovno smo letos opazili, da se politična vodstva in cele SLS neprimerno nestransko nesigurnost. Danes se zaleti v eno smer, jutri se umika, danes koketira z Moskvjo, jutri ji grozi z Zaloško cesto, danes poje republika, jutri vsiljiv monarhizem. Sedaj se kriči o principu, v drugem predstavi pa se pridružuje o potrebi realne gospodarske politike. SLS se je polastil cik-cak, v kojem ji more samo g. Radič še tekmovali. Tako smo poslednjih 14 dni doživeli umik avtonomizma. SLS je ta nauk maskirala v izjavo, da treba predvsem reševati »gospodarska vprašanja«. Kmalu nato smo čuli zahtevo SLS po oblastnih volitvah in končno sramežljivo izjavo g. Korošca, da se ustava priznava in da se bo spoštovala tudi od SLS. O kakem pridržku, da se bo naprej zahtevalo njeno revizijo v avtonomistični smeri, ni g. Korošec niti črhnil. In vendar bi to bilo čisto naravno in logično, ako ni hotel izzvati nasprotnega utisa.

G. Korošec je izjavo dal, da bi se SLS pozvalo na tej podlagi v vlado. Medtem pa je nastopila nova situacija in g. Korošec je moral spoznati, da se je brez protidajave podal predaleč v osredje. Vsakdo in tudi vsa SLS ga je tako razumela in kakor so prej pridigovali klerikalci o avtonomiji, so sedaj hvalili samoupravo in že so v svojih neizmernih drznosti začeli dolžiti SDS, da je le ona kriva, da oblasti še ni in da je celo proti njim, SLS pa da se je od nekdanje navduševala.

Čim pa je g. Korošec videl, da je stopila SLS iz taktične rezerve brez sigurnosti, z drugo besedo, da je šla eksemplarno na led, je zatrobil na umik. Isti hip, ko je SLS odklenkalo glede vlade, je začela pobirati, kar je prej odvrnila. Prav tako kakor smo vnaprej prorokovali, češ da so SLS programске zahteve samo igra.

Danes poje glasilo SLS zopet: »Nikdar«, »Nikdar« ne bo SLS podpirala takozvanega julijskega sporazuma z radičevci. Besede »nikdar« niso sicer doslej poznali v klerikalnem leksikonu, oziroma se jo mora razumeti drugače in to pač v smislu: »do prihodnje prilike se umiriti v vlado«.

Prazno besedičenje o kmetu, ki je v dolgovih in tovarnah, ki stoji, na vsem tem ne more nič spremeniti. Gospodje so se kasno in prekasno spomnili na to, potem ko so 6 let gnali lajno avtonomizma in sta jim bila kmet in delavec deveta briga. Za skledo leče so avtonomijo hoteli zavreči oziroma so jo že zavrgli za samo nado na to skledico.

S svojih najnovejšim umikom se je SLS osmešila in onemogočila še bolj. Če je včeraj avtonomizem odslovila, ne more danes od nikogar resno zahtevati, da se zanj še vnaša in nanj prisega.

Le tako naprej s cik-cakom! Nam se zdi, da celo klerikalni volilci začudenja mislijo in da bo marsikdo začuden vprašal, zakaj SLS »mrtva« koplje zopet iz jame, da ga proglasi za »svetlino« katoliškega ljudstva. Zaman je ves ta trud. Mrtvih obujati ni mogoče.

Alarmantne vesti o izpremembi vlade

Zakaj je prišel v Beograd g. Balugdžić? — Verzija o izvenparlamentarni vladi.

Beograd, 30. oktobra. p. Popoldne so se v političnih krogih jele širiti alarmantne vesti o skorajšnji izpremembi v vladi. Pravijo, da se kralj prav kmalu povrne v Beograd, in da je lahko pričakovati za prihodnje dal odpust vlade. Širijo se celo glasovi, ki pa imajo malo verjetnosti, da ni izključena parlamentarna vlada. Nekateri spravljajo prihod poslanika Balugdžića v Beograd ne samo z zunanjim položajem, ampak tudi z notranjo politiko v zvezi. Centristi so pridno na delu, da utrdijo svojo pozicijo in je zavarujejo pred pašicevci. Zato se je, kakor kažejo razni znaki, glede nettunskih konvencij in ureditve agrarnih odnosov v

Dalmaciji dosegel sporazum, in sicer v tem smislu, da pridejo konvencije pred parlament v doseženi obliki. Naglašajo, da ni mogoče izpremeniti nišar na nettunskih konvencijah. Tudi o tem vprašanju se spravlja v zvezi prihod poslanika Balugdžića v Beograd. Z druge strani menijo nekateri, da se njegovo bivanje v prestolnici nanaša na novo grupiranje evropskih velesil in na gotovo zelo važne dogodke na vzhodu Evrope, do katerih mora biti prav kmalu priči. Čuje se, da je vse to v zvezi z našimi odnosi do Rusije. Obrisi bodočih dogodkov še niso jasni, vidi pa se, da zahteva notranja in tudi zunanja politika novo obliko.

Akcija za skupen nastop opozicije

Prizadevanje za priključitev samostojnih demokratov demokratski zajednici. — Vznemirjenost radikalov radi kolaboracije celokupne opozicije. — Klerikalci popolnoma osamljeni.

Beograd, 30. oktobra. r. O včerajšnji seji Narodne skupščine politični krogi mnogo razpravljajo. Sami radikali ostro obsojajo nastop predsednika vlade, ki je obtožil opozicijo, češ da vodi obstrukcijo. Zlasti se je tudi opazilo tesno sodelovanje med davidovičevci in SDS. Samostojni demokrati so dajali tom borbi, davidovičevci pa so podpirali v skupščini predloge SDS brez običajne ljubosumnosti. Dejansko so člani opozicije v stalnih medsebojnih stikih in pri vseh strankah se skušajo odpraviti težave, da bodo sposobne za čim tesnejše sodelovanje med seboj. Takozvani ožji opozicijski blok skuša obdržati svojo pozicijo tudi brez enega člana (skupine dr. Korošca). Zato zbira vse opozicijske poslance okrog sebe, da se organizirajo za skupen nastop proti vladi. Živahno prizadevanje gre za tem, da vstopijo v demokratsko zajednico tudi samostojni demokrati. Ni še znano, v kolikor je doslej dozorelo to nastojanje. Vsekakor naglašajo demokrati, muslimani in zemljoradniki, da je že skoro gotov sporazum glede skupnega nastopa vseh teh strank v plenu zbornice. Radikali za-

sledujejo z velikim zanimanjem deloma tudi s precejšnjo vznemirjenostjo te pojave v vrstah opozicije in se naidejajo, da bo težko prišlo do ustanovitve enotne opozicijske skupine, kakor to želi opozicija.

Popoldne so bile važne konference na stanovanju Nikole Pašića. Najvažnejša je ona, ki jo je imel g. Pašić s predsednikom Narodne skupščine Trifkovićem, ki je zopet ozdravil.

Vaš dopisnik je opozoril ministrskega predsednika na današnji uvodnik, ki ga priložuje »Slovenec« pod naslovom: »Nikdar«. Uzmemoč je dejal, da po taki pisavi lista ni mogoče več verjeti v odkritosrčnost klerikalcev in da bodo Koroševi poslanci še bolj popustljivi Eden aktivnih ministrov, ki je posredoval med vlado in dr. Korošcem, je izjavil vašemu dopisniku v stvari pisave »Slovenec«: »Ako je tako, potem ne bo nič z vstopom klerikalcev v vlado. Sicer pa tudi drugače ne stoji baš dobro«. Klerikalci so se sedaj zamerili tako radikalom kakor demokratski zajednici. Danes so povsem izo hrani in izgubili menda zadnji kredit, ki so ga še imeli.

Katastrofalen proračun za kmetijsko ministrstvo

Minister Pucelj se je podvrget diktaturi finančnega ministra. — Pravi, da mu Radič v interesu sporazuma ne pusti demisionirati.

Beograd, 30. oktobra. r. Kakor znano, je minister Pucelj na eni zadnjih sej ministrskega sveta zapretel z demisijo, ker je minister financ zahteval, da se proračun za ministrstvo poljoprivrede in voda reducira na 75 odst. Sedaj se doznavajo, da minister financ redukcije pri ministrstvu g. Pucelja ni opustil ter da je že odposlan v Sarajevo v tiskarno silno reducirani proračun za ministrstvo poljoprivrede, kar dokazuje, da je minister Pucelj popolnoma podlegel napram finančnemu ministru, ni pa izvajal nobenih konsekvenc in tudi demisije ni

podal. G. Pucelj se sedaj opravičuje, da je imel resen namen podati ostavko, a se je hotel prej sporazumeti s Stjepanom Radičem. Zadnji pa je stal na stališču, da bi mogla demisijska Pucelja škoditi sporazumu, zato je zahteval od njega, da opusti misel demisije, kar je gospod Pucelj tudi storil. Posledice reducirane proračuna bodo za kmetijstvo naravnost katastrofalne. Razume se, da je minister Pucelj prevzel nase strašno odgovornost, ker mu je bilo več za radičevski sporazum kot pa za varstvo interesov kmetijstva.

Nemška politika ni zanesljiva

Vprašanje francosko-nemškega zblizanja radi nemške tradicijske neodkritosrčnosti je še daleč od končne rešitve. — Dočim prevladuje v Parizu dvom, se v Berlinu zanašajo na svojo pretkanost!

Pariz, 30. oktobra. d. Časopisje razpravlja o posetu nemškega veleposlanika pri Briand in mu ne pripisuje posebnega pomena, kakor to delajo berlinski listi. V službenih krogih v Parizu postopajo v tej stvari zelo spretno, izjavljajo pa, da se politika sporazumevanja med obema državama giblje v programu, določenem v Thoiryju, čeprav ni Hösch prinesel s seboj preciznih predlogov. »Petit Parisien« pravi, da je značilno za te razgovore, da so skoro popolnoma opustili načrt mobilizacije nemških železniških bonov. Nemčija skuša sedaj Franciji obljubljeno finančno in gospodarsko pomoč zagotoviti v drugi seri, rda se politične koncesije, ki jih je dal razumeti Briand, čim prej udeležiti. »Journal« poroča iz Berlina, da bi državni kanceler rajši videl, da bi se izvedel načrt mobilizacije železniških bonov, ker pomenja najmanj žrtve za Nemčijo. Vendar je Berlin zaradi upora, na katerega je naletel ta načrt v Washingtonu, pripravljen razmišljati o drugem predlogu. Kakor pravi list, je sedaj na Nemčiji, da stavi drug kon-

kretni predlog. Berlin, 30. oktobra. d. Časopisje obširno razpravlja o razgovoru, ki sta ga imela v Parizu nemški veleposlanik Hösch in zunanji minister Briand o thoiryski politiki. Z merodajne strani izjavljajo, da je šlo na tem sestanku za ves problem nemško-francoskega zblizavanja, kakor je to bilo na kratko začetno v Thoiryju. Oba državnika sta se pri tem ozirala na težave, ki ovirajo rešitev tako obsežnega problema in razpravljala o možnosti takega sporazuma in o metodah, ki naj se uporabijo. Dogovorila sta se, da začete prihodnje tedna nadaljuje ta razgovor. »Tägliche Rundschau«, ki stoji blizu zunanjemu ministru, pravi, da sta Hösch in Briand že enkrat obravnavala ves kompleks vprašanj, pri čemer se ni pojavil noben bistven moment. Znane težave obstajajo še nadalje. Sedaj se bodo morali sporazumeti obojestranski izvedenci. Tako na nemški kakor na francoski strani so izrazili trdno voljo, da se thoiryska politika na vsak način nadaljuje.

Preosnavljanje sovjetske Rusije

Soglasna odobritev Buharinovih izjav. — Nadaljevanje boja zoper opozicijo. — Važna pravica inozemskih članov komunistične internacionale. — Značilne zahteve Rykova.

Moskva, 30. oktobra. d. Na 15. konferenci komunistične stranke je posego v debato o poročilu Buharina več ruskih in tudi inozemskih komunistov. Govorili so deloma o stabilizaciji, kapitalizmu, deloma pa o tem, kakšno stališče zavzema od tega vprašanja opozicija. Soglasno sprejeta resolucija odobrava izvajanje Buharina o dinamiki mednarodnih razmer in priporoča sovjetski delegaciji v komunistični internacionali, naj nadaljuje borbo proti skrajnim levičarskim in desničarskim strujam. Nadalje obsoja delovanje Zinovjeva in ugotavlja, da ne more več stati na čelu internacionale. Buharin je naglašal, da imajo v bodoče vodilna mesta v tretji internacionali tudi inozemski člani. To smatrajo kot željo sovjeto, da ne bi kandidiral za predsednika internacionale Rus, ampak inozemec. Kot kandidati prihajajo zlasti v poštev Thälmann, Šmeral in Treint.

Na včerajšnji večerni seji je podal Rykov poročilo o gospodarskem položaju Rusije. Njegovo poročilo je bilo precej optimistično.

Potres na Filipinih

Manila, 30. oktobra. (ri) Na Filipinskih otokih je bil včeraj silen potres, ki je povzročil mnogo človeških žrtve in ogromno materialne škode.

Klerikalni denuncijanti na delu

Radi volitev v Zbornico za trgovino, obrt in industrijo SLS zelo boli glava. Da se osveti, je ta stranka začela z denunciranjem proti naprednim obrtnikom, ki so agitirali za stanovsko listo. Ves aparat SLS je na delu, da javlja za državnega pravdnika slučaje, kjer bi se agitacija dala očrtniti kot nedovoljeno »zbiranje« glasovnic. Večinoma so ovadbe zlagane in izvite iz trte, kakor je to pri klerikalcih navada.

Kakor čujemo, je državno pravdnistvo vsled teh denuncijacij v nekaterih slučajih predlagalo sodniški postopek. Bilo bi boljše storilo, da vse skupaj vrže v koš; kajti nastale bodo samo pisarje brez končnega uspeha. Dokazno breme seveda pripada obtožbi in se bo do prizadevanj lahko branilo s tem, da so agitirali za volitve, kar je pač svobodno pravo vsakega državljanca. Ako je kdo izročil listino agitatorju, da jih pregleda, ali so pravilno izpolnjene in da jih odda na pošto, ne bo noben sodnik mogel videti v tem kaj nedopustnega. Vse to so osnovne državljanske pravice, ki nam jih hoče sedaj ukrstiti ista SLS, ki se toliko pritožuje, da je premalo svobode v naši državi.

Kdor bi bil od klerikalne ovadbe prizadet, naj to javi tajništvo SDS v Ljubljani radi pravilne obrambe in potrebnih nadaljnjih korakov.

V tem oziru nam piše somišljenik z dežele: Zaslišan radi prestopka po členu 22. uredbi o volitvah v Zbornico za TOI sem najprej vprašal, česa sem obdolžen. Ovadba trdi, da sem zbral izkaznice in glasovnice. Jaz sem izjavil, da sem pač agitiral pri volilcih, to pa na popolnoma zakonit način. Naj se mi dokaže, kaj sem napačnega storil.

Iz pravnihških krogov se nam o tej stvari piše: Čudimo se državnemu pravdnistvu, da je nasledil ovadbam SLS. Uredba o reguliranju volilnih predpisov za Zbornico za TOI je sama uredba na zakon. Po čl. 8. ustave se kazni morejo uvesti samo z zakonom. Pooblastilni zakon, s katerim je utemeljena citirana uredba, ne daje ministrskemu svetu pravice uvajati kazenske predpise o volitvah v Zbornico, temveč le predpise o organizaciji in volilnem redu. Kazenska določba v varstvo volilne svobode so predmet za sebe, za koji bi bilo potrebno posebno pooblastilo zakonodajalca. Sicer pa tudi, če bi novi kazenski predpisi držali, se imajo razlagati striktno in po pravem svojem namenu. Prevod uredbi je slab in bo treba vzeti original v roke, če se bo hotelo pravilno razlagati. Čl. 12. uredbi veli, da ni dovoljeno zbirati izkaznic, ter jih oddajati ali pošiljati skupno. Agitacija je zabranjena samo v volilnem poslopiju. Hotelo »s« je preganjati pošiljanje glasovnic v skupni masi. Zbiranje samo še ni prepovedano, če mu ne sledi tudi skupno oddajanje. Kaj pa je zbiranje, kje je meja med agitacijo in zbiranjem. Če agitator obišče volilce, če jim izpolni glasovnice in če v sporazumu z njimi odda poedino glasovnico na pošto, potem ni možno videti kaj nedopustnega. Volilni postopek je zelo kompliciran in je naravno, da se volilci obračajo za pomoč bolj poučenim osebam. Cela določba g. Krajača je sploh jako na slabih nogah in je uredba sestavljena v kazenskem delu zelo naivno tako, da pravzaprav ni jasno, kaj je g. minister mislil in s predpisom 4. alineje čl. 12. V skrajnem slučaju, kdor je po sporazumu z volilcem prevzel ekspedicijsko glasovnico, ne more biti »zbiratelj« v kaznivem smislu te nove besede. Vsekakor se nam zdi, da famozna Krajačeva naredba pri striktno mislečih pravnikih ne bo dobro in častno prošla. Naj nihče ne pozabi zoper eventualne obtožbe ali sodbe pravočasno vložiti pritožbo.

Mi bi pa tem izjavljanjem dostavili samo obči nasvet, naj vsak, ki bi bil zaslišan, samo v obče trdi, da je zakonito agitiral in zanika klerikalno denunciacijo. Naj priljezo denuncijanti na dan kot priče, da bomo videli, kdo so in kaj vedo. Ni treba jim pomagati vnaprej. Naj dokažejo, potem se bomo branili.

Politične beležke

Panika v vodstvu SLS

Kakor smo že poročali, je v vodstvu SLS pred par tedni zmagala oportunistična struja, ki je od dr. Korošca zahtevala, da vse stori za vstop v vlado. Ko je pretekli teden začelo iz Beograda prihajati, da so se začela pokajanja, se je polastila neizmerna radost vseh velikih in malih vodij SLS v Ljubljani in po deželi. Od vseh strani se nam v tem pogledu z dežele poročajo zanimive stvari, kako so začeli neki gospodje dvigati glavo in pretiti. Vse je bilo že sigurno in ko je g. Korošec dal znano izjavo o ustavi, je vsakdo od SLS razumel, da je ta dan pokopana avtonomija. Pričakovali so samo še depeše o imenovanju ministrov. Prepričali so se, katere portfelje naj vzamejo. Kakor strela pa je naenkrat došla vest, da so klerikalci bili potegnjeni. Prvič se je imelo »pokazati«, al SLS kaj drži na program in solidarnost opozicije. In že prvič je pred vsem svetom dognano, da je SLS čakala samo na žvižg, a ni bila tako oprezna, da bi bila opazila, da se žvižga iz lovskih piškalke. Razburjenje nad nepričakovanim preokretom v levičarskem taboru SLS je velikansko. »Slovenec« je pod tem pritiskom danes priobčil članek »Nikdar«, ki naj vrne SLS nazaj na zafaneni program. Kritike na račun »Jugoslovanskega kluba« so obče in brezobzirne. Zanimivo je, da mnogi branijo g. Korošca, da je on svaril,

da pa so gospodje Kulovec, Sušnik in drugi zmagali. Vsaj zvrča drug drugemu krivdo. A blamaža je ogromna.

Seja anketnega odbora

Beograd, 30. oktobra. r. Popoldne je anketni odbor zaključil štetanje aktov o aferi dr. Korošca in njegovih naročil v Ameriki. Iz dosedanjega dela odbora izhaja, da je bilo mnogo zlorab pri nabavkah, kakor tudi pri sprejemu blaga, ki je bil večinoma pokvarjen. Odbor je sklenil, da zasliši načelnika ministrstva socialne politike Blagoje Ilića in da se zahteva od sodišča rešitev o tožbi bivšega ministra dr. Krstelja, ki jo je vložil on proti članom komisije za sprejem tega blaga. Prihodnja seja bo v torek in pride na dnevni red interpelacija klerikalcev proti dr. Zerjavu, na katero je gosp. dr. Zerjav že podal slajno obrambo.

Blagor narodnim manjšinam v Rumuniji

Bukarešta, 30. oktobra. d. Ravnatelj manjšinske sekcije Društva narodov, Erik Colban, je potoval te dni po Erdeljskem in dospel v četrtke semkaj. Novinarjem je izjavil, da se je odjavil na to pot, ki nikakor ni oficijelna, na povabilo ministrskega predsednika Averescu in zunanjega ministra Mitilinea. Colban je dejal, da Rumunija seveda ne more dopustiti nišar, kar bi imelo kolikolič značaj odredene preiskave. Posetil je nad 40 krajev z narodnimi manjšinami in povsod našel prijateljsko razmerje med njimi in rumunskimi oblastvi. Izjavil je v nadaljnjem poteku razgovora novinarjem, da je s stanjem, ki ga je našel v pogledu narodnih manjšin na Rumunskem, popolnoma zadovoljen. Ravnatelj Colban je naglašal, da ni doslej nihče predložil Društvu narodov pritožb glede obravnavanja manjšinskega vprašanja v Rumuniji.

Češkoslovaški premog za Italijo

Kim, 30. oktobra. o. Uprava italijanskih državnih železnic je sklenila več pogodb za dobavo premoga iz Češkoslovaške. Ostrovske premogokope bodo dajali vsak dan po en vlak premoga Italiji. Radi rudarske stavke na Angleškem delajo češkoslovaški premogokopi zelo dobre kupčije ter pošiljajo premog celo na Angleško. Češkoslovaška bi izvažala še več premoga na vse strani, a ne more ugoditi številnim zahtevam posameznih držav, in sicer radi pomanjkanja železnih vagonov. Italija pa se je obvezala, da bo pošiljala dnevno po en prazen tovorni vlak na Češkoslovaško, na katerega bodo natovorili iz Ostrovi premog za Italijo.

General Bencivenga upokojen

Rim, 30. oktobra. o. Vojaški uradni list »Bollettino Militare« objavlja, da je bil znan general Bencivenga, večkratni predsednik zveze italijanskih novinarjev in sotrudnik opozicijskega »Mondaa«, upokojen iz disciplinarnih vzrokov.

Turško-nemška trgovinska pogodba

Carigrad, 30. oktobra. (lo.) Včeraj je bila podpisana turško-nemška trgovinska pogodba.

Ferdinand se ne vrne v Bolgarijo

Berlin, 30. oktobra. (be.) Bolgarsko poslanstvo demantira vest o povratku kralja Ferdinanda v Bolgarijo.

Hlinkovo sodelovanje v češkoslovaški vladi

Praga, 30. oktobra. (be.) Na klubovi seji Slovaške ljudske stranke je bilo z večino glasov odobreno sodelovanje v novi češkoslovaški vladi. Končna odločitev pače na seji odbora strankinih poslancev, ki se vrši v sredo.

Poljski premog za inozemstvo

Varišava, 30. oktobra. d. Za nekaj časa se je moral ustaviti izvoz premoga na Češkoslovaško, v Avstrijo, Italijo in Madžarsko, da se domače tržišče založi s kurivom. Ker so domače zaloge sedaj zopet polne, je z današnjim dnem zopet dovoljen izvoz poljskega premoga v inozemstvo.

Novo posojilo Poljski

London, 30. oktobra. d. Tukajšnje velebanke razpravljajo o velikem posojilu, ki naj bi se dovolil Poljski. Kot jamstvo prihaja v poštev zastava veleposestev poljske visoke aristokracije. Posojilo bi spravile skupaj angleške, ameriške in francoske velebanke.

Rumunska kraljica še vedno v Ameriki

Bukarešta, 30. oktobra. d. V sredo je bilo uradno na kratko objavljeno, da odpotuje kraljica Marija poprej, kot je nameravala, iz Amerike, ker da je precej utrujena. Po poslednjih poročilih se je pripeljala kraljica v Montreal in Ottawa v Kanadi. Nadaljnji načrti potovanja doslej še niso znani. Uradno se zanika, da bi bila izprememba programa kraljičinega potovanja v kakšni zvezi z zdravstvenim stanjem kralja.

Konferenca britanskega imperija

London, 30. oktobra. d. Zadnje dni je bilo v okvirju imperijalne konference več tajnih razgovorov, v katerih so razpravljali o političnem programu, zlasti pa o odnošajih dominijonov do Anglije. O podrobnostih teh sestankov se ne more nič izvedeti.

London, 30. oktobra. (lo.) Imperijalna konferenca je izvolila juridični odsek, ki ima nalogo proučiti locarnski pakt.

Spominjajte se nesrečnih poplavljenecv!

Naši kraji in ljudje

Anton Kristan:

Kako naj se zida?

V zadnjih tednih je zopet vprašanje: »Kako in kdo naj zida hiše, na dnevnem redu naše javnosti. Prav potrebno je, da se čujejo mnenja, da se razpravlja o njih in da se najde ono, kar bi odgovarjalo praktičnemu življenju.

V Ljubljani se je v zadnjih letih zidalo sorazmerno precej, seveda ne dovolj, da se ugodni potrebi, ki postaja že prav kričeča. Zidali so v prvi vrsti: a) interesi sami z lastnim denarjem in s posojili; b) stanovanjske oziroma stavbne zadruge in c) mestna občina.

Najcenejše zidajo praviloma interese sami, ker jih vsak izdelek direktno boli, ker vsako in sploh vse delo stalno, pazljivo in skrbno kontrolirajo in ker imajo pred očmi svoje potrebe za takoj in one, ki šele pridejo. Interese pritiščajo na zidarja, mizarja, tesarja, krovca, slikarja, pečarja itd., da le-ti znižajo svoje zaslužke na najmanjšo mero. Mnogi imajo prijatelje in znanke, ki jim pomagajo pri dobavi cenejšega materiala, pri dovozu istega itd. Obrtniki tudi, uvideli kot so, prav radi gredo do skrajne mere vstric vsem mogočim željam in prošnjam hišnega lastnika. Posamezniki tudi veliko dela lahko sami ali s pomočjo sorodnikov in prijateljev napravijo. Interes sam zida po navadi eno ali dvestanovanjsko hišo, ker ima pred očmi svoje in svoje družine prihodnost. Okrog hiše si napravi vrt. Geslo vlada skoro pri vseh: moja hišica moja srečica.

Ideal v vsem svetu je lastna hišica. Tudi stanovanjski kongres (na) opomni samo na zadnji na Dunaju v septembru tek. leta) se izrekajo za zidanje malih hišic z vrtni in za tzv. vrtnice kolonije.

Sorazmerno poceni zidajo tudi zadruge svoje zadrzne hiše, ker lahko na podobne načine kot posamezni interese pritiščajo na podizatelje, obrtnike in rokodelce. Seveda prideto zadruge redko kdaj v položaj, da zidajo zadrzne hiše, to le v slučajih, ko se zidajo vrtnice kolonije in je treba vsled krajevnika razmer in predpisov, radi ulic in cest držati se določenih oblik stavbnega reda in pa kadar grade v mestih na kompleksih, kjer se ne dovoljuje malih oziroma manjših stavb. Po navadi stavbne zadruge preskrbujejo svojim zadrznikom cenen kapital, stavbno vodstvo, posvete in vso moralno in intervencijsko pomoč.

Precej dražje je zidanje, kadar stopijo v akcijo občine, država in razni privilegirani skladi ter podobne ustanove. Vzrokov za to je vse polno. Podjemniki in rokodelci oziroma obrtniki gredo malemu človeku na roko iz najrazličnejših vzrokov: pri delih, ki jih pa oddajajo javne ustanove, pa vedo, da bo treba položiti najprej kavelj, preskrbeti si načrte, čakati na izplačila itd. Zato praviloma zaračunajo vse te predvidene stroške in ofertalne cene. Potem pa praviloma gori navedene korporacije zidajo velike stavbe, kjer mali rokodelci in mali podizatelji ne pride v poštev. Večja podjetja pa imajo vse drugačne režije in seve njih delo je tudi dražje in pa eksaktnijeje.

Občine, država, ustanove itd. se morajo ozirati na vse one momente, preko katerih gre mali človek. Občine se praviloma držijo pogodb, ki so jih sklenile delavske organizacije s podjetniki, vsled tega plačujejo tudi nedesetno pojojene cene. Potem je ponavadi v veljavi načelo: vzeti v obzir najsolidnejše podjetje in ne nalcenejše.

Pri javnih zgradbah fungira vse polno komisij, ogledov in pregledov. Javna kontrola zahteva, da je povečini vsaka malenkost komisijsko ugotovljena.

Kdo naj torej zida in kako se zida? Kaj je najbolj priporočljivo?

Iz zgoraj omenjenega je jasno, da je dosedanja praksa to že pokazala in da je iskati vedno odgovora na vprašanja v življenju, v praktičnem vrvenju vsakdanjosti — manj pa v učenih razpravah ljudi, ki bi hoteli imeti svet in ljudi po svoji domišljiji. Praksa kaže, da zidajo največ tisti, ki so potrebni; danes že zida malokdo iz spekulacije ali zato, da bi iz stavbe imel kake dobičke, ali da bi vložil v stavbo denar radi boljšega obrestovanja. Stavbne zadruge pa so nastale edino zato, da pomagajo zidati posameznikom, ki so potrebni stanovanj in pa pomoči pri njihovem početju. Praksa kaže dalje, da zidajo ustanove (Središnji zavod za zavarovance, okrožni uradi tega zavoda, pokojniški zavod itd.), ker jim njih karitativna naloga imperativno zapoveduje zidanje lastnih poslopij in stanovanjskih hiš za svoje uslužbence. Denar teh ustanov je tedaj že via facti namenjen za hipotetna posojila, in narávno za zgradbe, ki so poleg tega še v direktno korist njim samim in njih osebju. Praksa nam kaže, da zidajo občine v prav obilni meri iz raznih razlogov. Na Dunaju vidimo, da se zida iz prave potrebe po stanovanjih; zato zidajo ogromne komplekse iz sredstev, ki jih jim da v to svrhu vodena občinska finančna politika. V Pragi so uporabili tudi dunajski način, ali konstruirali so tudi svoj lasten. Ena tamošnjih mestnih hranilnic je začela graditi vrtno stanovanjsko kolonijo: tisoč hišic. V Bratislavi so sezidali od prevrata do danes: posamezniki 3565 stanovanj, zadruge s pomočjo države 1110 stanovanj, mesto pa samo 550.

Kakor kje kaže in kakor se more. Pri nas za enkrat se je razvijalo delovanje kakor se je pač moglo. Država se tega vprašanja ni dotikala. Občine so tedaj bolj malo zidale, zadruge po možnosti, največ pa seve ljudje sami, potrebni stanovanj.

V bližnji prihodnosti je lahko znatno boljše. Ne da bi kakšni modrijani iznašli kake nove leke. Ne! Ne in ne! Ampak nad nami visi preteča nevarnost prenehanja stanovanjske zaštite. Kmečke in seliaške partije ne čutijo med svojimi volilci te potrebe; zato je tudi eden od vodij HSS g. dr. Ba-

sariček predložil najlaesnejši dodatek, da se vse one stranke, ki se z gospodarji ne bodo do 1. novembra 1927 dogovorile radi stanarine, lahko deložirajo.

Zidati morajo tedaj občine. Morajo, ker je to njih socialna in kulturna dolžnost; ter gospodarska potreba. Stanovanjskim in stavbnim zadrugam bodo morale občine z garancijami pomagati, ker je to zanje najcenejša, pa tudi najbolj ugodna in najsmiselnejša pomoč občinarjem, ki jo pa imajo ti polno pravico zahtevati od nje. Povsem zmotna je misel, da prevzamejo občine s takimi garancijami bogve kakšen riziko. Iz svojih izvajanj je razvideti, da zasebni interese zida najcenejše, da praviloma zida po svojih močeh in da tudi svoje prihranke in svojo delovno moč (tudi delovno moč sorodnikov in svoje družine) v svojo hišico. Malo bo slučajev, da bi garant (občina) prišel v položaj, da prevzame hišico v svojo last. In če pride tak redek slučaj, bo li premoženje občine bolj prikrašeno s prevzetimi stavbami, ki je bila takorekoč pri ustih pritrjana in z znanim sezidana — ali pa s stavbo, ki jo danes vse dražje sama zida?

Po mojem mnenju je sistem občinskih garancij v vsakem oziru priporočljiv in ga je izvrševati, kjerkoli je to mogoče.

Pa tudi država bo morala priti na pomoč. Za svoje urade bo morala graditi lastna poslopja. Zadrugam pa bo morala dati posojila po zmerni obrestni meri ali pa prevzeti garancije po že omenjenem načinu za posojila pri hipotekarnih zavodih.

Obligacije, loterije in vse ostale take prireditve je pozdravljati. Vse, kar se naredi, je dobro; ali da bi se z njimi dalo kaj sistematičnega napraviti, ne verjem, ker nam dosedanja praksa o tem ni pokazala nič pomembnega.

In česar nismo praktično preizkusili, tega ne moremo vzeti za nadomestilo onega, kar se je izkazalo kot dobro in priporočljivo.

Kako tedaj naj se zida in kaj naj se zida? Tako kot doslej in pa, če je mogoče, še z malo večjo širokogrudnostjo in z navadno človeško pametjo. Občine naj podpirajo težnje posameznikov potom zadrug, v katere naj pošljejo svoje odposlance v svrhu popolne kontrole; občine naj zidajo, kolikor le premorejo njih finance. Če se tudi zadolže, nič zato, ker po sedmih suhih letih je vedno prišlo sedem tolstih in obratno. Država naj sodeluje ter naj da posojila zadrugam. Le-te naprej posameznikom, vse pod kontrolo občin in zadrugarjev. Karitativne ustanove naj prav tako pomagajo — in seve ljudje sami pa naj se ravnajo po starem, doslej še vedno v praksi uveljavljenem redu: Pomagaj si sam in Bog ti pomore.

Le krepko na delo; za modrijane in kritike bo še tudi dovolj časa in prostora. Stavbe bodo pa tu in se bodo muzale, ljudje pa bodo zadovoljni.

Spomenik Ivana Kromarja,

kovača v Črnomlju, ki je bil radi denunciacije ustreljen po prekem sodu na Suhem bajorju v Ljubljani. Spomenik je izvršil iz belokranjskega apnenca, samouk-kamnosek hluhonemi Jerman iz črnomaljske okolice.

Akad. kipar Tine Kos:

Spomenik kralju Petru I. v Ljubljani

Pred kratkim je bilo čitati v dnevniki, da namerava Udrženje rezervnih oficirjev forsirati postavitev spomenika kralju Petru v Ljubljani. Tudi sicer je postala ta ideja že javna potreba in ni izključeno, da se misel uresniči že v bližnji bodočnosti. Ker pa je javen spomenik vesplošna zadeva, mislim, da ne bo odveč, ako se o tako pomembnem spomeniku prej stvarno in pozitivno razpravlja.

Glavno in najbolj kočljivo je vprašanje, kam naj se spomenik postavi in v kakšnih dimenzijah. (Te so seveda končno odvisne predvsem od denarnih sredstev.) Osvobođenje iz tisočletnega robstva je v zgodovini našega naroda tako velik in živ mejnik, posebej ravno v kralju Petru, da pač zasluži temu primeren spomenik. Bolje nič, kakor beraški spomeničič.

Ljubljana skoraj nima povsem pravnega prostora za monumentalni spomenik, ker se pri večini regulaciji ni nikdar na to mislilo. Vsi sedanji spome-

niki stoje tako nesrečno in zmrcvarjeno, da lahko vsak laik spozna, da je bil spomenik postavljen tamkaj pač samo radi tega, ker je bil slučajno prazen prostor. Na sedanja mesta ne spadajo niti idejno, še manj pa z vidika harmonične celote — razen Valvazorja in dveh portretov pred opero. Za enkrat pa tem nedostatkom ni odpomoči. Pa tudi novemu spomeniku se najbrž ne bo godilo bolje, ker se bodo morali delati na vse strani mogoči in nemogoči kompromisi.

Za spomenik kralja Petra bi prišli v poštev samo trije prostori, in sicer: Kralja Petra trg, Kongresni trg, ali pa prostor pred magistratom. Trg Kralja Petra bi se moral v ta namen popolnoma in čisto radikalno preurediti. Miklošič bi se moral prestaviti kam drugam, drevesa za spomenikom posekati, pota prerogulirati, postaviti eventualno še dva ogelna jambora, novi spomenik s centralnim podstavkom visokim najmanj 7 m, pa postaviti v sredino. Okrog po parku bi morala biti zasajena samo nizka drevesa. Spomenik s takšno okolico bi ne bil kot izgubljena ovca, ampak center vsega parka. Vse to bi bilo sicer združeno z znatnimi stroški, toda s takim trgom bi Ljubljana mnogo pridobila na lepoti.

In tu še nekaj! Baje so nameravali prvotno postaviti na bivši cesarjev spomenik kip kralja Petra. To bi bilo popolnoma zgrešeno, ker bi vsakdo lahko gledal na Ljubljano z zaničevanjem, češ tako so ponosni na svojo svobodo in velikega kralja, ne privoščijo pa mu niti novega podstavka. In čeprav imajo nekateri z Miklošičem svoj neokusen »heč«, je vendar ta podstavek za enkrat čisto dobro izpopolnjen, kajti Miklošič ima končno s podstavkom ravno toliko

Ljubljanska »Zvezda«

po viharju v noči od petka na soboto. Kostanj, ki ga je vihar podrl na podstavek nekdanjega Radeckyjevega spomenika.

Prodajalke nagrobnih vencev in krizanten na ljubljanskem trgu

Ljubezen do domovine in Slovenci

Ljubljana, 30. oktobra

Eno najbolj agilnih ljubljanskih kulturnih društev »Soča« je otvorilo danes svojo Jenseko, oziroma zimsko sezijo z veleznimim predavanjem, ki ga je zbrano občinstvo v dvorani Levove restavracije na Gosposvetski cesti poslušalo z naravnost pobožno pozornostjo. Tema predavanja je bila prekrasna: »Ljubezen do domovine in Slovenci«.

V besedah izbornega predavatelja predsednika društva dr. Puca so čutili zbrani Sočani ravno tako, kakor predavatelj sam. Gospod doktor je v svojem govoru izprano orisal postanek narodov, s posegom nazaj v predzgodovino, v postanek in tvorjenje sloveštva, družine in narodov. Pričaral je poslušalcem svet kot je bil v pradavnih časih in jih popeljal v čas, ko so se naselili v sedmem stoletju v naših krajih Slovenci. V lepem opisu je podal bogi naroda z nemškimi knezi, samostani in pomele z graščaki, ki so se umikali pred turško nevarnostjo, dočim je naš narod stal v dolini, obdeloval svojo zemljo in lahko branil z lastno krvjo svoje tlačitelje. Prišli so časi verskih bojov Trubarja in Dalmatina, ki nam je dal tiskano slovensko besedo, a samo s posebnim ozrom na vero.

Sledila je doba francoske revolucije, ko so se razgibali vsi zatirani narodi in vzklili po prostosti, med njimi tudi naš. Polavil se je Napoleon in strnilo se so slovenske dežele. Ilirija vstan! je zaklical Vodnik, ki ga je k temu podžgal baron Zols.

Ljubljana ima senzacijo: „MACISTE MED LEVI“

sedem dejanj iz življenja ogromnega svetovnega cirkusa. Velikanski uspeh pri večerajšnji premieri! — Pri nobenem filmu ni publika tako zadovoljna zapustila kino »DVOR« kot pri tem velikem »BALKAN« filmu. Predstave v nedeljo in na praznik ob: pol 11. dop. in ob 3., pol 5., 6., pol 8. in 9. Mladini vstop dovoljen samo ob pol 11., 3., pol 5. in 6.

Kino »DVOR« Telefon 730

Pride: »DANSE MACABRE« Pride!

zveze, kakor vsakdo drugi.

V drugi vrsti prihaja v poštev Kongresni trg. Ker pa ta trg ni zaključena enota, se mi zdi mnogo manj pripraven. Tu mislim prostor, oziroma prosti trikot pred cerkvijo. Tu bi moral stati spomenik ogromnih dimenzij, da bi držal ravnovesje z mogočno cerkveno fasado.

Sedaj pa tretja možnost: Magistrat namerava baje iz prometnih ozirov postaviti spomenik Sv. Trojice pred kavarno »Evropo« na Kongresni trg pred nunske cerkev. Mislim, da bi bolje odgovarjalo svojemu namenu, če bi se Robbov vodnjak, ki je tudi močnejši in monumentalnejši, prestavil izpred Rotovža na Kongresni trg. Na mesto vodnjaka naj pa pride spomenik kralja Petra. S postavitvijo bi bila sicer tradicija ranjena, na vsak način pa ne bi bilo naporno, če se pomisli, da je magistrat centrum mesta, da se je tu takorekoč pričela in od tu širila politična moč slovenskega naroda. Tu bi spomenik dosegel svoj namen in bi kot tak prišel tudi do popolne veljave.

Pokazal sem na tri možnosti. Mero-dajnim činiteljem pa svetujem, da naj, predno podvzamejo glede spomenika kaj pozitivnega, skličejo anketo strokovnjakov, da se tako določi primeren prostor. Za spomenik sam naj se pa razpiše natečaj med slovenskimi kiparji.

Trgovska bolniška blagajna v Ljubljani pred razpustom?

Poročajo nam:

Ze nekaj časa se sliša, da se namerava Trgovska bolniška blagajna v Ljubljani razpustiti. Danes pa čujemo, da se je v bolni-cah že ukinil II. razred, to je ona udobnost, ki je članstvo na boln. blagajno najbolj vezala. Smatramo, da če se to obdrži, da Trg. boln. blagajna nima več eksistenčne možnosti!

Svoj čas je g. dr. Gregor Žerjav kot mi-nister socialne politike ukrenil vse potreb-no, da ta boln. blagajna, ki je vsem trgov-skim krogom skozi 90 let najbolj pri srcu, ostane. Gotovi krogi, ki imajo na likvidaciji interes, so se s to odredbo momentano za-dovoljili, sedaj pa smatrajo trenutek za raz-pustitev kot najbolj ugoden.

Krivo je tudi vodstvo boln. blagajne, ki že 4 leta ni sklicalo občnega zbora. Tako Osrednji urad v Zagrebu pač misli, da za to blagajno ni nikakega interesa!

Privatni in trgovski nameščenci pa hoče-jo to boln. blagajno držati za vsako ceno. Kot čujemo, skličejo ljubljanske organiza-cije trg., industrijskih, bančnih in drugih na-meščencev za sredo dne 3. novembra pro-testno zborovanje. Kot smo informirani, bo-do zahtevali takojšnjo vrnitev II. razreda v bolni-cah, takojšnjo sklicanje občnega zbora in pa od ministra soc. politike, da naj že to pereče vprašanje končno uredi.

Ze danes pa kličemo:

Roke stran od zavoda, ki ga je naše tr-govstvo skoro 90 let z vso požrtvovalnostjo vodilo v splošno zadovoljnost. Občni zbor naj pokaže soglasno zahtevo članstva, da ono svoje bolniške blagajne ne pusti uničiti!

Kapital za gradbo jadranske železnice zagotovljen

Split, 30. oktobra.

Vaš dopisnik se je razgovarjal z bogata-šem Nikom Petrinovićem iz Južne Amerike. Rekel je, da je kapital za gradbo jadranske železnice, ki znaša štiri do pet milijard di-narjev, zagotovljen. Ta kapital so ponudili Petrinović in nekateri drugi jugoslovenski izseljenci iz Južne Amerike skupaj z neka-terimi ameriškim in angleškimi bančniki. Konzorcij je pripravljen sporazumno z vla-do graditi Jadransko železnico po oni pro-gi, ki bi bila najbolj rentabilna. Pripravljen pa je v sporazumu z vlado graditi tudi druge proge.

25letnica tržiškega dobrot-nika dr. Otona Havline

Tržič, 30. oktobra

V človeškem življenju so najrazličnejši jubileji, ki jih je treba proslaviti na ta ali onj način. Če pa je kdo 25 let izvršujoči zdravnik, je to dogodek izredne vrste. In dr. Oton Havlina, tržiški okrajni zdravnik, deluje kot zdravnik 25 let in to izvečine v Tržiču. Radi tega je prav, da počastimo jub-ilanta s člankom, ki naj mu bo znak naše globoke zahvale za vse, kar je za naš kraj dobrega storil.

Rodil se je 12. novembra 1876 v Havrki na Madžarskem. V Konjicah je obiskoval osnovno šolo, v Celju gimnazijo, v Gradcu medicino. Kot zdravnik je nato služboval 5 let v Celovcu, dve leti v Litiji in od leta 1908 dalje živi in deluje v Tržiču. Med vojsko je služil pri našem ljubljanskem pešpol-ku, s katerim je odšel na laško, potem na rusko bojišče, naposled pa je bil koman-dant vojaške bolnice na srednji tehnični šo-li v Ljubljani. Tako govore suhe številke. Kaj pa pravi o tem službovanju življenje?

Bil sem še prav majhen deček, ko sem zagledal mladega dr. Havlina lepega dne v Litiji. Nastavljen je bil kot tovarniški zdrav-nik litjske prednice, izvrševal je tudi za-sebno poklicno. Vedno je imel klientele za-dosti, kajti njegova ljubezniva prirezen je vsakogar nase priklenila in Litiji je bilo žal, ko jo je zapustil in odšel v Tržič. Tu si je ustvaril svojo ljubko, skromno domačijo. Poročil je hčerko iz ugledne Polakove dru-žine, ki mu vzreja troje otročičkov, katere je veseli pogledati. Dr. Havlina je zdrav-nik iz notranjega poka in nagiba. Svojo službo vrši z ono izredno požrtvovalnostjo, ki jo dandanes tako redko najdemo. Nikdar ni vprašal, koliko je ura, nikdar ni pobaral, kakšno je vreme, nikoli stavi vprašanja, kdo in kaj je bolnik, kdo bo plačnik, temveč vzel je svojo zdravniško torbico pod pazdu-ho, sedel na voz ali šel peš, kamorkoli je bilo treba ob vsakem času, ob vsakem vre-menu. Čista ljubezen do trpečega mu je bi-la vodnica in največkrat »bohlonej« plačnik. O tem bi lahko napisal cele knjige. Zato pa je v našem kraju tako splošno priljubljen ko, nihče drugi. Narod mu je globoko hvaležen za vse, kar mu je dobrega storil.

In da je kdo mogel leta 1920. izmeriti so-čutje in žalost, ko je dr. Havlina zbolel, ta bi gotovo dokazal, da ljudska hvaležnost ni prazna beseda, temveč da je to nekaj ta-kega, kar se spreminja ob svojem času tudi v dejanja. Huda bolezen je ohromela naše-ga ljubega doktorja, ki je po dolgem času toliko okrevdal, da vrši svojo težko službo nekako tako, kakor je to vršil pred sto leti baron Ziga Coiz. Na vozličku se vozi po svoji ordinacijski sobi in zdravi ljudi prav s toliko ljubeznivostjo in požrtvovalnostjo

Divna ljubav lepega mladega vojnika in še lepše mlade devojke!

DANSE MACABRE

V glavni vlogi ljubljence vseh dam John Gilbert.

Veselo življenje za fronto, posebno če je mlada devojka črnih, smehljajočih oči, naklonjena ljubimcu. — Težka ločitev je pri odhodu v brezkonno, nekam daleč, kjer na vsakem koraku preti smrt, vse to prikazuje ta film z izpopolnjeno tehniko in živo naravno igro.

Pripravlja

kino «DVOR»

kot prej. Pa tudi sedaj ne stavi nobenih vprašanj, tudi v tem stanju, ne vpraša ne po vremenu, ne po uri; kadar in kjer je potreba, tja gre. . . Kako? To je preskrivnostno vprašanje; odgovoriti bi mogel nanj samo naš doktor-mučnik.

Pa še nekaj ne smemo prezreti. To je nadvse ljubezniva in skrbna žena in mati. K tej bi morale hoditi tako nevidno vse žene, ki niso »menda« božane od usode, da bi opazovale, kakšna naj je žena in mati v svojem poklicu. Hipoma bi spoznala, da zamore resnično in globoko ljubezen do rodbine delati večje od svetopisemskih čudežev.

Ne bili bi povedali vsega, če bi zamolčali še eno važno reč. Dasi rodod Nemece, se dr. Havlina ni nikdar nacionalno zoper Slovence pregrešil. Govori izvrstno slovenski, njegova družina se vzgaja v slovenskem duhu, skrajša dr. Havlina je mož, ki je v vsakem oziru vreden vsega spoštovanja.

V dnevi njegovega izrednega jubileja mu izreka Tržič svoje priskrbe čestitke in mu kljče: Na mnoga leta, naš veliki dobrotnik, in iskrena hvala za vse!

Požar v Cerkveni ulici

Ljubljana, 31. oktobra.

Včeraj, okrog 10.30 dopoldne je nastal v hiši št. 1 v Cerkveni ulici v Trnovem velikanski ogenj, ki se je širil z nevarno naglico in ogrožal že tudi sosednja poslopja. Prišla je goreti mruva v podstrešju. Plamen je prva opazila skozi okno gospa Gabrova, ki stanuje v sosednji hiši na Trnovskem pristanu. Opozorila je takoj na ogenj sosedo Gnezdovo, ki je hitela klicati ljudi v sosednjo Naglasovo tovarno. Stražnice so potem še telefonično obvestili gasilno postajo.

Bil je tudi že skrajni čas, kajti ognjeni zublji so zajeli že skoro vse podstrešje. Pri vi so prihiteli na pomoč čevljar Planinšek, delovodja Burger in premikar Janez Cemažar, vsi iz Razpotne ulice in delali ter reševali z brezprimerno požrtvovalnostjo. Na kraju nesreče so se zbrali tudi vsi stražniki krakovske stražnice in se z vneto vrgli na reševalno delo. Iz gorečih hiš so znosili opravo vdove Hieg. Vdova sama je pograbila svoj šivalni stroj in ga le s težavo spravila na cesto. Medtem so prišli na pomoč gasilci iz mesta z obema motoriziranimi brigadama in trenskim vozom. Gasenje ognja je bilo močno otežkočeno, kajti ogenj je zavzel velike dimenzije in širil dušiliv dim in smrad. Gasilci so delali še po 12 ur, kajti pod preperelo mruvo je še vedno tlelo. Zgorela je skoro vsa mruva in deltalja ter celo leseno podstrešje. Škoda, ki jo je napravil požar lastniku hiše, gospodu Francu Trtniku, uradniku Mestne hranilnice, znaša okrog 100.000 Din.

Kako je ogenj nastal, še ni točno ugotovljeno.

Belokranjski Čaruga aretiran

Ta hudodelec je bil zadnja štiri leta strah vinogradnikov Dobljčke gore, Maverlena in Stražnega vrha pri Črnomlju. Prijeli so ga dne 25. oktobra črnomeljski orožniki v Kočevski Reki pri Črnomlju. Piše se Josip Mihlič in je rodom Kočevjar. Star je 43 let, samski in rojen v Novih Lazih pri Kočevju. Mihlič ima razen roparskega umora Matije Kobetiča v Dobljčki gori, o čemer je »Jutro« že poročalo, na vesti še štiri roparske umore. Žrtve so bile ženske, ki so same stanovali na samotni v gori imenovanih vinogradih in so dobivale od svojih v Ameriki bivačih sorodnikov dolarje. Mihlič je znal svoja hudodelstva dobro skriti. Sprejemal je le deio črednika in bil sam s čredami na planinah. Nikdar pa ni nikdo vedel, kdaj se je od črede odstranil in kdaj se je zopet vrnil.

Pri njem so našli še okoli 10.000 Din in nekaj dolarjev v gotovini. Seveda je ta denar izviral očitno od zadnjega roparskega umora.

Ob Sotli in Savi

Lepi dnevi preteklega tedna so me izvalili in mahnil sem jo ob Savi proti Zagrebu. Ustavil sem se pri bratu učitelju na Dobovi in od tu napravil par krajših izletov v okolico Sotle in Save.

Dobova je sicer sama na sebi mala vas, toda ima veliko cerkev, katero je pred dobri sedesetimi leti dal zidati bogohojč župnik, kateremu se je žalilob na stara leta omražil um. Cerkev se vzpenja visoko nad vaškimi hišami in obrača nase pozornost potnikov, ki se vozijo z mimo hitečimi vlaki, s svojo črno, zapuščeno zunanjostjo.

Zdaj cerkev belijo in jo prekrivajo. Po delo pa je že zahtevalo svojo žrtev. Z visoke strome strehe je zdrsnil na tla kleparski vajenec Franc Šilar iz Trbovelj in se ubil.

R. Badjura navaja v svojem »Vodniku« kroz jugoslovenske Alpe: pri Dobovi tlel v Čateške toplice, ki leže onstran Save pičlo uro od Dobove. Čateški vrelci imajo veliko zdravilno moč. Toplice so znane kot najmočnejše indifferente akvaterme (50° C) v Sloveniji, toda so žal precej slabo urejene. Rabiljo jih pri ženskih boleznih, pri boleznih goltanca in želodca, posebno pa pri revmatizmu in ischiasu. Poset je kljub slabo urejenim razmeram zelo velik, posebno iz Zagreba.

Jaz sem šel iz Dobove po brežiški cesti do Mosteca, tam zavil na levo k Savi, se prepeljal z brodom čez reko, šel še kakih deset minut čez prod in med grmovjem in

že sem stal sredi topliškega dvorišča.

Po novih par čednih zgradbah sem spoznal, da gre tudi tukaj počasi na bolje. Žal, da so bile toplice že zaprte. Šel sem k čuvaju, ki mi je razkazal, kar je mogel in mi natočil iz vodnjaka vrč vroče vode. Voda je zelo pitna in popolnoma brez okusa. Pravijo, da je kot pijača dobra pri žledčnih boleznih, ker vsebuje nekaj litija.

Iz Toplice sem šel naprej v Čatež in dalje k Krki in čez krški most proti Brežicam. Pred savskim mostom sem stopil z nasipa na livado in krenil po nji ob Savi čez Krško polje proti Trški gori. Sonce je tako ljubko sijalo in zlatilo gorice in belilo vasice, raztresene po širokem polju, da se človeku ni nič kaj mudilo, ampak se je ustavljal pri vsakem ovinku in na vsakem gričku ter se oziral po jesenski prirodi.

Onstran samotno stoječe cerkvice svete Urha za vasjo Vihre se mi je pridružil mladenič, ki je šel v svoj vinograd na Trški gori. Pravil mi je o marsičem, da je letos radi deževja slaba letina, da bodo vina dobili komaj tretjino lanskega, da bo pa zato dvakrat močnejše in drugo. Ko sva stopala proti Turnskemu gradu, mi pokaže z roko čez Savo na griču gradiščo podobno stavbo in zraven cerkev: »Vidite, to hišo in cerkev si je sezidal upokojen župnik, potem je bilo vse prodano in zdaj hranijo v cerkvi seno in poljske pridelke!« Povabil me je v zidnico. Ko sva šla mimo starega Turnskega gradu, me je peljal v klet in pokazal velikansko stiskalnico za grozdje, kakršne še nisem nikjer videl. Njegov vinograd je na Mladovini, nekdanjem gradišču, enem najstarejših v Sloveniji. Odprl je zidnico in mi natočil majoliko dobrega, že trpega letošnjega vina.

Ko se je sonce že skrilo za goro, sem se poslovil in med potjo v Krško sem si še ogledal stari Turnški grad in obiskal mavzolej nad gradom, v katerem počiva nemški pesnik Anastazij Grün (Auersperg) sodobnik našega Prešerna, oni »Zelenec«, ki je prinesel v nekdanji kranjski deželni zbor par v robec zavezanih knjig, češ: »Vidite, to je vsa slovenska literatura!«

O mraku sem prišel v Krško in obiskal pesnika Toneta Gasparila, ki mi je razkazal, kolikor je bilo mogoče, pri mesečnem svitu zanimivosti Krškega mesta. Med drugim sva si ogledala hišo, v kateri je umrl Valvazor, in obiskala grob pisatelja dr. J. Mencingerja.

Drugi dan popoldne sem šel čez Sotlo na vrh k Sv. Križu, ki kraljuje nad goricami in je baje najstarejša cerkev na Hrvaškem. Odtam sem šel iz vasice v vasico, se pogovarjal s seljaki in se še enkrat prepričal, da Sotla ne deli Slovencev od Hrvatov, da med tema dvema deloma jugoslovenskega oziroma slovenskega naroda sploh ni mogoče najti nobene ostro začrtane jezikovne meje, temveč da se tudi tu, kakor povsod drugod, preliva polagoma ena govorica in druga.

Požar v Rigoncah pri Dobovi

V noči od petka na soboto okoli 23. ure je izbruhnil v Rigoncah pri Dobovi obširen požar, ki je upepelil docela dve hiši in pet gospodarskih poslopj. Požeg tega pa je divjanje elementa skoro zahtevalo tudi človeško žrtev. Posestnika Marija Čiruški je zadobila nevarne opekline in so jo prepeljali v bolnico v Brežice. Osem gasilskih društev je s svojimi člani komaj omeli požar. Škoda, povzročena po požaru, znaša domala pol milijona dinarjev. Zavarovalnica ne bo pomogla dosti. Prizadeti posestniki so obupani in si ne vedo kako pomagati.

Božji mlini...

Na nepokritem peronu Pesnice se je trla šolska mladina, ki pohaja v mariborske šole. Živahno je med seboj kramljala ter bila dobre, tuhtant tudi slabe volje. Pojemajoči jesenski solnčni žarki, ki so lahko božali na postaji okusno razvrščeno in umno negovano cvetje, so ji namreč dali novo življenje.

Med to pestro skupino naše bodoče narodne generacije je stal onemogel starček. Oprl je svoje orjaško telo na težko palico ter gledal navidezno nemo, topo predse. Pa vse poteze na njegovem nagubanem obrazu so glasno pričale, da se je mož nekam globoko, globoko zamislil.

Ta postaven sin krasnih Slovenskih gor, sin popolnoma slovenske matere, je sigurno stal med to v slovenskem jeziku kramljajočo bodočnostjo na tujih tleh, med tujim narodom. Tudi on je nekdo kot dijak — slastjo srkal v Mariboru duševno hrano, pel se po maturi nekaj časa s tovariši »Od Urala do Triglav«, postal s časom narodno indifereenten, končno pa prodal za neko voditeljsko mesto svojo mamico in njeno mehko govorico, postal renegat, strasten slovenski janičar.

Radi tega je pač jasno, da ga je pognala ob preobratu slaba vest v Avstrijo. Na srečo Slovenije je vzel s seboj tudi svoj potujoči zarod.

V tujini se je mož popršel z vso vneto svojih novih poslov, pridno tudi prepeval s pristnimi Germani »Deutschland über alles«, a vse to ga ni moglo rešiti bridke usode narodnega grešnika. Ko so namreč pošteni ljudje spoznali, da je importirani pedagog iz »dežele« klopotev, porinili so ga v pokoj.

Tako je torej... Tam vsiljiv tujec, tu zoprn tujec, tam nič, tu nič... Ja, ja, božji mlini, mlini... Z. M.

Rojaki!

V petek, dne 12. novembra je šesta obletnica žalostnega Rapalskega dne. Teža dne je bila sklerjena pogodba, ki je odtrgala od nas okrog 600.000 naših bratov in Primorju.

Naša dolžnost je, da se v teh dneh spominjamo bratov in sester pod vladno Italije, ki žive tam v težkem in brezpravnem stanju, in da dvignemo svoj glas proti neukturnim krivicam, ki jih trpijo ljudje našega rodu pod vladno in pritiskom brezobzirnega fašizma.

Pod vladno italijanskega fašizma je izgubil naš narod vse svoje pravice. Naš jezik je izgnan iz šol, naš tisk se omejuje in uničuje z vsemi sredstvi, naši ljudje se preganjajo: skratka, italijanska vlada izdaja uradne odloke, s katerimi hoče na mah zatreti vsako sled naše kulture in našega jezika, vse, kar si je naš človek tekom stoletij vstvaril z lastno močjo in pridnostjo.

Radi teš vnebovpijočih krivic moramo prav vsi in odločno izjaviti, da svojih zaslužjenih bratov ne moremo in ne smemo pozabiti in da nobena državna meja nima moči in pravice, da bi izbrisala kulturno, narodno, jezikovno in krvno sorodstvo.

Mi vsi smatramo, da krivice, ki jih oficijelna in neoficijelna Italija dela pripadnikom našega naroda v Primorju, niso le krivice, prizadete primorskim Hrvatim in Slovincem, ampak krivice, prizadete celokupnemu našemu narodu.

Radi tega na noben način in nikdar ne moremo priznati prijateljskega sporazuma med državama toliko časa, dokler ne bo Italija postopala napram našim bratom tako, kakor je to dolžnost prosvitljene in kulturne države.

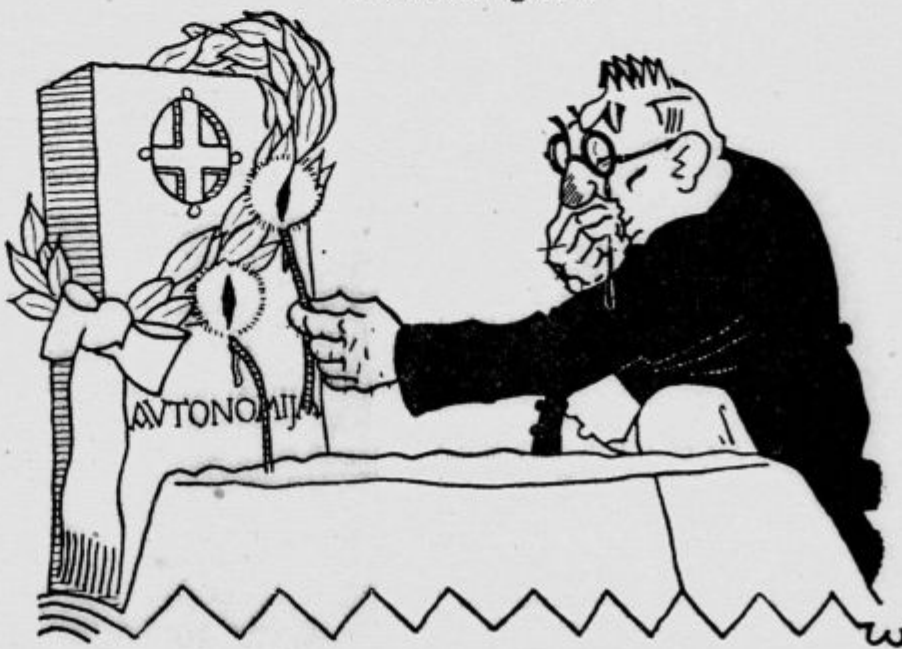
Zato naš narod mirno in dostojanstveno zahteva človeških pravic tudi za svoje neosvobodjene brate ter hoče, da pravice s svojim neumornim in smotrenim delom tudi doseči.

Pokrajinski odbor Jugoslovenske Matice v Ljubljani prosi vsa kulturna in narodna društva širom domovine, da se s predavanji spominjo ob priliki rapalskega dne naših zaslužjenih bratov in sester. Kot spominski dan je določena nedelja 14. novembra 1926. Ta dan naj bodo po vsej Sloveniji, tudi v njenih najoddaljenejših gorskih krajih, spominski govori o zaslužjenih bratih in sestrah. Jugoslovenska Matica prosi da se ta dan priredi v celi Sloveniji narodna zbirka pod naslovom »dinarski dan«. Vsakdo, ki čuti narodno, naj daruje ta dan vsaj en dinar za narodno-obrambne namene. Podrobna navodila slede.

Rojaki! To vam sporoča ob šesti obletnici rapalskega dne Jugoslovenska Matica s prošnjo, da z besedo in dejanjem podprete njeno delo.

Pokrajinski odbor Jugoslovenske Matice v Ljubljani.

Ob svežem grobu

Dr. Korošec: Radi nas si se rodila, radi nas živela in radi nas umrla! V zaščeno Ti naj bo, da radi Tebe umiramo tudi mi.

Iz Kranja

— Člani Vodnikove družbe dobijo knjige v knjigarni »Sava«. Istotam se sprejemajo novi člani in se plačuje članarina za leto 1927 v iznosu 20 Din. Obnove članarini in pristopajte novi v čim večjem številu!

— Nedeljska kronika. Danes ob 11. dopoldne priredi Poslovalnica ljubljanskega okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljudskem domu predavanje s filmom o higijeni in socialnem zavarovanju. — Poslovno opozarjamo občinstvo na vpriporitev »Reveka Andrejčka« ob 16. uri v Narodnem domu. — Gledališki od Sokola v Stražišču ponovi ob 16. uri popoldne v svojem domu življensko komedijo »Zemlja«. Sodeluje čitalniški orkester iz Kranja.

— Proračun mestne občine kranjske je bil te dni sestavljen in pride že na prvo sejo občinskega sveta v novembru v predstavi. Proračun za leto 1927 izkazuje 185.225 Din rednih dohodkov ter 714.060 Din rednih izdatkov, torej 528.835 Din primanjkljaja, o čigar kritju bo sklepal občinski svet.

— Šolska vest. K vojakom je odšel te dni učitelj g. Čuk, nastavljen pri tukajšnji deški osnovni šoli. Ker še ni to mesto za sedeno, je nastala vrzel v vzdrževanju rednega šolskega pouka.

— Za poplavlence. Tukajšnja podružnica Kola jugoslovenskih sester je nabrala v Kranju po svoji poverjenici g. dr. Kušerjevi 9.800 Din za poplavlence. Znesek je bil potom sreznega poglavarstva odposlan velikemu županstvu v Ljubljano.

— Ušla smrti v valovih Save. Pri včerajšnjem reševanju predmetov s čolni v poplavljenem področju tovarne »Jugoske« na Gaštelju sta padla s splava dva mlada uslužbenca imenovanega podjetja v valove Save. K sreči ju je tok zanesel k hodom, odkoder so ju spravili s pomočjo lestve na obrežje.

Iz Ptuj

— Iz gledališke pisarne. »Hlapci« se po nove dne 7. novembra. V ponedeljek, 8. novembra se bo vršila premijera Schönherjeve drame »Satan v ženski«. V ulogi žene nastopi gospa Bukšekova, članica mariborskega gledališča kot gost. Pripravlja se otroška igra »Peterčkov poslednje sanje« od Golie.

— Dramatična šola. Dne 1. novembra se odpre dramatična šola. Kdor se še želi prijaviti za vstop, naj blagovoli pristopni pismeno javiti na pisarno mestnega gledališča ali pa se ustmeno prijaviti pri g. Kauklerju. Pristop in poduk sta brezplačna.

— Občinstvo prosi upravo kina in gledališča, da se pobriga za kurjenje pri predstavah. Pri kino predstavah je že tak mraz, da morajo sedeti obiskovalci v zimskih plaščih.

— Izvoz sadja. Iz ptujске okolice se je dosedaj izvozilo okoli 600 vagonov sadja in to sortiranega in nesortiranega. Največ ga je šlo v Holandijo, Nemčijo in pa v Avstrijo.

— Nepošten prekupčevalec sadja. Leopold Reich, trgovec v Gradcu, je nakupil pri tvrdki Sonnenschein in sinovi sadja za 7500 Din, blaga pa ni plačal. Tako je tudi sprejel od Kristijana Riederja, gostilničarja v Linzu 2000 šilingov za sadje — sadja pa ni odposlal. Na zahtevo upnikov je bil v soboto aretiran in izročen drž. pravdniku.

štvu v Mariboru. Po položitvi kavejce in zalozitvi potnega lista je bil izpuščen. Ostati pa mora v naši državi tako dolgo, da poplača svoje upnike. Opozarjajo se vsi, ki se bavijo s prodajo sadja in vina, da pazijo na take poštenjake.

— Regulacija Grafene. Da se nekoliko prepreči škoda, ki jo povzroča Grajena ob poplavih, je mestna občina počela z regulacijo potoka. Obrežje potoka je že do zalezniškega predora utrjeno s piloti.

— Družabni večer »Jadranske Straže«. Dne 6. novembra ob 8. zvečer priredi podružnica Jadranske Straže v Ptuj družabni večer v gornji dvorani Narodnega doma. Predava g. Cibič iz Maribora o »Jadrnu«. Nastopa tudi priljubljeni Devov kvartet. Prireditve se vrši pri pogrnjenih mizah. — Vstop prost. Prostovoljni prispevki se hvaležno sprejemajo.

— Opozorjam občinstvo, da si še pravočasno preskrbi vstopnice za klavirski koncert g. prof. Trosta, ki se vrši 5. novembra ob 8. zvečer v Glasbeni Matici. Na programu so Beethoven, Marx, Claude, Debussy, Albeniz, Chopin in Liszt. — Predprodaja vstopnic v glavni trafiki.

Iz Prekmurja

Snež je pričel padati pri nas v torek, 26. t. m. jutraj in je krepko naletal ves dan. Naše kmetovalce je ta zgodnja beli gozdel zelo neprijetno, ker se nimajo mnogokje poljskih pridelkov pod streho niti še ozimne posejane. Ponoči pa je nastopil mraz, ki drži že par dni in ogroža zaostalo jesensko žetev.

Ljudska šola v Murski Soboti je zaprta že od 18. t. m. in se odpre 3. novembra, ako bodo do takrat osušili učilnice. Lanskoletna povdenj je pustila v zidovju polno vlažje, tako, da so morali letos omet razpraskati, nato na novo ometati. S tem delom pa so se malo zakasnili tako, da se šola niti ni mogla pravočasno začeti. Ker pa niso učilnice po ometanju zidu dovolj presušili, se je moralo zopet pouk prekiniti, da se sušenje nadoknadi. Te stalne krize osnovnošolskega pouka pri nas kriče po novi šolski stavbi. Načrtov za rešitev te krize je več, le žal, da je tudi preveč reševalcev. Pravijo, da bolnik navadno umrje, ako ga zdravi več zdravnikov.

Občni zbor dijaškega podpornega društva se je vršil v Murski Soboti 23. t. m. Udeležba zanikerno pičila. Dohodkov je bilo v pretečenem poslovnem letu okoli 29.000 Din, gotovine od koncu nad 20.000 Din. Šest dijakov je bilo pridipanih z gotovino, v glavnem pa so učencem posojevali drage ude ne knjige. V debati se je govorilo o tem, ali naj društvo zbira kapital za bodočnost ali že sedaj izdatneje podpira dijake. Končno se je sklenilo, ustanoviti čim preje dijaško menzo. Novi odbor je po večini prejšnji.

Zanimiv kazenski proces se je končal pred kratkim pri okrajnem sodišču v Murski Soboti. Bivši kantor kat. cerkve v Murski Soboti g. Cisar, ki se je medtem kot madžarski državljani izselil na Madžarsko, je tožil g. prof. S. tukajšnje gimnazije, ker mu je leta očital, da je orgljal in pel na cerkvene orglje pesem, ki poveljuje »Majro, kraljico Ogrske«. Zaslišanih je bilo več prič, ki so deloma potrdile očitek, deloma ga zanikale. Proci, o katerem bomo še govorili, ko se se vseh instancah, je končal z obsodbo g. profesorja.

Bivši madžarski veleposlanik v Londonu grof Szapary je prišel 17. t. m. v Mursko Soboto pogledat, kako napreduje razprodaja njegovega tukajšnjega veleposelstva. Vrne se v Budimpešto koncem meseca. V svoji ogrski domovini vodi dela pri gradnji kanala med Donavo in Tiso, poleg tega se bavi z gradnjo avtomobilov po nekem novem modelu. To kaže za njegovo starost dovolj podjetnega in prožnega duha. V diplomatsko službo noče več stopiti.

V Dolnji Lendavi ustanavljajo nekaj Narodni svet. Cilji ustanoviteljev nam niso dovolj jasni, načrt sam pa sprejemamo s precejšnjo skepso, ker je mnogo prekasen. Dosledno izvajanje programa SDS nudi dovolj garancije vsem nacionalistom, ako nimajo postranskih ciljev.

Sport

Finalna hazenska tekma za prvenstvo Slovenije

SK Ilirija : I. SSK Maribor ob 15. uri na igrišču Ilirije.

Današnja finalna tekma za prvenstvo Slovenije v hazeni, ki bi se imela vršiti na igrišču Atene ob 11. uri dopoldne, se preloži na popoldne ter se vrši ob 15. uri na igrišču Ilirije mesto nogometne tekme Ilirija : GAK. Tekma se vrši ob vsakem vremenu. Občinstvu je na razpolago krita tribuna, da bo moglo prisostvovati tekmi nemoteno tudi ob slabem vremenu. Tekma je določil minimalne cene, tako da bo vsakomur omogočen poset. Ložni sedeži 15 Din, tribunski sedeži 12 Din, navadna stojšča 8 Din, dijaška stojšča 6 Din in mladinska stojšča 3 Din.

Tekma nam obeta ogorčeno borbo, do poslednjega momenta, pri tem pa prvotni sten sport, za kar nam jamčita obe družini, ki sta momentano v izvrstni formi. Delati prognoze in naprej je nemogoče, ker so moči obeh klubov prilično izenačene. Družini nastopita v svojih najmočnejših postavah. Za to najvažnejšo tekmo letošnje sezone, vlada umevno velikanski interes med vso našo sportno javnostjo.

Podsavaz je določil 50 odst. čistega dobička te tekme v korist našim najbednejšim poplavljenjem, ki so baš te dni zopet utrpeli novo veliko škodo. Dolžnost vsega našega občinstva je, da tekmo sigurno poseti.

Današnje nogometne tekme

ASK Primorje : SK Slovan

Danes, v nedeljo, odigrata navedena kluba prijateljsko tekmo, ki se vrši v znamenju nekeke revanše. Vseled tega je pričakovati, da se bosta moštvu potrudili ter predvedli res lepo igro. Pri Primorjajih bo nastopil Š. Poduje, v obrambi pa Pečnik. Tekma se odigra na igrišču ASK Primorja, in sicer vsled boljše goliference.

Jutri, v ponedeljek, si bosta stali nasproti ob 13.30 uri I. moštvo in rezerva ASK Primorje.

SK Ilirija rez. : ASK Primorje rez. Ob 10. uri dopoldne nastopita na igrišču ASK Primorje najboljši naši rezervni moštvi, in sicer v prvenstveni tekmi. Obe moštvi imata enako število točk, vendar prednjači rezerva ASK Primorja, in sicer vsled boljše goliference.

Pred prvenstveno hazena tekmo se vrši ob 13.30 nogometna tekma Hermes : Disk.

Službene objave LNP.

(Seja u. o. 27. X. 1926.)

Vzame se na znanje prijava SK Mladike in SK Disk (Domžale) ter se oba kluba sprejmeta za začasna člana LNP.

Izreka se zabrana igranja z ozirom na dopis SK Slovana in SK Slavije, ker niso poravnali članarine svojemu bivšemu klubu za tekoče leto, sledečim igrarjem: Rem, in Rinaldo Zuccato ter Viktor Banu.

Vzame se na znanje dopis SK Ilirije z dne 25. in 26. t. m.

Vzame se na znanje dopis SD Rapida z dne 22. t. m. in izjava igr. Matije Lošchnigg.

Vzamejo se na znanje sledeči dopisi: JNS št. 27, 28 in 37 ter dopis SK Reke z dne 22. t. m. — Tajnik I.

Gostovanje grškega Atletik SK od povedano. SK Ilirija je vsled skrajno slabega vremena odpovedala za danes in jutri napovedani tekmi z grškim GAK.

Službeno iz LNP. (Seja k. o. 30. X.) Ukine se zabrana igranja igr. Jurkas. Izreka pa se zabrana igranja igr. Okrupa (SK Jadrana) in Lah (ZSK Hermes), ker se nista odzvala pozivu k. o. LNP. — Tajnik II.

SK Slovan. (Težko atletska sekcija). Seja sekcijskega odbora v torek 2. novembra ob 20. uri v Narodni kavarni. Vsi in točno! — Načelnik.

Seppel Brandstätter v Zagrebu. Grad-janski se pogaja z znanim srednjim krilcem Rapida in večkratnim reprezentativnim igrarjem Avstrije S. Brandstätterjem, da bi prevzel mesto trenerja našega državnega prvaika.

Nemški nogometni savez šteje 6300 klubov z 850.000 verificiranimi igrarji.

G. Dubravčić, kapetan ZNP. Na zadnji seji ZNP je bil za kapetana Zagrebškega nogometnega saveza soglasno izvoljen znani nogometni sodnik g. Dubravčić.

Plače avstrijskih profesionalnih nogometašev. Avstrijski nogometni savez je določil maksimalne plače za profesionalce L lige, in sicer 250 šilingov (2000 Din) mesečno. Poleg tega dobivajo igralci honorar 20 šilingov za vsako tekmo in 20 šilingov za vsako zmago. Na potovanjih dobivajo dnevnice po 50 šilingov. To maksimiranje plač so sprejeli vsi klubi razven Hakoah.

NOGAVICE

TRADE MARK

znamko in žigom

ALS

KLJUČ

najboljše, najtrpežnejše, zato najcenejše

Domače vesti

Mrtev in žive duše

Skoro da ni slučaj, da se baš v času »vseh mrtvih« omenjata Tegethof in Radetzky, dva tradicionalna poveljnika vojsk Habsburgovih. Kajti v dveh vrstah ljudi se živi tradicija in se je ne morejo iznebiti.

Črnažolci niso opasni, melanholično sanjajo med nami o lepih vojaških in civilnih uniformah in naslovih. Učinkujejo že kot komične figure.

Stevilnejša in za tvorbo povprečnega javnega mnenja pomembnejša je druga vrsta, večinoma klerikalna, včasih pa tudi napredna. Iz tradicije, kakor pred 30 leti. Iskreni ljudje so to, dobre duše, zanesljivi, idealisti, ki ne morejo zato, da jim lokomotiva včasih uide s tira, ker jim je današnji tempo prenegel. Tempo misli in čustev, kakor niso njihove noge več za čerlati.

Včeraj sem prisostvoval debati takšnih gospodov, — ki jih v ostalem odkrito spoštujem. Govoril smo o Tegethofovem spomeniku, in je starejši gospod obžaloval odpor, češ, saj je admiral res tolkel Lahe, res »naše« morje, nad katerim danes gospodari Lah. Na ugovor, da velja isto za Radetzkega, je stari gospod logično pravilno odgovoril, da tudi res obžaluje, da so »ti frdamani Primorci« odstranili oba »Radeckita« (v Zvezdi in pred Tivoljskim dvorcem), češ, tudi on je bil reprezentativni zmagač nad Lahom. Previdno je še dostavil, da je teh spomenikov škoda tudi še, ker so umetniško prvostni, češ, Fernkorn...

Odgovarjal mu je drug gospod, ki je tudi iz Abrahama videl: »No, naj bi že, ta korekcijski, obveljala, toda vsaj za Maribor ne. Cisto gotovo Maribor ni prikladen! Le spomni se še par let nazaj! Za drugod bi se dalo govoriti...«

Vkljub svoji poštenosti, iskrenemu, pristnemu in preizkušenemu rodoljubju oba brodušna narodnjaka še sedaj ne razumeta, zakaj se mora takšno mišljenje odkloniti. Spomeniki ne stojijo generalom, ker so slučajno tega leta pri tem kraju nabili to ali ono vojsko. Spomeniki so vtelesenje in simboliziranje ideje. Radetzky in Tegethof nista tolkla onih Lahov, ki soje danes nasproti nam, marveč tiste, ki bi danes stali na naši strani. Tam, kjer so Lah stali 1866., stojimo danes mi, in tam, kjer so takrat stali Radetzky in Tegethof in Franz Joseph, tam stojijo danes Mussolini. Zakaj ne postavimo spomenika Franzu Josephu, najhujšemu sovražniku Lahov? Gospodariju slava, ne hlapcu!

Da bi pa imenovana feldmaršal in admiral hotela braniti zgolj našo zemljo zoper laški imperijalizem (ne pa avstrijski imperijalizem zoper revolucionarno demokratsko nacionalno idejo) — tega ti gospodje sami ne verjamejo.

Dušice, dušice, mrtvim ni pomoči, žive pa naj se zbude. Zato vam prižiga to skromno svečico

MAC.

* **Tagore v Jugoslaviji.** Prejeli smo: Kakor oznanjajo časopisi, namerava obiskati indijski pesnik Rabindranat Tagore tudi Beograd in Zagreb. Znano nam je, da so nekatera njegova dela prevedena na srbohrvatski jezik, ali največ prevodov imamo mi Slovenci. Pri nas je prevedel pisatelj France Bevk »Drobne povesti«, pesnik dr. Alojzij Gradnik pa petero del: »Rastolci meseca«, »Vrtinar«, »Gitanđžali«, »Setev« in »Ptice selivke«. — Če že pride Tagore v Beograd in Zagreb, zakaj ne bi obiskal še Ljubljano oz. Slovenijo, ki se je v večji meri oddolžila njegovemu geniju. Najmanj, kar moremo pričakovati in od merodajnih činiteljev tudi zahtevati (če že ne od Društva slov. književnikov, pa od Prosvetnega oddelka pri vel. županu v Ljubljani) je, da poklonijo velikemu pesniku v Zagrebu ali v Beogradu tudi vsa njegova na slovenski jezik prevedena dela s primerno kratko spomenico o Slovencih v angleškem jeziku.

* **Slava naše mornarice.** Danes slavi naša mornarica svojo slavo v spomin na 31. oktober 1918, ko so prvič na bivših 40. brodovih zaplapolale naše trobojnice kot znak osvoboditve naše Adrije. Posebno svečano se bo proslavila slava na področju III. pomorske obalne komande v Boki Kotorski, koje komandant je kontreadmiral g. Metod Koch, ki je bil kakor znano prvi poveljnik naše mornarice in torej tudi njen šef na zgodovinski dan 31. oktobra 1918. Dopoldne se vršijo v krogu 3. pomorske letalske komande v Kumburu cerkveni obredi in vojaška parada, zvečer pa priredi kontreadmiral Koch kot domačin v Oficirskem domu v Tivtu tovariški sestanek, kateremu bodo poleg zastopnikov vseh mornariških jedinic prisostvovali tudi mnogi odličniki iz celega območja III. obalne komande. Našim luskim pomorcem tudi iz Slovenije prisrčne čestitke združene z iskreno željo, naj naša slavna mornarica raste in se razvija v čast in slavo domovine!

* **Promocija.** Dne 30. t. m. sta promovirala na zagrebški univerzi za doktorja vsega zdravilstva, dolgoletna in agilna člana »Triglava« Stane Skalič iz Ljubljane in Boris Malerčič, bivši predsednik »Triglava« iz Crnomlja. Čestitamo!

* **Iz poštne službe.** Poštni uradnik Josip Cernovšek je iz Mute premeščen v Maribor

* **Iz policijske službe.** Pomočnik komisarja pogranične policije na Rakeku g. Večeslav V. Montani, je imenovan za policijskega pripravnika sreza Bosanska Gradiska v vrbaški oblasti.

* **Nova presenečenja za državne uradnike** Sarajevska »Večernja pošta« poroča: Novi državni budžet za proračunsko leto 1927-28, in pripadajoči finančni zakon se tiska v sarajevski državni tiskarni. Kakor smo doznali vsebuje finančni zakon nekoliko, prese-

netljivih odredb, ki se tičejo državnih uradnikov. Dosedanjih 30 let proforsorske in učiteljske službe se zviša na 35, a za vse ostale državne uradnike, izvzemši deloma prometno osebo, od dosedanjih 35 na 40 let. Uradniška osebna draginjska doklada bi se imela znižati za 25 do 35, a v nekaterih slučajih celo za 50 odstotkov. Pravica do osebne pokojnine bi se dosegla šele z 20 leti službe.

* **Razvoj naše civilne aviacije.** Na seji beograjskega Aero-kluba, ki se je vršila te dni v prisotnosti vojnega ministra generala Dušana Trifunovića, so bili storjeni važni sklepi. Že početkom leta 1927. najpozneje pa prihodnjo pomlad, se na bežanijskem aerodromu, kjer bo taborišče eskadrile lovskih avijonov, ustanovi tudi pilotska šola. Oni, ki se bodo prijavili za tečaj pilotaže, dobe koncem uspešnega tečaja tudi svojo diplomu mednarodne veljave tako da bodo takoj sprejeti v našo aviacijo in bodo mogli tudi napredovati v karjeri. Razen pilotske šole se istodobno ustanovi v Beogradu mehaniška šola. Absolventi te šole se bodo sprejemali v naše zrakovplovne komande.

* **Stanje bolnikov v naših bolnicah.** Po uradnih podatkih je bilo prejšnji teden v bolnicah Slovenije 2941 bolnikov in sicer: v splošni bolnici v Ljubljani 540, v bolnici za ženske bolezni 120, v bolnici za duševne bolezni na Studencu 412, v blaznici-hiralnici v Ljubljani 228, v bolnici za duševne bolezni v Ljubljani 266, v javnih bolnicah v Mariboru 292, v Celju 211, v Brežicah 85, v Slovenjgradcu 77, v Murski Soboti 88, v Ptuj 46, v ptujski hiralnici 120, v vojaški hiralnici 179, v ženski bolnici v Novem mestu 50, v bolnici v Kanižiji 60, v Krškem 59 in v Čakovcu 79.

* **Dvoina mera.** Iz učiteljskih krogov nam pišejo: Komaj je ministrski svet sklenil, da se javnim nameščencem in upokojencem znižajo draginjske doklade, so izdala finančna oblastva nalog, da se že s 1. avgustom izvede redukcija. Za nakazilo znanih 7 mesečnih razlik se pa finančnim oblastvom prav nič ne mudi. Kadar je kaj vzeti javnim nameščencem, takrat je za vlado nujno, ima pa »vremena«, če bi jim bilo treba kaj dati. Pripoznavo je po zakonu, da izplača vlada upokojencem nastale selitvene stroške. V Sloveniji je že nad 100 učiteljev, ki so bili upokojeni, nekateri že skoro pred dvema letoma in so takrat takoj vložili prošnje za podelitev selitvenih stroškov. Ti stroški so se od vlade pač po zakonu dovolili, a izplačali se pa še do danes niso. Učitelji so morali že pred 4 meseci dotične priznanice podpisati ter jih oddati finančni delegaciji, a denarja še do danes niso prejeli. Reklo se je, da se pošljejo priznanice v Beograd likvidirati. Morda tam pač ne bodo rekli »Saj ste potrdili, da smo vam plačali.« Vsi učitelji, kateri so se preselili, so se morali zadolžiti in imajo še sedaj, dotične dolgovce. Vsa pa komaj čaka, da bi svoji dolg poravnali. Vsled tega pa tudi komaj čakajo, da se jim priznani zneski vendar že enkrat izplačajo.

Damam

se pri obojici skupaj najmodernejših damskih pravec donajskih in pariskih modelov pri tvrdki

Fran Lukić pred škofo 19.
Elegantnejši in cenejši kot domači izdelci.

ENA

za svilo
in volno

* **Izpremembe voznega reda.** Pričenši s 1. novembrom izostane na progi Čakovec-Dolnja Leadava mešani vlak št. 7236, ki odhaja iz Čakovca ob 12 uri 37 minut in prihaja v Doljno Leadavo ob 13 uri 35 minut; na mesto tega pa vozi od 1. novembra dnevno redno mešani vlak št. 7240, ki odhaja iz Čakovca točno ob 12 uri in prihaja v Doljno Leadavo ob 13 uri 7 minut.

* **Most čez Soro pri Medvodah.** Z meročajne strani doznavamo, da prične gradbeno direkcija še tekom tega tedna gradbeno Medvodah na mestu porušenega mostu čez Soro lesen provizorični most, ki bo dograjen v 40 delavnih dneh. S tem bo vsaj zašilno vzpostavljena važna komunikacija preko Sore, ki jo je prebivalstvo po zadnji poplavi težko pogrešalo.

* **Anketa o stanovanjskem vprašanju.** Načelstvo gradbenih zadrug v Ljubljani je na svoji seji dne 29. t. m. definitivno sklenilo, da glede na protivna mnenja, ki se pojavljajo v javnosti, skliče anketo o pereči rešitvi stanovanjske bede na soboto dne 6. novembra t. l. ob 16. (4. uri) popoldne v sejni dvorani na mestnem magistratu. Povabljeni so vsi meročajni kakor tudi prizadeti faktorji, da se je udeležijo in pojasnijo svoje stališče, da se zadobi jasno sliko o možnosti realnega načina rešitve stanovanjskega vprašanja (zidanje hiš itd.). Kdor se razen tega želi vdeležiti ankete, naj javi po dopisnici svoj naslov, da se mu po razpoložljivosti prostora dopolnje vabilo, ki bo upravičevalo do vstopa.

* **Himen.** Poročil se je dne 27. t. m. na Brezjah g. Viktor Dovgan, drž. uradnik, z gđ. Angelco Oblakovo. Bilo srečno!

* **Ravnateljstvo državnega zdravilišča v Rogaski Statini** nam sporoča, da je licitacija zdraviliškega avtobusa preložena na nedoločen čas.

* **Knjige Goriške Matice za l. 1927.** Vsled nepričakovanih tehničnih zaprek so se publikacije zakasnille in se bodo razdeljevale šele koncem novembra ali v začetku decembra. Vsi naročniki naj blagovolijo neprostovoljno zamudo oprostiti.

ZIMSKE SUKNJE

in druga oblačila nudi v največji izbiri in najceneje

I. Maček, Ljubljana
Aleksandrova cesta 12.

* **Direktna telefonska zveza Zagreb-Maribor-Brno.** Glede na gospodarske in prometne interese se je pokazala potreba direktne telefonske zveze Zagreb-Maribor-Brno. Med zainteresiranimi državami Češkoslovaško, Avstrijo in Jugoslavijo se je že dosegel sporazum in pričelo se je že s tehnično izpeljavo načrta. Dočim sta Češkoslovaška in Avstrija že opravili potrebne priprave, se je v Jugoslaviji že pričela izgradnja proge Zagreb-Maribor. Ker tudi to delo hitro napreduje, je upati, da bo nova direktna zveza v treh mesecih že izročena prometu.

* **Železniška proga Rogatec-Krapina.** Posebna komisija, odrejena po direkciji državnih železnic, je v zadnjem času pregledala in odobrila traso projektirane železniške proge Rogatec-Krapina. Trasa je izdelana za 14,5 km. Gradbeni stroški so proračunani na 28 milijonov dinarjev.

* **Državna splošna bolnica v Ljubljani.** V splošno bolnico v Ljubljani je bil 25. avgusta oddan 30 do 40 letni gluhomon mož, o katerem niso znani nobeni podatki. Kdor bi o njem kaj vedel, naj javi upravi bolnice. V bolnico ga je oddala orožniška stanica na Vrhniki.

* **Iz Slov. Bistrice.** Knjige Vodnikov družbe so prispele. Člani jih dobe pri svojem poverjeniku g. Z. Kristanu v Vošnjakovih knjižnici. Ima še nekaj izvodov pravkar izdane knjige na razpolago. Sprejemajo se člani za prihodnje leto. V sosednem Črešnjem izdaja knjige in zabira nove članke tamošnji učitelj g. Božidar Tomažič.

* **Lov krajevne občine Poljane** oddam za dobo od 1. januarja 1927 do 31. marca 1932 v zakup potom javne dražbe. Dražba se bo vršila v soboto dne 4. decembra ob 10. uri v občinskem uradu v Škofji Loki. Zakupniki, sozakupniki ali podzakupniki lovišča morajo biti le osebe, ki dokažejo, da so organizirane v Slov. lovskem društvu. Zakupni in dražbeni pogoji so na vpogled v molnem uradu med navadnimi uradnimi urami. — Srežki poglavar Zidaršič

SIBIRIJA

Glavna igralka v današnjem ruskem vefilmu »SIBIRIJA«
Pri vseh predstavah sodeluje originalni ruski pevski zbor in balalajka-orkester.

ELITNI KINO MATICA
Telefon 124.

* **Elektromonterski tečaj.** Strokovna združenja koncesioniranih elektrotehnikov za Slovenijo in Ljubljani namerava prirediti šestmesečni tečaj za elektromonterje, ako se prijavi zadostno število kandidatov. Opozarjamo vse zainteresirane, da se prijavijo na gorenji naslov in sicer pisмено do 7. novembra, ustmeno pa v soboto 6. novembra ob 18. do 19., ali pa v nedeljo 7. nov. ob 10. do 12. ure pri zadržnem načelstvu v Ljubljani. Lepi pot št. 12. (v bližini tobačne tovarne.)

* **Razpisana službena mesta.** Veliki župan mariborske oblasti razpisuje mesto okrajnega sanitetnega referenta v Čakovcu s sedežem v Strigovi v 9. do 7 skupini I. kategorije ter mesto okrajnega zdravnika za zdravstveno okrožje Ptujška gora z letno plačo 2000 Din in pripadajočimi draginjskimi dokladi. Razpisanih je tudi več oficijalnih iz poduradniških mest pri okrajnih sodiščih v Novem mestu, Celju in Mariboru ter pri okrajnih sodiščih v Brežicah in Kostanjevici. Interesente opozarjamo na razpis v »Uradnem listu«.

* **Pozor na poštne znamke!** Kakor smo že poročali pridejo jutri v promet nove poštne znamke z zvišanimi cenami, ki ostanejo v veljavo: le do konca novembra. Doklada k nominalni ceni znamke je namenjena za podporo oškodovancem po povodni. Z lutriškim dnevom izgube do konca novembra veljavo dosedanje poštne znamke in se bodo pisma in druge pošiljke, na katerih bodo najlepše dosedanje poštne znamke, smatrale za neefektivne.

* **Brezliški združeni pevci** bodo peji na Vseh svetih žalostinke ob pol 15. na starem pokopališču pred grobom dr. Radoslava Razlaga, ob 15 pa na novem pokopališču.

31. X. in 1. XI. ob 15. uri

mednarodne nogometne tekme

Grazer Athletik S. K. : Ilirija

V korist akcij Rdečega križa za poplavlence v Sloveniji.

11244

Danes, nedejo in na praznik nudi vam kino »IDEAL« največji užitek

FILM „VARIETE“

je višek filmske umetnosti — **FILM JANNINGS in LYA DE PUTTI** sta kolosalna in bo njihova igra na vsakogar globoko učinkovala. Vsled 2 urnega sporeda so predstave: d.p. ob 11., pop. ob 3., 5, 7 in 9. uri.
Kino Ideal

* **Neposredna telefonska zveza s Sušakom** Kakor se nam poroča, je zaposlenih več telefonskih uslužbencev z ljubljanske glavne pošte z napejavo telefonskih žic do Sušaka. Delo lepo napreduje, zlasti kjer je pripraven svet za postavitev drogov, ter ni treba razstreljevati skal in pečin.

* **Na meščanski šoli v Mežici** bo vpisovanje v prvi razred v četrtek dne 4. novembra ob 8. do 12. ure v prostorih meščanske šole. Pogoji za sprejem: uspešno dovršeno četrto šolsko leto, kar je treba dokazati s šolskim izkazom. K vpisovanju se morajo zglasiti tudi oni učenci, ki so se že prijavili za prvi razred in so izkaze že predložili. Začetna šolska maša je v petek ob pol 9. Pričetek pouka in vse, kar se tiče naprave šolskih potrebščin, se razglasi učencem po maši v šoli.

* **Male nezgode in nesreče** so v Trzinu na dnevnem redu. Ni dolgo tega, kar je krož na žaga poškodovala roko g. Uršiču Francu, žagarskemu podjetniku v Trzinu, v torku pa je kleparski stroj za stiskanje dimniških cevi strl tri prste kleparskemu vajencu Leopoldu Krašvcu v delavnici g. Bocaka. V prvem kot drugem slučaju se je zgodila nesreča, krivda ni niti na napravah niti na osebju. Pri strojih je pač na mestu velika pazljivost, sicer je nesreča takoj tu.

Izvirne francoske pasulje

Valda

noti

nahodu, kašlju in katarju.

Pr-dajajo vse lekarne in drogerije

* **Defraudacija dveh železniških blaginjaričark.** Osješka policija je v petek aretirala Darinko Maetič in Ivanka Jančar, blaginjaričarki na tamkajšnjem državnem kolodvoru, ki sta poneverili 43.000 dinarjev državnega denarja. Defraudaciji sta vršili na ta način, da sta denar, ki so ga sprovedniki nabrali od potnikov, zadržali za-se, potrdila kondukterjev pa sta uničili.

* **Odlikovanje.** Mednarodna razstava v Rimu je odlikovala sledeče tvrdke: Fany Seljak, Modes - Robes, Ljubljana, z zlato kolajno in palmo velike časti. G. Besednik in drug, Ortopedica, Ljubljana, z zlato kolajno in z grbom velike časti. Jakob Kavčič, parna pekarna, Ljubljana, zlata kolajna in križ velike nagrade. Peter Semko, krznar, Ljubljana, z zlato kolajno in z grbom velike časti. Franc Majdič iz Kranja, trgovec, z zlato kolajno in križ velike premije. Lojze Kristan, tovarna, Zapuže, z zlato kolajno in križ velike nagrade. Anton Brajer, čevljarški mojster, Ljubljana, z zlato kolajno.

* **Pri pokvarjenem zelodcu, slabem okusu v ustih, bolečini v čelu, mrzlici, zapeki ali driski** učinkuje že ena časa »Franc-Joževo« grenčice sigurno, hitro in prijetno. Znameniti zdravniki strokovnjaki svedočijo, da se izkaže »Franc-Joževo« voda za prehranjevalno pot, preoblobovan z jedjo in pijačo, kot prava dobrota. Dobi se v lekarnah in drogerijah.

* **Tkanina »Eternum«**, glavna zaloga za Jugoslavijo pri J. Medved, manufaktura, Ljubljana, Tavčarjeva ulica 7.

* **Najboljše čevlje »Karo«** dobite v Mariboru. Koroška cesta 19, od 1. oktobra tudi Aleksandrova cesta 23, v trgovini St. Černetič.

Slovite

TRIFOLIUM

v 24 različnih vrstah doje se po Din 6.—komad 1127-2

Drogeriji Sanitas
Celle, L. ubljana, Prešernova ulica 5

* **Ali veš, da so samo ene »PEKATETE«** na svetu? Te slovio vsled svoje okusnosti, tečnosti in redilnosti.

* **Krasen pes na prodaj.** Glej mali oglas.

* **Pa naj še kdo trdi, da je draginja.** Berite inserat Tekstilbetazar na Krekovem trgu 10, razpisuje letos zopet reklamno prodajo za 14 dni. Za mal denar se oblečete od glave do nog.

* **Ustna voda »Poppaea«** je najboljša ustna voda sedanjosti, ker je napravljena iz najučinkovitejših sestavin, ki zabranjujejo gnitje in izpadanje zob ter bolečine, čvrstijo dlesni in svežijo zbog svoje prijetne vonjave usta. Ustna voda »Poppaea« je vsled tega tudi najcenejša, ker stane steklenica (55 gramov vsebine) samo 18 Din. Steklenica ustne vode »Poppaea« je iz finega stekla z nikljevimi pokrovom in z gumovim zamaškom, je pripravna za potovanje, obenem pa krasi toaletne mize. Negovanje zob in ust je najbolj zdravo in najbolj poceni. — Opozarjamo na oglas. Dobi se v vsi-h boljsh trgovinah. — Depot. Parfumerija »Poppaea«, kem. izdel. splošne kozmetike. 11471-a

* **Svedski pisalni stroj »Haida«** je najpopolnejši in najmodernejši pisalni stroj. Zatevajte brezplačno prospekt in brezobvezno razkazovanje. Generalno zastopstvo Ant. Rud. Legat & Co., Maribor, Slovenska ulica 7, telefon 100. Krajevni zastopniki se iščejo.

* **Pozor!** Vsakovrstne ure popravila prezno, hitro z jamstvom, cene zmerne D. Marinko, urar, Florjanska ulica 31, Ljubljana. 1418

* **Sadjarji! Arborin,** priznano sredstvo za jesensko zatiranje sadnih škodljivcev izdeluje Chemotechna, družba z o. z., Ljubljana. Mestni trg 10 (na dvorišču tvrde A. & E. Skaberne). 1420

* **Zahvala.** Za težko in dobro uspešo operacijo, kateri sem se mogla podvreči na graški kliniki, se gospodu dr. Majnenu tem potom najpristneje zahvaljujem. Istotako za veliki trud, ki je pospešil moje okrevanje. — Ivana Košiček. 1421

Iz Ljubljane

u— **Pouk glasbe na učiteljskih.** Ker je ministrstvo prosvete s provizornim učnim načrtom skrajšalo pouk glasbe na učiteljskih za polovico odmere časa, je sklenilo Društvo učiteljev glasbe za Slovenijo za večer anketno vseh zastopnikov kulturnih društev v Ljubljani, da zavzame stališče napram novemu načrtu, ki je na veliko škodo vsega našega glasbenega pri razvoju. Po temeljitom razmotiranju novega načrta in njegovih zljih posledic za našo glasbeno prosveto, je sklenila anketa soglasno, podpirati Društvo učiteljev glasbe pri njegovem delu za izboljšanje glasbenega pouka. Temu sklepu so se pridružila vsa kulturna društva iz Maribora. Obširnejša poročila in sklepi bodo objavljeni v prihodnjih dneh.

u— **Pogreb železniškega uradnika Baldernana Rudolfa** bo danes ob 13.30 iz deželne bolnice k Sv. Križu. Oblastni odbor Udruženja jugoslovnskih narodnih železničarjev in brodarjev poziva ljubljanske tovariše, da se pogreba vrliga našega tovariša sigurno udeležijo. — Oblastni odbor UJNZB.

u— **Današnja mladinska predstava ZKD Ljubljana.** Ponovno opozarjamo občinstvo na današnji mladinski predstavi v prostorih kina Matica. Predvajati se bodo poučni filmi o gobah, čebelah, lovu krokodilov in bisernic ter poleg tega še lep nazoren zdravstveni film o pravilni negi telesa. Predstava bo zadovoljila vse občinstvo, zlasti pa priporočamo obisk iste šolski mladini in dišastvu. Cene so izredno nizke ter znašajo sedež na vsakem prostoru zgolj 2 Din za osebo. — Prva predstava bo ob 9.15, druga ob 11. dopoldne. Posetite obe predstavi polnoštevilo, ker se ta spored predvaja danes zadnjičkrat.

u— **Izreden jubilej dela.** Dne 27. t. m. je praznoval g. Jernej Zargi železostrojar pri sedanjih Strojnih tovarnah in livarnah, izreden praznik dela: 55 letnico, odkar je v službi pri velikem podjetju Rodon iz Trsta, se je izučil svoje obrti pri tvrdki Tönnies, pri kateri službuje že od leta 1871 nepretrgoma. Kljub trudopolnemu delu in visoki starosti — ima že 75 let, je jubilar še vedno čil in zdrav ter poln humorja. Uradništvo kakor tudi delavstvo Strojnih tovarn je na dan jubileja okrasilo Zargijev stroj s cvetjem, letnica Zargijevoga vstopa v podjetje pa je bila razsvetljena z elektr. žarnicami. Jubilarja so pozdravili člani uprave podjetja kakor tudi zastopniki delavstva ter mu izročili darila. Čeprav mu je popolnoma zasigurana starostna preskrba, pa se jubilar še sedaj noče ločiti od svojega stroja, ki mu je že več kot pol stoletja najzvestejši tovariš. G. Zargi uživa tako pri vodstvu podjetja, kakor tudi pri svojih tovariških velik usled. Jubilarju ključemo ob njegovem izrednem jubileju: Še na mnoga leta!

u— **Zahvala.** Podpisani se kar miliskratno zahvaljujemo za darila in čestitke ob priliki svojega jubileja. Posebno zahvala izrekam g. Čerconji, višjemu delovodji, gosp. Bergantu ter gg. delavskima tovarišema Kosu in Zatlernu. Najlepša hvala vsem! — Jernej Zargi.

u— **Ljubljanskim pevskim društvom in zborom župe JPS!** Ne pozabite, da je v ponedeljek dopoldne ob 10.30 v Glasbeni Matici skupna vaja moških zborov za nagrobnice. Partiture pesmi »Oj Dobrodo« se dobé pri pevskem društvu »Ljubljanski Zvon« po dinarju. — Tajnik jubil. župe JPS

u— **Predavanje v »Soči«.** Soči je bilo otvoritveno predavanje društva »Soča«. Predaval je dr. Dinko Puc o predmetu: »Ljubzen do domovine in Slovenci. Razložil je pojem domovine in kako se je razvila ideja nacionalizma zlasti pri Slovencih izza časov francoske revolucije. Vodnik je pri se v kranjskem jeziku. Za njim je prišla litrska doba, ki je razširila obzorje, dasi ideje Gajve niso prodrle. L. 1848, prišala borba za Slovenijo, a istočasno se porajajo stiki s Hrvati in Srbi in v Pragi že nastopa jugoslovnska skupina. V dobi taborov se je ta misel že utrdila in tedaj najdemo v časopisu že besedo Jugoslavijo. Predavanje je bilo zelo dobro obiskano in je bilo sprejeto z velikim navdušenjem. Za tem se je razvil animiran družabni večer.

u— **Vič.** Ker je za nočnjo predstavo v Sokolskem domu »Spavaj moja deklica« zanimanje veliko, pripravljamo priateljem našega odra, da si pravčasno preskrbe vstopnice To delo, ki se je že enkrat predvajalo na našem odru, je občinstvo tako zelo zadovoljilo, da se je že tedaj splošno izrazilo želja po ponovitvi. Vsled raznih okoliščin pa se vrši to šele sedaj v deloma novi zasedbi. Na prenovljenem odru z uporabo novourejenih lučnih efektov, bo prišla tragedija Kostriškičev od popolne veljave. Ker se ta igra predstavlja na našem odru zadnjič priporočamo vsem, da je to pot uiliče ne zamudijo. Opozarjamo, da je pričetek točno ob 8. uri.

u— **Skupščina župe skavtov za Slovenijo** se bo vršila v nedeljo 14. novembra ob 10. dopoldne na reški. Vabimo vse članke in priatelje skavtstva, da se je udeležijo. Dnevni red običajen. Tajnik. 1419

Snežni čevlji in galoše

Najboljše znamke —

namizna cena

u— Promenadni koncert muzike Dravske divizijske oblasti bo danes ob 11. uri v »Zvezdi«. Dirigent višji kapelnik dr. Jos. Cerin. Spored: 1) Mozart: Uvertura »Don Juan« 2) Dvořák: »Dimitrij« 3) Wagner: Zlobna godba iz muzikalne drame »Božji somrak« 4) Jakl: »Odmevi iz naših krajev« 5) Hengartner: »Rio Negro« 6) Cerin »De-laj, dekle, pušelj« marš.

Žrebanje nepreklicno

1. novembra 1926

Kupujte srečke v prid Sokolske-mu domu v Šiški

u— Klavirski koncert Antona Trosta. Brez dvoma najodličnejši slovenski koncert ni pianist profesor Anton Trost priredi v ponedeljek, dne 8. novembra v Filharmonični dvorani klavirski koncert, na katerem sporedu so zastopani sledeči komponisti: Rameau s tremi karakterističnimi plesi, Beetho-ven s svojo sonato op. 109, dalje izvaja Marxov preludi, Debussyjev Ples snežink in umetniški ogenj ter Segedillo iz Albenizove Španske suite. Slavni Chopin je zastopan s svojo balado op. 47 in s tremi poljskimi pesmi v Lisztovi predelavi. K sklepu nam umetnik poda še IX. ogrsko rapsodijo, ki nosi običajno naslov Peštanski karneval. Spored je izredno pester in bogat, oseba umetnika pa nam jamči za njegovo prvovrstno podajanje. Vstopnice za ta klavirski koncert bodo od 3. novembra dalje v pro-daji v Matični knjigarni. Občinstvo opozar-jamo, da bomo med tednom priobčili notice, v katerih bodo podane vodilne misli o po-sameznih kompozicijah, ki se izvajajo 3001

u— Tov. pevci! V torek dne 2. novembra t. l. ob pol. 7. uri se bo vršila redna pev-ska vaje mešanega zbora pevske sekcije »Pre-poroda«. Točno in vsi! — Odbor.

u— Restavracija Kolesija, toči od danes naprej prvovrsten štajerski mošt ter gor-ka in mrzla jedila. 1407

u— Šentjakobčani uprizorje danes v ne-deljo ob 15. polpodne Drinklerjevo štirde-jansko pravljico s petjem, godbo in baletom »Pogumni krojaček«. Zasedba ista kot pri premieri. — Predprodaja vstopnic v ka-varni Zalaznik na Starem trgu.

u— Čajanke vsako sredo in petek ob pol 10. zvečer ter nedeljo ob 4. polpodne mo-derni plesi — tango, blues, boston, foxtrot — charleston. — Godba: originalni dunajski duo, družabne igre, ples med steklenicami boj za stes, ples z jajci, konkurenca v mo-dernih plesih, ples z balončki, karikature modernih plesov. Orig. amerik. charleston. Cene kavarniške, obleka promenadna. Ode-on, Poljanska cesta. Opozorjamo občinstvo na današnji čajanko, ki se prične ob pol 10. zvečer. Izpopolnjen originalni program. 1413

u— Usmiljenim srcem. Revica s štirimi otroci, katere mož je že več mesecev brez službe in vrh tega bolan, prosí usmiljenja sr-ca naj ji priskočijo na pomoč z denarjem ali blagom. Darove sprejema naše upravništvo v Prešernovi ulici.

Restavracija „Pod skalco“

Mestni trg št. 11.

Dnevno koncert od 20. do 1.

Sporočam svojimi cenj. gostom, da sem dobil zopet eno specialno vino »Cvet lju-bezni«, katerega pijejo z slastjo dame in gospodje.

u— Društvo za zgradbo Sokolskega doma v Šiški opozarja vse razpečevalce svojih srečk, da najkasneje dne 1. novembra do-poldne obračunajo prejete srečke, ker se na poznejša plačila ne bo oziralo. Denar in ne-prodane srečke se sprejemajo danes in v ponedeljek dne 1. novembra v društvenem lo-kalu pri bratu Stepiču po pooblaščenih brati-h. Kupujte srečke po trafikah v Ljubljani, Mariboru in Celju! Sreča Vas išče pri nas je doma! Pomagajte graditi naš dom! — Zdravo!

u— Policijske prijave. Od petka na soboto so bili prijavljeni policiji sledeči slučaji: 2 tatvine, 1 pretep, 1 nezgoda, 4 prestopki cestnega policijskega reda, 1 prestopok ka-ljenja nočnega miru, 1 prestopok prekorače-nja policijske ure in 1 prestopok izživljanja. Predvčeršnjim je policija ob priliki racije na berače polovila 13 moških beračev in 9 žensk. Dalje sta bili aretovanji še 2 osebi 1 radi pretepa in 1 radi tatvine.

u— Oba sta jo izkupil. Na Vodnikovem trga sta se v petek dop. srečala delavca Alojz Štrukelj in Ivan Marinko, ki sta se za-čela nenadoma obdelovati s pestmi. Sko-čila sta za neki voz, in se pričela daviti in metati drug drugega ob tla. Končno je pri-šel do nji stražnik, ki je oba pozval naj mu sledita na stražnico. Štrukelj ga je res tud ubogal, dočim se je po obrazu potolčeni Ma-rinko vžlezel na tla in kričal, da ne gre ni-kamor. Odzvali se tudi ni hotel pozivu, naj si gre izprat in obezdat rane na rešilno postajo. Udal se je šele sil. Oba korajžna pretepača bosta imela sitnosti pri sodišču.

Alojzij Lombar
Spodnja Šiška, Celovška cesta 53
Krojaštvo
za gospode in dame.
Lastna zaloga
prvovrstnega in modernega blaga
Najnižje cene!

Dame
gotovo si ohranite
lepoto,
ako vztrajate pri

CREME MOUSON

u— Svedrovci na delu. V noči na soboto so svedrovci obiskali tudi Tabor. Splazili so se čez žično ograjo na telovadišče in si s pomočjo ponarejenih ključev pomagali in dru-štvene prostore stare stavbe. Tam so pre-zevali telefonsko žico in odprli nato vse omare ter prebrskali vse predale, iskajoč za denarjem. Odnesli so dva nabiralnika: enega pločevinastega z napisom »Skrb za mladino«, ki ga je gospodar France Vrečar našel zjutraj na dvorišču, sedva izpraznje-nega. Zlikovci so odnesli tudi več raznega blaga. Imeli so le to smolo, da miso iztaknili večjega zneska, ki je bil spravljen v stekle-ni omari. Vlomilci so po izvršenem vltomu izginili brez vsakega sledu.

u— Drzen tat. V petek dopoldne je trgo-vec Orehek v Kolodvorski ulici opazil, da mu je neznan predrznj odnesel s kljucke izpred trgovine 240 Din vreden dežni plašč. Uro pozneje je bil aretovan v veži hiše št. 4 na Krakovskem nasipu 45 letni postopač Ivan Zábjeek, ki je malo preje prodajal tam-kaj železovaljari Kernu z vso vsemu popol-noma nov dežni plašč. Kern, ki sta se mu zdel Zábjeek in njegov mladi tovariš sum-ljivi, je hitel po stražnika. Temu se je mla-denič s plaščem izognil z begom, dočim je Zábjeek ostal tamkaj in pričakal stražnika. Tako je pravi tat odnesel pete in svoj plen, Janez Zábjeek pa, ki je že 58 krat sedel v zaporu, bo moral notri devetindesetlet, ker mu je pri kraji brzokone pomagal.

Iz Maribora

a— Poškodovan Narodni dom. Predsno-čnja nevihta je odnesla vrh stolpa Narodne-ga doma. Slučajno pa se pri tem ni zgodila nobena večja nesreča.

a— Ljudska knjižnica v Narodnem domu uraduje odslej tudi ob torkih popoldne. Ta teden so bile že izgotovljene nove stopnice do I. nadstropja tako, da bo dohod v knjiž-nico udobnejši.

a— Novi kašipoti in občinske table. Ker se v večini občin že v začetku vojne malo brigajo za javno orijentacijo in vsled tega zanemarjajo občinske table in kašipote, pri-pripravi mariborski veliki župan zelo umes-tno akcijo, da si vse občine nabavijo nove table iz litega železa v enotni obliki in sli-čnim napisom. S tem bi imele občine znatno manjše stroške. Zadeva je velike važnosti, ker občinske orijentacijske table ne kažejo samo razumevanje občin za potrebe in raz-voj tujiskega prometa, ampak so obenem tudi jasno spridevalo občinskih odbornikov, koliko smisla imajo za red.

a— Koncert Tržaškega kvarteta. Pod okriljem Glasbene Matice priredi dne 5. novembra Tržaški kvartet koncert v Götzovi dvorani z izredno lepim programom. Ob-činstvo že danes opozarjamo na izredni do-godek. Na sporedu so kvarteti od Haydna, Beethovna in Debussyja, s katerimi so po vsem svetu želi najsijajnejše uspehe. Več na lepakih.

a— K pogrebu Miha Serneca, ki bo danes v nedeljo ob pol 16. v Rušah, gre maribor-ski Sokol v kroju. Zbirališče ob 13. na glav-nem kolodvoru. Predsedstvo sokolske župe ga poziva tudi ostala sosednja sokolska društva, da se udeležijo pogreba korporativ-no v kroju.

a— Iz življenja naših španjelov. Zadnjič smo poročali o lepih uspehih, ki so jih do-segli naši lovci na mednarodni tekmi psov-španjelov, ki se je vršila v soboto in nedel-jo v Mariboru. Včeraj so nam sporočili sle-deči zanimivi dogodki iz življenja naših špa-njelov: med viharjem je primarij dr. Ro-biču po noči v temnem mestnem parku ve-ter odnesel klobuk. Dr. Robič vsled teme ni videl, kam mu je odneslo klobuk. Nagnal je svojega psa, da ga mu gre iskat. Spa-njel je odhitel in res čez en četrt ure pri-nesel klobuk nazaj.

Iz Celja

e— Izprememba posesti in iz poslovnega sveta v Celju. Gsumdovo hišo na Kralja Petra cesti med Kolenčevim in Rakuschovim poslopjem je kupil g. Fr. Fazarinc, trgovec v Celju Hotel »Pri kroni« na Ljubljanski ce-sti je izdružila dne 30. t. m. mestna občina celjska za 450.000 Din. Kakor čujemo na-merava preurediti dosedanje prostore v po-slovne lokale in v stanovanja. V Gaberju pri Celju nasproti Aleksandrovi vojašnici sta otvorila vrtnar Miha Kokošinek trgovino s cvetlicami, semen in v zelenjavo, čevljarski mojster Rudolf Tkalcich pa svojo čevljarsko delavnico.

e— Občni zbor »Streljačke družine« v Celju. V petek zvečer se je vršil v mali dvorani Celjskega doma ustanovni občni zbor »Streljačke družine«. Udeležili so se zbora aktivni in rezervni oficirji, člani Or-june in Sokola. Predsedoval je g. dr. Ervin Mejak. Polkovnik g. Naumović je razložil v vznešenih besedah pomen Streljaških dru-žin za obrambo domovine proti vsem so-razničkom. V imenu pripravljalnega odbora je poročal g. Krajnc, da se je glede odbora napravil dogovor med aktivnimi oficirji, re-zervnimi oficirji, Sokolom in Orjuno. Pri volitvah je bil izvoljen predsednikom g. polkovnik Naumović, podpredsednikom le-karnar g. Arko, tajnikom poročnik Slekovec blagajnikom knjigovodja g. Ivan Krajnc, od-bornikom gg. Drago Sirec, dr. Milko Hra-šovec, Adolf Sadar in Lojze Rihteršič.

e— Celjsko poverništvo Vodnikove družbe naznanja članom in ustanovnikom, da lahko dvignejo svoje knjige vsak dan, izvzemši nedelje, od 8.—12. dopoldne in od 15.—19. pop. v Tujsko prometni pisarni (Podružnica Prve hrv. štedionice) v Kolen-čevi ulici. Prosi nadalje, da vsak član isto-časno že poravnava članarino za l. 1927, da ne bo imel poverjenik pozneje z nabiranjem čla-narine preveč dela. Vsak član naj prinese s seboj potrdilo, s katerim se bo legitimiral. V Celju je došlo knjig za 6 ustanovnikov in 469 članov.

e— Prorakumska seja celjskega občinske-ga sveta se ne bo vršila v petek, dne 5. novembra, kakor so listi napačno poročali, ampak šele teden dni pozneje. V petek, dne 5. novembra je samo redna mesečna plenar-na seja, na kateri se bo razpravljalo o po-ročilih iz posameznih odsekov.

Iz Trbovelj

t— Vpisovanje v meščansko šolo se bo vršilo v ravnateljski pisarni dne 5. in 6. no-vembra od 9. do 12. ure. Učenci naj se zgla-se v spremstvu staršev ali njih namestni-kov ter predlože zadnje šolsko izpričevalo, krstni list, izpričevalo o stavljenih kozah in domovnico. Pričetek rednega pouka se bo objavil kasneje.

t— Evidenčni urad zemljinarskega kata-stra v Celju bo sprejela naznanila o po-sestnih razmerah v dneh 11., 12. in 13. no-vembra.

Program Kino Sokol Trbovlje

V soboto 30. in v nedeljo 31. oktobra:

„Kralj šoferjev“
pustolovina, — napeto, — razburljivo in ??

t— K pasjemu kontumacu v Trbovljah. Prejeli smo: V Trbovljah je med ljudstvom utrjena vera, da mladim, do pol leta stari-m psom ni treba nositi nagobčnika, dasiravno je veljaven za občino Trbovlje kontumac. Posledica tega so številne kazni, ki jih na-laga okrajno glavarstvo. Ker se vrste spe-cijalno glede mladih psov kazni in globe, bi bilo zelo v prid občanov, da bi se kon-tumac z vsemi potrebnimi določili javno razglasil. Ob tej priliki bi bilo tudi dobro, da bi Društvo za varstvo živali predlagalo gotov termin, do katere starosti smejo psi prosto tekati. Kajti če je res potreben tudi psom izpod šestih mesecev nagobčnik, ali ni tu že nepotrebno trpinčenje živali.

t— Pobegnil s konjem in vozom. Tomaž Planinšek, posestnik na Klenovem, je zašel v velike dolgeve. Te dni se je vršila v La-škem sodna dražba njegovega posestva, ka-tere bi se moral udeležiti tudi Planinšek. Posestvo z vsemi premičninami je kupil Ci-til Skalič iz Belovega pri Sv. Jederti. Ko je ta prišel na posestvo, je takoj ugotovil, da mu je v istem času, ko se je vršila draž-ba, odpeljal Planinšek konja in voz. Pla-ninška nasledujoje sedaj orožniki. Zaslode-vanje pa je otežekeno, ker se ne ve, v ka-tero stran se je odpravil. Nekateri govorijo, da v Savinjsko dolino.

Zelo ugodni nakup.

Blago za ženske plašče, ter blago za moške obleke in zimske suknje v največji izbiri po znižanih cenah priporočaj

tvrdka Jos. Snaj

Ljubljana, Prešernova ulica 3
Palača mestne hranilnice. 114 4 »

Iz Novega mesta

n— Tukaj je umrl v nedeljo zjutraj, za-det od kapi, šele 27 let stari sin posestnika in gostilničarja Ivana Kosača »Zan«. Po-kojni Zani je bil miren in značajan fant, zato tudi od vseh spoštovan. Blag mu spo-min!

n— Tatvina. Pri mesarju Dolencu je do sedaj še neznan izumovč pokradel v noči od sobote na nedeljo pomočniku Dolencu-vemu bratu vso obleko, perilo, zimsko sukn-jo, dežni plašč ter nekaj šunk in salam, in mu napravil za več kot 5000 Din škodo. Treba je paziti, ker dolgi zimski večeri so najbolj prikladni za tatove, zato pozor.

n— Napad. Dne 18. t. m., dan pred sej-mom, je bil napaden na Ločenski cesti go-spod Franc Bele, davčni uradnik od dveh roparjev. Govorila sta hrvatski in zahteva-la denar z besedami: »Daj novac. Ti si tr-govalec!« Ker g. Bele ni imel ničesar pri sebi, sta mu vzela le uro.

n— Obrtno nadaljevalna šola. Pouk je začel oktobra. Vpisanih je okrog 130 učenc-eev in učenk. Kakor povsod se tudi pri nas ta šola vzdržuje z beračenjem; nekaj dajo zadruge, obrtno društvo, županstvo, trgovska zbornica in država, a vse skupaj je precej malenkostno. Edino pravilno bi bilo, da se vse te šole podpržavijo, ker ima tudi ona vsestranski dobiček, ako ima v vsem verzirane obrtnike. Trgovski gremij je letos otvoril za svoje učence in učenke gremijalno šolo, ločeno od obrtne.

Najboljše obleke

inozemski tovaren se do-bijo tudi na obroke brez povišanja cen

O. Bernatovič — Ljubljana

Predno kupite zimsko blago oglejte si manufakturno trgovino

I. Tomšič

Sv. Petra cesta šte. 38.

ki Vam nudi veliko izbiro trpežnega blaga po najnižjih cenah. 11469a

Izvrstno portugalko toči restavracija Hotel Štrukelj.

Boks Din 163 —

amerikanski ali poljsimi

VOIKA

nasproti Mestnemu domu.

Snežne čevlje in galoše najboljših švedskih in norveških tvrdk v največji izbiri in najceneje dobte pri tvrdki

A. ŽIBERT, Prešernova ulica

Naši onstran granic

p— Odsel je v Českoslovaško gos-pod župnik Hradek iz Novakov v Istri. Vtrajal je na svojem mestu še po vojni, ali slednjič je moral oditi, kakor so odšli že drugi če-skoslovaški duhovniki. Hladek je bil za žup-nika v Novakih 26 let. Ljudstvo ga bo tež-ko pogrešalo, ker mu je stal na strani v vseh težavah.

p— V Kobaridu priredi pevsko društvo za zahvalnico dne 14. novembra koncert z obširnimi vsporedom v prostorih občinske vojašnice.

p— Iz Idrije je odsel fašistovski politični tajnik Vlahovich, ki je bil več let zelo mo-goben gospod. Stori je Slovencev marsi-kako krivico. Na fašistovskem zborovanju v Gorici je nekoč zahteval, da se morajo po-javnih lokalih izvesti strogi opomini, da mora vsakdo govoriti le italijansko. Precej čudno je, da je nepričakovano demisioni-ral in odsel.

p— Umrl je v Trstu g. Ivan Umek v vi-soki starosti 89 let. Bil je vedno zvest sin svojega naroda. Naj počiva v miru!

p— Vojni invalidi, ki dobivajo invalidsko podporo, imajo po izjavi udruženja za za-ščito vojnih invalidov pravico do brezplač-ne zdravniške pomoči s strani občine.

p— Na tri mesece ječe je obsojen Anton Poberaj iz Solkana, ker ni naznanil politič-ni oblasti, da ima doma puško.

p— Z vilami se je spustil na orožnika Fran Vontčina, ko mu je prinesel opomin, da mora plačati pri občinski blagajni neko denarno kazen. Vontčina iz Idrije je dobil

meseč dni ječe in sto lir globe bo moral odšteti.

p— O podzemnem bogastvu Istre piše »Istarska Rijeka«. Trdi, da pod siromašno po-vrsino tličijo zakladi, ki bi se morali raci-jonalno izrabiti. Premoga je izkopalno dru-štvo »Arsas« na leto 163.670 ton, kar znači vrednost 22.914.000 lir. V rudnikih pri Sv. Nedelji se je dobilo lani okoli 60.000 ton boksita, ki je prvovrsten. Kazalo je, da se rudokopi v Istri razvijajo ugodno, ali ne-nadoma je vlada ustavila nadalnje delo, češ, da rudniki povzročajo škodo poljedel-stvu v deželi. Nekateri pa trdijo, da je kri-va neka milanska družba, da se je delo ustavilo, oziroma zmanjšalo. V spominu nam je še tudi, da v Italiji niso hoteli na-kupovati istrski premog. Čudno je to rav-nanje z deželo, ki bo s kmetovanjem, ka-skršno je sedaj, popolnoma obubožala. V zemlji pa so na razpolago rude, ki bi lahko krepko pomagale Istri do boljšega življenja. Ali Istra ni vredna, da se jo smatra za itali-jansko provinco?

p— Proslava na proslavo se vrši v Italiji. Komaj je minilo slavlje fašistovskega poho-da v Rim, je že tu proslava zmage. Itali-janski planinci iz Julijske Krajine so pri-pravljeni na izlet na Krn (2245 m), da se tam slovesno spomnijo onih, ki so padli v vojni za odrešenje. Svečanost na Krnu bo v ponedeljek, seveda če bodo mogli gospodje sploh priti gor. Ob takih prilikah se na viso-kem gorovju povdarja »jutrišnja« naloga Italije.

Čigav je svetnik?

Dunajski vseučiliški profesor dr. Reisch je pred par dnevi odpotoval v Split, da se tamkaj priključi skupini arheologov, ki pol-de na ekspedicijo v zapadno Bosno ter pu-seti Grahovo polje in Glamoč. V komisiji bodo dr. Bullč, dr. Abramič in dr. Grün. Starinoslovci bodo skušali na podlagi av-tentičnih virov dognati, kje je bil rojen sv. Hijeronim, radi katerega je imela naša drž-ava z Rimom že opraviti, posebno radi zavoda, ki nosi po svetniku ime.

Povod tej ekspediciji je dala brošura splitskega arheologa, ki trdi, da so na Gra-hovem polju ostanki rimskega mesta Stri-dona, kjer je bil svetnik rojen. S to hipo-tezo pa se ne strinjajo ostali arheologi. Ita-lijani na pr. trdijo, da je bil Hijeronim ro-jen v bližini Ogleja. Slovenci bi radi vt-deli, da je bil rojen v Ljubljani, starodavni Emoni. Madžari pa govorijo, da je svetnik zagledal luč sveta v Medjimurju. Temu prepiru bo napravila konec arheološka eks-pedicija, ki bo ugotovila, ali je bil svetnik rojen v Stridonu ali pa kje drugje.

Moško perilo, nogavice, trikotajo, vol-no, vezeno, čipke, potrebščine za šivilje, galanterijo, telovadne čevlje ter razne copate nudi najceneje tvrdka

I. Podboj, Sv. Petra c.

V sedanjih težkih časih

vsakdo pazi, da kupi dobro in po cenl. Torej predno se odločite za nakup zimske obleke, suknje itd., oglejte si bogato zalogo če-škega in angleškega blaga pri tvrdki

Josip Ivančič, Ljubljana

Miklošičeva cesta šte. 4. 221-a

Pleteni telovniki

za dame in gospode

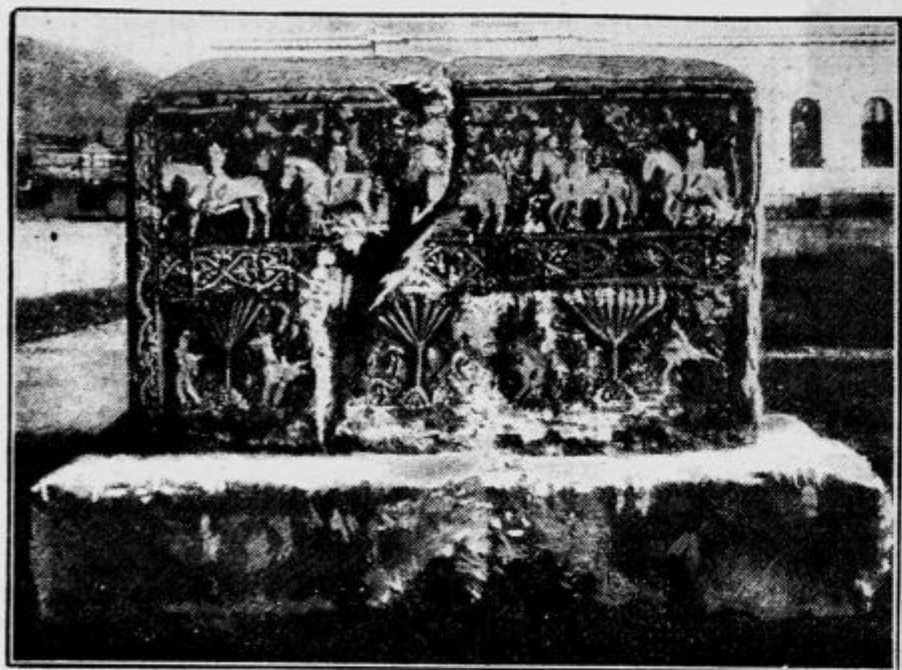
Miklošičeva cesta 20. I. Urbančič

Avtonomija na vagi

Uzunović: Glej, glej, že pri prvem stolčku in prvem koritu je šla avtonomija v zrak.

Srednjeveška grobišča južnih Slovanov

Izza najstarejših časov že nam nudi arheologija dokazov, da so različni narodi na svoji poseben način pokopavali odlične svoje mrtve: od prazgodovinskih gomil in kurganov preko stoevpičanskih piramid, židovskih «v skalo vsekanih grobov», rimskih sarkofagov in mavzolejev pa do srednjeveških epitafov. — vsepovsod najdemo dokazov in znakov, kako so svojci in prijatelji rajnikov prevzeli kot svojo častno dolžnost, na odlikujoč način zaznamovati potomcem kraj, ki spaja zemsko pot smrtnikovo z kraljestvom duhov.

Iz vrste v srednjem veku redkih monumentalnih spomenikov se po svoji zanimivosti in po svoji umetniški samosvojski obdelavi dvigajo le nagrobniki naših hrvaških in srbskih bratov. Ogromno je število teh spomenikov, ki jih naziva ljudstvo «kamen, bilig», «steček» ali «ramora», tudi «bogomilsko» ali «grško groblje»; samo v Hercegovini so jih našli do 22.000, cela Bosna jih pozna in srbsko Podrinje, v Črni gori so pogosti v lasti v okolici Nikšićev. So to čisto skoro edini arheološki svedoci, ki nam malo več povedo o naši domači srednjeveški kulturi. Da so to po večini vlastelinski grobovi, dokazujejo velikanski monolitni kamni v obliki enostavne plošče, tumbe, sarkofaga, obeliska; zelo redka pa je, oblika križa.

Ljudska tradicija pripisuje ta grobišča srednjeveški sekci bogomilov, dasi to ne odgovarja vedno resnici. Bogomili, patarenci, tudi babunci zvanj, je krščanska, manijem sorodna verska sekta, ki se je pojavila med balkanskimi Slovenci najprej med Bolgari za vlade carja Petra (927—969). Njen postanek se veže kot se zdi z legendarnim imenom popa Bogomila. Velik del te sekte napada cerkev z njihovim sijajem in ceremonijam in se zlasti protivi kultu in čiščenju podob. Radi tega so Grki pristale te sekte nazivali «čiste» ali «prave kristjane» (patarenci). Slovani pa anologno, «bogumile». Iz prvotne asketske gorečnosti so napravili pozneje z oficijelnim krščanstvom kompromis: priznali so svetnike, slavili krstno slavo, prisegali pri križu, se ženili in se udajali slastem posvetnega življenja ter so se vsled nastalih političnih razmer pozneje bavili manj z verskimi nego le z državopolitičnimi zadevami. Njihovo vplivu in delovanju se deloma pripisuje okolnost, da je bilo v Bosni, kjer je bila glavna njihova moč, tako malce odpor proti osmanskem pomuslimanjenju in so tako bogomili s turško okupacijo v XV. stoletju obenem tudi izginili.

Kakor rečeno tako zvane bogomilske groblje niso dovoljno preiskane, jasno pa je, da niso nikakoli izključno bogomilska posebnost. Ti «stečki» imajo sigurno svoj pralik v ostankih starorimskih sarkofagov, ki so jih priseljeni Slovenci dalje in na poseben umetniški način preoblikovali.

Ker se postanek teh spomenikov naslanja deloma na rimske tradicije, zato je razumljivo, da posnemajo včasih tudi rimske vzorce, a se naslanjajo še na neke stare, obledle spomine umetnosti iz dobe preseljevanja narodov z izredno bujnostjo in raznolikostjo ornamentalnih motivov. Razen čisto prav naivnih figurativnih podob obstaja skulpturno okrasje večinoma iz geometričnih motivov, vijug, spiral, vrtičev in trčja, heraldičnih likov, krožnice, rastlinja, arhitekturne ornamentike in stiliziranih cvetov, ki izpolnjujejo praznine. Ta slednji motiv se je poleg krožnice in deteljinega lista ohranil na bosenskih lesenih rezbarjih do današnjega dne. Obrisi figur in ostalih ornamentalnih likov so ali vdolbeni ali pa izdelani v povesnem ploskem reliefu. Večji del teh spomenikov spada v razdobje med XII. in XV. stoletjem s svojim viškom v XIV. stoletju. Prihod Turkov in podjarm-

ljenje dežele je zaustavilo nadaljnji razvoj te domače umetnosti.

Na vrtu sarajevskega muzeja je pred etnografskim paviljonom nameščena skupina teh srednjeveških stečkov, katerim na čelu stoji ogromni spomenik iz Dolnje Zgošče. Spomenik je bogato okrašen z ornamentimi in skulpturami in je najlepši komad te vrste v Bosni, po bogastvu izdelave so-deč je bil to nagrobnik kakega posebno odličnega velmoža, ako ne bana. Na pročelju tega ogromnega sarkofaga je prikazan na strmi steni grad z vrati in kulami ob oglih. Pred gradom sedi «ban» na prestolu, levo in desno od njega pa dva dvorjanika. Na enem od stolpov sedi na odprtem balkonu gospoda ter opazuje prizor. Izpod te kompozicije držita hlapca dva osedlana konja, pripravljena, da jih gospoda zajaše.

Desna stran je razdeljena v dva prizora: v gornjem pasu jezdi petorica z mečem in kopjem oboroženih in oklopljenih vitezov, v spodnjem delu je pa predstavljen lov v gozdu. Na enem kraju pričakuje lovec z napetim lokom jelena, ki mu ga doganjajo psi, zraven drugi lovec, ki s težkim kopjem napada medveda, na koncu pa je ob drevesu privezan leopard, ki so ga v srednjem veku uporabljali pri lovu kot pomagala, nad njim pa je upodobljen letéči zmaj. Ta lovski prizor se odigrava v gozdu, ki ga predstavlja troje stiliziranih dreves.

Nekam nenavadna je tudi vsebina skulptur na te vrste nagrobnikov. Kajti niti eden od njih ne jemlje s kakršnokoli simbolično ali alegorično pripombo v misel verskih nazorov o posmrtnosti. Življenje se slika tu le od njegove prijetne strani pri lovu, bojnih igrah in kolo-plesu mož in žena: čuvstvo žalosti je tem spomenikom skoro popolnoma neznan. Pa tudi redki napisi ne izražajo nikdar tuge in jadicovanja za rajnikom: smrt smatrajo le kot vrata v lepše življenje. Omenjajo se le dogodki iz življenja in odnosi do spomenika, o kojem se povdarja, da leži na plemeniti zemlji ali baštini in ki se naj čuva in ne razdira. Na primer: Ase leži Dabiživ' Drašković' na svoji zemlji na plemenitoi. Kada hteh' pobiti tada i umrjeti. Sječe na me kami Milutin u Goduši. Napisa Nikola Dragolević. — Drug napis veli: Ovo legoh' na svojo plemenitoj odmirati, te je maka blaga. — Zopet na tretjem čitamo: Va ime oca etc. Se leži Vigan' Malošević, služu banu Stipanu i kralu Tvrtku i kralu Dabiši i kralici Grubi i krala Ostoju. I u to vrime doide i svadi se Ostoja kral' s hercegom' i z Bosnom' i na Ugre poe Ostoja. To vrime me ne Vigna doide končina i legoh' na svom' plemenitom' pod' Kočerinom' i molu Vas ne nastupajte na me: ja sam' bil' kako vi este, vi čete biti kako esam' ja.

Sličnih napisov si niso postavljali le pri stari verske ločine bogomilov (dasi je ta sekta v srednjem veku v Bosni prevladovala in to haš med velikaši, ki so si omisljali te kamenite gorostase za nagrobnike), marveč pogosto celo tudi pravoslavci in katoliki. Na te spomenike in napise je bil pozoren tudi sloviti slovenski topopisec, Gornjagrajčan Benedikt Kuripešič, ki je l. 1530. poteval kot tolmač s poslanstvom kralja Ferdinanda preko Hrvatske, Bosne in Srbije na turški dvor v Carigrad.

Opera : Drama

Ob-sk predstavo po vsem svetu je vedno v slavnosti obklesan, smokog, frak! Tudi pri nas bi bilo to mogoče, ker jih tvrdka **Drago Schwab** preskrbuje pač najbolje in naenane

Vladimir Levstik:

Hišica z vrtičkom

Ponižna zgodba.

Enega tistih sinjih dni, s katerimi nas je obdarila letošnja jesen, me je zanesel izprehod do nove stanovanjske naselbine za mestom. S slastjo sem opazoval lične hišice, nekatere še v delu, druge pravkar dodelane, tretje že polne ljudi, ki se jim je na licih poznala radost, da smejo živeti pod svojo streho, sredi majhnega vrtička, polnega solate, ohrovtu in cvetlic.

Deset korakov od mene se je bila ustavila mlada dvojica, morda uradnik z zaročenko, morda študent s svojo drago, kdo ve? — koprnečo zamaknjeno stjo sta zrla na to veselo spletno gnezdo. Na obrazih jima je bilo zapisano, da obračata ves prizor nase, na tih, tople želje svojega lastnega srca. In ko je dekle kakor ponevedoma prijelo spremljevalca za desnico ter mehko uprlo oči v zamišljeni pokoj njegoveh črt, je bilo v tem stisku roke in v tem pogledu toliko ganljive vere v srečo, da sem se v homa spomnil dveh drugih mladih ljudi.

Tudi moj znanec Dore Brodnik in njegova Zorka sta kdaj tako strmela na ognjišča, ki so rastla drugim iz tal. Tudi onadva sta se držala za roke in

sta vroce verovala v to, da more ljubezen zapreti vse prepeade in odvlati vse gore, ki jih je usoda postavila med ponizno človeško hrepenenje in med njegovo izpolnitev.

Ko sta se seznanila ... ali sta se res kdaj seznanila? Tako nemogoče se jima je zdelo, da ne bi bila hodila že od prvega dne svojega življenja roko v roki, kakor sta hodila do poslednjega dne. Bila sta oba otroka našega mesta in oba siroti; morda sta se srečala neštetokrat, morda sta na oko že davno poznala drug drugega, morda sta se celo pogrešala in skoro že ljubila, ne da bi vedela drug drugemu ime. Ko sta se naposled sešla, sta z mirno samoumevnostjo zažvela svojo skupno usodo, kakor bi nadaljevala nekaj, kar je bilo že davno, davno, lahko da že prav od začetkov sveta ...

Dore je bil tedaj mršav in temnook filozof v šestem semestru, Zorka pa sloka osemnajstletna kontoristinja s svetlimi lasmi, nekam preveč polnimi ustnicami sredi belega obrazka in vdanimi višnjevimi očmi. Izprehajalci, ki ljubijo samotne stezice, so ju tisto poletje vsak dan srečevali v Mestnem logu, za Rožnikom in na Gradu, zaverovana v večno isti tih sen o svoji bodočnosti.

Dve sta vrsti ljubezni na svetu. Ena,

Iz življenja in sveta

Pred novimi čudesi moderne tehnike?

Fizik dr. Coolidge, nastavnik na Franklinovem inštitutu v Filadelfiji, dela v zadnjem času nove poskuse s katodnimi žarki, ki so v znanstvenem svetu znani pod imenom «Lenardovi žarki», ter nosijo ime po heidelberškem profesorju Lenardu, ki jih je odkril.

Coolidge je namreč skonstruiral cev, ki omogoča koncentrirano izžarevanje Lenardovih žarkov. Coolidge uporablja pri svojih poizkusih tok z visoko napetostjo 350.000 voltov. Napeljal je elektrone, katerih brzina zaostaja le malo za svetlobno hitrostjo, skozi okenčasto odprtino cevi ter jih usmeril na predmet, ki ga je hotel izpostaviti vplivu teh žarkov. Uspehi, ki jih je dosegel pri tej proceduri, so naslednji:

Žarki pretvarjajo sladkor v kislino, pospešujejo rast las, ubijajo bakterije, odstranjujejo pline ter izpreminjajo barvo raznih tekočin. Profesor Coolidge je dosegel med drugim, da se je aceten pretvoril v rumen prah. Trdo obliko je dobilo tudi ricinovo olje. Prozorne kristalne soli so postale črne, bakterije so poginile kakor muhe, voda pa je dobila rdečkasto barvo. Mnoge rude so izpremenile barvo in so dobile neverjeten sijaj. Zajčja koža je kakor izgorela, dlaka je izpadla, toda čez dva tedna je na novo pognala ter bila mnogo gostejša in daljša kakor prej. Njena barva pa je bila bela. Mleko je bilo v par trenutkih pasterizirano, dobilo pa je neužitni okus. Eksperimentator si obeta od teh rezultatov še mnogo novih odkritij, predvsem pa upa, da se bo njegova metoda zelo obnesla pri lečenju raka. Učinko izžarevanih elektronov so enaki učinku par gramov radija.

Najlepša angleška devojka

je mis Peggy Lamont, rojena v Croydonu na Škotskem pred 21 leti. Dabila je na tečaju za najlepšo Angležinjo, ki se ga je udeležilo 400 dam, prvo nagrado. Mis Lamont ima kostanjeve lase ... ki si jih še ni dala ostrčiti.

Zlata polja na Švedskem

Prebivalstvo v provinci Norrland na Švedskem so zadnji teden razburile vesti, ki so izzvale med domačini pravcato paniko. V Norlandiji namreč kopljejo razne rude in kopači so naleteli na tem terenu na zlato žilo. Poklican je bil takoj šef švedskega geološkega društva, ki je ugotovil, da se na poljih v bližini Gelmsteaa resnično nahajajo zlata zrna. Zrna so pomešana v žveplovem kršču, bakreni rudi in arzenovi rud. Najvažnejše polje, na katerem so zasledili zlato žilo, vsebuje 31 odst. žvep-la, 3 odst. bakra, 9 odst. arzenika in 12 gramov zlata na tonu. Na podlagi strokovnjaškega mnenja švedskega geološkega društva bo družba pridobila v vsakim metrom kopanja v globino 13 do 14.000 kg bakra in najmanj 350 kg

zlata. Charlie Chaplin bo sedaj lahko insceniral nov «Lov za zlatom».

Boj podganam!

Podgana je v naravoslovju navidez krotka žival, kakor je krotka vsaka stvar, dokler je gledamo zgolj s teoretične plati. Čim pa preide v prakso, dobi podgana čisto drugačno vlogo. V velikih mestih je že od nekdaj navada, da podgane pobijajo, da se ne bi zaredile v preobilnem številu. Kajti preobilje podgan ni opasno samo ljudskemu imetju, temveč tudi človeškemu zdravju. Po vzorcu drugih mest, ki od časa do časa prireajo lov na podgane, se je odločil tudi dunajski magistrat, da priredi v bližnji prihodnosti takšen lov, ki bo uspešen posebno radi tega, ker se bo vršil istočasno v vseh okrajih.

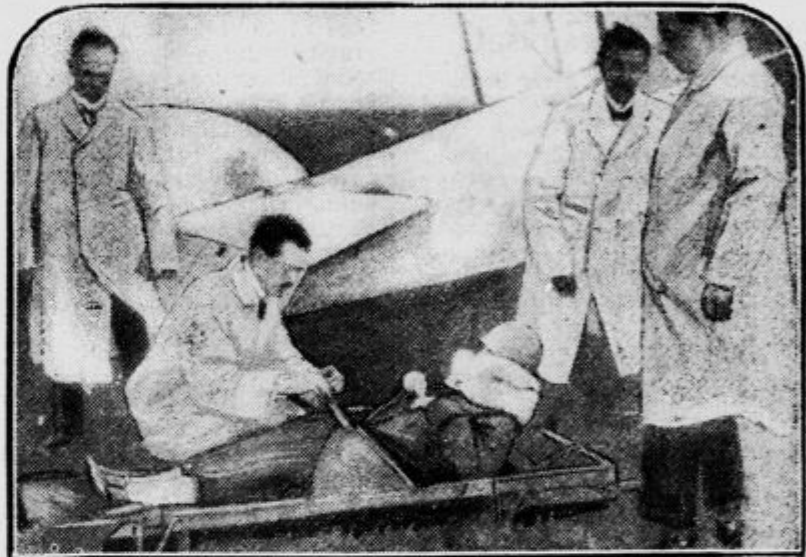
Poglavitna pozornost bo ob tej priliki posvečena donavskemu kanalu. V njegovi bližini se namreč nahaja toliko podganje zalege, da je proti njim vsako sredstvo brezuspešno. V zadnjem času so postale podgane tako predrzne, da vdirajo v vlažna stanovanja ter napadajo otroke. Veliko opasnost tvorijo podgane tudi radi tega, ker prenašajo bacile, ki jih razširjajo s tem, da nadenjajo razna živila. Pred kratkim je napadla neka podgana celo dunajskega stražnika v Pratu in sicer s toliko predrznostjo, da je moral stražnik potegniti sabljo ter razsekati zver na drobne ko-se. Pogon na podgane se bo vršil z ve-

likim hrupom in truščem, pri čemer bodo zabaveželni Dunajčani gotovo prišli na svoj račun.

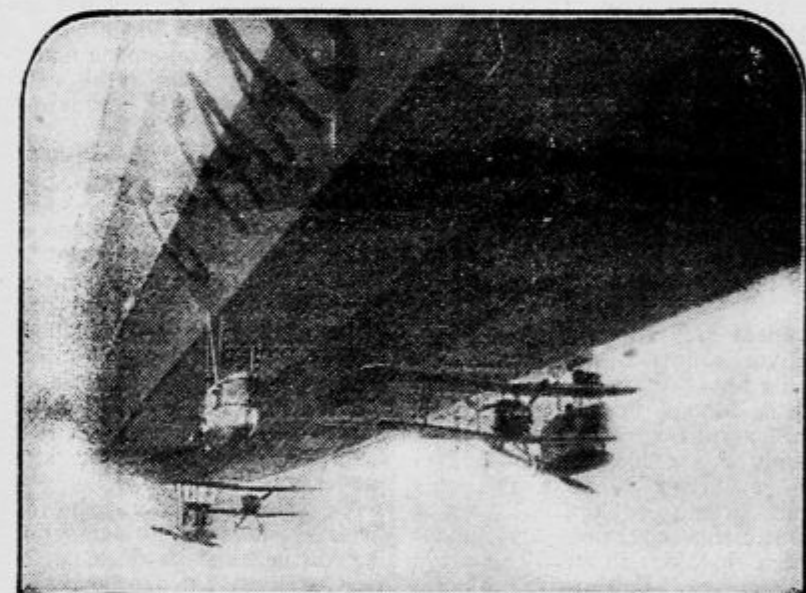
Princ Wilhelm pruski,

najstarejši sin bivšega nemškega kronprincea, ki je s svojo udeležbo na zadnjih nemških vojaških manevrih povzročil odstop generala Seeckta

Belgijska kraljica v sanitetnem letalu

Preteklo nedeljo so napravili na aerodromu v Everu (Belgija) poskus, kako funkcionira sanitetsko letalo. Poskusu se je podvrгла belgijska kraljica, ki so jo privezali v nosilnico in položili v letalo. Aeroplan je nato krožil nad letališčem in se srečno zopet spustil na tla.

Aeroplan v vodilnih zrakoplovih

Angleški vodilni zrakoplov R 33 je pred dnevi na poskusnem poletu iz aerodroma v Pulhamu v Cardingtonu vzel seboj dva aeroplana, ki sta bila privezana na ogrodje zrakoplova, kakor prikazuje naša slika. Med vožnjo je aeroplana spustil v polet. Poskus se je izborno posrečil. (Pulham leži v grofiji Suffolk, južno od mesta Norwich, Cardington pa se nahaja v grofiji Bedford,

5 kilometrov od mesta Bedford. Razdalja med Pulhamom in Cardingtonom znaša 120 kilometrov.)

V praksi bodo letala ščitila zrakoplove na daljših poletih pred napadom s strani sovražnih aeroplanov. Angleška admirali-teta upa, da bodo, če se poskusi obnesejo, zrakoplovi lahko vzeli seboj celo eskadriljo zaščitnih aeroplanov.

more več. Ko pa je začutil njo ob svoji strani in je pomislil na to, da pričakuje od njega vsega, kar bo njen delež poslej, mu srce in ponos nista dala, da bi priznal svojo onemoglost. Toda ona je slišala v njegovih obetih in naklepih nepravilni zvok. Vseprodnirni pogled ljubezni ji je odkril, česar Dore ni hotel povedati; in jeseni, nekaj večerov pred tistim, ki ga je bil določil za svoj odhod na Dunaj, mu je izlaskala resnico ...

»Nikoli,« mi je pripovedovala potem, »nikoli si ne bi mogla odpustiti misli, da se je žrtvoval ... Saj nisem ničemurnica! Ali mar potrebujem naslovov in časti? Nicesar, prav nicesar nočem, razen njega samega, pa naj bi bil še tako siromash.n, še tako neznanen in zaničevan ... Kakor da jih ne živi na tisoče brez vseh teh puhlih, nepotrebnih stvaril«

Dore je bil poslušal in jo je ljubil zato tem bolj. Dobil je v Ljubljani službo in je izračunal, da bi ju utegnla rediti, če bi živila zelo, zelo pametno in bi si odrekla v e, kar ni v pravem pomenu vesele vsakdanji kruh. Drugo pomlad je bila svatba, imenitna in gosposka, kakor so svatbe ščinkavcev pod Tivoljskim gradom. Vsi smo majali z glavami.

Toda šlo je. Brodniku so kmalu povišali plačo, ne glede na to, da si je na-

šel nekaj postranskega zaslužka. Sive bede je bilo zdaj konec in Dore je začutil potrebo, potolažiti svojo mlado ženo zastran bodočnosti.

»Zdaj bova lahko mislila na zibelko, Zorka,« je začel nekega večera. »In na to ... in na ono ... Če Bog da, se nama bo kmalu godilo bolje kakor marsikateremu, ki je doktor in kaj vem, kaj še ...«

Ko pa je silil vanjo, naj mu pove kako željo, da ji napravi veselje — prvo, odkar sta bila poročena! — se je tiho nasmešnila.

»Čemu? Pri tebi sem in tvoja sem — večjega veselja ne more biti ... Kaj bi mi vse drugo, Dore? Kvečjemu ... kadar bova mogla ... veš, dragi, česa si želim? ...«

Zelala si je hišice: mirnega, svetlega gnezdeca, v katerem bi bila sama s svojo srečo. Ze vse te čase je na tihem sanjarija o njem; kolikorkrat je zaprla oči, tolikokrat se je vzdignilo pred njo, novo, gotovo, pripravljeno, da ju sprejme vase.

Tam kje na robu mesta bi stala,« je jela razlagati. »Na travniku, med zelenjem, s kakimi drevesi v ozadju. Okoli hiše, vidiš, bi bil vrtiček: tu rože, tu zelenjava, tu hladnica z najino klopjo. In hiša bi bila takšna in tolikšna ... tu spalnica, tu moja kuhinja ... tu tvoja

Deca, ki je vzrasla med volkovi

Angleški škof iz Calcutte pripoveduje o čudni najdbi, katero je odkril v Midnapurju. Prišel je do volčje jame, iz katere sta prilezla volk in volkulja, ki sta kazala tolikšno podjetnost, da so ju morali ustreliti. Škof je bil na moč radoveden, koliko mladiče imata zverini v brlogu, in je ukazal spremljevalcu, naj začne kopati. Ko so razrili duplino, so našli v rovinah dva volčja mladiča in dve dekletci, eno dve leti, drugo pa osem let staro. Otrokta sta bila docela podivjana. Hodila sta po štirih in sta lajala. Zbežala sta v gozd in so ju morali vloviti.

Škof se je za otroka zavzel, toda mlajša deklica je kmalu umrla. Starejšo pa so začeli vzgajati. Dosegli so pri tem neke uspehe. Lajanje je zamenjala z govorico in tudi vede se že napol človeško, samo tega je ni mogoče odvaditi, da ne bi lenarila po cele ure. Ker se je prve čase samo valjala po tleh, so ji morali napraviti obleko, katere nekaj časa sploh ni slekla. Prve čase je tudi jedla kar z ustmi s klobučnika, in otroci, ki so jo dražili, so kaj kmalu občutili moč njenega zobovja. Otrokovce navade so zelo čudne, tudi kar se tiče svetlobe. Še zdaj živi dekletke raje v temi, kakor na svetlem. Tudi ognja se boji in mu hodi s pota. Izredno oster je pri deklici vonj in sluh, dočim je tip skoro popolnoma zanemarljiv. Deklica se še sedaj najraje pajdaši z živalmi. otrok pa se izogiblje in jih ne mara.

Stvar bi se nam morda zdela neverjetna, toda pripoveduje jo katoliški škof in njemu bo pač treba zaupati...

O čem ne smeš pisati

Tudi novinar je čestokrat v nepriliki. Ne radi tega, ker nima časa pisati, temveč ker ne sme pisati o vsem. Neki ameriški list je razpisal anketo, o čem se zlasti dandanes ne more pisati, in je formuliral odgovore, ki jih je prejel na to vprašanje, tako-le:

Pisati ne smeš o ljubosumnosti; ker ni ljubosumnost več moderna.

Pisati ne smeš o dražesti te ali one dame; ker te utegnejo obsoditi, da pišeš iz subjektivnih ozirov.

Pisati ne smeš o ljubezni med moškimi in ženskami; zakaj ta ljubezen že davno več ne eksistira.

Pisati ne smeš o dobrih manirih in o taktu, kajti danes so na površju ljudje, ki nimajo ne manir ne takta.

Pisati ne smeš o najnovejših pridobitvah mode, ker te potem takoj zigosajo za frivolnega.

Pisati ne smeš o kratkih lasih, ker so moški in ženske o tem povedali vse, kar so vedeli in znali.

Pisati tudi ne smeš o dolgih lasih, ker jih ženske že davno več ne nosijo.

In končno ne smeš pisati več o poštenju, zakaj tako pisanje spada v bajke in v preteklost.

Iz navedenih razlogov so današnji časopisi povsem drugačni, kakor so bili pred leti.

Kilometerski naslovi

Belgijski princ, prestolonaslednik Leopold in švedska princezinja Astrid se v kratkem poročita. Službeno naznanilo njune poroke se bo glasilo takole:

«Vzajemata se;

Njegovo Kraljevsko Veličanstvo Leopold Filip Karel Albert Meinrad Hubertus Marija Miguel, brabantski vojvoda, poročnik prvega gardnega polka, imetelj srebrne svetinje, spominke svetinje na svetovno vojno in posestnik različnih drugih odlikovanj, rojen v Bruslju tretjega novembra tisočdevetstopervega, bivač istotam, najstarejši sin Njegovega Veličanstva Alberta Leopolda Clementa Meinrada, kralja Belgijcev, velikega mojstra afriškega Zvezdnega reda, imetelj belgijskega vojnega križa, Yserske svetinje, spominke svetinje na svetovno vojno in svetinje zmagovalca, viteza Serafinskega reda — in Njenega Veličanstva Elizabete Gabrijele Valerije Marije, kraljice Belgijcev, vojvodinje Bavarske, imetelj srebrne kolajne in spominke svetinje na svetovno vojno ter

Njeno Kraljevsko Veličanstvo Astrid

Sofija Luiza Thyra, princezinja Švedska, rojena v Stockholmu dne sedemnajstega novembra tisočdevetstopervega, stanujoča istotam, mladoletna hči Njegovega Kr. Veličanstva Oskarja Karla Viljema, dednega kneza Švedskega, vojvode Götlandskega, generala švedske armade, polkovnika kraljevega regimanta Vestgöta in kraljevske garde na konju, dr. med. h. c. vseučilišča v Upsali, predsednika švedskega Rdečega križa, viteza Serafinskega reda, komandirja reda Vaze z velikim križem, viteza kralja Karla XIII., komandirja Leopoldovega reda z velikim križem — in Njenega Kraljevstva Veličanstva Ingeborg Šarlote Karoline Friderike Vestergötlandske, rojene princezinje Danske, bivač v Stockholmu.

Pač oznanilo, odgovarjajoče po množini naslovov, številu stopenj, ki ločijo ubogega zemljana od obličij teh kraljevskih veličanstev!

Potni listi za ljudi brez državljanstva

Med zmede današnjega časa spada tudi pojav brezdomovinstva, oziroma brezdržavljanstva, katerega so razmere naprtili marsikateremu človeku, ki je moral iz tega ali onega vzroka z doma v tujino. Ruska emigracija je tvorila tozadevno pravcat problem, katerega je rešila šele Zveza narodov s tem, da je uvedla takozvani Nansenov potni list. S tem dokumentom je Rusom omogočeno potovati iz države v državo.

Poleg Rusov uživajo dobroto Nansenovega potnega lista tudi Armenci. Tudi oni so čestokrat pregnani iz svoje domovine in ne morejo nič zato, da se klatijo po tujem. V zadnjem času pa je Liga za človeške pravice v Parizu napravila potrebne korake pri Zvezi narodov, da se izdajo slični potni listi, kakor jih imajo Rusi in Armenci, tudi italijanskim emigrantom, katerim je sedanjost fašistovski režim vzel vse pravice, zasegel premoženje ter jih oropal tudi potnih listin, ki bi jim omogočale potovanje iz kraja v kraj. Podobno je, da bo Liga za zaščito človeških pravic dosegla zaželjeni uspeh in da bodo tudi italijanski emigranti dobili pravico potovati z Nansenovim pasušem.

Dežele nezakonskih otrok

Za staro avstro-ogrsko monarhijo je bilo znano, da je bila glede nezakonskih otrok prva država v Evropi. Na podlagi statistike je bilo dognano, da je prišlo v njenem področju na svet izmed 100 novorojenčev 13,5 otrok, o katerih je bila znana oblastem samo mati, ne pa oče. Stari Avstriji je sledila Portugalska z 12,1 odst., Švedska z 11,5. Francija z 8,8. Nemčija z 8,7. Italija z 5,9. Švica z 4,4. Anglija s 4. Rusija z 2,7. Nizozemska z 2,5; predvojna Srbija pa je bila s svojim 1,1 odst. na zadnjem mestu. Kar se še posebej tiče bivših avstrijskih dežel, je bilo uradno dognano, da je največ nezakonskih mater v nemških deželah, dočim je bil v slovanskih pokrajinah odstotek nezakonske dece najnižji.

Po vojni so se tudi v avstrijskih deželah razmere izpremenile. Statistika je l. 1919. dognala, da se v sedanjih republikah Avstriji rodi približno 23 odst. otrok od nezakonskih mater. Seveda so razne dežele pri tem različno prizadete. Največji odstotek nezakonske dece odpade na Koroško s 37 odst. Sledi Štajerska s 30. Salzburgska z 28. Gornja Avstrija s 25. Dunaj z 19,75. Nižja Avstrija z 16,8 ter Vorarlberška s 6,86 odst. Na prvem mestu pa je glede nezakonskih otrok mesto Gradec, ki pokazuje neverjeten odstotek 42,1.

Ce smemo soditi različne države na podlagi statistike, pridemo do zaključka, da nezakonska deca ni vselej plod pokvarjenosti in izprijenosti. Ljudska tradicija ima tudi izredno dalekosežno vlogo. Na Švedskem n. pr. vlada poročanje, da mora ženska, preden se poroči, dokazati, da je zrela. To pa dokazuje s porodom, ki tvori nekako neizogibno prvo stopnjo bodočega zakonskega življenja. Razliko med nemškimi in slovanskimi kraji pa tolmačimo na ta način, da je pri Slovanih število nezakonskih otrok razmeroma majhno v glavnem radi tega, ker se ljudje ženijo in možijo zelo zgodaj. Mladi zakonci pa omejujejo število nezakonske dece.

soba z razgledom na vrt...

Odslej ni več prestala govoriti o svoji želji. Njena zaverovanost je prevzela tudi Brodnika. Misel na hišico ju je obsedla in ni odnehala ne podnevi ne ponoči. Vsake sanje so jo storile vidnejšo in zapeljivejšo in vsaka neprilika je bila samo dokaz, kako neizogibno potrebuje svojega doma. Pomislila sta, da ni dobro odlasati: čim prej bo želja uresničena, tem večji bo kos življenja, ki ga še utegneto prebiti in trdo zasluženo raj!

Jeseni leta 1913. sta se oddčila. Zorka se je vrnila v službo, Dore se je oddal v vinar, cigaret, knjig, časopisov in cestne železnice, vsega, kar more človek pustiti. V dveh letih sta upala na hraniti toliko, da bi lahko začela.

«Kazalo bi poskrbeti za zemljišče,» je rekel Dore drugo spomlad svoji ženi. «Svet se utegne podražiti, kdo pa ve?»

In štiri mesece po teh besedah je bil na vojni...

Gospa Zorka ni, kar jaz vem, nikoli verjela v možnost, da bi začela njenega moža usoda tistih neštetih mladih in ljubljanih ljudi, ki so izkpravili v Galiciji, v Karpatih, na Drini in na Soči, sam Bog si ga vedi, kje in kako. Njen Dore se je moral vrniti, da si zgradi hišico z vrtičkom! Zdal, ko je bila sa

ma, je varčevala še bolj nego prej: ženska potrebuje tako malo, če ni lahko-miselna... In tak, je živela iz dneva v dan, tipkala v svoji pisarni, nosila stare obleke, strajala ob svojem kruhu in neosladkani kavi, prezebala za mrzlo pečko ter nalagala ob koncu meseca plačo in tiste papirnatke stotake, ki jih je Dore pošiljal z bojišč. Vsočita v hranilnici je rasla od meseca do meseca; s ponosom si je predstavljala Zorka, kako bo Dore vesel, ko sedeta na dan njegove vrnitve za mizo in napravita račun. Kdo ve, morda bo takrat že dovolj denarja? Morda ostane še njej za novo obleko... morda celo za klobuk.

Prišel je mir, Dore se je vrnil in Zorka je sela z njim za mizo. Toda joj, nahranjeni tisočaki niso bili več tisočaki; še zemlje ne bi bila mogla plačati z njimi, nikar že hišice z vrtom vred. In vrednost denarja je padala neprestano, draginja se je šopirila od dne do dne!

Dore je tudi opazil, da hodi Zorka nekam čudno sključeno, da je shujšala do kosti in da je dobila v očeh vročičen blek, ki ga prej ni imela. Ponoči se je potila in mukoma tajila kašelj, ki jo je budil iz težkega sna...

«Prehlajena si,» se je plašil, vznemirjeno opazujoč njeno prozorno polt in rdeče lise na vdrtih licih. «Treba je, da

Dom spiritistov v Londonu

Prošlo soboto je bil odprt v Londonu dom spiritistov. Stavba se nahaja v eni izmed glavnih londonskih ulic in palača je kupil poseben odbor zdravnikov.

Povdariti pa moramo takoj v začetku, da gre tu za posebno vrsto spiritistov. Spiritističnemu združenju pripadajo namreč pretežno zdravniki, ki so ustanovili društvo radi tega, da se bodo preko duhov lahko razgovarjali s pokojniki velikimi lečniki, ki naj jim pomagajo zdraviti ljudi.

Znani angleški spiritist Conan Doyle celo izjavlja, da mora postati dom spiritistov svetovno središče za zdravljenje bolezni. Zdravniki se bodo v teh prostorih shajali dvakrat na teden, razgovarjali se bodo z umrliimi kirurzi, interisti in drugimi specialisti ter bodo po njihovih nasvetih uravnavali svoje postopanje v praktičnem življenju. Kadar pa bo kak pacient umrl, ga bodo tudi lahko povprašali, kako se mu godi na onem svetu.

Ameriške gluposti

V Pittsburgu (USA), polmilijonskem ameriškem mestu, ki slovi po svoji velikanski železni industriji, je izdal župan Charles H. Kline sporazumno s policijskim ravnateljem Jamesom M. Clarkom odlok, ki je stopil v veljavo v nedeljo, 10. oktobra t. l. Odlok je bogme čuden in kaj malo v skladu z današnjo dobo, kar priča tudi dejstvo, da je bil prvič izdan že l. 1794. in ga je Kline oživil takega kakor je bil brez dodatkov in sprememb.

Glasom omenjenega odloka bo poslej v Pittsburgu zabranjeno sleherni delo od sobote o polnoči do nedelje o polnoči. Vsak meščan bo smel v tem času opravljati le najnujnejše posle, potrebne za življenje, kot edino razvedrilo bo pa

V duhu časa

— Miheč, poslednjič te vprašam: ali se boš učiti pisanja ali ne?
— Se ne izplača. Saj mi bo papa kupil pisalni stroj!

DANES! 3, pol 5, 6, pol 8, 9. DANES!

SIBIRIJA

najbolj, največji in najmočnejši ruski vefilmi ki ga vsa javnost že nesirpno pričakuje

Predvečer ruske revolucije

Strahovlada vsemočnega ruskega cara — Tiranstva carskih častnikov — Velikanski narod vzdihuje pod bremenom te strahovlade — Sibirske ječe se tresejo od silnega joka — okovi rožljajo — kozarci se polnijo, šampanjec se preliva, generali se zabavajo... Kozaki dvigajo knuto in brezsrčno udrihajo po izstradanih plečih svetnega ruskega mužika — Špijoni, izdajalci in tajna policija — Svetovna vojna in nje strahote — Smrtni ples — Revolucija — Konec carske strahovlade — Maščevanje naroda nad tirani — Beg iz Sibirije — Nepregledne sibirske poljane, gladni volkovi, strahovita borba za življenje in smrt. — V sredi vsega tega kot dehteča cvetka ljubezen, ki pretrpi vse skušnjave, vse boli, vse muke in si po trnovi stezi prebije pot k cilju

Vse to je prekrasno prikazano v najlepšem vefilmu te sezije:

„SIBIRIJA“

Preskrbite si prav časno vstopnico! — Pri vseh predstavah originalni ruski pevska zbor in balalaika orkester.

Elitni Kino Matica telefon 124.

dom spiritistov v Londonu

Prošlo soboto je bil odprt v Londonu dom spiritistov. Stavba se nahaja v eni izmed glavnih londonskih ulic in palača je kupil poseben odbor zdravnikov.

Povdariti pa moramo takoj v začetku, da gre tu za posebno vrsto spiritistov. Spiritističnemu združenju pripadajo namreč pretežno zdravniki, ki so ustanovili društvo radi tega, da se bodo preko duhov lahko razgovarjali s pokojniki velikimi lečniki, ki naj jim pomagajo zdraviti ljudi.

Znani angleški spiritist Conan Doyle celo izjavlja, da mora postati dom spiritistov svetovno središče za zdravljenje bolezni. Zdravniki se bodo v teh prostorih shajali dvakrat na teden, razgovarjali se bodo z umrliimi kirurzi, interisti in drugimi specialisti ter bodo po njihovih nasvetih uravnavali svoje postopanje v praktičnem življenju. Kadar pa bo kak pacient umrl, ga bodo tudi lahko povprašali, kako se mu godi na onem svetu.

Ko so Paržani jedli podgane...

Pričujejo anekdoto iz obdobja Pariza (l. 1870.-71.), je pripovedoval pred nekaj dnevi umrli francoski pisatelj Pierre Decourcelle:

Živila so jela izginjati s trga in draginja je naraščala od ure do ure.

Bilo je na starega leta dan. Mati je hotela prirediti za novo leto nekoliko obilnejše kosilo in je odšla nakupovat v štacuno. Zagledala je na pultu ne baš velik hleb holandskega sira in zaskominalo jo je:

«Koliko?» je vprašala.

«Kaj, celega?» se je začudil štacunar.

«E... da... celega!» Teško ji je šlo z jezika.

Mati je planila. Dvesto frankov! Spomnila se je na moža in na sina, ki sta velika ljubitelja sira in težko ji je bilo. Dvesto frankov!...

«Dvesto frankov!» je ponavljala in obračala in ogledovala hleb. Ah, bil je tako majhen!

Naenkrat je kriknila. Iz hleba je pokukala ljubka glavic mlade miške, ki si je v siru izbrala svoje bivališče.

«Ah... in tudi podgana je v njem!»

«Podgana!» je vzkliknil prodajalec.

«Podgana tudi!... Potem pa prosim še sto frankov!»

Prikrajšani želodci

Ko je policijsko ravnateljstvo v Parizu pred kratkim racionalno serviranje hrane v hotelih, so nemški listi poročali o tem z nekako škodoželjnostjo. Kazali so na Francijo, kot na obubožano deželo, ki se mora posluževati prisilnih sredstev, da prežgoda ne pogine.

Se preden je minulo par mesecev, pa so tudi Nemci sami začeli misliti na enako uredbo. Gibanje, kateremu stoji na čelu vplivni krogi, stremi za tem, da se v gostilnah in restavracijah uvede le polovični obrok došedanjega obsega. Cene bi na ta način padle, a kdo ve, če

se ne bi gurmani zbalj prestopiti prag gostilne v strahu, da bodo porcije premale in bi morali naročiti vnovič, pri plačevanju pa obrniti vse žepce!

V nemških restavracijah so namreč porcije zelo velike. Menda ni treba povdarjati, da si vsak Nemec šteje le v čast, da je velik jedec. Seveda, narod je zdrav in njegov organizem lahko prenese marsikaj, česar oslabljena konstitucija ne more prenesti. Nemci si privoščijo vsega pozemskega v izobilju in zdravje v zvezi s prehrano, ki jača odporno silo človeka, jim je prva skrb. Zato je razumljivo, da je to gibanje za zmanjšanje obrokov, ki nahaja na eni strani veliko odobravanje naletelo na drugi strani na veliko gromljanje in na močan odpor. Voditelji gibanja za prikrajšanje želodcev namreč pravijo, da človeku zadostuje, če poje vselej, kadar sede k mizi, nekoliko mesa in zelenjave ter zraven popije še merico pijače. Rafinirane jedi lahko vsakdo opusti in se mu ni bati, da bi radi tega oslabil in umrl.

V Kölnu so stortli hotelirji tozadevno že prve korake. Zmanjšali so obroke na polovico, in so seveda temu primerno znižali tudi cene. Kaj porečejo k temu poskusu gostje, pa je vprašanje, ki ga bo rešila šele praksa.

— Po čem imate jajca?
— Po dinarju kos. Razbita pa po 50 para.
— Dobro, razbita mi jih dajte in tucat!

Ona: Kaj imate še vedno tega piščal? Ali ste ga od mojega zadnjega poseta že kaj naučili?

On: Seveda! Zaživljajte mu, boste videli, kako vam bo hitro prinesel vaš klobuk!

tipal gole veje rožnega grma, ki raste iz njenih ostankov, in bo mrmral sam pri sebi, nerazumljivo mrmral besede, kar jih še pomni iz ponižnih litanijske ljubezni: o tihoti... o žrtvi... o kruhu... o hišici...

In ko me zagleda poleg sebe, se morda blede nasmehe, rekoč:

«Vidiš, zdaj ji je dobro. Tu je našla začetek velike sreče... Ničesar ji ni treba pogrešati; šele tu ji je dobro...»

«In ti, Dore?» ga vprašam nemara.

«In ti? In vajina hišica z vrtičkom? Čemu sta se mučila? Čemu trpiš še danes ta dan?»

Tedaj me Dore ponosno premeri z očmi, kakor že nekateraga.

«Pojdi z menoj,» poreče, «pojdi, da vidiš!»

In me povede drugi konec pokopališča, k novi grobnici iz belega kamna, ki jo pravkar dodelujejo. Lepa je ta grobnica in v vsem, v belem marmornju, v lični kovani ograji in v gredi, ki je že nasuta ob njej, je nekaj milega in jasnega, nekaj svetlega in vabljevega, prav kakor da ne vidiš pred seboj mrtvaške rakve, ampak topel domek, pripravljen za dvojico srečnih ljudi.

«Evo ti hišice z vrtičkom,» poreče moj znanec. «Prijazna je, mislim, in prostora bo v njej dovolj za oba...»

Zapuščeni grobovi

Stara pokopališča in grobovi so najzgovornejši spomeniki naše suženjske zgodovine.

V bronastih sarkofagih in graviranih cinastih krstah mirno leže oblastniki v grobnicah samostanov, ki so jih ustanovili, da jim dan na dan in noč na noč izpirajo grehe z duš korali menihov v koru nad njimi. Stoletja poslušajo v steno, temačnih cerkva vzdani kameniti vitezi v bogatih oklepih več-

S pokopališča v Šmartnem pod Šmarno goro

ne maše, brane na oltarjih z njihovimi grbi, za rešitev iz vic, opatje pa v velikem ornatu počivajo z mramornatimi blazinami poglavno v čakajo angelov sodnega dne. Pod cerkvijo v vlažnih celicah mune, menihi in bogataši, ki pred velikim oltarjem opravljajo molitve o polnoči. Povsod grbi, krone in naslovi, nemška imena in časti, rimska dostojanstva in latinski slavospevi, povsod refleksi zlata, iztisnjene iz tisočev tlačanov od rodu do rodu. Samo zunaj na cerkvi se na skromni tabli čita domače ime onih notri poslušnega dušnega pastirja, ki je našel milost pred očmi svojega mogočnega patrona. Tlačan je strohnel na dežju in mrazu, kakor so zginiti leseni križi z imeni in so pohojeni grobovi onih, ki so izkopali temelje gradovom in zasuli jarke pod obzidjem s svojimi telesi. Preorani so grobovi naših prednikov, ki so v bitkah večali mogočnost gospodarjev, jim zidali cerkve in lomili kamen za nagrobnike, topili rudo za grbe in krone.

Pokopališče v St. Lambertu na Dolenjskem

Naši kovači so kovali graščakom meče, da so jih strahovali, natikali grofom železne rokavice na pesti, da so jih toliko po obrazih, naši kovači so varili verige in okove, brusili nože in ostrine za temnice in mučnice, okravljene grobnice naših junakov. In kovali so močna omrežja na okna svojih ljubih in žena, da niso mogli grajski do njih. S srčki, nageljni in tulipani so jih okrasili, z železnimi, da jih nikdo ni mogel potrgati. Svojim dragim so pa posadili na grobove križbe brez boga, saj je bil tudi ta le gospodarjev hlapčec.

Se do današnjega dne so se v visoki travi po zapuščenih kotlih pokopališč ohranili ti stari križi brez boga in imen. Redki so že, ker jih je bilo malo

Na pokopališču v Naklem na Gorenjskem

med lesenimi in še te je snedla rja. Komaj da so križem še podobni, kakor čudne rože so, ki so poglajale iz src na sonce. Ali pa kot listi čudovitih rastlin iz sanj, ki imajo križe mesto reber in žil. Kdo je pokopan pod križem s srcem v sredini, iz katerega so izrasle lilije na vse štiri strani. Ali nevesta z vencem? Ali so ga postavile sirote materi? Odkod na belokranjskem grobu velik limbarjev cvet, saj vaški kovač

S pokopališča v Šmartnem pod Šmarno goro

pred sto leti gotovo ni mislil na liro, ker jo ni poznal. Križ izpod Šmarne gore je gotovo stiliziran križ v zarji, a narodni umetnik je iz njega ustvaril novo simbolično znamenje. Mesto pločevinastih žarkov, ki navadno nezadostno skušajo kopirati slikane žarke, je kovač zgostil svetlobo, ki obdaja križ, v linijo, ki je enaka silhueti cveta, posamezne cvetne lističe je pa dosegel s posameznimi žarki in s po dolgesti neenako podebeljenimi, proti periferiji pa zaostrenimi črtami križa, ki jih je še podaljšal s pestičem nagelina podobnimi izrastki. Nastala je čudovita simbolična roža, izredno podobna krizantemi v japonskem grbu, simbolu sonca. Tako rožo imamo v naši umetnosti le še na paramentih, vezanih na platno s svilo v takolimenovani arabski tehniki, in pa na redkih lesorezih porciunkulskih listkov in »hišnih žegnov« škofjelokih in krških kapucinov. Tudi te male grafične umetnine so strogo ornamentalne stilizacije src rož, tulpanov, nagelinov in drugih motivov naše narodne ornamentike. Železni ornament in okrasji pri pisavi so radi velike medsebojne podobnosti v težko razumljivi zvezi tudi pri drugih izdel-

Turisti, športniki,

lovci in drugi prijatelji narave preskrbite se za tekočo seviljo s prvotnostimi Brajerjevimi gozderci ali smučskimi čevlji.

J. Brater. Ljubljana Brez št. 1.

kih kovačev-umetnikov, n. pr. pri velikih ograjah in portalih. Edino veliki mojster Joža Plečnik je še v svoji mladosti pred tridesetimi leti spoznal lepoto železnih nagrobnikov, jih risal in nekaj takih risb tudi objavil, vendar pa do danes nimamo še niti enega shranjenega v naših javnih zbirkah. Rja pa neprestano in neovirano razjeda te izginjajoče spomenike tlačanske in kljub temu estetsko visoko razvite preteklosti našega naroda.

Vsi sveti v lovskem življenju

»Pala, je pala slanica« in umorila poleg drugega cvetja še zadnji vrtnik, ki se je že skozi nekaj dni otožno ozirala za hladnim jesenskim solncem. Nad praznim poljem, ki si želi počitka, se vlačijo dolgočasne sive megle in šele sredi dopoldneva se posreči solnčnim žarkom prodreti do neveste zemlje.

Toliko lepši pa je gozd. Preden zasanja, preden ga zaziblje mamljiv čarovnik Čas v zimsko spanje, se obleče v svojo najbolj praznično obleko, v tisto, katero je hranil celo leto za slovesne dni. V tej lepi obleki hoče ugajati solncu ter si z njegovo pomočjo podaljšati vsaj za par dni življenje. A tudi sonce je omagalo, in ga jedva pomilovalno pogleduje. Kadar pa v ranih jutrih brijeta rezi, ki sever in mrka burja, je gozd najlepši. V zadnjih vzdihih, preden omaga popolnoma, vrže na svojo praznično obleko srebrni nakit, poln draguljev, da se mu obleka kar iskri v žarkih ranih ur.

Pa ne le pri nas, tudi tam gori na hladnem severu je potegnil mrzel veter

in oznanil prebivalcem, da se bliža konec veselja. Za naravo je prišel čas počitka. Srečni tisti, ki jih je obdarila velika Stvarnica z lahkim križem in lahko poljubno menjajo pokrajino ter odlete tja, kamor jih vleče srce. V dolgih jesenskih nočeh jih čujemo čebjelati, žvižgati in pogovarjati se. Takrat jadravo nad razsvetljenimi mesti k svojem cilju. In ker je pri nas v jeseni lepo, doživimo včasih, da se jata popotnih ptic spusti na zemljo, kjer počiva.

Umirajoča narava je prinesla tudi v naše duše otožnost, ki doseže vrhunec na dan Vseh svetih in na dan Vernih duš. Takrat nas tako presune, da se hoče ali nehoče spomnimo vseh tistih, katerim smo ob smrti obljubljali, da jih nikdar ne pozabimo, pa smo vendarle pozabili nanje. Pozabljali smo jih skozi celo leto, sedaj pa romamo na njihove grobove in iščemo utehle.

Dopoldne sem bil tudi jaz med množico na pokopališču. In če sem bil dopoldne tam, kjer počivajo osamljeni rajniki, čemu ne bi šel popoldne tja, koder se sprehaja njih duh? Grem torej v tih gaj, koder smo hodili z nekdanjimi prijatelji in kjer najdem svoje najlepše lovske spomine.

Zvestim fermačem stopava ob obronku domačih gozdov. Kraj, ki je bil pred dnevi še ogrnjen z velikim zelenim zagrinjalom, je danes pust. Gozd je prozoren. Na tankih leskovih šibah vise še posamezni veliki rumeni tolarji, ki se ob lahkem jesenskem dihu morajo ločiti od vej in vejic ter tiho padajo v naročje pramatere Narave. Na tleh trobne in zdi se, da povsod diši po smrti. Kako se življenje naposled zlije v eno samo harmonijo!

Moj spremljevalec, ki pridno voha po grmovju, je postal nemiren. Neprestano išče hiti in brklja z glavjo pri tleh. Hipoma obstane. Pogledam žival, ki stoji kakor kip. Život je nenavadno zlek-njen, vsi živci so v njem napeti. Vrat je stezen, glava v pozoru, oči na nepremično gledajo v redek, obran lješev grm. E, da bi ga videl gospod Ivan! Bil je eden izmed najvnetejših lovcov na ključače, pa nas je zapustil v najlepši dobi in se preselil v večna lovišča. Mor-da hodi tudi on v duhu z menoj...

V tem hipu se nekaj zgane. Iz grma iztrepta velik rjav ptič. Tako me je

iznenadil, da sem skoro pozabil na strel. Pomerim. Šele takrat, ko se vije in brzi kakor puščica med visokimi topoli in starimi vitezi borovci, stoječimi v zapestih usnjatih telovnikih, pokritih s širokimi sivozelenimi klobuki, šele takrat se zavem priložnosti. In zdaj je že prekasno. Ptič jo je srečno odkuril. Moj spremljevalec pes je ovohal že sosednji grm in vredno mu sledim na cilj, se dvigne drug ključač, ki pa ne odnese glave tako ceno kot prvi. Dvigne se skoraj navpično in med strelom stegne nožice, ki so mu med poletom skrcene. Spustil se je v hrastovo mejo, odkoder ga prinese moj spremljevalec mrtvega. Rahlo ga drži, sede predvne in čaka, da mu od-vzamem plen ter ga pohvalim.

Prvi ključač! Kateri lovec ne bi obstal in ga ogledoval. Dosti sem jih že imel v rokah, toda vedno na novo zastim, kadar izleti nov ptič. Njegove velike mirne oči mi segajo globoko v dušo; menda je ni živali, in sploh ne bitja, z bolj čarobnim pogledom, kakor je oko ključača.

Zopet naprej! Dolgo ne zasledim ničesar. Končno pa obstoji fermač pred nizkim brinjevim grmom in se stisne k zemlji. Velim mu naprej, in žival se previdno dvigne ter prestopi. Iz grma skoči dolgoheč, ki hiti in brclja ter, čeprav ima dolge krake, ne pride iz oblasti puške in ne uide ostrumu strelu.

Tako lepo je v jesenski naravi, da me kar nič ne vleče domov. Kako se prileže lovcu zvonjenje na Vse svetnike, če ga posluša v otožnem jesenskem večeru! In to hočem počakati tudi jaz.

Obstanem kraj polja pod temnim smrekovim robom, ki dremle vse leto in radi svoje zimzelenosti tudi zdaj v jeseni ne kaže posebne izpremembe. Sonce je že zašlo, toda hribi zarjajo še dolgo. Zar prede naposled v višnjevo barvo, ki se končno pogrezne v globoko temno modrino hladne jesenske noči.

Ob gozdnem obronku zapoje gozdni jereb svoj prijetni večerni ciciciraj, na polju pa škrika in kliče njegov polubrat, poljski jereb, ter zbira svojo čez dan razkropljeno družinico.

Na večernem nebu je zakrožil prvi nočni sel, sivi netopir. V vaških linah se je zamajal zvon, in sedaj razliva čez pokrajino svoj pokojni Ave.

Le-ta jih je dvignil iz smrekovega zastaja!

Eden, dva — štirje dolgokljunci so zaplesali na žarečem horizontu in se tako pogreznili v mrak, ki že gosto leži nad njivami. Od daleč se slišati strele; kakor čujem, tudi drugod pozdravljajo jesenske goste.

Se eden! Ta je priplaval bližje in temu velja moj strel. Pes spremljevalec, ki je ves čas poleg mene sedel nemirno čakal kaj bo, plane v mrak in mi prinese še zadnjega ključača, plen dobrega strela.

Zdrava Marija pa ta večer ne prinaša pokoja. Takoj za njeno pobožno pesmijo so se zvonovi ponovno razmajali in zabrneli tako žalostno, kakor le redkokdaj. In kakšne povesi so se dvigale iz njihove prostranosti. Glas se je družil z glasom, sosed je odgovoril sosedu in kmalu so peli vsi skupaj slično pesem.

Med brnenjem zvonov naenkrat začujem mrmranje. Vedno bližje prihaja, dokler se ne pokažejo iz gozdne teme na mračno plan moške postavbe. Na Gorenjskem je namreč navada, da mlajo doma med zvonjenjem za Verne duše žene in otroci, možje pa se zberejo, gredo po polju in skozi gozd, v prosti naravi pa pomolijo za svoje drage pokojnike. Kakor so prišli, tako so zopet izginili v noč in kmalu za njimi so tudi zvonovi onemeli.

VI. K.

Dva nagrobna napisa

1.
Odišmo v senco v cvetu mladosti — ne jočite: zdaj spimo v Radosti.
Ne jadicajte glasno ob grobeh: nas teši molk cipres in lilij milni smeh.
Ne zoljšajte grobov nam z znaki zlatimi, ne iščite nas med bogatimi, ne palite voščenk nam bledeh lic: mi ljubimo prostost in sladki vonj cvetlic.
Sklonite se, kjer spé pozabljeni, kjer tožijo osiroteli in pohabljeni
Podarite najmanjšemu od vas gorak spomin in bratovski obraz.
Grliša Koritnik.

Spomenik

(Na stari način.)

Obrni, potnik, sem oči, kjer drage moje prač leži.
In če imaš še iti kam — pomisli name, ki sem sam.
A če ljubezni ves si tuj, s soželjem mojim odpotuj.
Angleški spisal Jolo Aneurin Williams
Prevedel Grliša.

Beseda o potovanju

Potovanje je postalo v naših dneh pravilo, ki dopušča izjeme. Nekoč je bilo izjema. Bolj ko se civiliziramo, več se gibljemo. Ne v dobesednem smislu, zakaj gibalni so se nomadi več nego sodobni popotniki na sedežih v vlaku ali v spalnih vozovih. Civilizacija skrbi za to, da s kar najmanjšim trudom premagamo kar največ prostora. Pred dobrim stoletjem je bil svet daleko širši in večji. Ne po meri, ki se ne izpreminja, temveč po človeških pojmihi, ki so edini odločilnega pomena. Človek, ki je takrat potoval s severa v Italijo, je moral vzeti nase veliko več tegob in stroškov nego dandanašnji. Zato ceno pa je tudi več videl in doživel. To je psihološka razlika med nekdanjim in sodobnim popotnikom. Razlika, ki sploh označuje današnje ljudi: multum non multe. Kdor gleda veliko, vidi malo. Nekoč so ljudje znali manj, ali zato je bilo njih znanje globočje in jasnejše. Dandanašnji se je vse posplošilo in zato poplivilo. Tr-i potovanje je izgubilo značaj senzacije in notranjega obogačenja. Naš duševni aparat je tako strojen, da nas trajno obogati samo to, kar si pridobimo s trudom. Bolj ko je potovanje udobno, bolj je površno.

Vendar pa to ne velja o vseh ljudeh. Svet je to, kar denar: enim je cilj, drugim le sredstvo. Tisti, ki smatrajo potovanje za smoter, so zgolj sporniki ali filistri. Oni, katerim je sredstvo, so ali praktični ljudje, ki potujejo zbog kake potrebe, ali mladoporočenci na ženitovanjskem potovanju ali pa — umetniki in filozofi. Kakorkoli je ta družba vrlo različna, je vendar simpatičnejša od skupine globetrotterjev in radovednečev, ki gredo »svet gledat«.

Zakaj za svet sam je človeku malo mar. Svet je »icer tako pester, da ima naša radoznalost dovolj sočne paše, vendar pa je sam na sebi prazen in pust. Kajti njegova raznovrstnost ni v njem samem, marveč globoko v naši notranjosti. Koliko ljudi gre brez najmanjšega dojma mimo lepote, ki druge osupnejo in ganejo do solz. Prebivalstvo lepih pokrajin se kaj malo zaveda njih lepote, kaj odkrivajo tuji. Vsaka lepota za domačimljnost, ta pa ni izven človeka. Najlepši cvet je za slepca enak kosu papirja. So tudi slepci čustev, ljudje, ki so v svoji notranjosti preveč prazni, da bi videli bogastvo prirode in življenja. Kdor pa ima nagnjenje k sanjarjam, intuicijo in domišljijo, torej element umetnosti, ima tudi različen okus, ki venomer izbira med lepoto in lepoto. Okus v umetnostnem smislu. Oscar Wilde je posvetil temu problemu morda najglobljo svojo knjigo »Intentions«. Kaj bi bila priroda brez umetnosti? Ali bi se zdel svet človeku lep, če ne bi bilo umetnosti? Wilde trdi, da je nebo nad Anglijo se-le od tistega časa modro, odkar ga opisujejo pesniki in slikarji. Vednomno raste lepota prirode proporcionalno moči umetniškega občutja. Zato je potovanje po svojem jedru odkrivanje človeka samega. Drugače si ne moremo razložiti pojva, ki nam ga je čedež pokazala izkušnja, da so nekateri ljudje, ki so prepotovali 10.000 km, videli obupno malo sveta, medtem ko je Imanu-

Maurice Maeterlinck — B. Borko:

Smrt

Iz 1. poglavja knjige »La Mort«.

... V našem življenju in na našem svetu ni za nas važnejšega dogodka od smrti. Ona je tista točka, ki se okoli nje osredotočuje in roti zoper našo srečo vse, kar se umika naši čuječnosti. Bolj ko se misli trudijo, da bi se ji oddaljile, bolj se zbira okoli nje. Bolj ko se je bojimo, bolj je strahotna. Zakaj smrt ne živi od drugega kot od našega strahu. Skušaj jo pozabiti — in že ti je napolnila spomin; beži pred njo in že jo boš srečal. Ona zatamnjuje s svojo senco vse svet. Ali čeprav mislimo nanjo brez nehanja, se to dogaja v naši notranjosti in se ne naučimo, da bi jo spoznali. Silimo pozornost, naj ji obrne hrbet, namestu da bi stopili k nji s povzdignjenim obličjem. Hoteli odvrti od nje našo voljo, izčrpavamo vso svoje sile, ki bi jih lahko zastavili v bran pred njo. Izročamo jo temni moči nagona in ji ne posvečamo niti ene ure razumnosti. Kaj čuda, če ideja smrti, ki bi imela biti najpomembnejša izmed naših idej, ker je najvažnejša in najbolj neizogibna, ostaja v ozadju kot najbolj slabotna in osamljena. Kako naj poznamo to edin-

stveno moč, ako ji nismo nikdar pogledali v obraz? Kako bi nas neki oškodovala z jasnostjo, če pa pred njo svetimo le zato, da ji zbežimo? Da bi izmerili nje globino, čakamo trenutkov, ki so od vseh v življenju najbolj jednaki in prazni. Na njo mislimo stoprav tedaj, ko nimamo več moči, da bi dihal, kamoli, da bi mislili. Ko bi se vrnili med nas človek kakega drugega stoletja, ne bi brez težave razločil na dnu sodobne duše predstavo svojih bogov, svojih dolžnosti, ljubezni ali veselstva; dotlej pa, ko se je izpremenilo vse krog nje in ko je izginilo to, kar jo tvori in od česar zavisi, je ostala podoba smrti skorajda nedotaknjena, taka, kakršno so si ustvarili naši očetje pred stoletji, da, pred tisočletji. Naša razumnost, ki je postala toli smela in aktivna, je tu zastala, ni storila na podobi smrti, da tako povem, nikakega popravka. Tudi če ne verujemo več v muke pogubljenih, se slednja življenjska celica največjega nevernika med nami potaplja v strahotno skrivnost hebrejskega Čel-ola, Hada poganev ali pekla kristianov. To brzno se odpira na koncu slehernega življenja, čeprav ne več ozarjeno s preveč jasnimi plameni; ker pa je manj znano, je tembolj grozno. Zato nam takrat, ko se približa ura, ki se je

vznašala nad nami in h kateri si nismo drznili dvigniti oč., nenadoma zmanjka vsega. Dve ali tri neizvestne misli, ki smo se ob nje hoteli opreti, ne da bi jih bili preizkusili, se šibijo kakor vrtnice pod težo zadnjih minut. Zaman iščemo pribežališča med premišljevanji, ki so zmehčena ali ki ne poznajo poti do našega srca. Nič ne nas ne čaka na poslednji obali, kjer ni nič pripravljenosti — kjer ne domuje nič drugega ko groza.

... Bilo bi prav, da bi si vsak izmed nas pripravil predstavo o smrti, dokler so njegovi dnevi docela jasni in je razum pri polni moči. In da bi jo ohranil. Pa bi dejal smrti: »Ne vem, kdo si, si-cer bi ti bil gospodar; ali v dnevi, ko se te videle moje oči boljše nego danes, sem spoznal, kaj nisi; to zadostuje, da ne postaneš moja gospodarica.« Tako bi nosil to neizkušeno sliko vtisnjeno globoko v spomin, in je ne bi moglo skršiti zadnje tesnobe. Iz nje bi črpali moč pogledi, ko bi jih napadli smrtni umirajočih, ki je molitev brezdanjosti, bi bil speval lastno molitev, molitev višin svojega življenja, kjer so se družile kakor angeli miru najbolj čiste in jasne misli njegovegažitja. Mar ni to

molitev v pravem pomenu besede? Kaj je zapravo resnična in dostojna molitev, če ne najbolj vroča in vseh osebnih koristi iščena težnja po dosegi in umevanju Neznanege?

»Ze zdavnaj« je dejal Napoleon, »nadevajo zdravniki in duhovniki smrti bolestnost.« »Pompe mortis magis terret quam mors ipsa«, se glasi Baconov rek. Učimo se vendar, da jo bomo videli tako, kakršna je v resnici, to se pravi, prosto od grozot domišljije. Izločimo najprej vse, kar hodi pred njo in kar k nji ne spada. Tako ji podtakamo muke poslednje bolezni; ali to ni pravično. Bolezni nimajo nič skupnega s tem, kar jih končuje. Pripadajo življenju, ne smrti. Z lahkoto pozabimo najtežje bolezni, ko se nam vrne zdravje; prva senca okrevanja izbriše najbolj mučne spomine na izbo trpljenja. Toda pridi smrt: brž se zvali na njo vse zlo, ki je bilo pred njo. Ni niti ene solze, ki je ne bi prešleli in zapisali na njen rovaš, ne enega krika bolesti, ki ne bi postal krik obtožbe. Sama more nositi težo prirodnih zmot ali nevednosti vede, s katerimi so se zaman podaljševale muke, v čevagih imenu proklinjamo smrt, ker jih je ugasnila.

Pa zares: če so boleznii v oblasti pri-rode ali življenja, je umiranje, ki se nam zdi smrt, docela v človeških rokah. Kar nam vzbuja največji strah, je tisti mrzek končni boj, zlasti še tista poslednja, grozopolna sekunda ločitve, ki jo bomo nemara videli, kako se bo bližala po dolgih urah nemoči, da nas na mali strmoglavji nage, razorožene, zapuščene od vseh in vsega oropane, v neznanost, ki je kraj samih nepremagljivih strahot, kakor jih ni nikoli izkusila človeška duša.

Če naprtno smrti bolest te sekunde, ji storimo dvojno krivico. Videli se bomo, kako naj si sodobni človek, če hote bi zvest svojemu mišljenju, zamislja Neznano, kamor nas vrže smrt. Premotrimo poslednji boj. Za koliko napreduje veda, za koliko se podaljšuje agonija, ki je najstrahotnejši trenutek, in, vsaj za one, ki so navzoči (zakaj čisto je občutljivost tistega, ki ga — kot pravi Bossnet — »lovi smrt« — že preveč otopena in ne zaznava drugega kot oddaljeni hrustč bolesti, ki jih do-zvedno trpi), najostrejši vrhunec človeškega trpljenja in groze. Vsi zdravniki so si edini v tem, da je njih dolžnost, podaljševati kolikor se da najbolj divje krče nad vse obupne agonije. Kdo se ni, ko je stal ob postelji umi-

el Kant na svojih izprehodih v okolico Königsberga prehodil ves svet. Zaman iščeš v svetu kaj drugega kot že imaš v sebi. Potovanje ti lahko dozori za rodke v duši, ne more pa te preroditi. Zakaj svet je eno, ti si drugo. On daje, ti sprejemaš, ali biti moraš oba, kakor pri spolih: on in ona. Kot so v mišicah njih spermatozoidih skrite lastnosti bitja, ki jih daje, tako so v človeški duši zarodki vseh lepov in vseh notranjih doživetij, ki se na potovanju zobljujejo v resničnost. Ne gre za to, ali se vrtil zemlja okoli svoje osi ali ne, marveč za to, ali se človek obrača okoli lastne ose. Zato ni treba potovati po svetu, da vidiš svet, temveč je treba gledati vase, da vidiš ves univerzum. Kdor ni odkril veselstva na poti po domačem vrtu, ga ne bo odkril niti na himalajskih gorah.

To so psihološke resnice o koristnosti potovanja. Ne mislimo koristnosti v praktičnem smislu, marveč v notranjem, duševnem smislu. Pravijo: pojdi v svet, da se kaj naučiš. Toda svet sam na sebi ni šola. Svet je skoraj kaotična raznovrstnost. Kdor se hoče kaj naučiti, mora imeti načrt, metodo. Nazor o svetu kot šoli dobro zavrača ljudski pregovor: Martin v Zagreb, Martin iz Zagreba. Izkušnje, ki si jih pridobiš v svetu, so sicer več kot šolska učnost, ali le za praktično življenje. Za notranje življenje ti svet ne nudi drugega kot to, kar že imaš v sebi.

Ali ne vzemimo tega dobesedno. Grčija, kakor si jo zamišljam v svojih sanjarijah, je nemara lepša od resnične. Torej bi sledilo, da naj ne jemljem nase stroškov in napora potovanja. Toda potovanje je dolg kaleidoskop novih doživetij, intenzivno bavljenje s samim seboj in s svojo notranjostjo. Možnost, da se realizira moja sanjarija, me navdaja s hrepenenjem in pričakovanjem. Ni treba, da je resničnost ena

ka idealu. Ali treba je, da obstoja ideal, ker bi brez njega — brez njegove sence — bila resničnost brezokusna in prazna. Vsekakor pa tak ideal bolj oslaja potovanje nego na pr. Baedeker, ki ga nosijo filistri v žepu in ki jim postane čisto všeč potovanja. Ali je na potovanju potrebna spalnica srajca ali ne, je brezpomembno vprašanje. Toda ne pojdi z doma, preden nisi na čistem sam s seboj: potovanje brez globlje notranje vezi s ciljem, potovanja, ki ni sredstvo k izžitju tvoje duše, ne odtehta časa in stroškov in je greh proti tebi in ljudem.

V besedi »izžitje duše« je podan najgloblji smisel hrepenenja, ki vzne-mirja našo notranjost in nas neprestano žene od sanj k resničnosti, od idealov k stvarnosti, od pristana na vzburkanu morje, od časovnosti k večnemu. Zajedljivo vsakdanje življenje ustvarja v človeški notranjosti neko napetost, ki prav tako kot telesne potrebe stremi po olajšanju. Hrepenenje po izpremeh in nasladi, ki jo čutimo pri tem, je v duševnem smislu izraz nekega večnega nezadovoljstva, ki nas vodi okrog nedoumljivih obal Skrivnosti in Večnosti, v fizičnem smislu pa nemara iskanje individualnega izžitja, zadovoljevanje potrebe po nečem širokem in brezbrezernem — psihoanalitičen problem kdovekakih zaostalih čustev, ki niso mogla najti svojega objekta. Kakorkoli človek ve, da nosi vsepovsod samega sebe kot neodoljivo prtljago in da ne more videti več kot mu dopušča to, kar ima v sebi, je vendar potovanje po lepih deželah in med zanimivimi ljudmi užitek, ki ga ne more dati noben drugat. Potujoč z dojemljivo dušo po svetu delimo usodo samega človeškega življenja, ki o njem ne vemo, kdaj in na kateri neznani postaji bo treba stopiti na hladno peron Večnosti.

B. Borko.

Radio-amater

Električni tok

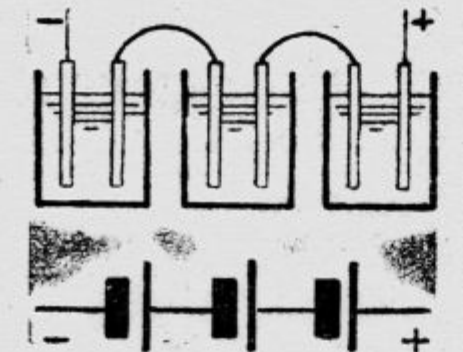
Če galvanjski element deluje, se pojavi na njegovih polih električna napetost. Če zvezemo pola s žico, začne teči v njej električni tok od pozitivnega proti negativnemu polu. Iz tega bi sklepali, da ima pozitivni pol večjo napetost kot negativni; kratko, med pozitivnim in negativnim polom vsakega elementa vlada nenačrta razlika v napetosti, ki pa jo enostavno imenujemo napetost.

Električno napetost in električni tok nam lepo ponazarja vodni model na sliki 2.

Imamo dve posodi A in B, ki sta namerenoma različno visoko. Zvezani sta s spojno cevjo, ki ima spodaj zapir Z. Iz spodnje posode vodi I v črpalko C in od tod cev 2 zopet v zgornjo posodo nazaj. Ves model je napolnjen z vodo.

Črpalka začne delovati, črpa vodo iz spodnje posode in jo potiska v zgornjo, kjer se voda dviga vedno višje. Ko pa je dosežena med vodnima gladinama v obeh posodah neka določena višina V, tedaj postane pritisk vode iz zgornje posode na črpalko enak pritisku iz črpalke v posodo; dotok iz črpalke prestane.

Zapir Z v spojni cevi S odpremo. Voda iz zgornje posode začne iztekati, v cevi imamo torej vodni tok, iz zgornje posode v spodnjo. Voda v zgornji posodi začne padati, s tem pa se zmanjša tudi njen protipritisak na črpalko, ki zopet začne potiskati vodo navzgor, tako da kljub iztoku stoji ta v posodi vedno na isti višini. Med zgornjo in spodnjo posodo bo ostala vedno ista višinska razlika kljub odtoku vode iz spodnje cevi. To je sicer idealen slučaj, ki ga v resnici ni bilo, da bi po spojni cevi odtok toliko vode, da jo črpalka ne bi mogla sprosti nadomestiti. V tem primeru bi voda v zgornji posodi padla, višinska razlika V bi se zmanjšala, dokler ne bi pri neki manjši višinski razliki zopet nastopilo ravnotežje. Na take primere

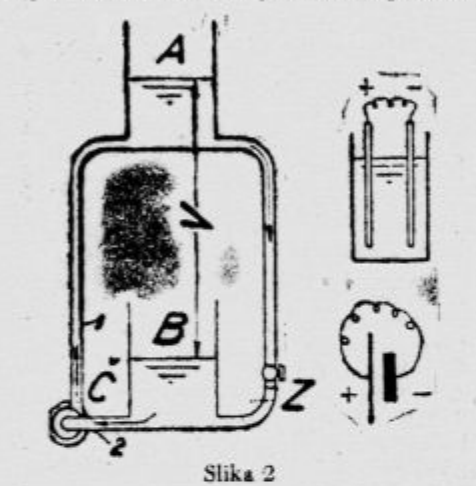

Slika 3

dveh ceveh enakega prereza, ki pa sta iz različnega materiala; ena na pr. je znotraj gladka, druga pa hrapava. Jakost toka v gladki cevi bo večja kot v hrapavi. Slednjič bo jakost vodnega toka pod istimi pogoji tem večja, čim krajša je spojna cev.

Če vsa ta opazovanja združimo, bomo dejali: Spojna cev stavi pretoku vode gotov upor. Čim manjši je ta, tem večja bo jakost toka — pri isti višinski razliki V seveda —, kajti če bi vzeli močnejšo črpalko, ki bi na pr. premagala dvojno višino, bi se tudi jakost toka podvojila. Torej je jakost vodnega toka v spodnji cevi odvisna 1.) od višinske razlike V vodnih gladin, in 2.) od upora spojne cevi.

Popolnoma slično vodnemu toku se ponasja tudi električni tok. Tu nadomestuje črpalko galvanjski element. Posodi A in B sta tu pola elementa. Črpalka je spravila vodo v obeh posodah na neko gotovo višinsko razliko. — Tu je vzbudil element na polih električno napetost. — Ko smo tam odprli zapir, je nastal v spojni cevi vodni tok, — če smo pa spojili pola galvanjskega elementa s tokovodnikom, začne teči od pozitivnega pola proti negativnemu električni tok, ki teče od spodnjega elementa (črpalke) zopet k pozitivnemu polu nazaj.

Slika 2

rajočega, hotel dvajsetkrat vreči k njih nogam in jih prositi usmiljenja; a se ni vrgel nobenkrat. Tako so polni sigurnosti in službe, ki jo izvršujejo, da je tako malo prostora najmanjšemu dvomu, da od solz zaslepljenosti usmiljenje in razum tlačita lasten odpor in se umikata pred onim lastnim, ki ga vsi priznavajo in obožujejo kot najvišji zakon človeške vesti.

Nekega dne se nam bo zazdel ta predsodek barbarski. Njegove korenine tiče v nepriznanem strahu, ki so nam ga zapustile v srcih mrtve religije, ki so že zdavnaj ugasnile v človeškem razumu. To je krivo, da zdravniki postopajo tako, kakor da bi bili prepričani, da je vsako znano trpinčenje boljše od onega, ki nas čaka v neznanem. Zdi se, da menijo: Slednja minuta, ki jo izbi-jejo za ceno najbolj neznosnih muk, je iztrgana neprimerno hujšim mukam, ki jih pripravljajo ljudem tajna onostranstva; in izmed dveh zel izbirejeto tistega, ki je resnično, da odvrača onega, ki vedo o njem, da je izmišljeno. Če zadržujemo na ta način konec trpinčenja, ki je, kakor je dobro dejal Seneca, najlepše, kar ima trpinčenje v sebi, podlegajo zgledni splošni zmoti, čije grobo postaja s slehernim dnem jačiji:

podaljšanje agonije poveča smrtno grozo in smrtna groza zahteva podaljšanje umiranja.

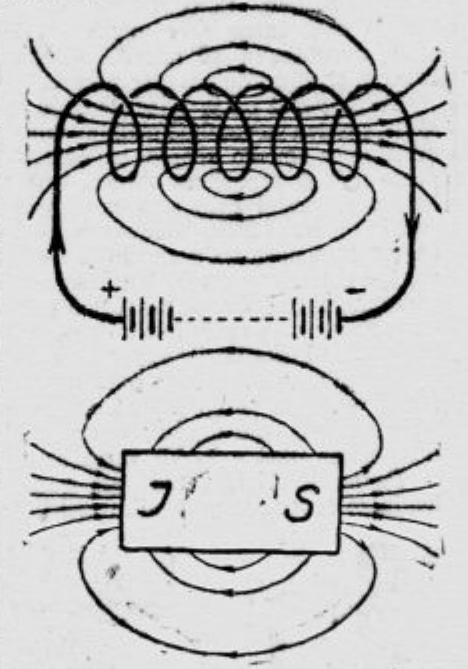
... Ne prihod smrti, marveč odhod življenja je grozen. Vplivati moramo na življenje, ne na smrt. Ne napade smrt življenja, marveč življenje žaljivo kljubuje smrti. Od njenem prihodu se zbira-jo z vseh strani tegobe, toda smrt jih ne kliče; in če se nakopičijo okoli nje, vendar niso prišle z njo vred. Ali dol-žite spanje, če vas premaga utrujenost, ki ji ne morete odoleti? Vsi boji in pričakovanja, vsa nesigurnost in vse projektivnost se je nahaja na tistem po-bočju, ki se ga krčevito oklepamo, ni-kakor pa ne na oni strani. Vse je za-pravo zgolj slučajno in trenutno ter poteka iz naše nevednosti. To, kar ve-mo, nam ni nič v prid; naša smrt je je-bolj bolesta neg. pri živilih, ki nič ne vedo. Napačil bi dan, ko se bo ve-da sama zoperstala svoji zmoti in se ne bo več obnavljala skrajšati naše nesreče. Napačil bi dan, ko se bo opo-gumila in bo postopala odločneje. Živ-ljenje, ki ga je prožala modrost, bo odhajalo s tihi... koraki ob uri, ki mu bo zapisana, zavedajoč se, da je pote-kel njegov rok; tako človek odhaja po-tihoma vsak večer, vedoč, da je izvršil

Ravnatoka je tudi jakost električnega toka odvisna 1.) od napetosti in 2.) od upora tokovodnika.

Višinsko razliko pri vodnem modelu me-rimo v metrih, jakost vodnega toka v litrih; napetost elementa pa merimo v voltih in jakost toka v amperih. Tretja koli-čina, od katere je odvisen električni tok, je upor tokovodnika, ki ga merimo v ohmih. V kakšni medsebojni odvisnosti so elek-trična napetost, električni tok in upor, torej volt, amper in ohm, nam izraža ohmova zakon, ki pravi: V amperih izražena ja-kost toka I v kakem tokovodniku je enaka napetosti E na koncih tokovodnika (izraženi v voltih), deljeni z uporom R tokovodnika (izraženi v ohmih); formulirano

$$I = \frac{E}{R}$$

Obvladanje ohmovega zakona je jako va-liko važnosti in se bomo z njim pri obrav-navanju prejemnih aparatov še natančneje seznanili.

Slika 4

Ugotovili smo, da ima vsak element neko določeno napetost, ki je odvisna edino od sestave elementa. (Napetost najbolj običajnih elementov se suče okoli 1,5 volta). Če ima tokovodnik, s katerim spojimo pola eleme-ta, jako velik upor (recimo, da je to kaka zelo dolga žica), bo po ohmovem zakonu električni tok jako šibek. Povečati ga more-mo le, ako zvečamo napetost.

Če bi imeli, kar je isto, na vodnem mo-delu povečati višinsko razliko V, bi posta-vili nad zgornjo posodo še eno črpalko, ki bi iz zgornje posode vsrkavala vodo in jo dvigala zopet za višino V, torej na dvojno višino. S tremi črpalkami bi dosegli trikratno višino itd. V tem primeru delujejo vse črpalke zaporedno, to se pravi: ista vodna množina teče zaporedoma skozi prvo, drugo itd. črpalko.

Slično zvečamo električno napetost, če posamezne elemente staknemo zaporedno, to se pravi negativni pol prvega elementa zvežemo s pozitivnim drugega, negativni pol drugega s pozitivnim tretjega in tako naprej. Prosta ostaneta je pozitivni pol prvega in negativni pol zadnjega elementa, med katerima pa je napetost enaka vsoti napetosti posameznih elementov. Tako staknjene ele-mente imenujemo galvanjsko ali električno baterijo.

Odsej bomo galvanjske elemente shema-tično označevali kakor kaže stranska skica na sliki 2.) Zaporedno staknjeno galvanjsko baterijo, zgoraj stilizirano, spodaj pa shema-tično — kakor bomo baterije odsej na-nej vedno risali —, kaže slika 2.).

Vpliv električnega toka na okolico

Okrog žice, v kateri teče električni tok, se eter deformira. Nastane posebna okolica, ki ji pravimo magnetno polje.

Kakor električno polje, si tudi magnetno polje ponazorimo s črtami silnicami ali smernicami, katero nam s svojo smerjo ozna-čujejo smer, v kateri deluje magnetna sila, z gostoto pa jakost polja na določenem mestu. Magnetne silnice se opredeljejo okrog toko-vodnika v obliki istosredstvenih krogov s središčem v tokovodniku.

V spiralo zvito žico — tokovodnik — ime-nujemo tuljavo. Ker v tuljavi električni tok primeroma majhen prostor tolikokrat ob-krbuje, kolikor ima tuljava obojev, je jas-no, da se bo v tuljavi razvil zelo jako magnetno polje.

Če tuljava, ki je pod tokom, prosto, vo-doravno obesimo na nit, bo tuljava nekaj časa nihala semtertja, potem pa se umirila.

Radio potreščine

v največji izbiri ima stalno v zalogi

FRANC BAR, Ljubljana

Cankarjevo nabrežje 5. Telef 407

svoj posel. Ko se bosta zdravnik in bolnik naučila tega, kar se imata nau-čiti, ne bo več ne fizičnega ne meta-fizičnega vzroka, da ne bi bil prihod smrti prav tako blagodejen kot pri-hod sna. Nemara bo to nekoč — ko se ne bo treba na nič ozirati — obdala smrt z najglobljo opojnostjo in z naj-lepšimi sni. V vsakem primeru pa ji lahko že dandanes, če jo razbremenimo tega, kar hodi pred njo, lažje in brez strahu pogledamo v obraz...

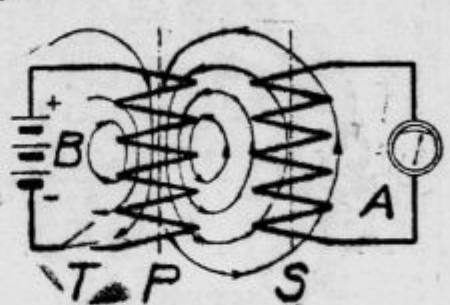
Dr. Fr. Zbašnik:

Na Vseh svetnikov dan

Grobovi so si nadedi praznično, skoro svatovski obleko. Razkošno cvetje vse-povsod! Kakor bi se ne blizala starka zima, ampak bi se bila nepričakovano vrnila deviška spomlad. In med cvetjem tisočero lučic, katerih plamenček se vi-jejo in trgajo proti nebu kot vzdih in želje srca, ki jih je zagnila črna zemlja!

Turobe dan in vendar tako malo solz-nih oči! Kako lahko se sprijazni človek s tem, kar se izpremeniti ne da! Kako hitro so se umirila prsa, ki jih je še pred kratkim polnil obup! Semtertja še vztre-peta v resnični boli srce, semtertja se še vzbudi žaloben spomin, a vse to

v neki določeni legi, ki jo tudi po vsakem nadaljnjem takem poskusu zavzame. Ustavi-la se bo namreč natančno v smeri sever-jug, to je natančno v isti legi, kot jo zavzame tudi magnetna igla na pr. v kompasu, ali sploh vsak prosto obešen paličast magnet. Sklepali bomo, da se tuljava obnaša kot paličast magnet. Konec tuljave, ki se je obrnil proti severu, je njen južni, nasprotni konec pa, ki gleda proti jugu, njen severni pol.

Slika 5

Če nato pola baterije obrnemo, tako, da teče skozi tuljavo tok ravno v nasprotni smeri, se bo tudi tuljava obrnila; zamenjala je svoja magnetna pola. Smer magnetnega polja v tuljavi je torej odvisna od smeri, v kateri teče skozi njo električni tok.

Sličnost magnetnega polja paličastega magneta, na pr. magnetne igle in magnetne-ga polja tuljave tudi nazorno lahko pokaže-mo. (Slika 3.) Položimo ju po dolgem na papir in od vrha na lahko posujemo z drob-nimi železnimi opilki. Opilki krog magneta in tuljave bodo zavzeli drug proti drugemu neko prav značilno lego. Strnili se bodo v črte, ki se začnejo na enem koncu tuljave oziroma magneta in v večjih lokih streme proti drugemu koncu odkoder se vračajo po notranjosti tuljave oz. magneta k prvemu koncu nazaj. To so magnetne silnice. Pravi-mo, da izstopajo iz severnega pola, to je iz tistega konca, ki se je prej obrnil proti jugu, in se vračajo na nasprotnem koncu, t. j. na južnem polu, zopet v tuljavo ali magnet nazaj, in se po notranjosti zopet ekli-nejo v severnem polu.

Indukcija

To poglavje je eno najvažnejših in ga bo-mo pri opisovanju prejemnih aparatov pogo-sto srečali.

Na sliki 4. teče iz baterije B, skozi tuljavo P električni tok, ki ga s stikalom T poljub-no lahko prekinjamo. (Odsej naprej bomo tuljave risali vedno shematično, tako kot na tej sliki.) V bližini prve tuljave postavimo drugo tuljavo S, ki je sklenjena skozi am-permetr A. Tuljavo, ki je priključena na baterijo, imenujemo primarno, ono z ampermetrom pa sekundarno.

Stikalo T sklenemo. Skozi primarno tu-ljavo teče tok in tedaj opazimo, da se am-permetr v sekundarni tuljavi za hip od-kloni, a se takoj zopet vrne v prejšnjo lego nazaj kljub temu, da tok v primarni tuljavi teče še vedno. Ko pa v primarni tuljavi tok zopet prekinemo, se kazalec ampermetra za hip odkloni. Iz tega sklepamo, da pri sklopu in prekinutju toka v primarni tuljavi na-stane hipen električen tok tudi v sekun-darni tuljavi. Pravimo, da primarna tuljava inducira v sekundarni tuljavi električen tok; pravzaprav napetost, kajti ta je bi-stvena.

Kaj je pravzaprav induciralo v sekundar-ni tuljavi napetost? Ze slika nam kaže, da razen magnetnega polja nimata primarna in sekundarna tuljava ničesar skupnega. Torej mora biti le magnetno polje primarne tuljave tisto, kar v sekundarni tuljavi indu-cira električno napetost. Ker pa se je kaza-lec ampermetra odklonil le tedaj, kadar smo tok v primarni tuljavi sklenili ali prekinili, moramo nadalje sklepati, da se električna napetost inducira le tedaj, kadar se magnet-no polje, ki reže sekundarno tuljavo, stva-ja ali izgine; splošno rečeno: kadar se ja-kost magnetnega polja, ki reže sekundarno tuljavo, izpreminja.

Se tole je važno pri indukciji. Črtopišne črte po sredi tuljav označujejo osi tuljav. Na naši sliki sta osi tuljav vzporedni. Če bi pa stali tuljavi pravokotno druga na drugo, tedaj magnetno polje primarne tuljave ne bi induciralo v sekundarni tuljavi nikake na-petosti. Bistveno za indukcijo je torej, da sta primarna in sekundarna tuljava vzporedni; oziroma če upoštevamo le magnetno polje, morajo iti silnice v smeri osi skozi tuljavo.

Če bi stikalo v primarnem toku zamenjali z avtomatičnim stikalom, ki bi primarni tok poljubno hitro sklenjal in prekinjal, bi bila v sekundarni tuljavi inducirana napetost tem večja, čim hitreje bi stikalo delovalo. Dalje bi se napetost povečala tudi z močnejšo baterijo, t. j. z močnejšim tokom v primarnem toku. Čim jačje je torej mag-netno polje, in čim hitreje se njegova jakost izpreminja, tem večja bo v sekundarni tu-ljavi inducirana napetost.

Kino

Gerhardt Hauptmann in »Faust«

Največja nemška filmska tvornica »Ufa« se je lotila filma »Faust«.

Zakaj ne? Tudi Italijani so ufilmi »Di-vino Comedijo«.

Toda Ufa se je domislila bizarne ideje in je prosila Hauptmanna, naj ji napiše tekst za film. Zlobni jeziki zatrjujejo, da mu je namignila s primernim čedom. Dejstvo je, da je Hauptmann obljubil in tudi izvršil sedemsto četrcevec, ki naj bi krasili ufilma-ljeno delo največjega nemškega pesnika.

Danes Hauptmannu napadajo, da se je lotil dela, ki da je njega neveredno.

Hans Kyser, stalni kinograf »Ufa«, in av-tor »Fausta«, je pred kratkim objavil od-prto pismo, v katerem roti Hauptmanna, naj se niker ne ponižuje na nivo kinema-tografskega pisarja:

»Dvignil sem se, Gerhardt Hauptmann, s-tisto strašno prostodušnostjo, ki mi jo da-je zavest resnice, in ti pravim kot udan prijatelj: V Pantheonu enodnevnih filmskih malikov je pač prostora za dovolj duhov, zate ne. Ti si prevelik, da bi smel pisati na-slovo v filimih.«

Zbor kolegov je pritrdil Kyserjevemu apelu. Koliko med njimi bi jih bilo odbilo »Ufina« ponudbo? In zdaj vihte Goetheje-vo senco nad Hauptmannom, občinstvo pa se sprašuje, kaka usoda je neki namenjena 720 kiticam, ki so bile deloma že objave-ljene v listih — drugi pa ugrabijo, kakšno je pač ozadje cele afe. Zakaj malo vera-jetno je, da bi bil kinograf objavil pismo brez vednosti svojih ravnateljev. Da li so se ti poslužili tega diplomatskega izhoda, da se na len način zaveže nevkščnih jim tekstov? Ali pa so se hoteli ubraniti očitka, da jim je Hauptmannovo ime služilo zgolj za reklamo?

Ali pa oboje? Še najbolj verjetno. Zakaj dandanes že tudi Nemci priznavajo, da jo je Hauptmann polomil, a ne s tem, ker jo pisal za film, nego s tem, kar je napisal. Hauptmann je lahko največji sodobni nemški pesnik, pa mu vendar nič ne bo za-meril, če mu al dana, recimo, umetnost slikarstva, kiparstva itd. A samo dotlej, dokler se v njej ne poskuša...

Film si do dandanes ni mogel priboriti v umetniškem svetu ugleda. Ali čas ni več daleč, ko bodo umolknili tudi tisti vase za-ljubljeni »umetniki«, ki mu s svetim uver-jem odrekajo na ves glas prostor na soln-cu. V boju med »Faustom« in Hauptman-nom je zmagal film, ker se je, pesnik »po-nižal na nivo kinematografskega pisarja«. Kadar ne bo več poniževanja, ne bo tudi zmag in poraz. In takrat se Hauptmannu ne bo treba sramovati filmskih verzov in Ky-serju ne bo treba priobčevati odprtih pi-sem...

Cirkus

Arthur W. Kelly, podpredsednik in bla-gajnik newyorške filmske družbe United Artists, je prišel te dni v Pariz, kjer je dal uredniku filmskega lista »Mo film« zaumi-ve podatke o poslednjem Chaplinovem fil-mu »Cirkus«.

Kelly je dejal, da je »Cirkus« brez dva-ma najboljša komedija, kar jih je Chaplin izdelal. Premijera se bo vršila istosamo v New Yorku in Parizu, najbrž šele početkom leta 1927. Dalje je sporočil Kelly, da namerava januarja Chaplin odpotovati v Francijo, kjer bo snimal eksterijere za film »Napol-eon«. Naslovno vlogo bo igral komik sam. Chaplin se s to idejo bavi že dolgo časa, vendar ni pričakovati, da bo film kmalu za-gledal beli dan. Sam je izjavil, da bo delal na njem več let, kar hoče snov proučiti do vseh najmanjših potankosti.

Potem je Kelly govoril o Chaplinovi de-lovni metodi in je pojasnil, zakaj zahteva izvedba njegovih filmov toliko časa. Chap-lin dela vse sam: on je avtor scenarija, glavni režiser in nosilec glavne vloge. Pri njem je nekaj običajnega, da posamez kak prizor dvajsetkrat in še več, preden je za-dovoljen z njim. Za »Cirkus« je na pr. po-rabil nad 100.000 metrov negativ, čeprav meri dovršena kopija le 2500 metrov.

Chaplin je improvizator. V tem se razli-kuje od vseh svojih kolegov, ki si metodično uvode vse delaje sleherne scene, preden se lotijo snimanja. Zanj so njegove osebnosti »brnile, s katerim piše na veliko polo pa-pirja, ki mu v duhu predstavlja projekcijske ploskve.«

Star filmski običaj je, da v opasnih sce-nah ne nastopi glavni igralec sam, nego po-datke nekakega svojega manj slavnega kole-ga ali pa celo poklicnega akrobata, in pu-blika obduje v njem spretnost svojega ljubljence, ne da bi prišla prevari na sled. V »Cirkusu« pa igra Chaplin sam vse scene, tudi tiste, ki niso brez nevarnosti za igral-covo življenje. V ta namen se je moral pod-vreči pravcemu treningu in se izuriti v akrobatiji in drugih cirkuskih disciplinah. Med drugim nastopa v filmu kot plesalec na vrvi, kot krotilec divjih zveri itd.

ljenemu Bogu očenaš za enega izmed tistih, ki so našli tukaj svoj pokoj! Za-kaj prokleti so in zavrnjeni in takim ne hasne molitev! Zaničevani so ti grobovi in še svoji onih, ki trdnijo v njih, se jih sramujejo in ogibljejo... —

En edini grob dela izjemo! Šopek sve-žih cvetic leži na njem, med ovenelo travo, ki je preraščen z njo, ob strani pa mu stoji kot živ spomenik mlada, bleda žena in strmi, strmi pred se... Nepre-mično zre na borni kup zemlje, ki krije njeno najdražje, in joka, joka, da se ji stresa in zvija kakor v krčih lepi život... »Mirko, Mirko, zakaj si to storil?... O odpusti Mirko!« Kakor rečen pre-tresljive žalostinke se glasi venomer: »Odpusti Mirko!« In kakor bi hoteli iz-siliti odgovor iz nemega groba, vpraša-je vedno in vedno: »Mirko, Mirko, zakaj si to storil?« Pred očmi pa ji vsjava vsa strašna zgodba in čim bolj se ji sučejo misli okrog nje, tem manj more raz-umeti kako je moglo priti do tega...

Začelo se je bilo tako lepo! Rada sta se imela in iz goste ljubezni sta se bila vzela. Kako stopa izhajala, da to tisti-krat nista mislila. Brezskrbno sta zrla v bodočnost. Njena dota je bila sicer majh-na in njegova uradniška plača še zelo pi-cla. Toda on je bil poleg tega pisatelj in oba sta si obetala, da si s pisatelje-

Pokopavanje ali sežiganje mrličev?

Sežiganje ali pokopavanje?

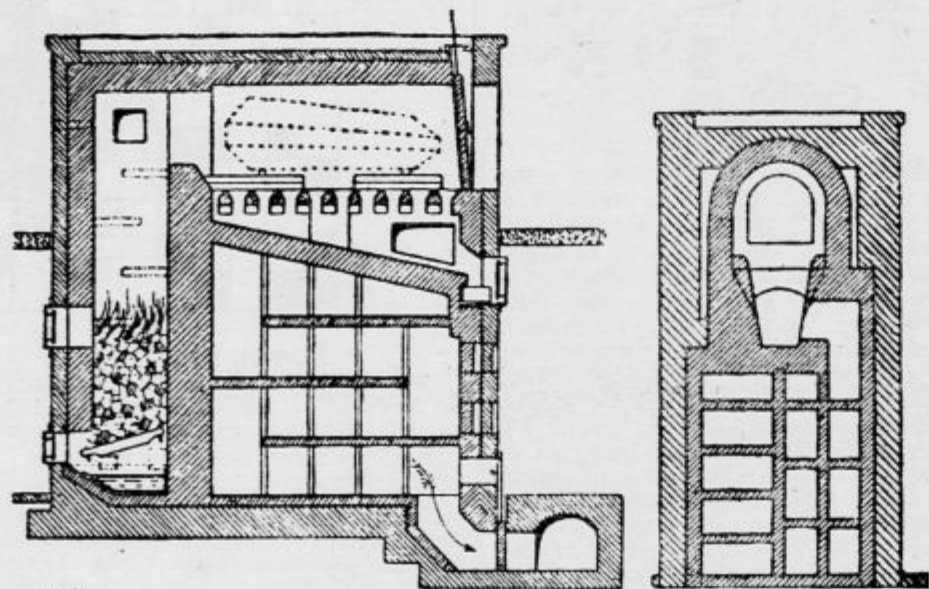
Že pri najprimitivnejših narodih in divjaških plemenih, stoječih še na jako nizki kulturni stopnji se pojavljuje pač v zvezi z raznimi nejasnimi verskimi idejami in suštvu skrb za njihove mrličke. Že pradedni človek v ledeni dobi jih ni več puščal v nemar. A tudi tam, kjer razna plemena puste, se razpadejo sami po sebi, da zginejo prosto na polju, kjer jih obesa na drevesa, jih mečejo v reke in morje itd., se ne godi to brez globočih izvirajočih motivov, ki postanejo takoj prozorni, če izvemo, da so mrličke potopili v sveto reko, ali ga izročili svetim krokovom ali svetim jastrebom v končanje. Pri vseh kulturnih narodih sredozemskega kroga pa od pamtveka prevladujeta dva načina mrliške oskrbe: pokop in upepelitev. Mnogokrat sta se tekom stoletij pri enem in istem narodu te dve metodi menjavali, mnogokrat tudi obstojale druga ob drugi. Dokler je stari paganski Rim obvladal tedanji kulturni svet, so mrličke po večini sežigali na grmadah in altarijih. Ko je pa isto mesto postalo žarišče kristijanov, je pokopavanje sežiganje vedno bolj izpodrivalo, in ga končno docela izpodrinilo; kristijani so že zato, da se ločijo od pogonov, odklanjali sežiganje kot poganski običaj. Tudi jim je bilo mnogo na tem, da ohranijo na tisoče trupel svojih junaških mučnikov, ki so šli za svoje prepričanje v smrt, tako, da je končno v minulih stoletjih cerkev sežiganje zatrla popolnoma in uveljavila pokop kot edini pogrebni način za krščanskega človeka. Iz tradicionalnih in inorda tudi drugih vzrokov stoji tudi še danes vse krščanske cerkve na sežiganje mrličev odločno odklanjajočem stališču, dasi niti ena ne uči, da bi bil ta način končnega uničenja človeškega trupla nemoralen in pregrešen.

Ce se ne oziramo na tradicije in globoko ukoreninjene običaje, in preiskujemo zadevo samo, ter se vprašamo: katera obeh metod je prikladnejša, čednejša, boljše, iz življenjskih in drugih ozirov priporočljivejša, ali sežiganje ali pokopavanje, se moramo odločiti za prvo. Pokopališča modernih velemest in naraščajočih velikih mest, v katerih gre vedno tesno za prostor, potrebujejo velikanske in drage areale, ki omejujejo pristo razširjenje mest v izdatni meri. Razvijajoče se mesto pa, dasi leže pokopališča ob času prvega uporabljanja navadno daleč zunaj na periferiji, skoro vedno doide in obzida z naselbinami, še predno je stopilo izven veljave, kot to vidimo v Ljubljani s pokopališčem pri sv. Krištofu. In v petdesetih letih se domnevno novemu pokopališču pri sv. Križu ne bo nič boljše godilo. Venkaj iz obroča hiš in tovarn se bodo blesteli križi in spomeniki.

Pri tem je pa še pomisliti, da je mnogo grobov, za katere se nikdo ne briga, tako da jih prekopljejo, napravijo s tem zaseden prostor svobodno in varčujejo na ta način z njim. V peščenih in gramoznih tleh v približno 7—10 letih razpade človeško truplo do neznatnih ostankov. Predno se pa to zgodi, gnije,

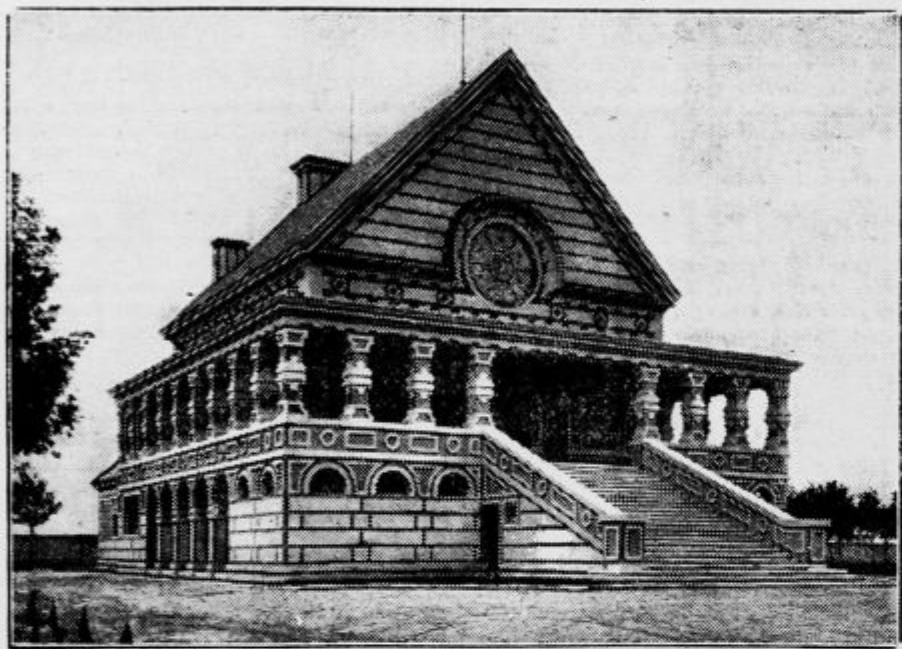

Obredna dvorana s katafalkom za krsto in z balkonom za pevce v krematoriju v Pardubicah.

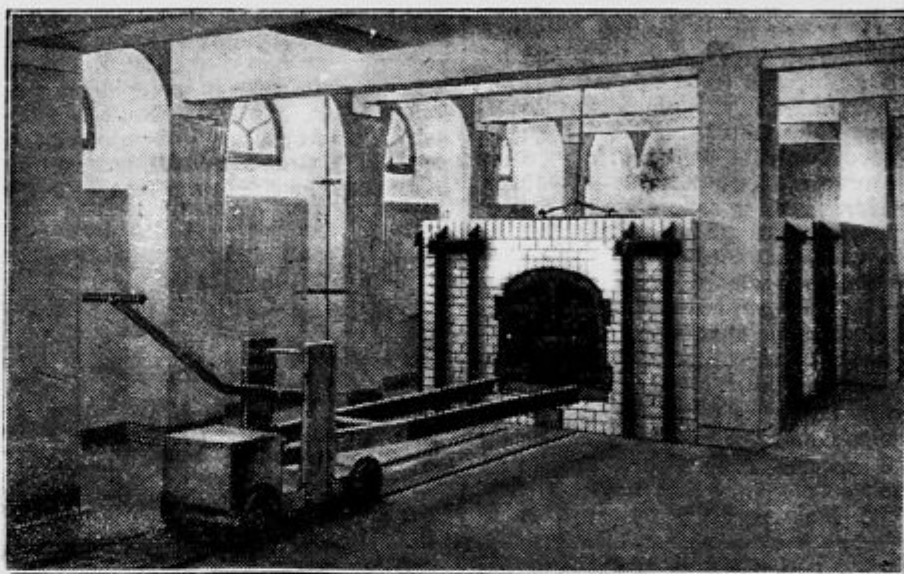

Profil peči v krematoriju v Pragi od strani

Profil peči od spredaj

Krematorij v Pardubicah

Dvorana pred vpepeljevalno pečjo z vozičkom za krsto.

vanjem prisluži toliko, da bi z vsem drugim vred zadoščalo za primerno življenje. No, motila sta se! Izdatki so bili večji, kot sta računala z njimi. Potem je prišel še otrok in potrebe so se množile, a tistega postranskega zasluzka, ki sta se tako zaupljivo zanašala nanj, ni bilo od nikoder. On se je trudil in delal večer na večer pozno v noč, a uspeha in priznanja ni hotelo biti. Semtertja je bila natisnjena kaka manjša njegova reč, a z nagrado, ki so mu jo plačevali za te literarne malenkosti, si ni mogel opomoči. Večje stvari pa so mu redno vračali. Navzlic temu ni obupal. Imel je nekaj samozavesti in znanu mu je bilo, da se stavi vsakemu začetniku zapreke. Bil je zatrdno prepričan, da prej ali slej prodere in uspe. Toda nekoč se je zgodilo nekaj, kar je učinkovalo porazno nanj. En in isti dan je dobil od dveh različnih strani dva rokopiša nazaj, ki je stavil vse svoje upe nanj. Kakor bi se hotela kruta usoda norčevati iz njega! Če bi bilo to sploh možno, bi bil mislil, da se je zgodilo po dogovoru iz same zlovolje sovražnih mu ljudi. Toda to je bilo nemogoče in tem huje je občutil udarec, ki mu ga je zadalo naključje. Zdal prvič je začel dvomiti o svojih zmoglostih!...

Kakor bi bilo treščilo vanj, tako mu je bilo, ko je položil poštni uslužbenec

obe pošiljki pred njega. Prijel se je za mizo, da bi se ne zgrudil in plaho se je ozrl v ženo, ki je bila pristopila. Tudi ona je takoj znala, kaj to pomeni. Bil je strašen udarec. Koliko sta pričakovala od teh dveh njegovih del, ki jima je bil posvetil vse svoje moči, ki sta ga stali nadčloveškega truda! Bila sta tako trdna prepričana, da to pot ne izpodleti, da sta delala že načrte, kako porabita denar, ki mu ga pošljejo kot nagrado. Zdal je šlo vse po vodi!...

Oba sta molčala. Ona je morala zbrati vso svojo energijo, da se je premagala in ni izrekla pikre besede. Sicer ji je neki glas rekel, da bi ga morala tolažiti, a kako bi bila to mogla, ko je bila sama tako silno tolažbe potrebna in ji je bilo tako trpko pri srcu!

Molčala je, svoj jezik je brzdala, a čutila je, da je njen pogled sovražen. Ni je strpelo doma. Odšla je, da bi se vsaj raztresla, če ne bi že pozabila, Zavila je k svoji najboljši prijateljici, pri kateri se je že tolikrat razvedrila. Toda danes ni imela ta njena dobra prijateljica nič boljšeга opraviti, kot da ji je svoje tolažbe razkazovala. Njej, ki se je zavedala, da je slabo občeena, je bilo, kakor bi jo kdo s trnjem zbada. Poslovila se je in je odšla še bolj potrta, kot je bila prišla. Dolgo je begala okrog in zvečer se je

vrnila utrujena in izmučena domov. Tudi zdaj se je še premagovala, tudi zdaj je še molčala, dasi jo je stalo največjeга napora, da ni na dan izbruhnil njen gnev. Šele po večerji, ko si je on našel svetilko, da bi šel v svoj mali kabinet delat, menda bolj iz navade kot iz razpoloženja, je prekipevalo v njej:

»Ali boš še vedno žgal luč? Ko bi vsaj to imeli, kar smo po nepotrebnem izdali za petrolej!«

Presunljivo jo je pogledal.

»Mara, imej usmiljenje z menoj!«

»Ko ga imaš ti toliko z menoj! Koliko sem jadikovala, koliko prosila! Vse moje prijateljice so dostojno občeene, moja obleka pa je ognjena in ne bo dolgo, ko bo strgana.«

»Povej, Mara, kaj naj storim?«

»Kar drugi! Poprimi se kakega pametnega posla poleg svoje poklicne službe, pisateljstvo pa pusti!«

»Prizanesi mi, Mara! Vsaj nocoj mi prizanašaj, zakaj ti ne veš...«

»Treba je, da ti pove kdo resnico v obraz!«

»Mara, Mara!...«

V njej pa je še bolj zavrelo.

»Ne kliči me po imenu!«

»Mara, ti me zaničuješ! O...«

Ves se je tresel, kakor bi se ga bila hipoma lotila mrzlca. S pogledom blaz-

V truplu samem in izven njega živeče bakterije opravijo ta nečedni posel razkrajanja, in razen mrčes ga pozneje podpira v njem. Ta perspektiva že iz estetskih razlogov menda ni za nikogar vabeča, ki se zaveda kaj se zgodi nekoč z njim.

Mrličke pa poleg gnojnih bakterij vsebuje prav pogosto tudi bolezenske, posebno take, ki so povzročile bolezen, na kateri je človek umrl, n. pr. bacile tuberkuloze, tifusa, kolere itd. Dasi so svoj čas mislili, da taki grobovi pomenijo veliko okužilno nevarnost za svojo okolico, vemo, da je bil tedanji strah silno pretiran. Razne bakterije, kot n. pr. bacil tuberkuloze, se sicer ohranijo pod ugodnimi pogoji celo vrsto let, tudi ni izključeno, da bi jih moča in talna voda ne zanesla za nekaj metrov na desno ali levo, toda v splošnem se o kakih direktnih večjih infekcijskih nevarnostih ne more govoriti.

Antično sežiganje mrličev na grnadi in žerjavici gotovo ni nudilo estetskih užtkov, kot si to vsak sam lahko naslika samo z nekoliko fantazije. Pred vsem pa je bilo nepopolno in nedostatno, odvisno od vremenskih prilik, kvalitete in množine kurivnega materiala itd. Ostanki so bili tudi v najboljšem primeru

opeke tako druga na drugo, da se med vsako nahaja precej praznine. Druga sobica pa ima mesto tal rešetko, pod katero leži nekaka majhna klet. Do stop k rešetki dovoljuje posebna vratica, in večja vrata pa v klet. V prvo sobico vodi kurilni plin debela cev, ki pa sama leži v še širši cevi, ki vodi zrak v sobico. Princip je isti kot pri Bunsenovem gorilniku, ki jih vidimo nastavljeni po laboratorijih. Če prižgem na takem gorilniku plin, vsesava pri izstopu iz svoje cevi iz svoje okolice zrak, ki oddaja svoj oksidacijski plin v plamen in ga stopnjuje do večjotisoč stopinj vročine. Prav tako se godi z gorilnikom v krematoriju. Huda vročina razbela opeko do beline, skozi špranje iz luknje pa prehajajo plini in zrak skozi okence v zadnjo sobico, kjer najdejo krsto z mrličem, postavljeno na rešetko, skozi katero padajo potem ostanki, iz večine sam pepel v posodo, nastavljeno v kleti pod rešetko. Mrlič se torej sežge v gorečih plinih, najprvo izsuši, vname in upepli. Gotovo najlepši način razkroja človeškega telesa, v procesu, ki zadovoljuje v vsakem oziru in izvrši v par urah brezhibno to, kar izvrši zemlja komaj v desetletjih, časih pa tudi v tisočletjih ne.

Edini resni, dasi povsem izredne prilike, v mislih imajoč ugovor je ta, da zbog sežiga ne bi bilo popreje mogoče ugotoviti eventualnosti zločinov na

Krematorij na Olšanih v Pragi

mešanice ostankov mrliča in kuriva. Od modernih sežigalnih naprav pa je treba zahtevati, da ne žalijo v nobenem oziru pietete in estetike in da so higijensko na višini. Samo ob sebi leži na dlani, da taka sežigalna naprava, kateri velimo krematorij, ne zavzema mnogo prostora, kakor tudi ne pogosto ji prizidane kapelice in šrambe za preostanke v posebnih prostorih, opremljenih z višami in podstavki, v kateri, svoji vlažajo in na katere postavljajo preostanke svojih ljubljencev v žarah.

V modernem krematoriju tudi ne sežigamo mrličev direktno morda na lesu in premogu, ampak indirektno v vročih plinih in vročem zraku. To se pa zgodi tako-le:

Mislite si hišico, sežidano iz opeke, odporne proti hudi vročini. Hišica ima samo dve sobi, eno prednjo in eno zadnjo, ki jih loči stena, da prestopa zrak iz prve v drugo. V prvi so zložene

mrličke, recimo zlomov lobanj, smrtonosnih ran, zastrupljenj itd. Ta ugovor pa postane ničev, če se zakonitim potom vpelje obilnatna obdukcija za vsakega mrliča, katerega naj se upepleli.

V vsem ostalem pa, kakor so pokazala naša izvajanja, ne more biti dvoma, da mora sežiganje mrličev tako intelekt kot čustvo modernega človeka dokaj bolj zadovoljiti, kot drago, ceno, nehigijensko in neestetično pokopavanje.

Vpepelitev

V dobi velike francoske revolucije je bilo v Parizu l. 1794. sežgano na Marsovem polju prvič po dolgem času mrtvo truplo zdravnika Beauvaisa z Montpeliera. V tej dobi je nastal tudi pokret za splošno sežiganje mrličev. Ta pokret pa je bil omejen najozžji krog najbolj prosvetljenih ljudi. Ščasoma pa si je pridobilo to gibanje toliko pristašev, da so voditelji morali misliti na zgradbo posebnih poslopij, v katerih bi se naj sežigali mrličke. Tako so nastali krematoriji, kar bi se po naše reklo vpepelilnice.

Da se ta pokret ni mogel tako razviti, kakor bi se lahko sprlo dejstva, da je vpepeljenje v higijenskem in estetičnem oziru mnogo bolj priporočljivo, kakor pokopavanje, je kriv predvsem odpor cerkvenih krogov raznih konfesij. Kljub temu odporu pa se je pokret za sežiganje mrličev mogočno razširil pri vseh narodih in danes imajo že vse prosvetljene zapadne države svoje krematorije. Vsi ti krematoriji so zgrajeni po sistemu inženjerja Friederika Siemensja. Krematorij obstoji iz treh različnih delov: Iz peči, iz rekuperatorja za razvijanje pregretega zraka in iz posebnega prostora za krsto. Peč se kuri s koksom, vpepeljenje pa se izvrši samo s čistim razbeljenim zrakom. Pod rešetko generatorja se nahaja rezervoar z vodo. Pod vplivom vročine se voda izpariva

Peter vitez Grasselli, bivši župan ljubljanski:

Kako sta prišla "Mlinar in njegova hči" v Ljubljano

Dolgo, dolgo vrsto let smo že vajeni, da se 1. novembra na praznik Vseh svetnikov predstavlja v gledališčih in na odrih igra »Mlinar in njegova hči«. To ljudsko igro je spisal eden najplodovitejših nemških dramatikov svoje dobe Ernst Raupach. Radi lepega jezika, ki ga je pisal Raupach v svojih nešteti delih, in radi romantične vsebine so postala njegova dela zelo popularna. Kljub temu, da je nastopila proti njegovim delom ob koncu romantike ostra kritika, ostane vendarle pribito dejstvo, da je bila publika zlasti z žaložiro »Mlinar in njegova hči« zadovoljna in da je trumoma drla v gledališča, ki so jo dajala.

Na Nemškem in na Dunaju so predstavljali imenovano igro na praznik Vseh svetnikov. L. 1862. so dajali to igro na vseh večjih in manjših odrih dunajskih. Januarja l. 1863. pa so podajali v enem dunajskih gledališč nekako kroniko dogodov preteklega leta v v komični obliki, kakor so običajne se-

in pare ohlajajo rešetko, da je ogenj predčasno ne raztopi. Sicer se vodne pare razkrajajo, ko prehajajo preko razbeljenega kokska, vodik pa se zvišuje tako vznikle vročino.

Na rešetki generatorja se ogenj najprej zaneti z drvmi, katerim se postopoma prideva koks. Čim je zaneten v peči ogenj, se spusti v njo razgreti zrak in plini iz kokskega generatorja zgore v peči popolnoma brez dima in saj. Uporaba premoga pri vpepeljenju bi bila cenejša, kakor uporaba kokska, toda koks ima to prednost, da gori brez dima in saj in ne zamašuje zračnih kaminov in kanalov. Temperatura v peči znaša 1200 do 1300 stopinj Celzija. Ta temperatura pa ne služi naravnost za vpepeljenje, marveč je predvsem potrebna za to, da se vse stene in kamini v šamotnem zidu rdeče razbelijo, kar traja približno tri ure, preden je peč k prvemu vpepeljenju pripravljena. Nato se generator zapre in se ne pridava nobene kuriva več. Ako se kljub temu plini še razvijajo, se napeljuje po drugi poti v pečni kanal. Nato se odpre oboja vrata peči, zunanja dvokrilna železna in notranji šamotov zaklopek ter se z dolgi vilami krsta, na posebnem vozičku namočena, porine v notranjost. Tu se namesti na rešetki, obstoječi iz šamotovih drogov. Čim je krsta na svojem mestu, odpro zaklopko od kraja h kamini in regulirajo pristop razpaljenega zraka, ki prihaja preko vijugastih kanalov rekuperatorja, in toliko, da temperatura ne presega 1000 stopinj Cel-

zija, ker bi višja vročina sicer pospešila vpepeljenje, kosti pa bi osteklenele in ožrnele.

Razpaljeni zrak polagoma razkrajja mrliča in proces spaljenja se izvrši brez vsakega dima in brez vsakega duha. Obleček dima se pojavi edino v trenutku, ko se krsta sesuje. Cinkova krsta se razkroji in zgori v nekaj minutah, krsta iz mehkega lesa pa v četrte ure. Hrstov les je nedopusten, ker zavira proces vpepeljenja. Vpepeljenje dorasle osebe primerne telesne težine traja, kakršnega sistema je pač dotična peč, od trideset ure do poldruge ure. Drobci pepela padajo skozi rešetko in se na spodnji posevni plošči v gorečem vzduhu popolnoma izžgo. Pepel krste, obleke in cvetlice je tako lahek, da ga puh odnese v kamin. Na koncu ostane od mrliča eden in pol do dva kg pepela. Pepel je bel in tako lahek, da se ga lahko, ne da bi se ga dotaknil z rokami, mehanično spravi v kovinsko žaro, ki se jo nato zatvori in označi s številko, ki se vjemajo z vpisom v mrtvaški matiki.

Peč je navadno dva in pol metra široka, štiri in pol do pet metrov dolga in 4 in pol metre visoka. Taka peč je stala pred vojno 12.000 kron, leta 1921. pa je stala taka peč v Olšanskem krematoriju v Pragi okroglo 170.000 čk. Za prvo razgretje peči in prvo vpepeljenje je treba okrog 350 kg kokska, za drugo vpepeljenje okrog 150, za vsako nadaljno pa postopoma manj.

konec lepote in vsega minljivega, kar ima Arabka na tem svetu.

Arabec

Arabec je že po svoji zunanji opremini vse drugačen, kakor ona. Zenske se oblačijo v črna odela, on pa v galalije najprejstnejših barv in najrazličnejše kvadratice, s turbanom ali turbanom na glavi pomnožuje slikovitost ozkih ulic in bazarjev.

Pa je preko polovice teh galalij strašno umazanih, raztrganih, iz raznih kovov sešitih, zelo prijetnega duha ter jako pripravih za rejo uši in druge golazni, ki najde na telesu umazanega Arabca zadostno hrano. Celo obraz takega umazanega je jako pripraven za rendezvous muh, katerim se zelo dobro godi v očnih jamicah, pod nosom in v ustnih koticah teh dobrotnikov, ki jih ne ubijajo in ne odganjajo. Tudi muhe so pod Alahovo zaščito!

Čudno vseh ti je, če najdeš Arabca v jaku ob cesti slečenega, pa si obira uši in jih polaga zraven sebe tako oprezno, da jim ne polomi drobnih nožic. In uš seveda počasi odleze nazaj, odkoder je prišla, saj ima dovolj časa, včasih ves dan. Arabec enostavno sedi in se obira in se mu nikamor ne mudi. Za boga, čemu bi delal, saj se mu tudi tako dobro godi! Najlepše se dan prebije sedel in v premišljanju. Delati ni treba, testi pa domala tudi ne. Smešna malenkost, najmanjši denar zadostuje za ves dan.

Toda niso vsi lenuhi. Arabec je v stanu z lastno silo podrti in prenoviti hišo, je pa tudi v stanu, ako se mu hiša podira, živeti v teh razvalinah nemoteno dalje — in je ves zadovoljen v svoji lenobi. Arabci radi vpijo in pojo. Eden poje, drugi mu sledi, samo z refrenom, vedno ploskajoč, dajoč si ritem.

Imenitna stvar je, da ima tudi najbolj umazani Arabec vedno čiste čevlje. Lahko so raztrgani, toda vedno nabiksani. Se pometači cest toliko da nimajo lakastih, Arabec, pometač, samozvestno gleda pred sebe, ko mu otrok snaži čevlje — on, pometač, pa ceste. Oba skrbita za snago — samo da mali bolj pošteno — za snago cest pa je poskrbijo psi, mačke in jastrebi. Pometač pobira samo papir, ker v Egiptu še ni živali, ki bi tudi papir pobirale za svojo hrano. Ker je na arabskih cestah obilo prahu, spada čiščenje čevljev k glavnim potrebam vsakdanje toaletne. Celo oslom snažijo kopitca. Srečni osli!

V splošnem pa je umazanost nujna — kaj bi se sicer umival Arabec preden vstopi v mešico k molitvi? Z vodo si mora odriniti roke in noge, kar je sicer hvalevredno, a nič več. Noge si umije, a kje so šele kolena in ostalo telo! Pa čemu bi se Arabec umival, tudi po ostalem telesu, ko niti koran tega ne zahteva?

torej za: Kdor prej pride, prej melje. (Nemci so to igro v Ljubljani že večkrat igrali in so jo Ljubljanci zato prav dobro poznali). Že iz gole radovednosti, kako jo bodo predstavljali Slovenci, je tudi nemška publika in ona slovenska, ki jo je že videla v nemškem gledališču, hitela pred slovenski oder. Dirindaj med občinstvom je bil tolik, da policija ljudi sploh ni mogla ukrotiti. Po galeriji se je občinstvo križem pretepalo. Celo zunaj pred vrati na Kongresnem trgu so postavili stole in zlezli na nje, da bi skozi široko odprta vrata gledali na oder. Ko se je predstava pričela je nastala med ljudmi, od katerih še marsikdo nikdar v gledališču ni bil, grobna tišina. Zanimanje za igro je raslo od dejanja do dejanja. Igralcem so na vse pretege aplavdirali. Sploh je bil to za Ljubljano dogodek prve vrste. Ko je bila predstava zaključena, bi bili gledalci najraje celo igro še enkrat videli od začetka.

Ob raportu bagajnika so s. g. Zagariju očeli zaiskrile od veselja. Poročilo se je glasilo, da je ta večer, ko se je predvajala tragedija na slovenskem oderu nesel 244 gledalcev in 5 krajerjev. Nemška predstava je vrzla prejšnji dan le 60 goldinarjev 47 krajerjev. Vsakdo je moral torej pritruditi, da je storilo Dramatično društvo pravilno, ker je snemelo igro v svoj repertoar. Večji dohodki so bili v gledališču edino še pri dobrotelnih predstavah, kjer se je

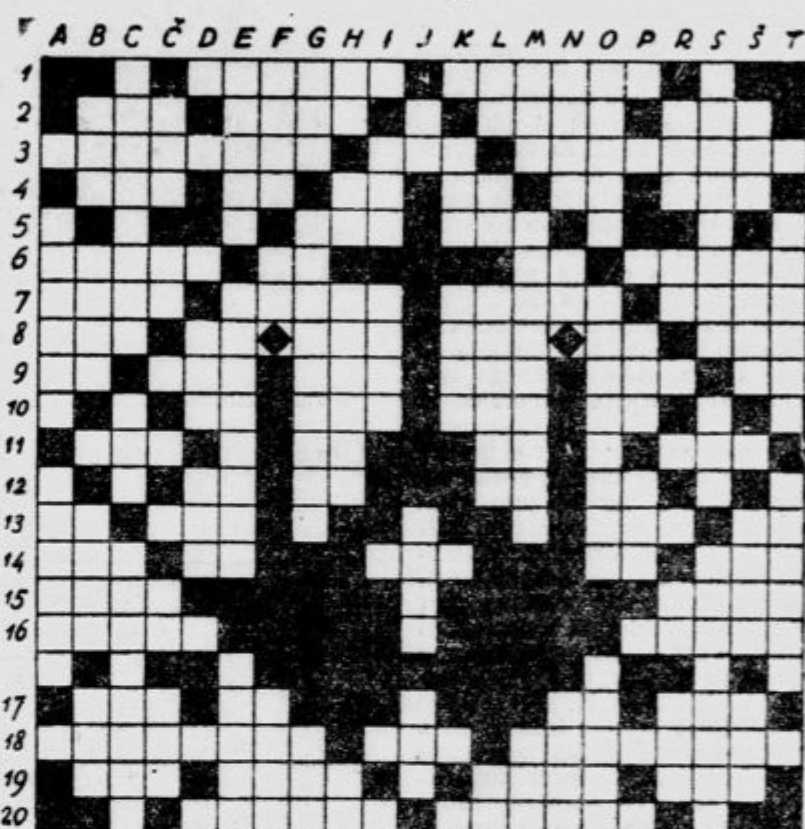
Arabci se včasih tudi radi pokoljejo med seboj. Tega Mohamed ni zabranil, ker je vedel, s kom ima opravka. Zatorej jim je dovoljena pretepaška gimnastika, da vsaj včasih izurijo svoje le ne ude. V splošnem pa so zelo pobožni. Ko se oglasi muezin z minareta, skoči Arabec z voza, se ustavi tudi sredi ceste, vrže malo slamnato preprogo na tla in moli. Mimo njega drdajo vozovi drugovercev, a on moli sredi ceste. Niti šauviš (polica) ga ne sme motiti pri molitvi. Često se zgodi, da radi takega molečega Arabca zastane ves promet in da se morajo ustaviti tudi tramvaji.

Povejmo še besedo o odnošaju moža napram ženi. Bajke o haremsih so končale. Položaj arabskih žen se polagoma izpreminja, zakonj jih ščitijo. Vendar pa gorje, ako se katera pregreši! Tu ni usmiljenja. Mož jo izžene iz hiše kakor psa, brez sodišča. Zgodí se pa tudi, da se možu zopet stoji po izgnani ženi in jo hoče nazaj. Toda zakon tega ne dovoli. Arabec ne sme znova poročiti izgnane žene, brez skrbi pa lahko vzame ločeno ženo kakega drugega moža. Za bakšiš se poroči njegov prijatelj z njegovo izgnano ženo. Samo za bakšiš. No, kmalu nato se najde priložnost, da je

izžene tudi prijatelj. Sedaj, ko njegova izgnana žena ni več njegova, marveč izgnanka njegovega prijatelja — kdo mu more zdaj braniti, da je ne bi zopet sprejel v svojo hišo? Ako pa se zgodi, da se njegov prijatelj vendarle resno zaljubi v izgnano ženo, in je niti za bakšiš noče več izgnati, nastane strahovito sovraštvo, ki se konča s krvjo.

Zgodilo se je nedavno, da sta dve lepi ženi z zagrnenima obrazoma gotovo nič hudega sluteči dobili od dveh dijakov na cesti poljub. To se je zgodilo opoldne, ko je največ ljudi zunaj. Nastala je huda bitka. Hitro sta se formirala dva tabora — dijaki na eni, Alahu zvesti na drugi strani. Šauviš je kričal in miril, med tem pa je tekla kri in zadeva se je končala pri sodišču. Moška mladina je tudi v Egiptu svobodnejša in predrznejša. Marsikaj se je že itak izpremenilo, odkar je Mohamed umrl. Danes pa se tudi med Arabci kar prevažajo verski in moralni nazori. Arabci svojih žen sicer še ne marajo kazati, pač pa se arabska dekleta kažejo sama in so v družbi svojih izvoljencev prav tako srečna, kakor so Arabci srečni v družbi evropskih privravnank.

Križanka „Križ“

Pomen besed.

Vodoravno: 1. pesniška oblika, gradbeni material, 2. električna mreška enota, oloče v Koralskem morju, Shakesperov junak, drevo, 3. zabavišče, časovna enota, dijaška organizacija, 4. število, veznik, povratni zaimek, predlog, igralna karta, kvestno ime filmskega igralca, 5. krajevni prislav, začimba, 6. prebivalec neodrešenega ozemlja, akademski naslov, nota, Arčibaldov roman, 7. reka v Jugoslaviji, politična bolezen, tipikal, mesto v Letonski, 8. bolica, Prešernova vpraševalnica, vprašalni zaimek, turški plemič, datumska krtica, geometrijski pojem, 9. grška boginja, medmet, žuželka, prebivalec Južne Afrike, zločinca, grška črka, 10. romanski veznik, zdravilo, vpraševalnica, veznik, 11. sesalec, predlog, krtica, egiptovsko božanstvo, predlog, datumska krtica, 13. Prešernov veznik, sadež, del celote, pomožni glagol, 14. bivša slovenska politična stranka (oznaka), predlog, pridevek slehernega bitja, isto kakor 18. prva beseda, kraj pri Ljubljani, 15. zvezda, poljski pridelek, 16. zveza, možko krtico ime, 17. šaljni vzdevek ameriškega prototipa, kvartalski izraz, številnik, 18. svetilnik, drevo, umrl slovenski slikar, 19. osebni zaimek, svetopisemski prerok, del sobe, prefiks, označiloč nove, 20. obljuba, antični modrijan.

Navpično: A. ocenjevalec, Trenkov vojak, B. glas, reka v Španiji, mesto v Jugoslaviji, sorodnik, C. prebivalec dela sveta, otok v Jugoslaviji, slovenski roman, Č. grška črka, ploskovna enota, medmet, krtico ime filmske dive, D. rimski pozdrav, rastlina, E. sorodnica, žensko krtico ime, homersko mesto, F. vas na Gorenjskem, akademski naslov, možko krtico ime, G. svetopisemski osebje, trobinen, žensko ime, H.

rimsko ime (okr.), pomožni glagol, z zlobnim namenom izbrano skrivališče, reka v Letonski, I. sorodnik, junak, iz Ilijade J. pritrdilnica, ena izmed štirih poslednjih stvari, brezlični klic na pomoč, K. del obraza, reka na Češkem, L. kemični znak za lahko kovino, predlog, mesto v Jugoslaviji, predlog, M. del živalskega telesa, slovenski gledališki igralec, kras možkega obraza, N. žensko krtico ime, sportna krtica, država kot blaginja, O. Ershilov junak, pevka, lepa čednost, P. industrijska rastlina, divjaško orožje, R. prislav kraja, zemljiska mera, grška črka, del leta, S. častnik, otrok v Jugoslaviji, umrl slovenski igralec, Š. vrednostni papir, možko krtico ime, morska riba, veznik, T. Thibautovo krtico ime, prebivalci kraja pod 14. poslednja beseda.

Listina udeležnosti

V zadnjem času dobivamo iz vrst solistov obilo prispevkov, med njimi precejšen del takih, ki jih vobče ne moremo prarabiti, drugi pa bi sicer bili primerni za objavo, a jih je treba opoliti in skorigirati. Vrednosti vsem križankarjem ponavljamo torej še enkrat, kar smo na tem mestu že zapisali: Križanke morajo biti godne za kličiranje, torej lepo zrisane na risalnem papirju, na posebnem (navadnem) papirju definicije besed in posebej rešitev križanke. Pišite le na eno stran! Kar ne odgovarja tem pogojem, gre brezpogojno v koš — Rokopisov udeležnosti ne vrača, glede objave nepopolnih in pogrešno sestavljenih križank pa si pridržuje svoje pravice.

Spominjajte se nesrečnih poplavljenecv!

Jaro Hilbert:

Dve arabski študiji

Kairo, 18. oktobra 1926.

Arabska žena

Arabska žena nima duše. Tako je dejal veliki prorok Mohamed in tako so rekli vsi njegovi nasledniki. Zato mora biti res, kakor je res tudi to, da arabska žena že iz davnih dob ni človek, marveč nekaj med človekom in lepo živaljo. Tudi Arabec sam ni nič boljšega, marveč je še slabši. Žena je vsaj lepa. O, kako so nekatera dekleta mična, gotovo najlepša med svojimi vrstnicami na vsem svetu. To je velik plus, ki ga imajo arabske žene nad moškimi in zato so nam ljubše, dasiravno nimajo duše. Ampak lepe so samo, dokler so mlade. V tisti dobi, ko naša dekleta šele postajajo fletna, so Arabke že stare in odevtele. In potem? No, potem jih gledamo kakor — oprostite — coprnice. Verjmite, da so nekateri stare Arabke zares podobne coprnici, samo s to razliko, da so od glave do pete obložene z zla-

tom. Nosijo zlate uhane, krožke v nosu, nekoliko ogrlice, zapestnice, pet, šest na vsaki roki, istotoliko na nogi, pajčolan je obšit z zlatim denarjem — celo premoženje nosi arabska žena na sebi. Okras je njeno edino veselje. In mož jo vedno obdaja z zlatom, dasiravno žena zanj nima vrednosti.

Mlade se možijo. Komaj 12, 13-letne. Pravzaprav se prodajajo. Kupi jo — jo, kako so nekateri pocieni! Po 5 funtov! So pa tudi take za stotake in tisočake. In čim je v možjevi oblasti, si zakrije obraz in je nihče ne sme videti. Ah, kako so smešne! Presenetil sem jo pri kopanju. No, nič hudega, šel sem mimo ob Nilu, a ona si je bliskoma z rokami zakrila obraz — ha, ha — in stala je pred menoj krasna kakor mlada Venera z zakritim obrazom. Ne bom pel o beli košuljici, ne! Ugajala mi je nenavadna kretanja z roko, ki je naglo privlekla spodnji del lahkega oblečila in zakrila obraz. To skrivanje obraza pa ne traja dolgo. Tudi Arabka ga pokaže, a ne samo pokaže, tudi zakoketira. A ne samo zakoketira, marveč tudi... — kaj

bi pravil! Tega ne sme nihče videti in vedeti! Arabka mora biti oprezna. Gorje, če jo zasači Arabec! Saj zadostuje, da mu kdorkoli denuncira njeno nezvestobo. Spodi jo — kaj mu je žena, ko lahko kupi novo? Kam naj gre potem izgnanka? Domov ne more, ker jo oče lahko umori. Danes je to sicer zabranjeno, a se vendar še dogaja.

Zato so Arabke oprezne, Arabci pa domišljivi, meneč, da so jim žene zveste. Toda ženska je mačka in posebno Arabke znajo biti ne-le oprezne, marveč tudi hinavske. Mi to vemo. Arabci pa ne.

Vsekakor pa je usoda arabskih žen težka. Vedno zakrit obraz stisnjen nos, na čelu širok, oster prstan, ki najbrž zelo reže. Zvečer, ko se možje veselijo po kavarnah in barih in beznah z evropskimi dekleti, ždiyo njihove žene doma za rešetkami. Arabska žena zvečer ne sme na ulico. Revne žene izvršujejo svoje opravke, bogatejše pa se dolgočasijo. Čitati ne znajo, torej jim ne preostane drugega, kakor ležati, jesti in debeljeti se. So pa trenutki, ko si tudi Arabka najde zabavo. Psi! prosim samo tiho, da ne pride možu na uho!

Ker Arabka nima duše, tudi ne sme v možje in ji ni treba moliti. Zavidanja vredno! V eno možjejo pa smejo, kjer prosijo nečaknjino modrega Mohameda. Znan, da jim pri vsemogočem Alahu izprosi — deco. Gorje, če ta prošnja ostane neuslišana! Ako se zaradi dece ne usmili veliki Allah, se je tudi njen mož ne usmili, in neplodna sirota mora na cesto.

Druga važna, zelo važna vloga Arabke je v tem, da odganjajo duhove Duho-ve? O, koliko jih je pri teh paganih! Arabci čvrsto verujejo v zveličanje po smrti, zato pa je treba odgnati vse zle duhove, ki bi zveličanju nasprotovali. Zato so žene jako primerne. Treba jih je precejšnja četa, ki vpije in joče ob krsti mrtveca. K pogrebu pa si svečano namažejo obraz in roke z modro barvo, ali pa tudi z navadnim blatom, ter za krsto vpijejo, cvilijo, vriskajo in klatijo z rokami nad glavo. — zli duhovi pa beže, bežijo v strahu pred temi strašili. Vidite, da žena nima duše, sicer se jih zli duhovi ne bi bali — in, hvala Alahu, ravniki je zveličan.

Samo možje so tako srečni, da jih nadlegujejo zli duhovi, ki mu jih ob smrti odženejo žene. Pokop Arabke pa je bolj enostaven, kakor mačke ali kanarčka. Malo peska in kamenja, pa je spodično Jamnikovo, ki je bila jako solidno, pošteno in izredno lepo dekle. Šivala je rokavice pri Horaku v Zidovški ulici. Bila je nežnega, milega obraza, in melkih, črnih las, lepe bele polti in sila izrazitih, živih oči. Odbor Dramatičnega društva je bil takoj vse pripravil. Gospodična Horakova, (poznejša voditeljica slovenskega žensstva, gospodična Marija Murnikova nam jo je pomagala pregovoriti, da je vstopila v Dramatično društvo, kjer se je v svo resnobo in pridnostjo poprijela dela) je postala v kratkem času najlepša in najbolj priljubljena naša sentimentalna ljubimka. Bila je zvesta odrdu do smrti. Nekaj let na to je umrla na letiki. Ne spominjam se, da bi bila Ljubljana za kom drugim tako žalovala, kakor je za njo.

Ker je bilo že takrat mnogo igralcev, ki se niso nikdar naučili svoje vloge, je bilo potrebno tudi za »Mlinarja« in njegovo hčer — mnogo vaj. Zlasti ja ugrinal uprizoritev igre blaginjski Dragotin Zagar izjavljajoč, da je z igro že vse v redu in da je blaginja prazna, ter da se bo napolnila po tej predstavi.

daj podobne revije iz važnih preteklih dogodkov. Aranžer je pripovedoval skupino dogodkov, nakar se je pokazala na odru slika, o kateri je prej govoril. Ko je prišel komik v svojem pripovedovanju do meseca novembra je napravil strašno žalosten obraz rekoč: Prvi dan meseca novembra lanskega leta je bil za Dunaj sila žalosten dan. Zgodilo se je nekaj naravnost neverjetnega. Umrl je ta dan na Dunaju neki oče s svojo hčerko dvanaestkrat po vrsti... Nikdo iz vrst občinstva se ni spomnil, kaj hoče povedati predavatelj. On pa je še žalostneje nadaljeval: Bil je to »Mlinar« in njegova hči. V dvorani ja seveda nastal nepopisen smeh in aplavz. Že to nekako dokazuje, da so se ljudje iz imenovane igre tudi norčevali.

Pri posvetovanju o repertoarju za predstave Dramatičnega društva v Ljubljani je nekdo nasvetoval, da bi bilo dobro spraviti »Mlinarja« in njegovo hči« tudi na naš oder. Ljudje so večkrat povpraševali, čemu ne daje slovenski oder tako popularne predstave kakor je igra »Mlinar« in njegova hči. K sreči je bil igro že pred nekaj leti prevel Malavasič in nikogar ni bilo tu, ki bi mogel braniti pravico do rokopisa. Ker ni bilo torej nobenega zadržka, smo začeli pripravljati igro. To nas je tembolj mikalo, ker je vpriporitev obetala tudi dober gmeten uspeh.

Baš v istem času smo iztaknili go-

temi duhovi je bila tudi neka lepa 16 letna ljubljanska punca, po Ljubljani vsem znana kot slab denar. Grečo preko odra se je ozrla v publiko, pokazala obraz in tisti hip je pretrgal zamačenje vzklik začudenja: Ho-ho-ho, Zablja možnjica! (To je bil njen priimek.) Dvorana je bušnila v smeh, inšpicijent je zapodil duhove za kulise, igra pa je šla naprej. Da pa je bila od tega momenta štimunja med gledalci za vse drugo prej kot za tragedijo, se razume. Omenjeno dekle je napravilo kasneje izredno kariero. Po nekaj letnem udeleževanju v Ljubljani je odšla za zaslužkom v Trst in v Egipt, kjer je napravila jedra Ljubljancem sijajno kariero. Ko sem čez nekaj let srečal v Ljubljani na ulici šla našamrjeno košato damo, vso v svili in baržunu, obloženo z zlatom in dragulji, sem takoj spoznal v njej nekdanjega duha pri predstavi »Mlinar« in njegova hči. Ona pa je ob pogledu na bivšega predsednika Dramatičnega društva samo lahko zardela. Postala je neverjetno bogata ženska, o kateri nisem slišal, da bi se še kdaj vrnila v Ljubljano.

V poznejših letih so nastopali v igri »Mlinar« in njegova hči« nač skoraj vsi slovenski igralci v Ljubljani in vsi blaginjski so se je veselili. Tudi videli so to strašno ginjaivo tragedijo, ki tu di Slovencem že 36 let izvajajo solze žalosti in — veselja. Gotovo vsi dorašli Ljubljanci.

Kulturni pregled

Gledališki repertoarji

Ljubljanska drama

Začetek ob 20. uri zvečer.

Nedelja, 31. oktobra: Joy. Izv.
Ponedeljek, 1. novembra: Hamlet. Znižane cene. Izv.
Torek, 2. novembra: Macbeth. D.
Sreda, 3. novembra: Skopuh. C.
Četrtek, 4. novembra: zaprto.
Petek, 5. novembra: Drugi breg. B.
Sobota, 6. novembra: ob 16. Skopuh. Dilaška predstava. Znižane cene. Izv.

Ljubljanska opera.

Začetek ob pol 20 uri zvečer.

Nedelja, 31. oktobra: Tannhäuser. Znižane cene. Izv.
Ponedeljek, 1. novembra: Brivec seviljski. Izv.
Torek, 2. novembra: Zaprto.
Sreda, 3. novembra: Othello. A.
Četrtek, 4. novembra: Boris Godunov. Gostuje znameniti baritonist Sigmund Zalevski. Izv.
Petek, 5. novembra: Brivec seviljski. E.
Sobota, 6. novembra: Terezina. Premijera. Opereta. Izv.

Mariborsko gledališče.

Nedelja, 31. oktobra: "Danes bomo tiča".

Ponedeljek, 1. novembra: "Grotica Marica".

Sentiakovski gledališki oder

Nedelja, 31. oktobra: "Pogumni krojaček". Ob 15.

Danes v nedeljo se v prizori v ljubljanski drami Galsworthyjeva igra "Joy", v operi pa se poje Wagnerjeva velika opera "Tannhäuser" po znanih cenah. V ponedeljek je v drami "Hamlet", v operi pa "Sevilski brivec" v slednji zasedbi: Lovčičeva, Bettel, Banovec, Bukšek, Zupan.

Slavni svetovnoznani bariton Sigmund Zalevski v Ljubljani. V četrtek, dne 4. novembra gostuje v ljubljanski operi eden najboljših ruskih baritonistov Sigmund Zalevski, ki vživa svetoven sloves. Znan je v vseh velikih mestih Evrope, stalno pa nastopa kot gost v največjem italijanskem gledališču, v Teatru Scala v Milanu. Tu gostuje navadno pod taktirko najodličnejšega italijanskega dirigenta, Toscaninija. Zalevski je edini Boris Godunov, ki nastopa v tej vlogi v tem znamenitem gledališču. Njegove pevke in igralne vrline so naravnost velikanske in Zalevski sam smatra vlogo Borisa za svojo najboljšo kreacijo. Kritiki trdijo, da je Zalevski poleg Salpina najboljši ruski Boris Godunov. V tej vlogi nastopi v četrtek tudi na naši operi. Predstava se vrši izven abonmana in so vstopnice v predprodaji od danes naprej pri dnevnih blagajni v operi.

Pesnik in politika

"Evropean Press" je vprašala Thomasa Manna, kaj meni o problemu, ki dobiva zadnje čase nekoliko oboje: politični in literarni, kakor tudi druge panoge umetnosti, propada in da se premika težnje človeške nadarjenosti drugam. Romanopisec je odgovoril takole:

"Nedvomno stojimo danes na razpotju. Voliti nam je med umetnostjo in socializmom. Po moji sodbi pa je umetnost večnosta, ne zgolj prehodni pojav. Tip umetnika bo vedno živ, ker je že tako urejeno, da morajo vedno biti ljudje, ki ne vplivajo z ogorčami in z nečisti, temveč s svojo osebnostjo in s simboličnimi dejanji. V njih se zrcali duša naroda in duh dobe; njih vpliv je velik posebno na mladino. Navajam za primer vlogo Stefana Georgea v Nemčiji. Od takih moči izhajajo idealne smeri, katere morajo ubrati poznejše politiki. Človeštvo ne bo moglo nikoli živeti brez umetnikov, kajti v nasprotju s Platonovo trditvijo so umetniki pravi voditelji človeštva. Da se pa to udeleževanje ne kaže zgolj v lepovednosti, glasbi, slikarstvu, kiparstvu in arhitekturi, je popolnoma jasno. Tudi pri Fordovi tvorilni lahko govorimo o umetnosti. Zepelin, ki plava po zraku, je nedvomno lep. Da bi pa z ozirom na ta dejstva morali že govoriti o neki izpremembi kakor, na primer postavljam, da bi bil Shakespeare, če bi živel danes, veleumisljalec, ne pa dramatik, to se mi vidi vse preveč spenglersko.

Evropa očituje neko utrujenost in lepem slovu. Mislim, da tudi v slikarstvu ni drugače. Velika rusko-francoska generacija Tolstega, Dostojevskega, Flauberta in Balzaca je minila. Čeprav ne ostanejo nekateri pisatelji naše dobe, na priliko Knut Hamsun in Bernard Shaw, nič za veljani 19. stoletja, je vendarle povprečna višina kvalitete zelo padla. Toda bas radi tega se ne morem sprijeti z mislijo, da bi bil ta pojav simptom prehodnosti. Naš čas ni niti prvi, ko se pojavljajo take stvari. Doslej je takemu sluhu je vselej sledilo pomlajenje in mi nimamo pravice zavreči upanja, da se

bo isti razvoj zopet ponovil, kar pa se more zgoditi šele tedaj, ko bo konec zmešnjave ter se bodo začela kristalizirati nova idealna stremiljenja.

Bilo bi pretirano imenovati današnjo literaturo nazadnjaško. Prava duhovna dela niso nikdar reakcionarna. Moč kot je n. pr. Paul Claudel, ne more biti reakcionaren, čeprav je njegovo naziranje dogmatično, katoliško, čeprav zastopa v svojih delih misli, ki politiko zadržujejo. O tem, da je današnji naraščaj antiliberalno usmerjen, ni dvoma. To je skoraj splošen pojav. Pojavnost za to pa moramo iskati v zastarelih oblikah demokracije. Kaj bo nadomestilo to orijentacijo, tega ni mogoče povedati vnaprej. Uverjen pa sem, da sta boljše življenje in lažje življenje začetni rešitvi. Sledilo bo pomlajenje liberalizma. V tem oziru se strinjam z nazori Croceja in Unamuna. Liberalizem mora oživeti, ker je organičen rezultat zapadne kulture, kateri so cilji fašizma in boljševizma povsem tuji. Podoba je, da se ni Mussolini nič naučil iz primera Viljema II. in da ne ve, kako slabo se lahko izteče politika fraz. V Nemčiji se je to zgodilo kljub temu, da je bila dežela realna sila in da je imela kulturno podlago. V Italiji pa je tozadevno zelo drugače. Vzlico temu, da je bodočnost fašizma še negotova, je to gibanje danes največja ovira za spravo Evrope. Če se ta sprava ne doseže, je polom neizogiben.

Če to poudarjam, me je naravnost strah trditve, — tako samo od sebi umetna in banalna se mi zdi ta zadeva. Ne morem si predstavljati, da bi pameten človek mogel soditi drugače. In zakaj smo se tako daleč od te resničnosti? Vzroka sta dva. Prvi je težkopadnost dejstev, strah konservativizma življenja, ki trepeče pred slehernim novim korakom. Drugi vzrok se da lažje opredeliti: to je slab izid vojne. Vojna se je končala nesrečno radi tega, ker je prišlo do take odločitve. Zmagati ne bi smeli nihče. Če bi se bila vojna zavlekla do skrajnosti, bi bilo tudi današnje človeštvo mnogo bližje vstajenju.

Francoska revija o slovenskih umetnikih

Znana pariška ilustrirana smotra "La Revue Moderne", ki izhaja dvakrat na mesec pod uredništvom Gastona Janeta, je v svoji 19. številki z dne 15. t. m. priobčila pod glavljem "Les Néo - Indépendants" (Novi neodvisneži) kratko poročilo o obeh umetnikih — bratih Francetu in Tonetu Kralju. S pristno francosko jasnostjo je napisal člančič M. Saint - Aignan. Naj sledi par stavkov pisca samega: "Umetnost teh dveh bratov predstavlja močno originalno formulo, katero inspirirajo obenem ekspresionistična načela in narodnostno tradicionalno ozadje slovenskih dežel. Obenem slikarja in kiparja, dosega France in Tone Kralji svoj najtočnejši izraz v religioznih ali nacionalnih motivih, oziroma bolj rečeno, kadar predstavljata ta dvojini značaj, kjer se družijo mističizem z lirizmom, ki ne prestopa vstrepetava v slovenski duši.

Njihovi duševnosti, ki se popolnoma skladata, sta v tesnem medsebojnem sodelovanju mogli samopridobiti in zares se spopolniti vzajemno; France, ki predstavlja moč in včasih nekoliko nepropustno abstraktnost in Tone, ki je bolj naravnost razumljiv in ki se zdi, da mu je določeno, da si popolnoma osvoji občinstvo, katero je po večini že pridobil z deli, kakršno je "Pasijona", lesena skulptura, ki je bila razstavljena na (letošnji) mednarodni umetniški razstavi v Benetkah. Pisec navaja njune osebne podatke, njune profesorje in važne delala dela ter zaključuje svoje poročilo s sledečimi besedami: "Bilo bi zanimivo zasledovati razvoj teh dveh mladih mož, ki imata na svoji strani dve veliki sili: vernost in jasnost duha. Njuno delo bo izgubilo svojo zakrknjenost in se bo brez dvoma še potrdilo v zares živi in najčistejši zrelosti, ker je le - ta zares najbližja intimni duševnosti, stvari."

Revija prinaša poleg simpatično pisane teksta šest reprodukcij njihovih del, od vsakega po tri slike. Od Franceta "Snehanje s križem", "Magdalena" in "Jajčarice", od mlajšega Toneta pa "Pasijona", "Kalvarijo" in "Zadnjo večerjo". Reprodukcijske prece velike in izredno dobro podajajo značaj originalov. Vse te slike poznamo že iz monografije, ki sta jo brata Kralja lani izdala. — Zanimivo je, da je poročevalec te francoske moderne umetnostne revije, ki izhaja že 26. leto, postal pozoren na Toneta Kralja na beneški razstavi, kjer je bil razstavljen njegov "Pasijona".

D.

Paul Valéry

je najmlajši francoski akademik in najizrazitejša književna osebnost današnje Francije (dr. A. Debeljak, Lj. Z. 8/8. 1926). Rodil se je v pristaniškem mestu Cetti, hotel je postati pomorščak, a neumevanje matematičnih strokov je onemogočilo ta poklic. Do l. 1895. je delal pesmi v Malarméjevem slogu, pozneje se je osamosvojil. Danes slovi kot pesnik (Charmes) in esejist (L'Amé et la Danse — Duša in ples, Euphrosine ou l'Architecte - Euphrosine ali stavbenik, Variétés) itd. Njegova poezija je v pretežni meri miselnost.

Evgenij Ivanovič Zamjatin

spada v generacijo tistih ruskih avtorjev, ki so začeli prodirati čez meje Rusije v Evropo šele zadnja leta. Zamjatin je izrazil tehniški praktik v novejšem ruskem slovu; po svoji mentaliteti je zapadnjak. Na Angliškem, kjer je živel delj časa (po poklicu je inženjer), je napisal svojo prvo zbirko kratkih proz "Ljudstvo na otoku". Izšel je iz šole naturalistov. Poleg Ilje Erenburga je Zamjatin danes najizrazitejši ruski pisatelj sedanje dobe, ki zasluži, da postane last celokupne Evrope. S politiko se ne bavi; kruih si služi s profesuro na politehniku v Moskvi.

Sinfonični koncert „Podsava muzičara“ v Ljubljani

„Podsava muzičara“ v Ljubljani priredi v prvi polovici novembra velik simfoničen koncert pod vodstvom dirigenta Antona Neffata. Svirali bo naš operni orkester, in skladbe, ki so na programu, se bodo topot prve izvajale v ljubljanski koncertni dvorani, nekatere celo prvič v Jugoslaviji.

Koncert ima namen seznaniti občinstvo z glasbo, ki je doslej pri nas najbolj zanemarjena. Rikard Strauss, najmočnejši pojav polpretekne nemške glasbe in operne ter simfonične literature sploh, je šel takorekoč mimo nas in si ga nismo niti površno ogledali. Zato je na programu tega koncerta Straussov "Salomon" ples iz opere "Salomon". To skladbo uvrščajo vsled njene efektivnosti simfonični orkestri zelo pogostoma v svoje programe.

Dogodek čisto svoje vrste bo Honeggerjev "Pacific 231". Premijero te skladbe je dirigiral l. 1924. v pariški operi najznamenitejši ruski dirigent sedanosti Sergej Kuševički. Ko je skladatelj zlagal skladbo mu je lebel pred očmi najpopolnejši tip ameriške lokomotive "Pacific", znamke 231 za brzovlake. Na glasbenem festivalu v Pragi je dirigiral to skladbo mojster V. Talich. Delo je kmalu potem zaslovelo širom Evrope.

Roggeri ussasse "Variacije" za harfo in veliki orkester bomo tudi prvič čuli v Ljubljani. Baranovič, skladatelj "Srca iz leca

Poezija Nebeškega carstva

(Iz zbirke Alojzija Gradnika: De profundis, založba »Jug«.)

Jesen.

Jesenski veter že podi k oblaku
oblak in jale rac in trop gost.
Rumeni listi frfotajo v zraku.

Lotosov cvet umira, ne dehti
več rožni grm . . . Budé se mi spontini
na njo, ki moč pozabiti jo ni.

O, moram k nji, sicer si bolečini
ne najdem teka več! Odpnem čoln:
nje dom se sveti onostran v brežini.

Deroč je tok in vetra brzi bič
vrtinč ga . . . Poskušam se upreti —
čoln še ne zgane se: priklenjen plič.

Da ojušam se, začnem se peti.
Gorje! Ne okrepi se moja moč
in tožni mro mojih glasov trepeti.

O žar ljubezni moje! Kot nekoč
še žvižgaš k nji — ne morem ti slediti.
Jesen je gost zdaj travnikov in koč.

Jesen zdaj skozi moje dneve veje,
in če pogledam: v vodi valoviti
podoba starca se v obraz mi smeje.
Cesar Vuč-Ty.

List na vodi.

List v vetru z vrbe je odfrfotal
in padel v ribnik. Daleč proč od brega
odnaša ga že pljuskajoči val.

Čas je že vse izbrisal, kar si zlega
stolila mi kedaj. Zdaž tu ležim
in srce mi po zvezdah več ne sega.

Od kar si razgubila se ko dim,
ležim in sanjam; huje mi in huje
je v srcu in ves dan v vodó strmim.

Strmim in gledam list, ki splašen pluje
od brega in se zbliže in ga svet
povračajo k drevesu druge struje.

Zamišljen upiram v igro to pogled.
O muka, muka! O bolečina!
Nikoli te ne zbršem iz spomina!

V. Č. T. S.

listi, bo Hrv. Matica v par letih izdala prevod celokupnih Shakespearejevih del, narejenih po angleškem originalu.

Arheološki muzej v Kninu. »Hrvatsko starinarstvo društvo« v Kninu osnuje lasten muzej, ki bo poleg splitskega muzeja najznamenitejša zbirka starin v Jugoslaviji.

Prof. Stanojević toži »Novo Evropo« radi Narodne Enciklopedije. Zagrebška revija »Nova Evropa« je pred kratkim prinesla oceno Stanojevićeve Narodne Enciklopedije. ŠHS in jo je imenovala »Kajmakčalanska Enciklopedija«. Radi tega je vložil sedaj prof. Stanojević proti »Novi Evropi« tožbo po tiskovnem zakonu. V tožbi zahteva tudi 200.000 Din odškodnine za razžaljenje in obrekovanje.

Gostovanje tenistera Vlahovića v beograjski operi. Tenister Vlahović - Marion, ki je pel prošli teden v Ljubljani, je nastopil v ponedeljek, dne 25. oktobra v beograjski operi. Pel je ulogo Cania v »Pagliacelli«.

Baritonist Nikola Crejić, bivši član ljubljanske opere, sedaj član opernega osebja v Zagrebu, je študiral zadnje tri mesece petje v Milanu in se je to dni vrnil na svoje stalno mesto.

Gledališka senzacija v Moskvi. V prvi polovici oktobra so izvajali moskovski Hudožestveniki dramo, ki je narejena po romanu M. Bulgakova »Bela garda«. Dramatizacija prikazuje bele gardiste kot centralne figure dejanja. To je prvič, da stoji nasproti režimu nepristransko na odru. Doslej so gledališka dela prikazovala bele gardiste kot tolpo zločincev; tu pa so osebe prikazane izključno s človeškega stališča. Pisatelj je bil toliko objektivni, da je ulemil njihovo nastopanje radi žrtve, ki so jih zahtevale razmere. Prosvetni komisar Lunacarski je imel mnogo dela predno je delo prišlo na oder; tik pred predstavo je celo razložil, da komunisti nimajo pravice mrci priganjanih. Prosvetni komisarjat je tudi zahteval korekture teksta, katerih pa režija ni dopustila. Prve vzporedne drame se imelo nepopisen uspeh. Literarni preokret nove Rusije se torej tudi bliža ideji samo človeškega. V tem tiči njegova pomembnost.

Smrt italijanskega slavista. V Rimu je umrl znani italijanski slavist Avrelj Palmeri, ki se je mnogo bavil s študijem slovenskih in orientalskih sloves. Pokopnik je izdal znano revijo »L'Europa Orientale« in je zelo brižno spremljal literarno in politično življenje v vzhodnih deželah. Posebno je Palmeri študiral rusko in poljsko filozofijo ter politiko. Objavil je večje razprave o Solovjevu, Dostojevskem in Mickiewiczu. Deloval je tudi za jugoslovensko - italijansko kulturno vzajemnost.

Slovni psevdonimov pripravlja ruska Akademija znanosti v Leningradu. Bibliograf T. V. Bikov je bil pripravil gradivo, ki bo obsegalo imena vseh ruskih psevdonimov pisateljev.

Enrilo

Splošno priljubljen

kavni nadomestek

okusen i cenen.

Dobiva se v vsah

dobro asortiranih

kolonijalnih trgovinah.

Anton Mikuš:

Kako zavreti propadanje slovensčine

Pisatelj Levstika članek "Misli o slovensčini" me je napeljal, da rečem tudi jaz katero o slovensčini, kakršno moramo danes v svobodni državi čitati po krivdi svoji, ne pa naših osvoboditeljev. Da nazadujemo v slovu glede jezika, ni očitno ne same pri naših političnih časopisih; tudi večina leposlovnih in strokovnih listov priobčuje celo iz peresa profesorjev in učiteljev spise, ki kažejo nepravilno izražanje. Vsa naše revije so se prej odlikovale z lepim jezikom, pravilnim po vseh slovenskih predpisih. Kot množično sodelovanje pri raznih listih vem, da tudi v prejšnjih časih niso bili pisatelji brez hibi, a uredniki so bili večinoma jezikovni, saj pa mi niso bili sami kos ali uiso utegnili, so si poiskali pomočnikov, takozvanih korektorjev, višjeizobraženih in tudi slovenstvenoziranih oseb. Uredniki so se zavedali svojih svetih dolžnosti do slovensčine in jo čitajočega občinstva in so jih zvesto izpolnjevali s svojimi pomočniki. »Ljubljanski Zvon« na pr. je imel poleg urednika vedno tudi sodelavca v osebi korektorja, ki so mu bili mnogokrat poverjeni vsi spisi v pregledovanje glede jezika.

Da krenejo naši listi na staro solidno pot, ni po mojem mnenju drugega leka, nego da dobi vsak urednik jezikovno popolnoma izobraženega korektorja. Založništva, oziroma

tiskarne se ne smejo ustrašiti novih izdatkov za te pomočnike. Brez njih sodelovanja bomo vedno globlje zahajali v pisavo, ki ni ničemur podobna. Niti slovenstvene revije ne pišejo več korektno slovensčine, kaj šele druge! Kakšen je bil »Planinski Vestnik« v prvi dobi. Vzornost mu je priznal sam pokojni profesor Levce, ki mu je pač šla sodba o jeziku. Dandanes mu je jezik postranska stvar. Germanizmi ga nič ne motijo.

Knjižnim podjetjem bi svetoval, naj ne tiskajo episov, dokler jih niso dali v pregled kakemu jezikovno izobraženemu slovenstveniku. Pisatelji pa naj tudi ne mislijo, da pišejo vsi Bog ve kako pravilno in gladko! Tudi Cankarju, prvemu našemu stilistu, je ušla marsikatera napaka, ki jo je bilo treba izbrabiti v prirčju in njegovemu ugledu. Dr. Vidic sicer graja take popravke, a po krivdi. Sloga ni Cankarju nihče prenaljal, saj ga niti ni bilo mogoče, tako je bil izklesan. Sedanjí pisatelji so še tem bolj uverjeni o svoji nedotakljivosti, čim manj imajo poverda za to. Kot primer iz svoje korektorske prakse naj navedem pismo znane in ugledne književnika, ki sem mu bil popravil očitne napake »Gospod, če bi bil Vi moj vsaj s povprečno omiko in oliko, bi se opravičili zaradi netaktnosti, a katero ste ločili moje knjige. Če si pa domišljate, da bi bila moja dolžnost, molčati na Vaše barbarstvo ter lepo držati, da kritika zaradi nje udarja po meni (!), žigar imo nosi knjige, se korenito motite. In se bom vedno odločno branil vsakega takega Vašega atentata! Pustite pri miru moja dela!« Kritika bi bila

pač po njem udarjala, ko bi bil jaz v knjižnici, namenjeni otrokom, pustil očitne napake in neprimerne izraze kakor »kankanc«.

Gospod Levstik pogreša pripomočkov za pisanje pravilne slovensčine. Imamo res nekaj dobrih slavistov, a nobeden se ne gane, da bi spisal toliko potrebno sintakso, frazeologijo i. t. d. Ko bi bili vsi profesorji slovensčine tako marljivi kakor prof. Podkrajšek, ki je poleg drugih mnogih popolnoma novih knjig za obrtno kolstvo sestavil s množičnim trudom tudi izvirno »Terminologijo za obrte, trgovino, tvornice in železnice«, bi bili že zdravniški imeli dovolj priročnikov. V kratkem dobimo vendarle izpod peresa prof. Koštilja tudi »Jezikovni bruce«, ki izhaja že celo leto v listu »Mladik«. V tem prepotrebem spisu so naštetje vse jezikovne napake, ki jih zagrešujejo naši listi, in je navedeno pravilno izražanje. Kdor ga bo čital, se bo jako okoristil pri pisanju.

Miran Jarc:

Blaise Cendrars

Pravkar vzbula veliko pozornost romančier Blaise Cendrars, ki se je s svojimi umotvori upravičeno povzpelo na stopnjo modernega svetkega romanpisa. Že v svojih prvencih iz let pred 1914. »Pâques«, »Le Transibérien« je osupnil po spevih daval in razgibanosti, ki jih takšni sodobniki niso bili vajeni. Vplival je v veliki meri na sorodne mu: Paula Moranda, Maca Orlana,

Delteila. Če je bil nekoč Cendrars osamljen pevec, pa je zdaj občudovan in povzdignovan, ker ga je doba odkrila in spoznala v njem glasnika dinamizma dvajsetega veka.

Njegova duhovna antena sprejema najoddaljeneje tokove in valove iz vseh delov sveta. Njegovi romani so istočasno pesnitve, drame in matematika. Pred njim ni nihče izrazil tega življenja, ki vemo zdaj zanj. Poznejši Cendrars je že odločno upodobil v »J' ai tué«, »Profond aujourd'hui« in »Panama« (vse pred letom 1918.); to je internacionalizem, bliskovita bežnost podob, filmska napetost in svetovljanstvo. Skrajna zgoščenost odlikuje njegova dela, ki so pravzaprav nekaj dnevnih pesnikovih romanj križem sveta. Vojna je bila zanj kroženje med bedo Moskve in bleščobo Brazilije. Jeklenjakom je bil svetovni pokolj prav tako zanimiva in gigantska borba, kakor jo očituje razpijenost in mrščevnost industrijskega življenja, to je zblizvanost in odbijanje narodov, ki so jim usoda sovraštvo ali pa medsebojne potrebe.

Cendrars je na tisoče milj daleč od moraliziranja in pridigarstva. Predstavniki je onega pravega umetnika, ki je preko dobrega in zlega, ki se samo čudi vsemu, in ki izraža ta videnja. Oh veliki česti njegovih romani leže krožišča: Berlin, Moskva, Newyork, Paris, Roma, Dakar itd. Cendrarsovo celotno delo je brezkončno krepčanje

polastiti se življenja, zemlje in človeka v vseh oblikah in barvah.

Lausko leto je napisal kakor čez noč dvoje velikih umetnin, po katerih je zaslovel po vseh Evropi: to sta romana »Zlato« (L'Or) in »Moravagine«, drug od drugega tako različna kot da sta ju napisala dva tuja si pisatelja, kajti Cendrars je mnogolik.

»Zlato« je pustolovska zgodba mogočnega Suterja, ki je bil nekaj časa nekak oblastnik v Kaliforniji, usoda pa ga je od kraja strla in uničila, ko je odkril na svojem ozemlju bogate rudnike zlata.

Roman je pisan z redko jedrovitostjo, kakor da naj služi filmskemu režiserju kot navodilna knjiga, prizor za prizorom se odigrava v pripovedovalnem sedanjiku. Dogodki se vrstijo v premi črti z bliskovitostjo in smotnostjo, kakor jo zamore izvesti človek, ki zna čudežno objektivirati vzhleb vsake misli in nihal vsakega čustva.

Cendrars lirik pa se je izkazal v »Moravagine«, ki naj bi bila nekaka povest, ali pa vrsta zgodb rdeče, črne, zelene in žolte barvanih. Ta povest je zares navodnoma moštvovala, zlitina poezije in humorja, pesniti romanj, ki so bogata presenečenja, barvitosti in obzorij.

(Po članku A. Serstevensa v L. Nouv. Littér, 206.)

Rud. Badiura: Za naš turizem

I.

Avtocesta Kamnik-Solčava-Prevalje.

Prigovor s turist. stališča.

V času, ko križem Slovenije tudi brez elementarnih neugod neusmiljeno propadajo naše nekdanje lepote, bele, gladke ceste, ko ne dohaja redno državna podpora niti za borih 12 km ceste na poveljnem svetu Slovenskih goric pri 81. lju, v takih časih poganjati se za veliko, novo alpsko transverzalo avtocesto skozi trdi život Savinjskih alp in Karavank, to je težak posel. Kajti poleg vsega drugega čujem še iz naše strani obupne prikritke glasove ne samo iz Škofje Loke, Cerknice, kočevskih Novih sel, Kotre, Kostanjevice, temveč kar buči mi od vseh strani enodušen, ogorčen klic: »Potegnite se rajše, da se vsaj že zgrajene in započete ceste popravijo in dokončajo! Kam gre naš denar? Tako kakor zadnjih sedem let, ne bo šlo več dalje — ali nas mora vse skupaj vrag vzeti!«

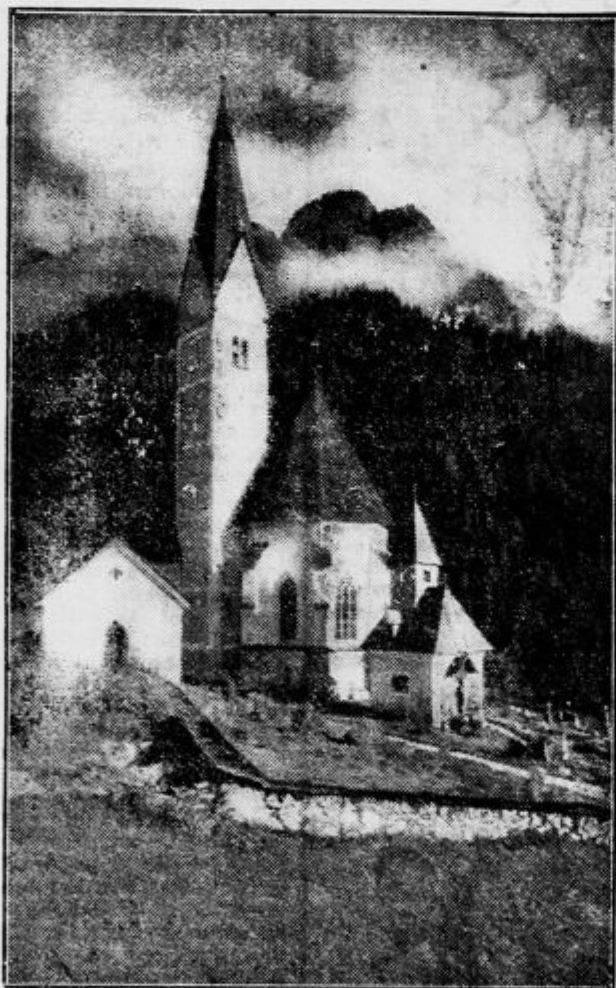
Da tak, prav tak je danes žal položaj v istini na naših cestah in atmosfera v deželi razvite industrije in turizma, v najbolj obdavi Sloveniji. Narod stoče, godrnja a vse nič ne izda, kajti Bog visoko, Beograd daleko. Kam pa naj še položimo to nezno stanje?

G. urednik me že pozivlje k redu, k temi, torej začnimo. V Kamniku so ustanovili lani poseben odbor, ki hoče vzajemno z državno podporo seveda — zgraditi cesto čez Volovjek v Luče. Malo zanimanja je bilo doslej za to cesto. Marsikdo celo pri nas tudi sedaj ne pripisuje tej akciji večjega pomena, misleč: eh kaj zopet samo lokalni interesi Kamnika in Luč, kakor da nimamo sličnih po deželi še drugod na stotine.

Ta očitke bi veljal, če bi šlo res samo za to, da se preloži in nekoliko popravi dosedanj nerodni kolovoz čez Volovjek, ta ne bi bilo treba par kmetom iz Krivčevega in Podvolovjeka pehati se v potu svojega obraza in mučiti se volom tokraj in onkraj klanca čez Volovjek. To pot mislim, da gre za nekaj več! Ne gre samo za skromno občinsko cesto iz Krivčevega do Luč ob Savinji, marveč za važno avtocesto, ki naj spaja naše Posavje in Podravje prav blizu in vzdolž državne avstrijsko-jugoslovenske meje, za pomembno cesto, o kateri je težko odločno izreči, iz katerega vidika nam je bolj nujna in potrebna: ali iz strateškega ali iz narodnogospodarskega. Cesta Kamnik-Volovjek-Luč je prva, južna etapa k ureditvi poslednjega proboja Savinjskih alp in istočnih Karavank za dohod do Drave in le tako nam je vso to zadevo pravilno tretirati! Ono veliko gospodarsko praznino

stam v Solčavo in iz Luč čez Volovjek v Kamnik? Ker je bil avstrijski Herrenvolk v Gradcu i. dr. v principu nasproten vsakemu našemu kulturnemu in gospodarskemu napredku. Nikoli se niso Nemci pobrili, osobito pa takrat ne, kadar bi utegnili kakšno koncesijo biti v prid samo o izključno našemu prebivalstvu. Čemu se neki pretegniti za slovensko Gornjo Savinjsko dolino, so si mislili v Gradcu, mar zato, da se bodo gospodarsko opomogli? Zato, da bo razmahnil tam tujski promet na škodo

potezo na karti čez naš divni Gorenjski kot nam kažejo vso vehemenco nekdanjega nemškega pritiska na morje. Tam vidite na kouraj 75 km širokem pristanu od Irbiča do Jezerskega, da so prebili Nemci 5 prvovrstnih prometnih žil (Predejska in Korenska cesta, Karavanski predor, Ljubeljska in Kokrača cesta), a ves sosedni pretežno večji, nad 115 km široki pas med Jezersko cesto in Mariborom ob južni železnici, prepreza samo ena prometna žila druge vrste t. j. Dravogradsko

Solčavska cerkev

Foto Joža Kunaver

Gornje Stajerske, Salzburške in Tirolske? Seveda, kar na stečaj Savinjskega vrata odpreti, da bodo še lažje prišli v stike z narodnimi hujskimi slovenske metropole v Ljubljani! Ne! — Za to je že skrbel nemški Volksrat.

Bili so pa še drugi oziri, mnogo resnejši nego zgornji. Ti so prihajali iz Nemčije:

proga skozi Mislinjsko dolino.

Ne bi hotel, da me kdo napak razume, češ da hočem v tem članku prikazati, da je »Prevalje-Ljubljana-Kočevje« izmed vseh najvažnejših črt v naši državi. Smelo pa trdim, da ni ena takih, da ne bi ji trebalo posvečati malo večje pozornosti, kakor se je to doslej godilo.

Ali naj mar za večno ostane ta prometna praznina, kakor so nam jo ostavili Nemci? Oni so imeli svojo politiko, svoje cilje, mi pa imamo zopet svoje brige in potrebe. Iz ena naših glavnih potreb (poleg Kočevske železnice na morje) na severu Slovenije je ta, da izpeljemo skozi ono praznino med Jezersko cesto in Mislinjsko dolino pošteno prometno žilo skozi Luče in Solčavo od Save do Drave. Ozemlje Savinjskih alp in istočnih Karavank se vendar ne razteza nekje v sredini naše države daleč proč od vsake meje, niti ni vsa ta obsežna čeprav gorska pokrajina med Prevaljem in Kamnikom sam krš in gola, neobljudena pustota, in kakor da ne bi nam mogla ničesar nuditi in ki naj bo zato pripuščena sama svoji usodi, kakor pod Avstrijo!

Umestno bi bilo zato, da se naša država pobliže seznani s potrebami in razmerami Gornje Savinjske in Mežiške doline, potem se bo tudi lahko kmalu uverila, da bi mogla investicija za zgradbo cest v tem predelu državi le koristiti in da je čas, da se prične delati.

S početka je že bilo omenjeno, da je cesta »Kamnik-Luč-Solčava-Prevalje« tako iz strateških kakor gospodarskih razlogov enako nujno potrebna. Za prvo tu ni primeren prostor, da bi se to in ono namigavalo in se tudi kot nestrokovnjak ne bom vtikal v to. Saj ima naša vojska dovolj odličnih mož, ki so si pridobili bogatih izkušenj iz zadnjih vojnih časov. Na nje se lahko popolnoma zanesemo. Tudi kar se gospodarskih interesov tiče, sem prepričan, da bodo lokalni faktorji po Savinjski in Mežiški dolini ter iz vseh prizadetih krajev, ki gravitirajo na omenjeno cesto, v zvezi z gospodarskimi večjaki iznesli vse težnje in opozorili na vse koristi te ceste. Moja želja je le, opozoriti po svojih močeh v naslednjem, da ne bi se izpregledalo: kako močno da je interesiran pri

zgradbi omenjene ceste tudi naš turizem.

Turizem v Sloveniji preživlja težke čase. Vse kar pride v naše Alpe se res divi in čudi nad našim svetom. Vsi brez izjeme: Hrvati, Srbi, Čehi, Nemci in Francozi in Angleži. Vse je res polno hvale o lepotah naših krajev — a samo od te hvale žal našim tujsko-prometnim interesom ni mogoče niti živeti niti napredovati, radodarnost države pa jih doslej žal tudi še ni preveč presenetila in razvabila. Potemtakem je ostalo skoro vse pri starem v prejšnjem primitivnem stanju. Sto in sto projektov s pobožnimi, neutešenimi željami čaka, kako bi mogli bolje postrčati in številnim gostom iz tu- in inozemstva nuditi ugodnejše bivanje in potovanja po naši zemlji. Eden teh projektov je tudi cesta, seveda avtocesta čez Volovjek zaenkrat do Luč in potem dalje tje do Prevalja.

Naš turizem stavlja velike nade v to cesto. Rajše bi jo imeli danes nego jutri. Premišljajmo, kaj bi pomenilo to za naš turizem?

Tujski promet v Grintovcih ter istočnih Karavankah bi vidno, mogoče razmahnil. Turistična centra Ljubljana, Zagreb, kakor tudi ostali tu- in inozemski turisti (pravkar je stopila v veljavo konvencija o turistični nevtiralnosti z Avstrijo) dali bi temu ozemlju povsem novo življenje. Mnogo živahnejši promet turistov, pešcev, kolesarjev, motoristov, avtomobilistov in letovišnikov bi blagodejno vplival ne samo na Kamnik, glavno južno izhodišče Kamniških alp, temveč predvsem tudi na Črno, na Podvolovjek in Podvežo, na vso Gornjo Savinjsko dolino z Logarsko in Zadrebško dolino tja doli do Rečice ob Paki in gori do državne meje, po zgradbi ceste iz Solčave v Mežiško dolino pa tudi na vse kraje, ki teže na to cesto do Prevalja.

I. Logarska dolina in turisti — pešci. Pred dvema letoma so popravili cesto iz Solčave tja do Piskernikovega doma SPD v Logarski dolini in vpeljali državno avtocesto iz Rečice ob Paki do Solčave. Že koj l. 1925. je promet v Logarski dolini vidno poskočil. Opazili smo pa tudi, da ta edina severovzhodna prometna žila ni bogvekoliko blagodejno vplivala na Ljubno, Luče in Solčavo in celo na Logarsko dolino ne tako, kakor so si nekateri želeli. To pa iz povsem naravnega razloga, kerta linija »Rečica-Solčava« nima pravega, večjega turističnega centra za seboj v Podravju. Maribor je preveč od rok, Rogaska slatina, Dobrna i. dr. ne pridejo v poštev (drug karakter gostov), majhno mestice Celje samo pa, dasi res z veliko vnujo poseja Logarsko dolino, vrže vendarle prav majhen kontingent turistov in istotako prav malo letovišnikov po gornjesavinjskih letoviščih.

Povsem drugače pa bo začela vrtipati ta

aki žleb. Ali dalje ne gre in ne gre, razven na dopustu. Zakaj pa ne, ko je vendar tako lepa Logarska dolina? Seveda je lepa, ampak drugi dan ob 8. uri moraš biti v uradu in glavni kontingent turistovske pešadije pa se tudi še vedno rekrutira iz Ljubljane, ki ne strizejo — kuponov. Ako imam za seboj 6—10 ur hoje ali še več, ne morem kar naprej v eni sapi z Jermanovih vrat še čez Okrešelj do Piskernika in nazaj isto pot v Kamnik, tudi ne čez Luče in Volovjek ali čez Škarje in Konja v Kamnik, kajti dragi moj to je zopet debelih 13 ur povrh, v drugem in tretjem slučaju pa še mnogo več! Ali naj ubijem celo noč, prenočujem v Kamniku in se drugi dan pripeljem s kamniškimi ekspresom nazaj ves potefat? Ali pa naj si spogam iz Solčave luksusi ovinka z avtom do Rečice in po železnici skozi Celje in Zidan most nazaj, ali z izvoščkom po bližnjici čez Gornji grad in Črnclec do Kamnika?

Na povratek iz Logarske doline ali Solčave ob nedeljskih izletih torej ni možnosti pri sedanjih prometnih zvezah. Kaj radi pa si bodo turisti privoščili povratek iz Logarske doline z avtomobusom, čim bo zgrajena nova cesta čez Volovjek, kajti tak potniški avto iz Logarske doline skozi Solčavo, Luče in Volovjek v Kamnik ne bi rabil več nego dve uri in pol. Ta ugodnost, katero bi radi še doživeli — bi pomenila naravnost fenomenalen preokret v turističnem gibanju po naših Grintovcih. Svinčnik v roke in računajmo!

(Glej tabelo na str. 5.)

Ta tabela nam torej kaže kako ugoden je sicer prehod iz Posavja v Logarsko dolino. Nobena tura — razven nerodnih zvez mimo Doma na Krvavcu pod 4) in 5) — ni predolgotrajna, niti za netreutiranega turista premučna, ako se potrdi turist na predvečer vsaj do prve dolinske ali višinske postojanke in prikrajša na ta način tudi del pota (2.30 do 5.30) za drugi dan. NB! Proti Bistrici se lahko prikrajša še 1 ura hoda z vozom do Stahovice! Drugič pa nam kaže ta tabela kako radi bodo turisti iz Ljubljane in Zagreba posejali Logarsko dolino, seveda: ako in kadar bo stal tam potniški avtomobil, ki jih bo po dokončani turi odpremil še isti dan nazaj na postajo v Kamnik. Turisti iz Ljubljane in Zagreba bodo torej odhajali v soboto popoldan preko Kamnika ali Kranja. Upajmo da dobí tudi še enkrat Kranj svoj avto za na Jezersko! Prenočili bodo lahko v dolinskih postojankah: Kamnik, Bistrica, Kokra, Jezersko ali pa se pospeli še do noči do prvih gorskih postojank: Kamniška koča, Koča na Vel. planini, Korosica, Čelka koča, Dom na Krvavcu. Drugi dan pa bodo prihajali v gori označenih glavnih varijantah v Logarsko dolino. Tam bodo po turi preživeli še lahko par veselih uric ali tudi več, nekako do 17. ure popoldan — in se isti dan zvečer vrnili nazaj s turistovskim vlakom. Potemtakem bomo do-

Luče

Foto Joža Kunaver

med Kokro in Mislinjo treba izpolniti, vpehali vanjo več življenja, oni nerodni plot, ki ovira, onemogočuje sleherni gospodarski razvoj, turistovski in drugo gibanje, treba na gotovih mestih enkrat za vselej podreti.

Ta projekt ni nov. Dovolite, da pogledamo nekoliko nazaj. Ta pokret se je pojavil že l. 1875 (pred 51 leti), takrat ko je počel vseučilišni profesor dr. Johannes Frischaufer iz Gradača odkrivati naše Savinjske ali Kamniške alpe, opozarjati širni svet na skrite njih lepote ter energično dregati vse mogoče avstrijske oblasti, da začno i tam goročaste ceste in odpravljati sandiluvialne razmere v Gornji Savinjski dolini.

Čim se je torej prišla akcija za zgradbo ceste Ljubno-Solčava, že je tudi vznikla jasneje na dan želja pri Lučanih za spoj s Kamnikom in istotako onkraj Radehe pri Mežanih želja za zvezo na Solčavo in Prevalje. Veliko se je trudil Frischaufer. Od l. 1900. po zgradbi ceste »Ljubno-Solčava«, se je spejeljno potegoval za zgradbo ceste iz Luč v Kamnik čez Volovjek, seveda to pot že ni nič več dosegel. V zahvalo za njegovo koristno delovanje so Frischaufer njegovi lastni prijatelji in rojaki razkričali za »Ehrenslövenec« ter ga pri obilnih domačega poplunoma onemogočili.

Zakaj pa se je Avstrija tako protivila ce-

Volovjek 1029 m je preval med dolinama Kamniško Črno in Podvolovjekom, na jugoistočni strani pod Veliko planino 1686 m nad Kamnikom, 40 min. pod Malo planino 1468 m. Istočno nad Volovjekom (Kranjskega Raka ni več) se dviga iz Ljubljane dobro vidna črna gorska kopa Kranjska reber 1485 m (ne Kranjski reber).

Krivčeva 636 m je vas v Kamniški Črni, tam kjer se odcepi kolovoz s ceste na Gornji Grad proti Volovjeku, 5 km istočno od Stahovice pri Kamniku.

Podvolovjek 650 m je majhno selo severno onkraj Volovjeka, 7 km južno od Luč.

V trajen spomin za njegovo zaslugi in prijaznost napram Slovincem nosi naša planinska »Frischaufova koča« njegovo ime.

Gl. najnovejšo knjigo: F. Kocbeck. Savinjske alpe (1926).

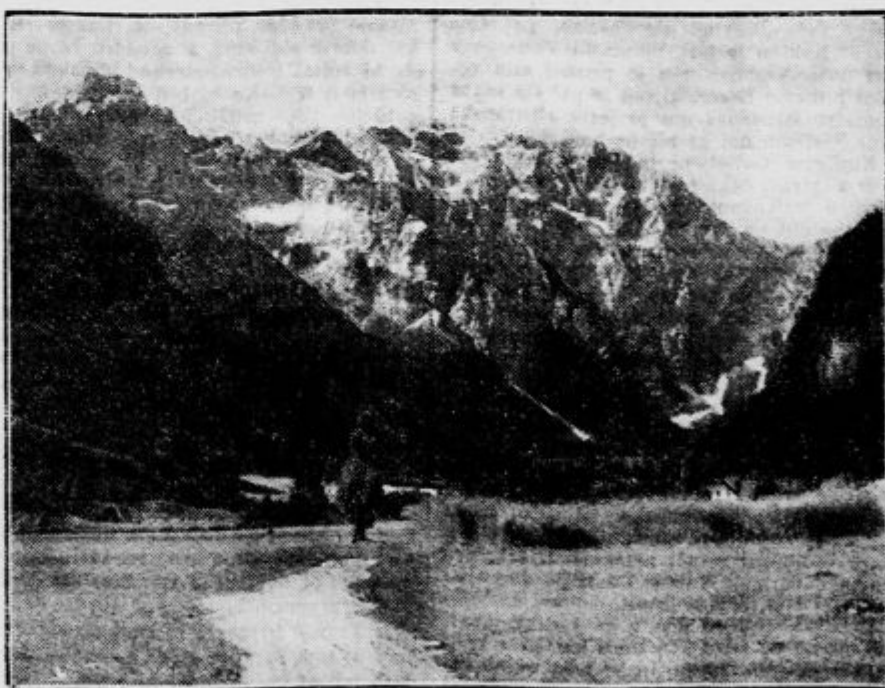
»Drang nach dem Süden«. Se en most na Jadran. Silno razviti trgovini in industriji v Avstriji, posebno pa v Nemčiji, ki je imela tudi že cvetoče kolonije v Afriki, en sam most čez Gradec-Ljubljano v Trst in Reko ni več zadoščal. Stitili so morda tudi že, da bi jim v danem slučaju lahko ta proga tudi kaj nagajala in ne utegnili gladko funkcionirati... tam v Savskih tesnobi od Zagorja do Zidanega mosta! Zato so si želeli popolnejšo, gladko in še krajšo pot iz Rajna na Jadran. Tu kajpada ni mogel priti v poštev tako daleč v zaledju ležeči projekt skozi gorski svet iz Prevalja v Kamnik, tudi ne iz Železne Kaple ali čez Ljubelj v Kranj, treba je bilo iti še bliže proti zapadu. In niso prav nič dolgo mečkali, kakor n. pr. pri nas s Kočevsko progo na Jadran. Hitro so našli to žilo: München-Salzburg-Beljak-Jesenice-Trst. Niti 100 km (zračna linije) od Beljaka do morja, najkrajši nemški most do morja — in kakor nalašč — lepo vzdolž italijanske meje, tam za Triglavom. To se je namuznil takrat Hötzendorf! Ali mislite, da ni že on vedel: italica fides — nulla fides...

In so prevrtali Nemci goram skozi život okrog 30.000 km! — Tam gori imajo namreč neko čudotvorno mašino, ki ji pravijo »Arbeitsen«. Mi tega stroja žal še nismo dobili iz nemških reparacij!

Zanimivo je videti kako se ponavlja danes ista ali vsaj slična igra, to pot na zapadni strani Triglava, kako točno kopirajo naši najboljši zavezniki nemški načrt turske železnice, da iztvrtajo svojo Predejsko železnico in mnogo, mnogo drugih stvari. To pa seveda ne za revašio onim, ki so jim dajali lekcije pri Kobaridu, temveč zgolj samo za pospeševanje tujskega prometa z Jugoslavijo...

Oprostite g. urednik, da sem se malo oddaljil. Hotel sem namreč le mimogrede dati en primer, kako se je včasih drugim kaj mudilo, kaj so žrtvovali za svoj napredek Nemci, kako delajo Italijani za Triglavom in za Sueznikom, a kako je pri nas težko kaj koristnega zvrniti, ker nema vremena, nema pare.

Sedaj nam bo tudi bolj jasno, zakaj so Nemci cni veliki prostor med Kokro in Mislinjsko dolino pustili bolj vnevar. Njih glavno južno težišče je pač nihalo takrat za enkrat čez zapadne Karavanke in prometne

Logarska dolina

Foto Joža Kunaver

Preval Volovjek 1029 m

Foto Joža Kunaver

žila »Luče-Solčava-Logarska dolina«, čim bo zaplula vanjo iz Ljubljane preko Kamnika glavna južna arterija turistov vseh vrst, ojačena še s kontingenti iz Zagreba, Kranja in okolice, itd. Vsa ta velika množica namreč, ki naokakuje Grintavce skozi Kokro iz Jezerske in po največ skozi Kamniško Bistrico, v esta obilni pritek s Posavja se kar naenkrat, kakor na povelje, ustavi na Jermanovih vratih oz. na slemenu Grintavcev in odtam se zopet obrne nazaj. Kvečjemu stopi še kdo na Okrešelj do praga Logarske doline, a jo tudi mahne nazaj skozi Tur-

Podveža je spodnji del doline med selom Podvolovjekom in Lučami.

Dolina za Dreto t. j. desni prtok Savinje. Ob Dreti leži Gornji grad.

Glavna severna postojanka in izhodišče za Osrednjo skupino Savinjskih alp (ali Grintovce), ki korespondira z glavno južno postojanko Bistriško kočo v Kamniški Bistrici.

špeli v Ljubljano ob 21.40, v Kranj ob 21.45 in v Zagreb ob 1.10, ako ostane pri današnjih železniških vlakih.

Prepričani smo, da bi se na ta način promet v Logarski dolini že v prvi sezoni podvojil, če ne potrojil. Ob nedeljah gotovo en avto ne bo kos svojemu poslu in bo potrebno ukreniti še kaj več.

Tako in le na ta način bo prišla torej enkrat Logarska dolina do svoje prave veljave. A ne samo ona. Istočasno bomo spoznali tudi prav nič manj lepo dolino Robanov kot s svojim veličastnim amfiteatrom na severoistočni strani pod Ojstrico, ki ga danes od posavskih turistov prav malo kdo pozna. In kaj še! Odkrila se nam bo tudi skrita romantična dolina Lučka Bela zadaj pod Vel. planino, ki jo pa danes že skoro res prav nihče ne obišče, dasi nam je še najbližja.

Na ta način se bo na mah odprl ves dolej le malo ali nič poznani planinski in dolinski svet na istočni strani Ojstrice in čaka postojanki: Koča na Vel. planini in Korosici veliko delo, da bosta kos svojih bodočih nalogi. Z momentom, ko bo zdirjal avtomobil skozi Podvolovjek, treba da imamo te dve, doslej vedno tako zapostavljeni in omalovaževani kočii že postavljene, novi in v primernejši obliki, ne pa da ostanejo take kakor so žal sedaj, ko mora včasih 40 trudnih turistov gneti se po noči po tleh ali iskati zunaj kje v mrazu prostora, kam bi položili trudne svoje glave in kosti.

Poleg omenjenih postojank pa bo stavljal nagli porast turistovskega prometa na Savinjsko podružnico SPD in na SPDHS t. j. Savez planinskih društev Srbov, Hrvatov, Slovencev (g. Knafele pripravite malo širše kašipovne tabele!) zahtevo po zgradbi novega turistovskega hotela v Robanovem kotu, saj je prav ta dolina še mnogo lepša nego Logarska dolina! Upajmo, da bo do tedaj gotova partija slovenskih turistov tudi že toliko napredovala in vsaj temu našemu novemu turist. hotelu ne bo več odrekala potrebe po drvarnici, ledenici in avtogarži ter ne bo treba več zato razbiti dvih ali še več občnih zborov SPD, kakor n. pr. anno domini 1925!

Oprostite g. urednik, da grem še nekoliko dalje — kljub vsemu razočaranju nad mnogimi turisti to- in onostran Solte, ostal sem še vedno nekoliko optimista — in dovolite,

Pota (ture) v Logarsko dolino

Skozi gorske postojanke (oz. vrata)

od izhodišča:	Dom na Krivcu	K. na Vel. planini	Četka koča	Zoisova koča	Bištrška koča	Kamniška koča	Skuta	Turski žleb	Pršutova koča	Kordiška	Škarje	Piskernik	Skupne hoje do Piskernika v Logarski dolini v urah
1. Jezersko	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	6
2. Kokra	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	9:30
3. Kamnik	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10
4. Jezersko	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	11:30 (10:30)
5. Jezersko	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	8:30 (7:30)
6. Jezersko	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	11:30 (10:30)
7. Jezersko	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	10:30 (9:30)
8. Jezersko	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	4:30*	10 (9)

* To pot je mogoče skrajšati za 1 uro hoda z vozom ali avtomobilom do Stahovice.

Povratek z avtobusom iz Logarske doline čez Volovjek v Kamnik 2 ure 30

da izrazim še eno nado: Upam — in to vendar se smem — da bo do tedaj tudi že malo bolj dozorelo spoznanje med našimi brati Hrvati in Srbi, da so naše Alpe istotoliko hrvatske in srbske, kakor naše. In ker je to danes hvala Bogu res, in ker imamo že vsi turisti po naših kočah iste pravice, upam da bo v prihodnosti vsaj delno preprečeno: da naj imamo istotako tudi vsi skupaj iste dolžnosti in da skušamo pri najvažnejših turističnih akcijah veljati eno. In spoznamo prijeti za delo, ne samo SPD in to — ako paš nikakor ne gre drugače — vsaj dotle, dokler ne bo deležno stalne, izdatno državno podpore tudi SPD kot največje turistično društvo na slovenskem jugu, ki največ dela, ki ima največ potreb in ki bi iz srca rado še bolj in v večji meri postreglo ne zgolj slovenskim, temveč istotako hrvatskim in srbskim turistom, kakor tudi vsem drugim.

Vsi turisti naše države brez razlike in tudi naš parlament mora dospeti enkrat do spoznanja, da je vsaka turistična stavba v naši državi, osobito one v naših Alpah ob italijanski in nemški meji, kjer se že leta in leta giblje veliki mednarodni promet, neke vrste reprezentant države in da je vsak naš planinski dom izpostavljen tudi strogi mednarodni kritiki. Tudi po naših kočah nas presoja inženirski turist in ostali, nič manj nego po naših cestah, železnicih in dr. javnih napravah!

Tu je imati fin čut in dober okus. Ne bo se tako hitro obdregnil in napravil hrupa radi kakšne zanikane krme ali gostilne, ki je ne zna držati v redu kakšen poedinec. Pač pa budnim okom motri tujec naše turistične koče, o katerih v, da jih ne postavlja kakšen posameznik ali spekulant, marveč nacionalna družba, narod sam, njegova notranja kulturna sila in narodna zavest, favorizirana po vseh drugih državah z drž. podporami. Po tej sodbi naših koč se uravnava svet krog nas in po teh vidikih meri, tehta in ocenjuje on tudi našo državo in njeno zmožnost.

Sam slovenski planinski davek ne zmore vsega na tako prostranem in težkem alpskem svetu Slovenije. Pomislite na oskrbo 42 planinskih stavb, na stotine potov, na vremenske in druge elementarne nevarnosti... in na naš bori milijon duš!

Zadnja leta se toliko zabavljala onstran Sotle čez Čeh in kot turiste. Toda vprašam: kdo drugi izmed naših bližnjih bratov se je že kdaj izkazal in pojnil bratstvo vzajemnosti tudi v dejanjih — ne samo na jeziku — bolj nego ravno bratje Čehi? Leta 1900. so že postavili svojo, od vseh tedanjih na naših tleh najljubše Češko kočo in slovenskim turistom še do danes ni prišlo na um, da bi se zgražali nad njimi, češ ker so morda kakšen krožnik za to, kočo prinesli iz daljnje Češke ali če je privlekel kdo izmed njih kos češke salame iz svojega nahrbtnika, nego smo jim danes in za vedno iz srca hvaležni za njih dokument resnično in pravilno pojmovanega bratstva.

Pa pustimo Čeh in pogledimo Nemce! Tudi ti so se preklali med seboj Bavarci, Saksi, Prusi, Avstrijci in drugi. A kadar je šlo za planinsko stvar, hitro so bili zbrani potrebni tisočaki mark skupaj in njih planinske koče so rasle kakor gobe po dežju v naših in sosednjih Alpah. Skoro vsako večje mesto je smatralo za svojo čast in nacionalno dolžnost, postaviti posebno ob državnih mejah svojo lastno kočo. Berlinerhütte, Hannoverhaus, Düsseldorfhütte, Erfurterhütte, Kölnerhütte, Hamburgerhütte, Osnabrückerhütte, predolge bi bilo tu vse naštevati. — A bogati Zagreb, srečni Beograd in dr.? Se nimamo »Zagrebačkoga doma«, ne »Hrvatskoga«. Jaz bi oboje iz dna srca pozdravil in vsi slovenski turisti tudi in prav nič nas ne bi bodla v oči hrvatska zastava na njihovem domu v naših planinah, bodite kar brez skrbi. Tudi Srbom ne bi bilo treba radi hrvatske planinske doma uganjati prav nobene »flovšije«, kajti v Julijskih alpah, Karavankah, Savinjskih alpah, kakor tudi na našem Pohorju in v Koziakovem pogorju in drugod je še toliko sveta na razpolago za »Beograjske« ali »Srpski dom« ter sploh toliko neobdelane ledenine na vsem našem turističnem polju, da jojme!

Kako bi takle Hrvatski ali Beograjski dom pri nas ob meji moralno podprli naše ljudi in učinkovali na naše sosede, to si lahko mislimo!

Krasni Robanov kot — kaj te še vse ne čaka! Skoro bi kmalu pozabil poudariti še na eno nadaljnjo veselje turistov — pešcev. Nebroj novih potov se jim bo odprlo ob novi cesti. Doslej nepoznani, ponositi orjaki, kakor Vel. Rogatec 1557 m tam za Vel. planino, Ráduha 2065 m za Robanov kotom nad znamenito Iglo in Olševa

1930 m, ki se tako lepo ozira na Solčavo in v Logarsko dolino, vse te mikave višave se bodo kar same od sebe približale posavskim turistom za en cel dan bliže. Takrat, ko boš v dveh urah iz Kamnika lahko z avtobusom v Lučah ali pred Solčavo, boš šel tudi lahko pogledat, kaj delajo naši slovenski Korošci: Koprivci in Mežanci. Opazoval boš lahko od blizu sivo Peco, v kateri spi kralj Matjaž in čaka, a zvečer istega dne boš že lahko tudi doma. Potemtakem se bo meja cone turističnega gibanja za nedeljske izlete iz Posavja pomaknila z Jernanovih vrat daleč na sever, na drugo gorsko linijo, na Zgornje Sleme med Olševa in Ráduho, oziroma tja do mičnega gorskega sela mežiškega St. Jakoba, kjer pase svoje ovčice g. župnik Holjnik in tudi sanja in tuhta, kako bi prevrtil skozi Sleme, da bi se lahko z motorjem popeljal v Solčavo.

Poleg starih uzglajenih stezi in potov valilo bo turiste izletnike in amater - fotografe, slikarje, naravoslovce, kinoperaterje, folkloriste in vse mogoče druge vrste turistovskih pionirjev in narodnih delavcev kar celo novo omrežje doslej nepoznatih potov, kakor:

1. Vel. planina — Prag — Lučka Bela — Podvolovjek;
2. Mala planina — Volovjek — Kranjska reber;

3. Podvolovjek — Veliki Rogatec — Luče;
4. Črnelc — Gornji grad — Vel. Rogatec — Podvolovjek;
5. Podvolovjek — Lučka Bela — Kamniška Bela;
6. Korošica — Robanov kot — Rogovilec;
7. Korošica — Planinšek — Luče;
8. Korošica — Šibje — Lučka Bela — Podvolovjek;
9. Luče — Ráduha — Solčava;
10. Luče — Ráduha — Travnik — Mozirška koča;
11. Robanov kot — Škrbina — Logarska dolina;
12. Robanov kot — Knez — Logarska dolina;
13. Solčava — Sleme — St. Jakob mežiški;
14. Solčava — St. Lenartski vrh — Olševa;
15. Piskernik — Kopalnice Bela — Jezersko.

Torej bogata nova izbira potov! Vseč bo najbrž posebnim onim, ki tolikanj godrnjajo, da zbog številnih turističnih karavan zdej že ne najdejo več steze v naših Alpah, kjer bi lahko nemoteno uživali gorski mir in prostost itd. — Vseh teh doslej očitanih ugodnosti se bodo torej lahko posluževali nedeljski izletniki iz Posavja (od sobote čez nedeljo), turisti na dopustu pa še bolj, to se razume.

Da ne bom več vzbujal dvoma, da se vlečem le za turiste, le za turistiko, alpinistiko (pred nekaj leti so mi šteli to v velik greh), naj povem, da so mi tudi vsi ostali turisti, koje vere bili in narodnosti, enako pri srcu. Tudi oni, ki puščajo smrad za seboj, kar mi pravzaprav ni všeč — dokler mi pač Ford ne pokloni avtomobilčka-vandrovčka! Neid der Besitzlosen Klasse — i no ja seveda... Naj pride torej na vrsto II. klasa turistov!

II. Kolesarji, motoristi, avtomobilisti. »Ja, ali so to tudi turisti, poročajo? Seveda so. Vse kar leze ino gre ali se vozi ogledavat naše lepe kraje, so turisti. Tudi avtomobilisti, samo bolj petični so, zato jih urejam pot posebej »klase«.

Že sem hotel reči, oziroma potolažiti turiste, da bo potem, ko bo stekla avtocesta čez Volovjek, manj smrdelo po bencinu — sumna summarum vzeto. Računal sem nam-

reč tako, da se za daljšo progo porabi več bencina, kakor za krajšo. In imam menda po tej strani svoj prav. Kajti cesta čez Volovjek v Luče in Solčavo bo mnogo krajša in se bo torej porabila manj bencina, kakor pa na oni dvomljivi bližnji iz Črnelca čez Gornji grad, nad katero sem se že prej enkrat izpodtaknil.

Takoj po temu računu pa mi je šinilo v glavo — o še več bo one motoristične nadleže, še mnogo več kakor doslej! Tega zlega se ne bomo ubranili, pa tudi branili ne. Turistovski pešdajši bo tu morala kakor doslej izogibati. Tisti pa, ki bodo ob novi cesti zidali, naj že sedaj mislijo na prah in smrad in naj ne postavljajo svojih hiš čisto kraj ceste. Ta nedostatek bomo že utrpeli in nekateri se prav radi. Naš turizem v Sloveniji mora prenašati še vse hujše, usodnejše nadleže nego oni momentalni smrad in prah. Zadržali so nam n. pr. Ruše, za cementirali so nam Mojstrano, »zapuštrali« so nam Kamnik itd. itd. Mene to mnogo boli! Toda nad tem se izmsem drugič bolj podrobno.

Torej zaradi bencina bomo že radi zamiljali in odjenjali, ko se bomo sami v avtobusu prijetno razgledovali okrog po novo odprtem svetu.

Poprej sem bil zapisal, da bo avtobus v 2½ urah iz Kamnika pri Piskerniku v Logarski dolini. Luskusni avto še prej. Z lahkoto. Naši inženjerji se bodo gotovo potrudili in čisto v zložitih ključih prevrtili čez Volovjek do Rosca, od tam naprej pa je itak lepa zelena dolina in bo treba samo stari kolovoz temeljito popraviti do Luč. Težava bo obstojala pravzaprav le pri prvih 7—8 km od Krivčevega navzgor, kajti do Krivčevega je že cesta iz Kamnika.

Kako dolga bo ta cesta iz Kamnika do Luč?

Iz Kamnika do Krivčevega je 10,4 km. Od Krivčevega na Volovjek je dolg sedanji kolovoz 2,5 km. Ako računam, da bo treba izpeljati več ključev, ki naj bi se tudi ne sukali tako naglo kakor n. pr. s Črnelca doli v Črno, marveč po legnatih, kakor vidimo to na Jezerski cesti, potem moramo menda že premakniti še enkrat toliko. Torej bo s Krivčevega na Volovjek recimo 5 km. Z Volovjeka do sela Podvolovjeka do gostilne »Pri Jurčku« (Pečovnik) je sedaj tudi samo 2,5 km. Vzemimo, da bo tudi to še žaltava radi strmine, pridamo tudi tukaj še enkrat toliko. Torej tudi z Volovjeka do Podvolovjeka 5 km. — Mislim, da sem devoli primaknil. Sicer pa, radi enega kilometra gori ali doli, se menda vendar ne bomo kregali. S Podvolovjeka do Luč pa je 7 km.

Cela nova cesta s Krivčevega do Luč bi bila torej po mojem dolga okrog 17 km. Sedaj pa pogledimo in primerjajmo števil-

ke nove ceste z drugimi cestami v Luče in nadalje do Logarske doline.

- a) Kamnik — Gornji grad — Radmirje — Luče
- Kamnik — Volovjek — Luče

Torej je iz Kamnika v Luče čez Volovjek za 15,9 km

- b) bliže nego iz Gornjega grada.
- Rečica ob P. — Ljubno — Luče 30,7 km
- Kamnik — Volovjek — Luče 27,4 »

torej iz Kamnika v Luče za 3,3 km bliže nego iz želez. postaje Rečica.

- c) Rečica — Ljubno — Solčava 40,1 km
- Kamnik — Volovjek — Solčava 36,8 »

torej iz Kamnika v Solčavo za 3,3 km bliže nego iz želez. postaje Rečica.

Iz Luč skozi Solčavo do Piskernikovega doma je 16,1 km, iz Ljubljane do Kamnika je 21 km, iz Celja do Rečice na Paki pa 22,5 km. Primerjajmo torej posavska in podravska najbližja turistična zaledja z ozirom na Logarsko dolino, dobimo končno naslednje razmerje:

- Rečica — Luče — Logarska dolina (Piskernik) 46,8 km
- Kamnik — Luče — Logarska dolina 43,5 »
- Celje — Luče — Logarska dolina 69,3 »
- Ljubljana — Luče — Logarska dolina 64,5 »

Ti številke govore jasno, da bo enkrat Logarska dolina bližja Kamniku nego Rečici, bližja Ljubljani nego Celju. Nova pot v Logarsko dolino za avtomobiliste in druge bo iz Ljubljane le nekoliko daljša kakor n. pr. na Bled (53 km). Vse druge atrakcije, kakor n. pr. pot iz Ljubljane čez Trojane v Celje (75 km), na Bohinjsko jezero (78 km) ali v Kranjsko goro (85 km), bodo še vedno bolj oddaljene nego Logarska dolina (69 km) v osrčju Grin-tavcev.

Z gotovostjo torej lahko računamo, da bo na novi cesti skozi Kamnik čez Volovjek v Gornjo Savinjsko in Logarsko dolino iz Posavja — če bo cesta primerno vzdrževana — in ne kakor so ceste sedaj pri nas — vozniki promet zelo živahen. Nada, da se bo takrat pojavil celo avtobus, ki bo vozil direktno iz Ljubljane v Logarsko dolino, morda ali ravno pretirana, saj vozi čela potniška avtobuskolona celo iz Benetk v Cortino d'Ampezzo!

1 Zračno črto okrog 130 km, po cesti še mnogo daljši!

No, in potemtakem se zna res zgoditi, da bo prehitela kamniške kunkatorje ta ironija usode: da si bodo hodili mnogi turisti iz Posavja prej od zadaj ogledovat Kamniške alpe z avtomobilom po ovinkih iz Logarske doline, a ne kakor bi bilo bolj naravno, tudi že kar naravnost skozi Kamnik iz mnogo bližje Kamniške Bistrice. Seveda, čemu neki iz naravnost — okoli treh pik v žep je bliže. Bog dal, da bi cesta čez Volovjek kmalu stekla, morda bo to izdalo, da se odpre enkrat Kamničanom oči, da je že čas, da steče tudi avtocesta — onih borih 7 km v Kamniško Bistrico! Čas hiti... Tudi o tem enkrat pozneje kaj.

Toda Bog ne da, da bi radi tega Kamničani sedaj odhro za zgradbo ceste čez Volovjek razpustili. Na to ne čakam.

III. Letovišča. Novo živahnejše turistovsko življenje in promet čez Volovjek skozi Luče in Solčavo pa bo sprožilo, kakor posod drugod, tudi to naravno nadaljno posledico, da se bodo dvignili ti kraji v vseh oziirih. Sloves takorekoč na novo odkritih krajev, ki se bodo nam Posavcem za cel dan približali in postali tako lanko pristopni, bo šel med svet. Povzpela se bosta obrt, trgovina itd. Ni dvoma pa, da bodo prišli potem bolj časi tudi za Solčavo, Luče in Ljubno kot letovišča. Le nikar ne mislite, kakor da bo dirjalo vekomaj vse samo skozi v naravnost k Piskerniku v Logarsko dolino. Čim bodo v Solčavi, Lučah, Ljubnem in drugod gostilne, hoteli in stanovanja bolj kakor sedaj v redu, se bodo tudi v vseh teh krajih radi ustavljali potniki in letoviščniki. O tem ni dvoma. Seveda bodo morali ti kraji marsikaj preurediti in se na letoviščne primere pripraviti — najprej štalca, potem kравca pravi stari narodni pregovor. Samo deset sob za tučce v Solčavi, samo ena soba pri Rogovici in samo 9 sob v Lučah, kakor izkazuje približno današnje stanje, s takimi številom se ne bo dalo takrat operirati. Treba ga bo za prvi čas najmanj pomnožiti s število 5, potem se bo pa že poznalo.

Povpraševanja po letoviščih, kjer so cene znosne, solidne in kjer vlada čistost in vrljnost, je bilo že v sedanjih sezonah dovolj. Tudi v Solčavi, Lučah in Ljubnem ne bo manjkalo gostov pod omenjenimi pogoji, saj je znana slikovitost teh krajev, njih romantična okolica ter izredna zvežest planinskega zraka vse Gornje Savinjske doline. Za reklamo bomo že drugi radi poskrbeli.

O tem zato ne bomo izgubljali nadaljnjih besed.

Poleg Logarske doline, Solčave, Luč, Rogovica, Ljubnega pa se mi zdi, da bo nova cesta še na en kraj blagodejno vplivala, ki je sedaj mnogim znan komaj po imenu. To je gorsko selce Podvolovjek. Ta kraj v onem pozabljenem kotu med Vel. planino in Vel. Rogatec, na vratih pred romantično Lučko Belo, ima tako prijazno izbrano, idilično, mirno lego, višino 650 m (kakor Mojstrana in Bohinj), kakor nalašč za letovišče. Obdajajo ga duhteče solne senože, za njimi temnogosta širna jelovina, ima izvrstno pitno vodo, je dosedaj brez industrije, bo najbližji kraj iz Kamnika po novi cesti, najbližje izhodišče za Ojstrico in druge ture, ima torej vse pogoje in se bo lahko razvil v letovišče. Zal pa ima danes ta kraj samo eno gostilnico in ne nudi še turistu razven polič vina prav nič drugega, nego kar mu razkošna narava naokoli ponuja. To pa, kakor vsi vemo, za današnji razvijeni svet ni več dovolj.

Bilo bi torej prav umestno, da začno včasih tega prikupljivega sela (posebno oni, ki bodo postavljali nove stavbe ob novi cesti), misliti na to, da uravnajo svoje sedanje in bodoče stavbe takó, da bo tudi še kaj prostora za mimo potujoče turiste in pletvi bivajoče letoviščnike ostalo na razpolago.

IV. Zimski sport. Tako smo torej prebredli domalega vse hribe in doline naših večnolepkih Grin-tavcev in se površno zamislili v razmere za tisti čas neposredno ob odprtosti tako zaželjene nove planinske ceste čez Volovjek v Luče. Ugotovili smo, da bi bila ta pridobitev res pravi blagoslov tako za vsa mnogostevilna turistovsko

množico za letoviščniki vred, kakor tudi za tujskoprometne interesente, ki žive od pravi. Upoštevati pa smo pri tem do sedaj samo dobo letne sezone. To pa ni še vse — Turizem drugod in celo pri nas že tudi, ni več zgolj samo pojav poletnega časa. Naša skrb je, da se podaljšajo sezone in da se izkoristi tudi zima. Predno se torej površno nazaj iz Logarske doline v Kamnik, ustavimo se še malo na Volovjeku in pomislimo še na zimo.

Ali se bo dalo kaj iztakniti na tej novi cesti, kar bi imelo tudi kaj večjega pomena?

v zimskem času poleg že same blagodejne možnosti običajnega prometa iz Posavja v Gor. Savinjsko dolino?

Sicer pa, bodimo natančni in previdni in objektivni ter vprašajmo se najprej, ali nam ne bi utegnilo tukaj kaj nazajti, škodovati, kajti zima je nekaj drugega?

Cesta in pasaja čez Volovjek bi bila varna pred plazovi. Seveda bodo zamesti na Volovjeku. To je pa povsod na vsakem vrhu in vrati, da se mora kdati. Ker tu ne bo hujšega, smo torej lahko brez skrbi radi varnosti potniškega prometa v normalnih razmerah.

Sedaj pa dalje. Kaj se dviga nebu pod oblake tam zapadno nad Volovjekom? Pogledaj, prosim, na specialno karto (1:75.000) Eisenkappel — Kanker. Točno 2 km — reči in piši samo dva kilometra — zapadno nad Volovjekom ali nad bodočo avtocesto leži planinski stan Mala planina 1468 metrov. A severno za njo? Prostrani, obsejni planinski svet, na kilometre odprta, na severoztoku s jelovino zaščiten gollava, najlepša in največja slovenska planina, poznana vsem slovenskim, hrvatskim in tudi že nekaterim srbskim turistom pod imenom Velika planina 1666 m nad Kamnikom. Na tej veliki planini ždi najhja, skromna turistovska Koča na Vel. planini 1550 m.

Nekam čudno zgodovino ima za seboj v turistovskem pogledu ta Vel. planina. Narod sam jo je krstil za »Veliko«, da jo natančno loči od vseh drugih manjših planinskih kompleksov v Grin-tovcih in ker je pač hotel povdariti njeno razsežnost. Tudi vsi objektivni turisti, ki so se potrudili spoznati jo v vsem obsegu, kakor tudi druge planine, vedo, da je to najobsežnejši in najidealnejši smuški svet v Grin-tovcih. Seveda pri nas se prav lahko zgodi, da postane to, kar je veliko in je velikega pomena — majhno, omalovaževano in brezpomembno, ako to zahteva trenutna sila gotove, nikomur odgovorne turistovske partije pri istoimenski reorientiranosti ostale turistovske mase. In tako smo doživeli, da je Velika planina podlegla Kravcu, takrat, ko se je tolikanj kričalo in povdarjalo, da gre za nov planinski dom, ki naj bi nudil turistom poleg velikih ugodnosti v letni sezoni obenem tudi največje ugodnosti za zimske turiste, smučarje itd.

Kljub temu žalostnemu dejstvu, ki bo za beleženje za vedno v kroniki slovenskega smučarstva in zimske turisticke, pa seveda Velika planina na svojem pomenu ni prav nič izgubila za bodočnost in mirno čaka. Prišel bo čas, ko se bodo važna turistična vprašanja razmotirala v zvezi s splošnimi narodno-gospodarskimi vprašanji in ko se bo bolj natančno tehtalo splošne in lokalne turistične interese in previdnejše odločevalo v kakšne svrhe naj se vlaga take velike kapitale, kakor je znesek Din 800.000!

Ko bo izpeljana cesta čez Volovjek, menda tudi ne bo dolgo trajalo, ko bodo nakopali tudi cestico na Malo in Veliko planino in postavili nov primernejši dom za turiste na tem pomembnem svetu. In takrat bomo primerjali obisk in rentabilnost tega novega doma z drugim!

Cesta na Malo planino ne bo v tehničnem oziru prav nobena posebna težkoča. Drugod so izvedli že kaj več in se ukvarjajo s povsem drugimi turističnimi problemi (Jungfraubahn, vpenjanja na Zugspitze, avtocesta tik mimo vrha Grossglocknerja iz Dravske doline na severno stran), kakor pa je takle komadič 3 do 4 km cestice preko dveh gozdnatih rebri od 1029 m na 1468 m v pohlevnem, proti plazovom varnem hribovskem terenu. Celot pri nas se je med vojno že izvršil dokaj težji problem v mnogo bolj kočljivem terenu čez Vršč 1611 m v Trento.

Ta cestica na Malo planino bi bila velike važnosti tako za domače okolišno prebivalstvo (lahak dohod in dovoz za ljudi in živino, izvažanje in izkoriščanje sedaj gnijočega lesa, melioracije planin za zboljšanje pašne, moderna sirarna in mlekaria itd.), kakor tudi za turizem.

Že za prvi čas, tudi ko še ne bo vozil avto do Male planine z Volovjeka, bo pridobitev te ceste na Volovjek za turiste velika. Marsikdo se ne bo več hotel pe-

hati po zimi pet do šest ur ali tavati še več ur ponoči proti Kravcu. Po dohodu popoldanskega vlaka iz Ljubljane in avtobusa ali voza na Volovjek bodo dospeli turisti eni od Zage pred Krivčevem mimo Podkrajnika v dveh urah, drugi komodnejši pa iz Volovjeka v eni uri hoda v novi turistovski hotel pri Mali planini! To bo nekaj vse drugega!

Tu si boš lahko privezal železode, opral, morda v tem domu že celo tuž okopal in pošteno naspal, a drugo jutro boš izpočit in skozi cel božji dan užival in užival, se duševno odmoril za ves pretekli teden in gibal, treniral in jačil svoje kite za večjo odpornost telesa. Tedaj, to bo pravo, higijensko sportno rajanje ma-

lih in velikih, mladih in odraslih — ena sama visoka pesem zimskemu planinskemu soncu vseh za zdravje in lepoto narave vnetih, po blesteh, čistih, snežnih poljanah Male in Velike planine! — In povratek — en smuk z Male planine do Volovjeka, ali pa na sankah do Volovjeka ali celo kar doli do Črne, kakor bo koga veselilo, in potem gledko z avtom ali vozom v Kamnik ter večer v Ljubljano ali Zagreb domov. Da, take so skomine z Velike planine, — bodočega našega Malega Semmeringa!

No, in pozneje, ko bi avto vozil do Male planine? Pojavil bi se možakar, zdravnik ali kdo drugi in bi postavil na primernem mestu sanatorij. Zdravilišče za razne bolezni, ki jim je potrebna promena zraka in okolice, čist gorski zrak brez bacilov. Dom za rekonvalescente po operacijah ali drugih preostalih boleznih. Zatočišče bolnih na pijačih i. dr., lečišče za tuberkulozno de-

co v zdravilnih žarkih planinskega solca in tako dalje.

Vse to bi bilo lahko mogoče takrat tudi pri nas in ne bi bilo potrebno našim betonskim delati mučnega in dragega, daljnega pota v inozemska ležišča v Švici (Arosa i. dr.) ali v Avstriji (Stolzalpe, Semmering i. dr.)!

Moglo bi se navesti še marsikaj, toda mislim, da zadostuje že to, kar smo navedli, da izpoznamo: kako velike važnosti je za nas omenjena cesta ne glede na vse druge gospodarske in strateške koristi.

O dalo dalo bi se pri nas marsikaj napraviti v Sloveniji, v tej tako bogati deželi neizkoriščenega, mrtvega, turističnega kapitala — a kaj se stori?

Kaj pravite, koliko let bo treba, da dobimo teh borih 17 km ceste z Volovjeka v Luče in ono kratko kočevsko železniško zvezo na naš Jadran?

Lovstvo in ribištvo

Sovir

Kjer ni masti, belijo z lojem, — in kjer nima lovec sove, uharice za svojo strelno kolibo, lovi na čuka, kakor pogosto pravijo le s tega večjemu sorodniku, našemu soviju (strix aluco).

Sov katerikoli vrste ni dosti videti po dnevi, izveniši čas parjenja, ko jim nima kri ne da niti ob svetlem soncu spati. Pa tudi pozneje, ko imajo z nego in vzgojo mladine posla in je treba neprestano polniti lačne kljune, jih je videti sem ter tja v poznih jutranjih in zgodnjih večernih urah. Sicer pa čepi, kimajo, dremlejo in mežikajo po duplih in kotanjah, ali stisnjeni k debelim dreves glumijo nabreklih skorje in grde n. ajih, tako, da jih nevede oko, celo če si opozoril gledalca nanje, komaj opazi. Če se jim čisto ne približa, se sploh ne zmenijo zate; že nepremično kot okameneli, računajo na to, da so dobro skriti in da jih samo pregledaj lahko izda. Mnogokrat se ti zgodi, da se taka zaspala gopca niti ne zgahe, če suvaš s škornjem v deblo ali trkaš s puškinim kopitom obenj — češ, ašto me brigajo varaždinske toplice!

Se najbolj živahen med našimi manjšimi sovami je naš sovir. Navidezno dolgočasen in zaspal, se tudi podnevi več kot ostalo sorodstvo njegovo zanima za dogodke v svoji okolici, se večkrat preokrene, razmahne, steguje vrat, kloni in vrti v krogi glavo in motri svet okoli sebe. Filozofski spominja v miru sedeč na kakega zamisljenega starega muca, ki spada tudi med modrijane med sesavci; če se pa guglje in zviha, pa na opice v perja. H komiki teh prigibljajev stoji v čudnem kontrastu počasno in trudno zapiranje vek nad velikimi, temnimi, žalostnimi očmi.

Omenjena živahnost našo ptico za lov pred kolibo celo bolj usposablja, kot njegovo mnogo večjo, in radi tega boljše in bolj daleč vidno teto — uharico. Posebno nekatere uharice so neskončno flegmatične in leno po dnevu, ne da bi pustile kaj na svoji čmernosti in vedni pripravljenosti na odpor in boj. Skoro vsaka uharica ostane divja in nepristopna ves čas svojega življenja celo napram svojem juževu. Naš fant pa, mlad vjet, se privadi človeka, mu mnogokrat sledi na poziv in živžg, mu sedja na roko ali ramo, jemlje hrano iz rok, se veseli svojega gospodarja, če ga zagleda, in se naravnost dobriča, če mu brodeš previdno po perju in mu ga rahljaš, posebno po hrbtu in glavi.

O našem pticu gre glas, da je povsem nedolžen miši lovec in da kake druge divjadi ne ne pogleda. Da so njegova vsakdanja hrana žabe, miši in krti, to je že res; da bi pa mož zamaževal mlade zajčke in jerebice, če si jih more privojsiti, — tako malo okusa pa naš sovir nima. Močnejši šibkejšega — ta zakon velja v naravi in tudi naš ponašanje se ga drži. Jako poučen je sledeči primer. Nekje so imeli polnoma udomačenega sovija, ki je imel na vrtu napravljeno iz desk in lubja primerno hišico, v kateri je stanoval navadno samo ob slabem vremenu, ob lepem je pa raje čepel pritisnjen ob deblo mogočnega kostanja pred hišo. Vsak večer se je dal poklicati, priletel z vrha navzdol, sedel gospodarju na rame ali se spustil na kak kol ali kako klop v bližini in prijel kakega ubitega vrabca ali tudi kosce mesa, zapaznega v kurje perje, iz gospodarjeve roke. Če se je pozabilo nanj, je priletel na kuhinjsko okno in z glasnim kvičanjem zahteval svojo večerjo. Sempatja seveda se je šel potepati, tako da ga po par dni ni bilo, potem pa se je zopet vrnil in posedal na izbrani vjet. Tretje leto pa se je pripogladilo, da je fantin vedno pogostje izostajal in da se, če je bil doma, ni hotel več na poziv zglašiti in tudi ne prileteti h gospodarju. Parkrat je pa priletel, a ni maral jesti. V istem času je pa začelo zmanjkovati golobov v bližnjem gospodarjevem golobnjaku. Vsako drugo noč je zginil golob, ne da bi se vedelo, kdo jih krade in odnša.

Na vse mogoče dvo- in štirinožne tatove je letel sum; edino naš sovir je bil vzvišen nad vsak dvom. Toda pravica v obliki umetno nastavljenosti pasti je izkazala drugače. Koj drugo jutro je zadavila licemerskega roparja; bil je naš nedolžni vasovalec.

Ta primer jasno dokazuje, da komur ni zaupati, kdor nosi zakriviljen kljun in ostre kremplje.

Naš sovir gotovo ni stradal, ali preobjeda se je v vrabčev, kurjih črev, teletine in govedine, in segel brez vse potrebe po golobih, katere je čisto gotovo samo našel in malenkost pohlastal, ostanek pa prepustil vranam in mačkam, podganam in mišim, kajti goloba ima sovir povsem dovolj za štiri dobre večerje, če bi vsega povžil in bi ne moril samo iz nagona.

Kakor vse sove, ne izveniši uharice, potrebuje tudi sovir v vjetništvu vode, če je zaprt: sicer si jo sam poišče. Da bi voda škodovala sovam, je bajka. Pač pa je preokajeno in osoljeno meso zanje strup.

Lovcem, ki nimajo uharice, bi pa bilo priporočati, da poskusijo svojo srečo pred kolibo s sovijem. Na rogovili je živahen, in srake, osobito pa šoje ga prav tako rade prisilijo, kot njegovo teto, ter opozarjajo roparice nanj. Seveda ni pozabiti, da je računati na uspeh samo pomlad in jesen. S sovijem daleko ni toliko nevarnosti kot z uharico, lažje je z njim shajati; lovcu je vdan, lažje ga tudi dobiti in cena njegova je nizka. Torej vse, kar vabi k poskusu.

Nove knjige in revije

Kraljevina SHS v besedi in sliki

«Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev» je ime zbirki mnogoštevilnih globokih bakrorezov (Kupfertiefdruck) po fotograf-skih posnetkih prof. Kurta Hilscherja, naklada »Vere« v Ljubljani. Pred zbirko je simpatično pisan uvod v srbsčini (cirilicom), hrvaščini (latinicom) in v slovenščini, vsi trije sestavki paralelno in skoraj enako, vendar ne v vseh podrobnostih identično. Tipografska izdelava slik je zelo dobra, zunanja oblika knjige (format, vezava) dokaj okusna in še precej reprezentativna, vendar je cena vseeno previsoko nastavljena. Nekoliko preveč poligloto ne učinkuje legenda pod slikami (n. pr. Baješko jezero, Blejsko jezero, Blejsko jezero, Lac de Bled, See von Bled, Lake Bled). Manj bi bilo več.

Kvaliteta slik ni vedno enaka, v zbirki so prvostvorni zares umetniški foto poleg vrste povprečnih, brez posebnega okusa in občutka izbranih, pa še vseeno prijetnih vedut, a najdejo se med njimi tudi prav zanič klišei, bazarware in še slabšiji. Redakcija tega dela torej ni bila prvostvorna, marveč bodisi površna, bodisi ne dovolj dorasla hrvaščini, plemeniti, a ne baš lahki nalogi. Bled n. pr. je v treh slikah izredno dobro reprezentiran, križ ob bohinjski cesti pa ni karakterističen za bohinjsko pokrajino in bi z isto upravičenostjo nosil legendo »ob cesti nad Pilštajnom«, ali kjerkoli že. Sveti Janez bohinjski je pa celo izgubil svoj kolorit, njegovo ozadje je postalo neresnično, ploščato in dolgočasno, povsem izgubljen je zamišljeni, mrki, toda z n. t. n. bohinjski karakter. Mesto njega vidiš neroden vsakdanji klišei, ki ti ne pove ničesar. Naslednje so boljše, toda bolj, prekrasna Kranjska gora je docela »polomljena«. Veduta na Kranjsko goro je brezizrazna. Martuljakova skupina od M. D. Križa do Spika, znana zlasti s Pavlinove fotoslike, nosi napačno legendo »Triglavska skupina« in je vrhu tega bodisi fotografsko, bodisi tipografsko

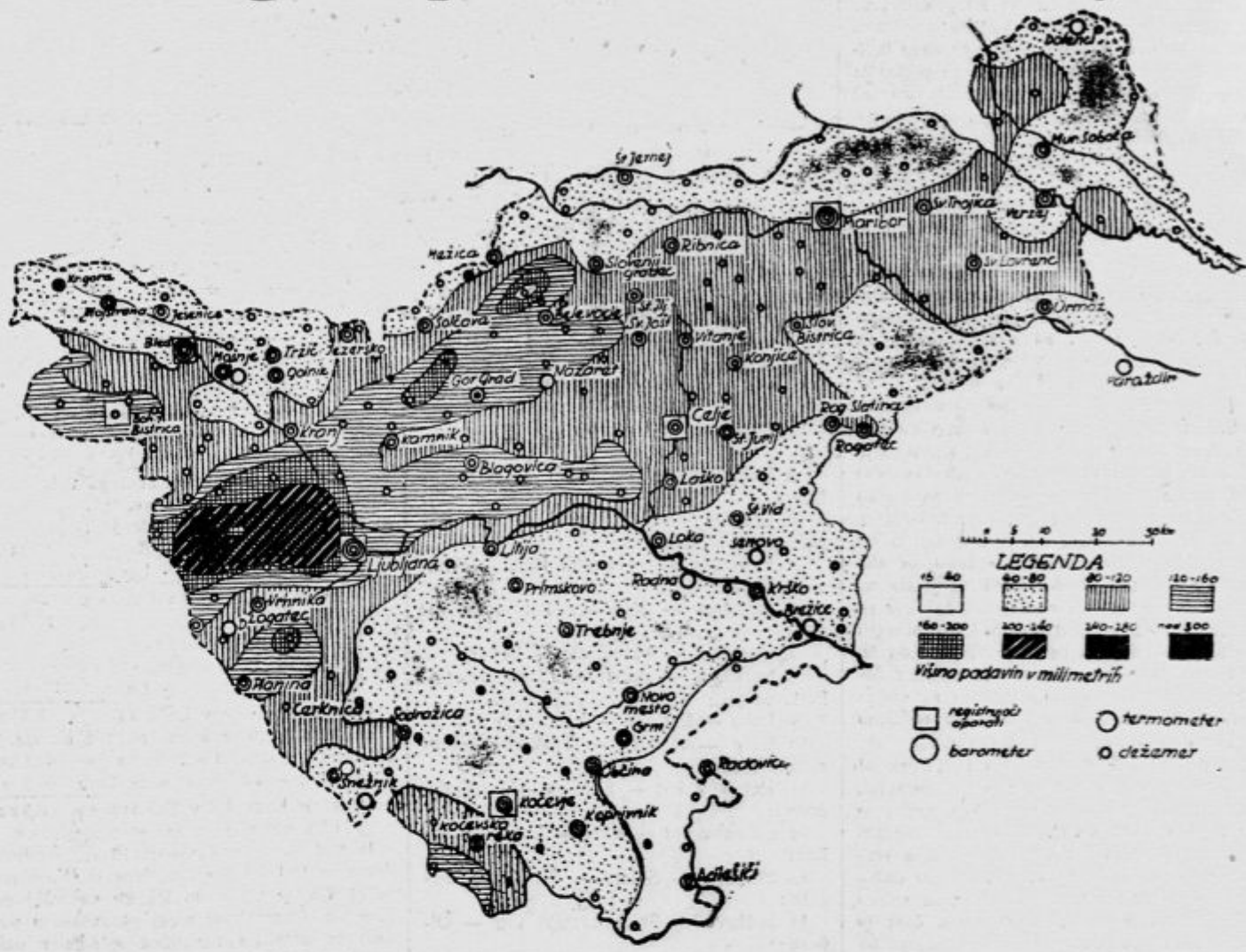
totalno skvarjena, zabrisana, in kvečjemu kviri renome tega najlepšega kota alpinskega našega bogastva. Takoj nato pride grapa s potokom sredi hoste, v ozadju se vidi motni obrisi okrogle kope, — legenda pravi, da je to Triglav. Vrag vedi, morda sem bil 50krat na njem, pa s te strani ga ne poznam. Zelo nekarakteristična slika je menda posneta v dolini Male Peščenice, kopa je menda Sleme, pogled od iztoka na zapad, vendar od — najmanj ugodne strani vrhu tega fotografsko in tipografsko prav nič prvostvorno. Dober je pa pogled na Kamniško Bistrico s Skuto, teraso ljubljanskega gradu, stari mariborski obzidni stolp, celjsko grofijo, dobra je cerkevica na Muti (menda v Pušavi, če se ne motim; »freibleibende«). Tudi sledeči žanrski pejzaži so prav prijetni, tudi tehnično boljši, nekaterim manjka sicer perspektiva, drugim (zagrebška vrata srb. crkve) osenčenje. Split in Trogir sta dobra, celo prav dobra, tudi Dubrovnik, Sarajevo, Mostar. Jug je sploh bolj fotogeničen v podrobnostih, naši kraji so pa lepši v panorami. Stran 111, noče v Sarajevo, so tehnično sijajne, čeprav le slika dveh manekinov, kakor so foto etnografskih tipov sploh očividno posneta z naglašanjem stvarnosti. Izgleda, da se je zbiratelj izogibal reklamnejši formi.

Redaktor pravi: »urni stolp«. Le naj steče urno za njim! Mi pravimo: stolp za uro ali z uro, in samo tako. Če tega nočeš, reci »sahat« — kula« ali pa »Uhrurm«, »urni stolp« pa ne reci, je vrtoglavo! V ostalem bi Srbija morala biti pač boljše reprezentirana, tudi Hrvatska (gradovi!), Črne gore ni, in Vojvodine nič!

Za enkrat je ta zbirka tako, tako, recimo povprečno dobra, odločno predraga, pa vendar dobrodošla, ker je potrebna. Kaj prvostvornega se pa da ustvariti le z dobro organizacijo, vestno. Ta knjiga je bolj »Handelsartikele«, album, ki ga položiš na mizo, globlji potrebi z njim iz daleka ni zadosteno.

«Volja» št. 8, za mesec oktober ima tole vsebino: Ekonomski univerzalizem. — Miloš Obrenović (Dušan Nikolajević). — Versailles - Locarno - Genova (D. Zivaljević). — Chanson d'amour (D. L. Lenard). — Kriza narodnog zdravlja. — Književnost v zemlja orhideja. — Ljudevit Vuličević. — Hronika. — Zveza kulturnih društev in nje prosvetno delovanje (Rud. Prešern). — Spoljna politika. — Pregled. — Beleške. — Ta revija, ki jo urejuieta Milan Rajč in dr. Ivo Jelavić, je edina te vrste, ki izhaja v Beogradu. Njeno načelo je: narodno in državno edinstvo. Priporočamo.

Pregled padavin v Sloveniji

»Pravica kladiva«

Ves drugačen, kakor knjižni drug Juš, je Vladimir Levstik. Mirka Subica Levstikova portret je sicer medelji, kakor Kozakovi, in ne kaže tako naravnost na karakter upodobljenega avtorja, marveč se drži le očitnih zunanjih posebnosti in kaže avtorjeve kodre, očali, pipico in nek arogantni izraz, ki ga Levstik »časih ima, kadar privatno švačmonira. Ali da je Levstik ves drugačen, da je resen, globok, tega Subic ni pogodil.

Vladimir Levstik ima zvečne ime. Iz prejšnje dobe se spominjamo vrste njegovih esejev, člankov, prav neprijetno točnih epigramov, (n. pr. v »Naših zapiskih«) »Obešenci«, »Zapiski Tine Gramotovec«, »Deček brez imena«, in vrsta prevodov, — tudi najbolj lelkunjskih med njimi so imeli in imajo kovanost zvenk, takšen je Levstikov jezik. »Gadje gnezdo« je postalo slovenske literarne sveto pismo za dobo prevrata in je izšlo iz našega skupnega, z ničemer skaletno čustvovanja, ko smo zaslišali veliko dobo in se ob njej s trpljenjem povzpeli nad svoj žalbi nivo.

Baš v pravem času je Vladimir Levstik iznova izpovedoval. »Pravica kladiva« je s svojim nalašč popularno izbranim naslovom pravi, »judski« roman v najboljšem pomenu besede. Doslej vsa naša »obiskujoča«

ni znala oblikovati dobe, ki smo jo doživljali pred nekaj leti in v koji živimo se danes. Ta roman nas postavi sredi nje, nam jo razgali in iznova pokaže takšno, kakoršna je bila in je v resnici. V slabem in dobrem smislu. Če se tudi v tem ljudskem romanu koncem koncev dobro plačuje in hudo kaznuje, je to globoko utemeljeno v njegovi etični tendenci. O tendenci! Toda roman brez tendence je navadno plehek. Ali »Gadje gnezdo« imelo tendenco? Ali »Kontrolor Skrobare«, »Devetstopenjasta«, »Z ognjem in mečem«, »Le Débacle«, »Zločin in kazena«, »Volja in mir«, »Vstajenje«? Vrsta se da dopolniti v nedogled. Baš najboljši romani svetovne literature so tendenčni, in najboljši romaniopisci vseh literatur in kultur so dosegli največji uspeh, kadar so s svojo umetnino hoteli voditi in kadar so vodili k cilju. Blokova »Rusija« in njegovih »Dvanajste« izraza »tendenco« in Prešernova Zdravica in »Največ sveta otrokom« sliši Slavce, tendencijski je Machar in Gios. Carducci in d'Annunzio in vsak, kdor ima v žilah in srcu ono umetnost, ki je bistven del živga življenja. Toda kaj bi nosil sove v Atene?

Kovač Andrej je od mrtvih vstali lik kovačev Kromarja-Brenceta, preprostih mož, ki so padli na Suhem baliu kot žrtev denuncijantov-Slovencev in sodnikov-Nemcev. Ker niso dovolj jasno izpovedali c. kr. patrijotizma. Ob tem Vstajenju pa se je utele-

sil v kovaču Andreju duh vseh, ki so pred 1914. in pozneje verovali in ki so verno čakali na vstajenje Jugoslavije in zato šli na Kalvarijo zaničevanja, pravi »neznani junaki«, kakor oni s Kajmakčalana. Dobruže, Albanije, Krfa, Vida, Bizerte.

Aleš je vtelesen klerikalni c. kr. denuncijant, zdržabav, sebičnež, vojni dobičkar, predsednik narodne straže disignirani narodni poslanec. Ali ne poznate nobenega Aleša? Aleš Blagaj, — pendant Antona Hrena, previdnemu kolonistu v Bosni, — glej »Gospodina Franja«, Hren v koloniji, Aleš Blagaj doma. V lepi dobi smo živeli in še živimo...

Župnik Jakob Vojska. Gospod in gospodar naših duš, organizator, — avtor mu je pravičen. Jakob Vojska ni prikazen kot zli duh, marveč kot zlot, ki je sam verjel, da govori Bog iz njega. Ko spozna, da je bil to hudč, Jakob Vojska omaga in še preje z zadnjo močjo stori dobro delo. Popraviti poizkusi krivico. Vkljub prejšnjim glavnim grehom se opustiš od njega kot neprilatelja katerega ne sovražiš, le obžaluješ ga. In le po dolžnosti ga pohiiaš, načeloma, ne osebo. Zli duh le Aleš, ki nima načel, ki je le zlup in zato osebo nese, naj bo uniformiran črnokot ali pa drapiran v troholniču.

Hej, spomnite se dobe kart in aprovizacij, razglasov, zastav, zbirk, rekvizicij, de-

nunciacij, manifestov, posojil, dobe, ko se je dno dvignilo in bruhnilo ves smrad človeške zlobe v nebo! Spomnite se bede, solz, krvi, glada, prostitucije, spomnite se etape in njenih svini, svetlih čelad in uniform, nahrbtnikov in verižništva, vseh teh apokaliptičnih jezdecov, ki so topotali po živem telesu našega ljudstva!

Vas Ravne živi mirno, duhovni se še niso ločili. Novi »gospod«, Jakob Vojska, to vse temeljito preorganizira, levo kozle, desno ovce, posojilnica, misijon, Orel. Kovač Andrej Možina ostane samostojen, Vojska mu napove boj. Večina gre z župnikom, pri Andreju ostane le par zvestih in ko kremen trdnih pravih mož, med njimi Krištof Blagaj, Niegov brat Aleš pa je župnikov.

Krištof žene k Luciji, hčeri Andreja. Toda oče ukaže: Vsako, samo kovačevo ne! Kovač sam pregovori Krištofa, naj bo pameten in stori po očetovi volji. Stari Blagaj grozi, da razdedini sina, — ki se končno uda in vzame Katro.

Lucija živi zapuščenca: ne mara stubcev, ona je za Krištofa in on zanjo Oba trpita. Aleš poseka bratu Krištofu štiri smreke. Aleš je prestavil mejnik. Sodišče Priče govore po krivem nevtrajno, toda Andrej je bil svoječasno svedok mehnika in ga izpriča. Aleš izgubi pravdo, pridobi sramoto, ker je poizkusil nagovarjati h krivemu pričanju. Sovraštvo Alešovo zagori v zublju.

Krištofova Katra, nerodovita, pijanka, hereditarno obremenjena, zblazni. Studenec.

Vidovdanski strel. Volja. Srbofilska gonja. Aleš vsem naprej. Župnik hvali Aleša. Ne zdi! Počakaj! Zandar Vodička. Čeh, pošteni, zaupno svari kovača. Spoznata se. Vodička: »Jezik za zobmi, počakaj kovača. Rus postavi deset milijonov.«

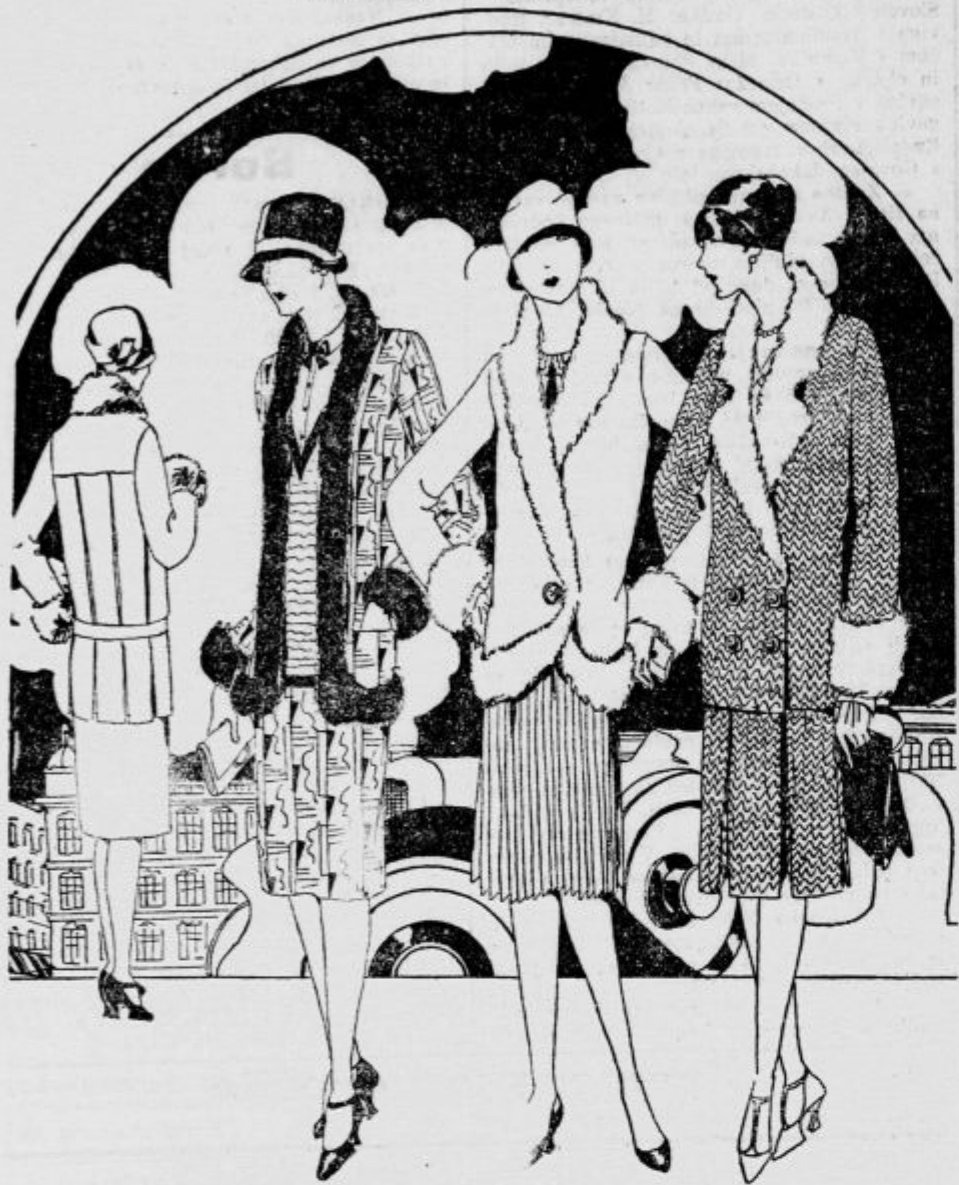
Dogodki se razvijajo naravno. Aleš Blagaj je v Ravnah steber na katerem stoji Avstrija, in Andrej Vojska ga podpira Krištof je vojak, v Karpatih odide na rusko stran. Aleš podkupi drugega vojaka, da izpove, kako je videl Krištofovo smrt.

Po padcu Srbije nekoč kovač preglasno izpove svojo neomajno vero. Aleš ga denuncira, aretacija, — župnik se zave, da ne ravna prav. Zave se, da dela Aleš, kar je župnik učil. Nazaj! Aleš pokliče na odgovor, toda — Aleš mu prišeže da ni on izdal kovača — Andrej Vojska prosi Aleša za Andreja, — zamaži.

Sledi nekaj kratkih, neizdelanih, le skiciranih prizorov iz šentpeterske vojašnice. Andrej v zaporu, povedo mu sodbo, ob treh popoldne boš ustreljen. Avditor, profesor vikar, — evo, vikar, duhovnik, pošteni, Jugosloven In potem — eksekucija Ta neizdelana skica je najbolj dramatično priročno na proza, kar je bilo v našem ležiku napisane. Levstik je opisal na desetih straneh (87—98), odini v naši literaturi, veliko

Kraljestvo mode

Kostumi za hladne dni

Povsem krivično je bil kostum doslej potiskani v ozadje, dočim so sportni plašči uživali vso prednost. In vendar ni plašča, ki bi mogel nadomestiti kostum, primeren za vse svrhe, bodi že v zvezi z volneno vestjo ali s pulloverjem za dopoldan, nadalje s sportnim ustjem ali suknem giletom za sportne prilike ali pa s svileno bluzo za popoldan.

Zdaj, ko je zopet mnogo govora o modi bluz ter postajata »krilo in bluz« znova mnogo upoštevan modni pojmi, je podoba, da se vrača tudi doba kostuma, ki zopet ne bo manjkal v nobeni garderobi.

Izbrati je seveda treba v to svrhu vsestransko primeren material, ki ne sme biti v nobenem primeru občutljiv in tudi ne preveč podvržen prehodnim modnim zahtevam, ker kostum vendar ni namenjen le za eno sezono, marveč mora več ali manj imeti značaj brezčasja in vedne prikladnosti. Ni lahko najti modele, ki bi ustrezali vsem zahtevam. Ako pa ustvarjamo oblačila, ki v ničemer niso pretirana, je vendar možno pogoditi ono, kar je pravo.

Moda nudi tudi letos obilje materialov, ki omogočajo izbiro. Naravno pa je vselej treba presojati s stališča, da mora kostum odgovarjati svoji glavni svrhi. Za ono dajno, ki ga namerava uporabljati za sportne prilike je brez drugega priporočljiv impregniran covercoat, in sicer ona polteška kvaliteta, ki je znosna poleti kakor po zimi ter prikladna za sport ravno tako, kakor za potovanje in sprehode. Za ostre zimske dni pa bo gotovo najbolje, ako takšno jopico podložimo z duvetinom ali z velblodovino. Takšna podlaga, ki se navadno prikriva preko svilene podloge, naj se po možnosti priklopi z gumbi, da jo po vremenskih prilikah lahko vsak čas montiraš ali snemaš. Ako takšno jopico garniraš s kožuho, storiš dobro, ako ne izbereš cenene fantastične kožuho, ki ne izdaja velikih strapacov, marveč vzameš plemenito kožuho, ter raje jopico ozko obrobíš. Včasih pa se tudi doma najdejo ostanki kožuho, ki se v to svrhu dajo primerno uporabiti. Nutnja in opusna sta za sport vsekakor najprimernejša. Fazona takega kostuma naj bo čim enostavnejša: spredaj po možnosti gladka, zadaj pa se dobro obnaša zgornja prepona, iz katere izvirajo ravne votle gube, spete s primernim pasom. (Glej model I. na naši sliki.) Takšen komad gotovo ne bo kmalu izpadel iz okvira mode, marveč bo dobro služil par let.

Za promenado ima kostum lahko nekoliko bolj svojevrstno obliko ter je tudi po materialu lahko modi podvržen, kakor sportni kostum. Izbereš morda velour ali cibelin ali pa tudi lep zimski rips. Barve so lahko modne, vendar pa ne preveč parantne: bledezelena, temnomodra in vinskoderča so naj prikladnejše. Ker se kožuhojasta garnitura pri takem kostumu ne obrabi tako kakor pri sportni, se tu lahko poslužiš kakega fantastičnega krzna in vseh vrst začevine, ki je poceni, pa vendar učinkovita. Tretja skica na naši sliki predloži ljubek mladosten promenadni kostum s plisiranim krilom poldolgo, z enim gumbom prečno speto jopico ter s krzneno opremo okrog vseh robov.

Za deževno vreme je v mestu vedno prikladen tak model, ki obstoja iz dvovrstne jopice, krojene v moški fazoni, iz krila z volnimi gubami. Izgotovljen je iz angleškega blaga, ki se najlepše obnaša v malih karirih in sličnih vzorci. Ovratnik moške fazona in manšete so garnirani s krznom v barvi blaga (glej 4. skico).

V zadnjem času je znala tudi pletilna industrija pospešiti produkcijo volnenih kostumov ter je spravila na modni trg zares dobre in okusne stvaritve. Naša 2. skica predloži lepo desetinran promenadni kostum iz volne: ravno krilo s prosto jopico, ki je obrobjena s plemenitim volnenim »krznom«. Spodaj se nosi enobarven pullover. Se je pripomniti, da se k vsem zimskim kostumom izključno nosijo novovrstni negarnirani klobučki iz filca ali velourja v priljubljeni visoki obliki.

Lumber-jack

Če prvič čuješ to besedo, ti pove le malo, vendar pa si jo bo treba dobro zapomniti. Kaj je svoj čas pomenila beseda jumper? Nič! Kdor je bil toliko radoveden je pobskal v angleškem slovarju, si je lahko toliko raztolmačil, da je to komad obleke, v katerega komodno smukneš. Jumperju pred par leti moda ni hotela odpreti vrat in li je bil celo nadležen; polagoma pa si je le osvojil svet, in danes pozna vsako dete jumperjevo obleko kot tipičen modni pojem. Tako je tudi »lumberjack« danes še nekaj neznanega. Jack je najpriljubljenejši ameriško ime posebej v domačem krogu; lumber pa znači nekako ropotilo. Iz vsega tega lahko ali ne lahko poiščiš, da lumberjack ni eleganten pač pa salopen in prikupen komad. Izven dvoma je, da si bo ta novi tip pletene bluze

osvojil vse sportne kroge, tembolji, ker se je ta moda v Ameriki neznansko hitro udomačila in je torej gotovo, da tudi v Evropi ne bo zaostala. Naša skica predloži originalni pleteni lumberjack, ki je lahko eno-

barven, črtast ali kariran v vseh možnih barvah. Na prvi pogled opažaš bluzasto obliko, ki vrtlo odgovarja dnevnim modi. Ta visoko zapeti telovnik z rokavi je v sredi zakopčan z malimi gumbi ter je vrtlo prikupen tudi z zaviranimi ovratnikom. Prsni žepi na obeh straneh podčrtavajo sportno noto tega pletenega modela, ki se ga bodo dame in gospodje z veseljem posluževali pri vsakovrstnem sportu.

Kratka kožuhojasta jopica

Je zares ljubek in uporaben komad, ker se da uporabiti za sport, promenado in še marsikatero drugo svrhe. Često se da kak modern in malce poškodovan dolg plašč predelati v tako jopico v primerni široki sredi bodni obliki, kolikor je to pač možno po razpoložljivem materialu. Ako pa nimaš na razpolago plašča, sežeš po fantazijski kožuhojasti, ki ni predraga, pač pa čisto zelo dekorativna. Najbolj priljubljene so takozvane polplemenite kožuhojaste, ki so zares trajne, poleg tega pa tudi prikupne in vedno moderne. V prvi vrsti izbiraj karakli, perzjanke ali naravni biza. Črtasta krzna so tudi zelo priljubljena, pri čemer pa je treba paziti, da spodnji rob jopice ter manšete izdelajo prečno.

Novi dežniki

so kratki in na prvi pogled nekako neokretni. Če ogledaš te nove modele, skoro ne moreš verjeti, da so dame nekoč segale po neznanih, vitkih modelih dežnikov. Dandanes pa so dame v toliko modne in praktične, da tudi dežnika ne rabijo več le za komad garderobe, marveč za to, da jim res služijo, kadar ga potrebujejo, ne da bi pri tem upoštevale njegovo ljubkost. Zato so današnji dežniki »okorni«. Palice so večinoma iz bambusa, svila pa je neutralna ter ob robu škotsko vzorčasta.

Dolga oblika ročne torbice

bo menda nadomestila zadnje tipe, ki so bili večinoma dimenzionirani po širini. Zaenkrat se nova fazona ročnih torbic uporablja le za večerne modele. Čim ožji in globlji je tak gledališki komad, tembolji modeno uča

kuje. Izgotavljajo se nove torbice, ne kakor doslej iz enostavnega (morda črnega) materiala, marveč tako, da se prilagujejo vsaki obleki in morajo zatoreti biti indifereentne barve. Prednjači beige, ki se najbolje obnaša k svilenim toaletom. Takšna torbica je čisto garnirana s kovinasto vezgino ali biseri, zaprta pa je s srebrom ali zlatom, kar dovolj govori v prilog njeni odličnosti.

Radio

Izveček iz večernih programov

DUNAJ (531 m 7 KW), BERLIN (504 m 10 KW), LIPSKO (452 m 9 KW), FRANKFURT (470 m 10 KW), MONAKOVO (485 m 10 KW), RIM (425 m 12 KW), PRAGA (367 m 5 KW), BRNO (522 m 24 KW).

Nedelja, 31. X.

DUNAJ 19.30: »Das Hollandsweibchen«. Opereta v 3 dejanjih.
BERLIN 19.55: »Svetovni nazor narodov«. (Predavanje.)
LIPSKO 18.15: Flotov: »Marta«. Opera v 4 dejanjih. (Iz narodnega gledališča.)
FRANKFURT 20.30: Chanson-Revue.
MONAKOVO 20.30: Koncert iz monakovske koncertne dvorane.
RIM 20.45: Glasben večer posvečen skladatelju Puccini.
PRAGA 20.30: Orkestralni koncert.

Ponedeljek, 1. XI.

DUNAJ 19.30: Kiezl: »Evangeljnik«. BERLIN 20.30: R. Schumann: »Paradiž in Perla«. Oratorij.
LIPSKO 20.30: Komorni koncert.
FRANKFURT 19.30: Koncert frankfurtske pevske akademije. (Solisti, zbor dečkov, sinfonični orkester.)
MONAKOVO 19.30: Mozart: »Requiem«. PRAGA 20.30: Orkestralni koncert, petje in recitacije.

Torek, 2. XI.

DUNAJ 20.05: L. Soeser: »Botra smrt«. Misterična drama.
BERLIN 21.30: Poljuden orkestralni koncert.
LIPSKO 19.45: Začetni časopisja. (Predavanje.)
FRANKFURT 18.45: Edina Beethovnova opera. (Predavanje.)
19.30: Beethoven: »Fidelio«. Opera v 2 dejanjih. (Iz frankfurtske opere.)
MONAKOVO 19.30: Wagner: »Večni mornar«.

Sreda, 3. XI.

DUNAJ 20.30: Koncertna akademija; nato lahka glasba.

LIPSKO 20.30: Poljuden orkestralni koncert.

FRANKFURT 20.15: Večer oper in arij.
21.15: Moliere: »Namišljeni bolnik«. MONAKOVO 20.30: Dežele in narodi.
RIM 21.30: Vokalni in instrumentalni koncert.

Cetrtak, 4. XI.

DUNAJ 19.30: Zborovski koncert: A. Bruckner: Maša, Amol in 150 psalm.
BERLIN 20.30: Solne pege in njih vpliv na našo zemljo. (Predavanje.)
LIPSKO 19.45: Obisk v najvišji hiši sveta. (Predavanje.)
MONAKOVO 19.20: Mesečni pregled svetovne pošte.
20.30: Filharmonični koncert in recitacije.
PRAGA 20.30: Koncert iz velike dvorane »Rádospalace«.

Petek, 5. XI.

BERLIN 20.30: V. Bellini: »Norma«. LIPSKO 20.30: Sinfonični koncert.
FRANKFURT 20.15: Koncert frankfurtskega društva komorne glasbe.
21.15: Operni koncert (Bariton in orkester).
MONAKOVO 19.30: Staro-italijanske pesmi. Peti spev iz »Božanske komedije«. Heinejeve pocije.
21.05: Bellini-Puccini-Rossini. (Orkester in solisti.)

PRAGA 20.30: Orkestralni koncert.
BRNO 20.30: Nastop pevskega društva »Foster«.

Sobota, 6. XI.

DUNAJ 19.40: »Madi« Opereta v 3 dejanjih.
BERLIN 21.30: Koncert orkestra na pihala.
FRANKFURT 20.15: Sinfonični koncert.
21.15: Koncert frankfurtskega orkestralnega društva.

Rešitev zadnjih dveh križank

Rešitev križanke »Grozov list«.

Vodoravno: 1. pik, 4. parafin, 6. Pan, 9. Parana, 11. Razor, 15. teran, 16. pop, 18. Akon, 20. to, 21. gadi, 22. ob, 24. oven, 26. srakoper, 29. sir, 31. ki, 32. Boris, 34. Kokra, 37. Riga, 38. Kairo, 39. orala, 41. vi, 43. on, 44. oseka, 45. vez, 46. so, 47. mak, 48. seno, 49. rt, 51. tamburin, 52. Ciper, 55. Roza, 56. emirat, 57. one, 58. od, 59. rok, 60. val, 61. se, 62. si, 63. as, 64. sak, 66. va. — Navpično: 1. para, 2. Ivan, 3. Kan, 4. Paros, 7. ar, 8. na, 9. pet, 10. Epir, 12. za, 13. oko, 14. rov, 16. papiga, 17. Odesa, 19. Nekar, 21. gorila, 22. os, 23. bik, 25. ni, 27. ab, 28. korak, 30. rok, 33. Arizona, 35. Kaos, 36. rinoceros, 39. osat, 40. reka, 41. Venizelos, 42. Mercedes, 44. Om, 45. Verona, 48. surov, 50. tim, 53. pir, 54. raki, 58. Osaka, 65. ave.

Rešitev križanke »Vinski sod«.

Vodoravno: 1. republika, 8. t. m., 10. osa, 11. zid, 12. po, 14. moje, 15. Nana, 17. pet, 18. oda, 20. Ag, 21. ali, 22. tiran, 24. le, 26. reka, 27. oni, 28. Apel, 30. gama, 31. Al, 32. io, 33. terna, 35. ohe, 36. akt, 38. ho, 40. nio, 41. oba, 42. tro-, 43. obla, 45. Vič, 46. Kreta, 48. iz, 49. os, 50. Bled, 51. par, 52. lo, 54. greh, 55. mg, 56. kdaj, 58. karat, 60. pr, 61. tat, 63. Ra, 64. nad, 65. Leon, 66. l. s., 67. maharadža. — Navpično: 1. Renaut, 2. poni, 3. U S A, 4. Ba, 5. Ize- (Isère), 6. kita, 7. a. D., 8. tja, 9. megalomanija, 12. Popocatepetl, 13. od, 14. melanholik, 16. alt, 17. pika, 19. aristokrat, 22. tema, 23. ne - le, 25. op, 26. rano, 29. ej, 30. grič, 31. ahat, 34. Eris, 35. obed, 37. Kr., 39. ob, 41. oreh, 44. li, 45. volk, 46. klet, 47. angia, 50. brada, 53. od, 54. grah, 55. mroz, 57. ar, 59. Ana, 60. ped, 62. as.

Kalvarijo revolucionarja. Storiš je to dostojno, da se Silvio Pellico lahko skrile, in storiš je to z dinamiko in dramatično silo, ki je, skoraj smemo reči, edinstvena pri nas. Scena med Andrejem Vojsko in Lucijo, — in karakteristika Vojske po Kovačevu smrti — beri, brate! Nehal ne boš, predno ne prideš do konca. Nepotrební jezdec, plahotna figura, ki prijaše oznanjat Jugoslavijo s karabinko in zastavo, drugi maratonski dirkač iz gline, brez potrebe semkaj postavljati, ne zmoti slike radi njenih ostalih vrtilin. Le dokazuje, da je avtor delal naglo. Toda napetost dni pred prevratom in vse objemajoča ljubezen po njem sta naslikana tako mojstrsko, da dreviš po teh straneh brez daha in še enkrat doživljaš, kar si doživljal v paroksiizmu pred devetimi leti, v dneh okrog 28. oktobra 1918, ko je vsak poštenjak doživel trenutke resnične, neskaljene in najvišje sreče.

Sedaj pa prične nova Jugoslavija s kaosom, gnojem in nizkobo za doto obdarjena. Aleš pozdravi Ravence v uniformi poveljnika narodne straže, — »pozdravimo v duhu grob našega sovaščana Mozina (kovača)« — ko se oglasi Lucija: »Ne ime-nuj mojega očeta! Ne norčuj se iz njegove krvi!«

Ali ni ta dogodek resničen? Ne samo, da bi mogel biti resničen, in da je takšen, ka-

kršen je, verjeten, — marveč on je resničen. Aleš gre v sebe. »Kadarkoli se je zamislil v to vprašanje, je besno preklinjal Jakoba Vojsko. On, on je bil kriv vsega! Ni ga učil dejanja, ki ji je storiš; obsojal je takšna dejanja, in če bi mu jih zdaj priznal, bi ga brez milosti zavrzel zaradi njih. Toda učil ga je sovražstva. Vzbujal je v njem zavist, da jo je vpregel v svoje oblastne namene. Iz tega dvojeva, iz sovražstva in zavisti, je pa vse drugo zrastle samo od sebe...«

Katra je Aleša slišala, ko je bledel. Ona ve, kdo je izdal Andreja in zakrivil njegovo smrt.

Krištof se iz Rusije vrača. Isti večer utone Katra v jezu. Novodošlec Krištof je osumljen, ker je našel pokojnično ročno torbico. Toda župniku v izpovedi pove Beloglavka, da je videla v resnici, kako je le Aleš Katro snil v vodo. Jakob Vojska je poštenjak, za osiguranje dokazov poskrbi, potem se opoteče domov. Indignus, sum, Domine. Mea culpa! V noči ga zadene kap. Aleš iz Lucije, bledi. Krištof se vrne. Se združijo z Lucijo. Aleš se v obup vlaku.

»Plod in delo mlade Domovine sta trla nečisto prošlost. Vizionarno se svrši roman, kakor Zolov »Débacle«. Za zgradbo nove Domovine, srečne bodočnosti.

Oglejte
razstavo kožuhojine
damskih jop in plaščev
L. ROT
Mestni trg 9. Mestni trg 9.

Olepša

Vas le

ELIDA
IDEAL-MILO

Čisto, blago in izredno parfimirano.

Gospodarstvo

Tedenski borzni pregled

Zasebne vrednote na starem nivoju. — Krepak skok vojne škode. — Dinar stabilen. — Črstošča lile in francoskega franka. — Devizni promet v Zagrebu živahen.

Zagreb, 30. oktobra.

Zasebne vrednote so ostale ta teden brez večjih sprememb. Promet je bil kakor običajno bolj slab. Dnevne vrednote so bile ta teden zopet čvrstše, zlasti vojna škoda se je zelo okrepila, in sicer za preko 20 točk. Trgovala se je proti koncu tedna po 330 do 331. Zaradi velikega povpraševanja je tendenca v vojni škodi dalje krepka. Iše se mnogo v državi sami, a tudi inozemstvo, predvsem Italija, pokazuje v zadnjem času večje zanimanje za ta papir. Obenem v vojni škodi so se okrepile tudi agrarne na 44,5 in investicijsko na 73,5-74.

Dinar se je držal v Curihi vse teden nivoja okrog 9.145. Od drugih deviz je italijanska lira v začetku tedna poskočila v Curihi na 23,50, potem je sredi tedna oslabela, včeraj se popravila, a je danes ponovno nazadovala na 22,10. V podobnem razmerju je valovala lira tudi na zagrebški borzi, kjer se je od 250 spustila na 241,17 danes. Francoski frank je ta teden zabeležil močnejši porast in se je v Zagrebu dvignil od 173 v prejšnjem tednu na 183 danes.

Na zagrebškem deviznem tržišču je bila proti koncu tedna neznatno čvršča tendenca. Zaradi pomankanja blaga sta se devizi na London in Prago, po katerih je bilo veliko povpraševanje, nekoliko podražili. Črsto tendenco sta pokazovali tudi devizi na Dunaj in New York. Sprito pomankanje blaga je morala Narodna banka pokrivati predvsem povpraševanje v devizah na Prago, Svico in London. Promet je bil precej živahen in je znašal dnevno okrog 7 do 8 milijonov dinarjev. Danes je dosegel, kakor je razvidno iz borzovne poročila, samo okrog 4,2 milijona dinarjev.

Kriza naših avtonomnih cest

Težbe o slabem stanju naših cest v Sloveniji se vedno bolj množijo, in sicer upravičeno, kar bodo potrdili vsi oni, ki so jih poznali pred svetovno vojno, ko so bile ceste zornost vzdrževane. Resnica je tudi, da se naše ceste namramonim na jugu naše države še danes nekoliko idealne, kar poudarjajo posebno radi beograjski merodajni krogi, kadar so opozorjeni na obupno stanje naših cest, toda istina je, da se na njih ne stori niti toliko, da bi jih vzdržali v istem stanju, v katerem so bile deloma še ob preobratu, temveč jih puste propadati, tako da jih v najkrajšem času ne bo več. Potem bo pa tudi nastopila absolutna potreba za zgradbo popolnoma novih cest, če naj se omogoči gospodarsko in kulturno življenje v Sloveniji. Kje in kako se bodo dobila za to potrebna sredstva, je pa drugo vprašanje. Opozarjati je, da v Sloveniji s skulturne ne bo nič, kar je dokazala že dosedanja praksa. Vsi zadevni poskusi so zadeli na opravičen odpor.

V Sloveniji imamo državne in samoupravne ceste. Prve se vzdržujejo izključno iz državnih sredstev in čisto niso vzorne, ker so tudi izredno trpele, vendar se v zadnjem času že opazila tendenca na bolj razven nekaterih izjem, ki imajo svoj izvor v posebnih lokalnih prilikah.

Zato veljajo naslednja dejstva samoupravnim cestam — deželnim na bivšem Stajerskem in okrajnim na bivšem Stajerskem. Za njih oskrbovanje in vzdrževanje so po zakonu poklicani cestni okrajni odbori na bivšem Kranjskem, oziroma okrajni zastopniki na bivšem Stajerskem. Te samoupravne korporacije pobirajo v ta namen svoje avtonomne doklade, prispevati pa ima že po zakonu tudi deželna samouprava — deželni odbor, in sicer na bivšem Kranjskem dve tretjini, na bivšem Stajerskem pa do šestdeset odstotkov k celokupnim vzdrževalnim stroškom, in to iz svojih avtonomnih deželnih dokladov.

Ko je prišel preobrat l. 1918., tedaj merodajni faktori niso imeli nujnejšega posla, kakor da se deželna avtonomija uničijo, toda niso, žal, obenem uknili tudi deželnih dokladov. Tako se te doklade z vsa hvala vredno vno naših finančnih oblastev naprej pobirajo, toda te se pa ne stekajo v deželne avtonomne blaginje, temveč izključno v državno blaginjo. Vsak normalen človek bo prepričan, da je s pobiranjem deželnih dokladov državna blaginja prevzela tudi dolžnost bivših deželnih odborov napraviti avtonomnim cestnim korporacijam, saj je ta dolžnost utemeljena v zakonu. Tudi v vseh 3 letih od našega ujedinjenja ni bilo o tej zakoniti dolžnosti mogoče prepričati merodajne beograjske kroge, čemur se pa ni treba baš čuditi, če glede na dejstvo, da imamo tudi v Sloveniji merodajne fiskalne kroge, ki so vsaj deloma istega mišljenja. Kaj je bila posledica tega mentaliteta, da se poslužimo se danes pri nas priljubljene besede? Ta, da so bili do predzadnjega državnega proračuna vnešeni vanj popolnoma nezadostni prihodki samoupravnim telima, za njihove ceste, v tekočem proračunu za 1926/27, so pa ti prinosi popolnoma izostali. Vpraša se sedaj samo, kakaj imamo sploh zakone o deželnih in okrajnih cestah, če jih država upravlja ne respektira? Končni efekt temu je, da državna blaginja na račun zakonitih prinosov za samoupravne in železniške dovozne ceste do konca meseca marca 1926. dolguje cestnim okrajnim odborom, zbiroma okrajnim zastopom okroglo 16.25 milijona dinarjev. Ali se bo ta vsota kdaj izplačala cestnim odborom in okrajnim zastopom? Nekateri so baje že vložili civilno tožbo proti državni upravi za izplačilo teh dolžnih prinosov. Po zakonu morajo seveda tožbo dobiti, toda s tem se nimajo denarje, ker država upravlja se baje niti ne more eksekvirati.

Jasno je, da pri teh razmerah noben cestni odbor, oziroma okrajni zastop svojih cest ne more tako vzdrževati, kakor bi jih moral in kakor bi jih tudi lahko, če bi imel vsa zakonito zajemana sredstva na razpolago. Zato so tudi vse zavarovalice, ki leta naložijo v cestne tehnike organe radi slabih cest, neupravičene.

To je finančna stran naše cestne mizerije. Imamo pa še tehnično, ki je glede na vedno naraščajoči promet prav tako važna, oziroma kriva našim slabim cestem.

Obče znano je, da se je promet na naših cestah v zadnjih letih neprimerno pomnožil. Vzroke temu je iskati v izredno veliki

eksploataciji naših žum, katere posledica je naraščajoča intenzivnost prometa z navadno živinsko vprego in pa tovrstni avtomobili. Vsa ta vozila nakladajo prekomerne množice blaga, in to do 3000 kg na voz s parom konj, na tovrstne avtomobile pa seveda še več. Poleg tega se posebno na bivšem Kranjskem vozi s kolesi ozkih platišč, s katerimi se cestišče, ki vodbe nima nikakega temelja, mora popolnoma razrezati in uničiti. Poleg tega gredo naši vozniki baš ob dežju največ na ceste, ker takrat ne morejo lahko svojih kmetijskih del opravljati, tako da se od dežja razmehtano cestišče še hitreje uniči. Seveda bi se dalo temu v veliki meri od pomoči s širokimi platišči koles, toda cestnopolicijski red za javne neararske ceste na bivšem Kranjskem predpisuje take same v primeru priprave. Danes pa nihče ne vozi v pripravo kljub prekomernemu tovoru, raje trpinči živino, samo da več zasluži, ker vozi v akordu.

Se slabše posledice nastanejo od tovrstnih avtomobilov s še večjimi tovari, ker zadnja kolesa, po katerih se prenaša vsa gonilna sila, cestišče rozkopljajo, kakor bi s plugom oral. Kratkotrajno naše avtonomne ceste niso sposobne za tovrstni avtomobilski promet, ki zahteva popolnoma drugo konstrukcijo cest.

Zato se v Ameriki in zapadnoevropskih državah že davno grade posebne avtomobilске ceste, na katerih je animalski vojni promet izključen. Jasno je, da pri nas na gradnjo takih cest vsaj v dolednem času še niti v sanjah ne moremo misliti in bomo morali biti zadovoljni, če se nam posreči, da vsaj to, kar imamo, v primeru dobrem stanju ohranimo.

Če že ni mogoče tovrstnih avtomobilov z avtonomnih cest odstraniti, potem bi jim bilo predpisati primere posebne priroze k cestnovzdrževalnim stroškom, za kar daje možnost cestni zakon, za navadne vozove pa je predpisati kolesa s širokimi platišči, v kateri namen naj se specijelno za bivšo Kranjsko primerno izpremeni cestnopolicijski red.

Končno je še eno dejstvo, radi katerega posebno v zadnjem času trpe vse naše ceste, namreč od nalivov in povodinj. Mogoče je res, da so v zadnjih letih nalivi intenzivnejši, toda nalivi so bili vedno tudi v prejšnjih časih, morda redkejši, vendar pa večkrat tudi obilni, ki se pa niso tako občutili, ker niso povzročali tako hudih posledic.

Danes je pa že skoro vsak močnejši dež katastrofalni, ki poleg domov in rodovitnega polja uničuje tudi ceste in mostove. Zaradi ponovnih katastrof so struge na nekaterih mestih tako zasute, da voda takoj udara preko njih. Brezdomno je vsaj deloma vzrok tem povodenskim katastrofom v zadnjih letih tudi prekomerna eksploatacija naših žum. Gozd namreč zdrži do dve tretjini padavin in s tem omili in podaljša odtok vode; kjer pa žume ni več, tam vsa padavinska voda takoj odteče in baš pri večjih in daljših nalivih povzroča take katastrofe, kakor smo jih zadnje leta že ponovno in jih bomo bržkone tudi še v prihodnje doživeli.

Pri tej priliki opozarjam za primer na baš vršče se sekane lesa v Kokri, kar je menda predvideno za več let in kjer bodo zato v kratkem nastale prav znatne golišave; sicer lepa kokrska državna cesta je na radi izvoza tega lesa že danes prav temeljito razorana. Ko bo že šuma posekana, je ob kakem večjem nalivu računati s slično vodno katastrofo, kakor smo jih že drugod ponovno doživeli.

Vsi ti nedostatki čakajo na nujno rešitev, katero pa naj po mnenju tistih, ki pobirajo danes deželne doklade, donesejo samoupravni faktori. Toda vprašanje je, kdaj bodo samoupravna oblastva sploh začela funkcionirati, ker jih danes sploh še nimamo. In vendar drži, da naše ceste tega samoupravnega odrešenika ne morejo čakati, ker pri sedanjih obupnih prilikah v kratkem času naših cest sploh ne bo več. Takojšnji in temeljiti protikrepi so neodložljivi, so pa tudi mogoči, če imajo sedaj poklicana merodajna mesta iskreno voljo, da pristopijo k rešitvi v ta namen bi bilo treba:

1) Da državna uprava cestnim okrajnim odborom in okrajnim zastopom takoj izplača vse zaostale zakonite prispevke iz deželnih dokladov, ki jih sama pobira in da te prispevke tudi v prihodnje redno izplačuje;

2) da se cestnopolicijski red glede oziroma sedanjih prilikah primerno novira in po možnosti vsaj za Slovenijo izenači in

3) da se — četudi je to navidežno morda bolj sekundarne važnosti — eksploatacija žum uredi po šumskogospodarskih načelih in da v poslednjo šumsko policijo vrši svojo dolžnost po zakonu energično in brezobzirno. Obenem bi bilo seveda skrbeti za pošumljenje golišav in zgradbo budournikov.

S stališča splošnosti bi bilo priporočati, da bi vsi poklicani faktori, in sicer od poslancev do zadnjega upravnega mesta, skušali takoj doseči potrebne ukrepe v navedenem smislu. Zadnje ura bije, sicer bo prekasno!

Padec svetovne draginje v prvi polovici 1926

Skoro v vseh državah je prva polovica letošnjega leta zabeležila majhen padec cen v trgovini na debelo. Zlasti so cene popustile v drugem četrtletju t. l. Kolikor nam je mogoče ugotoviti, so se neznatno okrepile cene v omenjenem času samo v Danski. Za primerjavo navajamo stanje zlatih indeksov cen na debelo v raznih državah (prve številke indeksi v juliju, v oklepajih v januarju): Norveška 161 (163), Anglija 153 (159), Svica 146 (155), Švedska 143 (149), Danska 142 (149), Nizozemska 141 (153), Češkoslovaška 130 (142), Zedinjene države 137 (149), Jugoslavija 135 (145), Nemčija 134 (141), Italija 125 (148), Francija 115 (125).

Najdražja država v primeri s predvojnjo dobo je Norveška, kjer je nivo cen za 61 odstotkov nad predvojnjo nivojem. Potem sledi v istem vrstnem redu kakor gori navedeno ostale države Najcenejši državi sta bili v juliju t. l. Italija in Francija radi padanja lire in franka, ker cene, kakor je običajno, nikdar ne naraščajo v istem razmerju, kakor padajo valute. Sprito zadnjega porasta lire in francoskega franka se je seveda nivo cen v obeh teh državah po zlatem indeksu zopet znatno dvignil. Indeksni številki, ki smo jih naveli za Jugoslavijo, sta samo približni; preračunani sta po indeksu Privrednega Pregleda na podlagi tečajna dinarja v Curihi. Pri nas so bile torej cene v juliju t. l. za okroglo 35 odstotkov nad predvojnjo nivojem.

Ljubljanski trg

Minuli teden cene niso pokazovale znatnejših sprememb. Blaga je bilo vedno dovolj. Včerajšnji trg je bil kljub slabemu vremenu precej dobro založen in dobro obiskan. Zlasti mnogo je bilo na trgu sadja in zelja (glav). Tudi gob je še vedno dovolj, največ slabših vrst; jurčki, katerih letos ni mnogo, imajo izredno visoko ceno. Krompirja na vozovih ni bilo.

Cene so bile naslednje: Meso in mast: goveje meso 15-18, telečje 18-20, svinjsko 19-22,50, slanina 18-21, mast 25, prekajeno meso 30-32, kostrunje meso 13-14, jagnjetina 20, konjsko 6-8, suhe kranjske klobase 67 Din kg. Perutnina: piščanci 15-25, kokoši 25-35, petelin 25-30, race 20-25 Din komad. Ribe: krapi 25-30, ščuke 35, postvri 55-60, pečenke 15 Din kg. Mlečni proizvodi: mleko 2,50-3 Din liter, sirovo maslo 40, čajno 55, kuhano 45 Din kg. Jajca: 1,75 Din komad. Sadje: jabolka 2-8, hruške 3-10, domači košanji 3, maroni 8 do 10, grozdje 12-16 Din kg. Specerija: kava 42-74, sladkor, sipa 13,50, kocke 15,50, riž 7-12 Din kg, olje 18-20 Din liter. Mleviski proizvodi: pšenična moka 60-5,35, kaša 6-7, ješprenj 6-8, ješprenjšek 10-13, turščina moka 3,50-4, turščinski zdrob 4-5, pšenični zdrob 6,50, ajdova moka 8-9, ržena 5 Din kg. Kurjave: premog 42 Din metriski stot, drva, trda 150, mehka 75 Din kubični meter. Krma: sladko seno 100, posladko 80, kisljo 75, slama 50 Din metriski stot. Zelenjava in podobno: ajerska 7, endivija 5-6, molovilec 10-11, zelje 1-2, rdeče 5, kisljo 3,50, ohrovt 2, karfiola 9-10, čebula 2-2,50, česen 5-7, krompir 1,25 do 1,50 Din kg.

Mariborski trg

Kljub slabemu vremenu je bil včerajšnji trg dobro založen in obiskan. Cene v glavnem nespremenjene. Slaninariji so pripeljali 48 voz s 156 zaklanimi svinjami, ki so se trgovale po 10,50-27 Din kg na drobno in po 14-17 Din kg na debelo po komadih. Krompirja so pripeljali 32 voz ter ga prodajali po 1,50-2 Din kg. Zelja je bilo 52 voz.

Ostale cene: Perutnina: kokoši 30-45, piščanci 15-35, race 25-35, gosi 55-90, purani 50-85 Din komad. Zelenjava in podobno: česen 8-16, čebula 2,25-3, kisljo zelje 3-3,50, kislja repa 2-3, paradižniki 3-4 Din kg, ohrovt 1-2, sveže zelje 0,50-1, endivija 1-2 Din komad. Sadje: jabolka 250 do 6, hruške 4-8, breskve 8-12 Din kg. Mlečni proizvodi: mleko 2-2,50, smetana 12-14 Din liter, maslo sirovo 38-40, čajno 55-65, kuhano 50 Din kg. Jajca: 1,50-2 Din komad. Med (strd): 25-30 Din kg. Fižol: 2-2,50 Din liter.

Zaradi slabega vremena je bilo na trgu zelo malo krme. Kmetje so pripeljali le 2 voza sena in 2 slame. Cene: seno 75, slama 40-45 Din za 100 kg.

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (30. t. m.). Pšenica: baška, 75 kg, 2%, 4,5 vagona 292,50; baška, 75/76 kg, 4 vagoni 295. Turšica: baška, v starih, 1 vagon 90; sremška, nova, 3 vagoni 126; sremška, sušena, pariteta Ruma, november - december, 10 vagonov 162,50; sremška, sušena, 2 vagona 165; banatska, stara, 1 vagon 165. Moka: baška, 60, 1 vagon 297,50; baška, 67, 1 vagon 180; baška, 68, 1 vagon 140. Fižol: baški, beli, prebrani, 2 vagona 180. Tendence nespremenjene.

Dunajska borza za kmetijske produkte (29. oktobra). Tečaji v Ameriki in Budimpešti so se le neznatno spremenili. Tudi na dunajskem tržišču se je razpoloženje pomirilo. Kupci so postali malo rezerviraneji. Uradne novice so ostale nespremenjene. Ntirajo vključno blagovnoprometni davek brez carine za 100 kg v šilingih: pšenica: domača 40,50-41,50, Tisa, 79/80 kg; turšica: mešana 27-28; oves: domači 26 do 26,50.

K propadu Slavenske banke, d. d. v Zagrebu, smo prejeli naslednji dopis: »Zanesljivega vira smo doznali, da izvršuje Slavenska banka, d. d. v Ljubljani, izplačila. Interesirani mali vlagatelji žele od pristojne strani tozadnega pojasnila, ali so ta izplačila v skladu s sedanjim položajem banke ter izvršena sporazumno z državnim sektorjem ali ne. Kaj pravi odbor upnikov na to? Ali mu je kaj znano o tem? V tej zadevi smo na pristojnem mestu poizvedovali in dobili zadovoljivo pojasnilo v naslednjem smislu: Slavenska banka, d. d., ne vrši od 25. septembra 1926, to je od dneva odsvojevanja zabrane zagrebškega trgovskega sodišča nikakih izplačil razen onih, ki so dovoljena od sekvestra. To so razen režij za vzdrževanje obrata (razsvetljiva, kurjava, najemnine itd.) samo izplačila zneskov, ki jih je banka prejela po 25. septembru za račun oseb, ki ji ni dolgujejo. N. pr. za trdko ki banki ne dolguje, pride po polonizci denar. Banka nima pravice nanovo se zadolževati, zaradi tega mora take zneske izročiti strankam. Da bi se vršila kakšna druga plačila, se odločno zanika in bi moralo biti razvidno iz knjig.

Naraščanje konkurzov v Srbiji. Po uradnih podatkih je bilo tekom meseca septembra razglašeno v Srbiji 43 konkurzov. V svrhu predložene ogromnosti te številke navajamo, da je v prvi polovici t. l. bilo v Srbiji samo 40 konkurzov. Od 43 v septembru razglašeni konkurzov v Srbiji pride 29 na trgovino. Te številke so dokaz, da se nahaja tudi v Srbiji gospodarsko življenje v kritičnem stanju, čeprav Srbija plačuje znatno manjše davke kakor Slovenija.

Načrt zakona o industrijskih obveznicah. Kakor poročajo iz Beograda, je v ministru za trgovino in industrijo izdelan načrt zakona o industrijskih obveznicah. Načrt se je predložil vsem ministrstvom in zainteresiranim industrijskim korporacijam.

Jesensko zasedanje Mednarodne donarske komisije se je dovršilo v petek v Bratislavi. Posvetovalci se udeležujejo zastopniki donavskih držav Württemberga, Bavarske, Avstrije, Češkoslovaške, Madžarske, Jugoslavije, Rumunije in Bolgarske, kakor tudi delegati Francije, Anglije in Italije. Zasedanje, petnajsto tokom obstoja te korporacije, bo trajalo najbrže dva tedna. Obsežna dnevi red obsega celo vrsto tehničnih in administrativnih vprašanj. Važno je med drugim

vprašanje revizije predpisov za specialno službo ob Zelenih vratih; glede tega vprašanja obstoji razlika mišljenja med Jugoslavijo in Rumunijo, katerih organi opravljajo službo na tem važnem odseku reke.

V trgovinski register so se vpisale v Sloveniji nastopne tvrdke: M. Kramar, trgovina z manufakturnim in galanterijskim blagom v Kamniku; Maks Petrovar, umetni mlin in oljarna v Ormožu; Franc Arih, lesna trgovina v Srednjem vrhu; Matilda Stoklas, trgovina z vinom pri Sv. Andražu v Haložah; Rudolf Lorber, trgovina z vinom in žganjem v Gornjem Jakobskem dolu.

Znatno znižanje gibljive uvozne carine na žito v Avstriji. Zaradi močnega podražanja žita v zadnjih tednih se je v Avstriji zelo znižala gibljiva uvozna carina na žito. Postavka bo za dobo od 1. do 15. novembra t. l. znašala 0,3 zlate krone (doslej 1,3 zlate krone).

Naš promet preko Trsta je znašal po italijanskih uradnih podatkih v prvi polovici t. l. okrog 123.000 ton blaga. Kakor sodijo v poučenih krogih, bi lahko šlo vse to blago skozi naša pristanišča, če bi bila zadostno opremljena z vsemi potrebnimi napravami. Razen tega bi morala tudi naša tarfina politika v večji meri imeti za cilj pospeševanje prometa preko domačih pristanišč.

Položaj na češkoslovaškem hmeljskem tržišču. Kakor poročajo iz Zateca, je bilo zadnje dni tamkaj močno povpraševanje po vseh vrstah hmelja. V sredo se je prodajal hmelj srednje kakovosti po 3800-4050 Kč, prvovrstni hmelj pa po 4100-4300 Kč za 50 kg. Tudi Ouštoku je povpraševanje znatno. V tamošnjem okrožju se nahaja še samo 10 odstotkov letošnjega pridelka v prvih rokah. Cene v Ouštoku so povprečno za preko 500 Kč nižje kakor v Zatecu. Še nižje so cene v Dubi, in sicer zaradi tega, ker je dubski hmelj slabše kakovosti. Povpraševanje je veliko tudi po tem hmelju. V začetku minulega tedna so cene v dubškem okrožju istako pokazovale naraščajočo tendenco.

Likvidacija. Nabavna zadruga državnih nameštencev in upokojencev v Radovljici se je razdržila ter prešla v likvidacijo. Upniki naj se prijavijo likvidatorjem.

Ustavitev obrata v največji angleški sladkorni tovarnici. Iz Londona poročajo, da

je največja angleška tovarnica sirovega sladkorja Tate and Lyle v Londonu, ki zaposluje 2600 delavcev, primorana ustaviti svoj obrat. Kot vzrok se navaja uvoz ogromnih količin cenejšega inozemskega sladkorja v Anglijo.

Mednarodni trgovinski sejem v Bruslju se bo vršil od 11. do 25. aprila 1927. Prijavnice in informacije za sejem dobe zainteresirani v Zbornici za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.

Borze

ZAGREB. (Zaradi praznika v ponedeljek je borza danes poslovala.) Zasebne vrednote brez sprememb. V vojni škodi je bil večji promet. Promptno blago se je trgovalo po 328-330. — Italija je danes v Curihi močno oslabela, pa ji je zaradi tega tudi v Zagrebu padel tečaj na 242. Pariz se je trgovač v Zagrebu po višjem tečaju 183. Tudi New York je čvrstši. Ostale devize nespremenjene. Skupni devizni promet 4,2 milijona dinarjev. Notirale se devize: Dunaj izplačilo 798,25-801,25, Berlin izplačilo 1347-1350, Budimpešta 0,07922-0,07952, Bukarešta 30,75-31,25, Italija izplačilo 241,17-243,17, London izplačilo 274,49-275,29, New York kabel 56,785-56,985, ček 56,525-56,725, Pariz izplačilo 182-184, Praga izplačilo 167,50 do 168,35, Svica izplačilo 1042,5-1093,5; v alute: dolar 55,825-56,025; eufekti: banke: Eskomptna 100-100,5, Jugo 95-96, Pradediona 865-867,5, Ljubljanska kreditna 150-0, Narodna 4250-0; industrijski: Slavonija 33-35, Trbovlje 300-0, Verže 102-0, Sečerača Osijek 430-440; državni: Vojna škoda, promptna 330-330,5, za november 333-333,5, za december 334-334,5, kasa 331-332.

CURIH. Beograd 9.145, Pariz 16.30, London 25.155, New York 518,62, Milan 22.10, Praga 15,96, Dunaj 73,20, Budimpešta 72,65, Berlia 123,30, Bukarešta 2,02.

TRST. Devize: Beograd 41-42, Dunaj 325-340, Praga 69-70, Pariz 73-74, London 113,50-114,50, New York 23,40-23,60, Curih 450-460, Budimpešta 0,0820-0,0835, Bukarešta 12,50-13,50; valute: dinarji 40,75-42, dolarji 23,20-23,50, 30 zlatih frankov 93-98, zlata lira 431,42.

Vremensko poročilo

Meteorološki zavod, Ljubljana 30. oktobra 1926.

Višina barometra 308,6

Kraj	Cas	Barom. Temper.	Rel. vlažn. v %	Smeri vetra in brzina v m	Oblačn. 105' 0—10	Vrsta padavine	
						ot opazovanja	v mm po 2 ure
opazovanja							
Ljubljana (dvorec)	1.	75,1	13,6	83	mirno	9	31,6
	3.	75,7	13,4	85	N 0,5	10	
	14.	75,8	20,1	84	SW 3	10	
	21.	76,0	12,3	83	NE 3	7	
Maribor . . .	8.	75,2	18,0	66	NE 5	5	24,0
Zagreb . . .	8.	75,7	18,1	73	WSW 7	10	
Beograd . . .	8.	76,3	22,0	53	SW 5	9	
Sarajevo . . .	8.	76,1	20,0	54	S 5	8	
Skoplje . . .	8.	76,7	7,0	73	SW 1	9	
Dubrovnik . .	7.	76,4	20,0	93	SSE 10	9	
Split . . .	7.	76,1	20,0	98	ESE 25	10	
Praga . . .	7.	75,2	8,0	—	SSW 5	5	

Solnce vzhaja ob 6:35 zahaja ob 16:52 luna vzhaja ob 00:04 zahaja ob 14:44

Najvišja temperatura danes v Ljubljani 20,6 najnižja 11,9, C.

Pretekli teden je bil v vsej Evropi nenavadno nemiren. Nič manj kot tri depresije so potovale tekom enega samega tedna od Atlantskega oceana preko našega kontinenta; druga za drugo so se z izredno naglico podile na vzhod, vsaka je na svojem potu povzročila povsod velike vremenske zmeđe. Vsaka depresija je v svojem srednjem sektorju potegnala mase razgretih zračnih plasti z juga, s svojim zapadnim sektorjem pa prav tako potegnila v vrtnice mrzli zrak s severa. Trikrat se je to menjalo, v treh vrtnicah sta se mešali nad Evropo mrzla in topla zračna struja ter povzročali pri tem izredno pogostne vremenske spremembe z viharji, nalivi, nevihtami in snežnim metanjem.

Prva depresija je šla baš čez naše kraje, in sicer v nedeljo. Ta dan je bila interesantna situacija; skoro natančno na črti med Alpami in Moskvjo sta se stikali mrzla severna in topla južna struja; severno od te črte je bila temperatura pod ničlo ali vsaj blizu ničle z mrazom in snežnim metanjem, južno od nje pa je vladala še toplota s temperaturo 10 do 15° nad ničlo. Depresija je drvela z naglico 70 km na uro v centralno Rusijo, v ponedeljek jutraj je bila že nad Kurskom, a v torek jutraj je ob onstran srednje Volge. Za njo je planil na jug mrzli zrak s severa.

René La Bruyère:

Hektorjev meč

Roman.

Mimo tega ubogega blaznika in njegove nesrečne žene nisva videla nikogar več. Iz strahu pred nepremišljenimi besedami je oče zavračal malone vse posete in je odpiral svoja vrata samo še mojstru Julliardu. Le-ta naju je poiskal ob vsakem svojem bivanju v Saintesu ter nama je ponovil vse govore, ki jih je imel v skupščini in po klubih. Gospod du Chail, zaslepljen po njegovih uspehih, se mu je izkušal obesiti za suknjo, kakor se človek, ki tone v vodi, lovi za trdno vejo.

Julliard je bil prenapet; zelo darovit prenapet in razen tega tako silno uverjen o pravičnosti svoje stvari, da me je počastil z vabilom, naj bi nastopila med belo oblečenimi devojkami, ki bodo, okrašene s prepaskami v narodnih barvah, na zveznem prazniku delile »najboljšim državljanom«¹ palmovce vejice.

Oče se je vendarle toliko ohrabil in mu je dopovedal, da tam ni mesta zame. Preveč mi je bilo že tega, da sem s svoje terase poslušal valove zgovornosti, ki so se razlivali izpred žrtvenika svobode na Blairjevem trgu.

»Krepostni očetje, ljubeče matere, nežne sestre, zaročnice, družice... darujte danes Domovini svoje sinove, svoje brate in svoje...«

Mislila sem na svojega zaročenca, ki je bil na meji...

Bože, tisto žalostno poletje! Tista pusta zima! Tista otožna pomlad in tista še bolj turobna jesen!... Sredi neopredeljene tegobe, ki je morila ljudi in stvari, so minevali dnevi in meseci drug za drugim. In zdaj pa zdaj je udarila med nas kaka strašna vest, kakor udari blisk iz hudournega neba...

Tudi Michel-Hektor je tugoval na večni, neprestani straži, v katero je bila takrat obsojena vsa francoska vojska.

»Pomilujte me,«² je pisal. »Kaj naj človek stori, kaj naj misli med tem brezkončnim premikanjem iz kraja v kraj, ob pogledu na poveljnike, ki samo oklevajo, na neprestane upore, ki jih je treba dušiti, na vsakdanje pobege najdražjih tovarišev in na predrzno izzivanje Prusakov? Sam zase kajpak ne dvomim. Pot dolžnosti je jasno začrtana: dokler ostane v Franciji kralj, ostanem tudi jaz, pokoren njegovim ukazom in zvest njegovji službi...«

23

Ta pisma, v katerih sem med vrsticami iskala besed, ki se jih ni upal zapisati, so postajala žal zelo redka. Zveze so bile tako slabe; marsikatero se je izgubilo in vsa so prihajala pozno, tako pozno v moje roke...

Nazadnje sem izgubila tudi to možnost prejemanja sporočil. Predsednik du Housseau je umrl; njegova vdova je ostavila Saintes in se je preselila v Toulouse, kjer so živeli njeni ljudje.

Tiste čase smo bili vsi podobni bolnikom, ki se premetavajo na posteljah in se izkušajo umiriti s tem, da izpreminjajo svojo lego.

Baš tedaj, ko mi je postajalo vsak dan huje, ker nisem imela več zveze z Michelom-Hektorjem, tako da sva oba pogrešala edine tolažbe, ki nama je bila ostala, mi je nebo poslalo nadejano pomoč: kanonico de Sainte-Emérance!...

Nesrečna kanonica! Res je bila vredna usmiljenja tisti večer, ko je potrkala na očetova vrata, vsa tresoča se pod svojim svetlim plaščkom, in ga je mlo prosila zavetja. V svoji mladostni obleki, s svojim zbeganim obrazom in razkuštranimi sivimi lasmi je bila podobna stari ptici, ki jo je burja prepodila iz gnezda. Njen samostan se je bil uprl grajski uredbi svečeništva; vlada ga je zatvorila in razgnala redovnice na vse štiri strani sveta...

Sainte-Emérance, ki ni imela ne svojcev ne prijateljev, se je v tej stiski spomnila naju dveh. Toda malo je manjkalo, da ji oče ni pokazal vrat; še zdaj je bil jezen nanjo zaradi neumnosti, v katero ga je bila zapeljala.

»Hehe, gospa kanonica,«³ jo je ogovoril, »meščani po tem takein vendarle nismo čisto nápak ljudje?«

»Dragi gospod de la Romade, spoštujem vas tako visoko, da sem v svoji zadregi takoj pomislila na vas. Nadejam se, da vam itak ne bom dolgo v nadlego. Avstrijski cesar je hvala Bogu že na poti, da osvobodi kralja in omogoči dragim izseljencem vrnitev.«

»Že spet komedija!«⁴ je srdito vzkliknil oče. »Ako mislite klatiti take neumnosti, sedite v svojo kočijo, kakor hitro morete, in odpeljite se kamor vam drago. Jaz, madame, sem iskren domoljub in povem to vsakomur na glas; ne trpim, da bi v moji hiši kdorkoli le z besedico omenil tuje nasilnike.«

»Oprostite,«⁵ je zajecjala Sainte-Emérance, »po vaših nekdanjih nazorih sem sklepala...«

»Samo kamen ostane vedno enak, gospa. Dokler je bil prejšnji red neomajan, sem bil njegova najbolj trdna opora. Z naredbami in z oboroženo silo so mi dokazali, da se varam; zdaj plavam s tokom, kakor bi storil vsak pameten človek.«

Moj dragi oče je bil gotovo bolj vreden pomilovanja kakor graje,

zakaj splošna zmešnjava je tiste dni omajala marsikoga, ki je veljal za jeklenega moža. Usoda dveh uradnikov, njegovih prijateljev, ki so jima najprej zaplenili imetje, nato pa so ju vrgli v ječo, je zadala njegovemu odporu poslednji udarec.

Sainte-Emérance me je poparjeno gledala, ne da bi se me upala prositi pomoči; očitno se je bala, da v srcu še vedno pomnim zapor, ki ga je lani nasvetovala očetu. Toda njena nesreča me je storila velikodušno; če nisem takoj posegla vmes, sem čakala le zato, ker sem poznala blago srce svojega očeta in sem vedela, da ga ni še nihče zamen prosil zaščite. Ko pa se mi je zdelo trdih besed dovolj, sem se oglasila:

»Dovolite, dragi papa, da povedem gospo de Sainte-Emérance v rdečo izbo. Ako bi morala ostati delj časa pri nas, ji bo tam najbolj udobno...«

»Stori, srček, kakor ti drago. Gospo kanonico opozarjam le na to, da mora držati jezik za zobmi, zakaj dandanes imajo tudi zidovi ušesa. Prebito nerad bi imel sitnosti zaradi vašega vražjega jezika.«

»Kako naj se vam zahvalim, dragi gospod de la Romade!«

»Du Chail, ako smem prositi. Gospodar te hiše se imenuje François-Jean-Baptiste du Chail; vzemite to na znanje. Mika me celo, da bi opustil du,«⁶ je dodal prostodušno, »saj ga lahko spet rabim, ako zaveje drugačen veter.«

Nesreča je bila povsem izpremenila kanonico. Uslugo, katero sem ji storila, mi je poplačevala z gorečo hvaležnostjo; nobena prijateljica ne bi mogla biti bolj vdana od te stare device, ki mi je kmalu dokazala, da ji neumnost in ničemurnost vendar nista čisto izpridili srca.

Ker si je očitala, da je bila sokriva Michelovega odhoda, je neprestano premišljala, kako bi olajšala moje trpljenje. Skrivaj je pisarila svojim znanecem v Bojlléjevi vojski vonjiva pismenca, dokler ni z njih pomočjo iztaknila gospoda de Pontguion. Po njenem prizadevanju sem zvedela, da je ostal Michel-Hector v prvih praskah živ in zdrav.

Ne poznaoč razsula, ki se je začeljenal v notranjosti države, je hrabro branil postojanko, ki mu je bila zaupana in je skoro tik do 10. avgusta ohranil vero v zdravje Francije in v zmago kaljeve stvari. Vsega tega se mi je izpovedal v pismu, ki ga čitam še danes ta dan z upravičenim ponosom. Mislim, da je še ni bilo vojniške duše, ki bi jo navdajala bolj plemenita in bolj viteška čuvstva; in ni je še bilo neveste, ki bi držala v rokah izraz čistejšje in bolj goreče ljubezni...

To njegovo pismo je bilo poslednje, ki sva ga prejele.

Zahvala.

11457

Podpisana Rozi Božič vdova po obratovodji elektrarne Zagradec se tem potom napriscrčne zahvaljujem Zajemalci zavarovalnici, ker mi je nad vse kulantno izplačala celotno zavarovalnino po mojem pokojnem možu. Vsled česar jo vsakemu najtopleje priporočam.

Rozi Božič.

POZOR!

Ni potrebno, da nosite obledelo obleko, plašče, kostume i. t. d., ker jih tovarna

Ioš. Reich, Ljubljana, Poljanski nasip 4-6

pobarva najlepše v različnih barvah

Sprejemališče: Seienburgova ulica 3

Postrežba točna

Cene zmjerne

Snežni čevlji

od 179.— Din naprej. Galoše ter vse druge vrste čevljev najbolje kvalitete po najnižjih cenah pri

Aleksander Oblat

Sv. Petra cesta št. 18.

Erman & Arhar

špecialni obrat za fino pohištvo

Št. Vid nad Ljubljano

Oglejte si pred nakupom našo bogato zalogo jedilnic, spalnic itd. ter najnoviših vzorcev svetovnih razstav. Lastno tapetništvo

Na obroke! Zajamčeno solidno in ceno blago. Na obroke!

Pišite po najnovejši ilustrirani cenik, katerega razpošiljam po pošti porto 20 para

Najlepši hotel pension

v Hrvatskem Primorju

in to za Slovenijo najbližji, Vam do danes še ni poznani, v krasni vrtni legi tik ob morju, celo leto otvoren edini na Sušaku z gorkimi morskimi modernimi opremljenimi kopelmi, najsolidnejšo postrežbo, domačo kuhinjo, neverjetno nizkimi cenami, sobe s krasnim razgledom na morje, mogoč prehod dnevno na Reko, najemnica Slovenka.

Vprašati je na IVANKA GOGALA, Park hotel

pension, Pečine, Sušak, telefon števil 92

Priporočam se!

Prepričate se

Vsem znancem, prijateljem in cenj. potujočemu občinstvu vljudno naznanjam, da prevzamem 1. novembra t. l.

kolodvorsko restavracijo na Pragerskem.

Zagotavljam, da mi bo vedno največja skrb postreči točno in solidno s prvovrstno kuhinjo in pijačo, priporočajoč se

z odličnim spoštovanjem

Alojz Majcen, sedaj hotelir na Bledu.

11270

Vsi

hočejo zlatnik, ki se nahaja v

Zlatorog-terpentinovem milu

Poskusite tudi Vi svojo srečo in pričajte se o nedosegljivi kakovosti tega res čudovitega mila!

Otvoritev trgovine!

Uljudno naznanjam, da sem danes v soboto dne 30. oktobra t. l. otvoril v Hrenovi ulici št. 19.

TRGOVINO Z MEŠANIM BLAGOM

ter se prijazno priporočam naklonjenosti. Solidna postrežba po konkurenčnih cenah.

Z spoštovanjem

31319a

Matko Soklič ml.

Cvetličarna Pavel Šimenc

Sv. Petra cesta 33

pokopališki vrtnar, Sv. Križ

sprejema in izvršuje naročila za šopke, nagrobne vence, trakove z napisi, okrasitev grobov in druge rastlinske dekoracije. Krizanteme za Vse svete. Vsak dan sveže cvetje. Postrežba s'rogo solidna.

Se priporočam

PAVEL ŠIMENC, pokopališki vrtnar.

Rusko-Švedske galoše in snežni čevlji

TRAPEZ

so došli.

Kvaliteta in fazona je edinstvena.

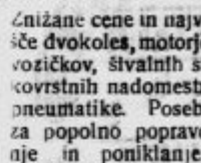
Dobijo se pri:

A. KRISPER, Ljubljana

Mestni trg št. 6

ev itd. r'rodaja na obroke. — Ceniki franko. F. B. L., tovarna dvokoles in otroških vozičkov, Ljubljana, Karlovska cesta 1

»TRIBUNA«

Proti

revmatizmu, gihtu, išias, trganju in bolelenu v bokih

Vam nudim izborna protisredstvo.

Točna navodila v knjižici, ki je priložena pri brezplačni vzorčni pošiljki.

Pišite mi samo dopisnico s točnim naslovom! Moj preparat namenjen za domače zdravlilo, je prijeten za uživanje ne škoduje želodcu in odstranjuje in preprečuje razvoj sečne kisline.

Zdravniki in profesorji ga priporočajo, bolnice in sanatoriji ga uporabljajo uspešno in prejel sem že nebroj zahvalnih pism iz raznih delov sveta.

AUGUST MÄRZKE, BERLIN-Wilmersdorf, Bruchsalterstrasse 5. Abt.: 307

Francoska linija, Cie. Gle. Transatlantique

157a

Havre - Newyork

samo 6 dni čez morje.

Cie Chargeurs-Réunis, Sud Atlantique, Transport-Maritimes

za pomorske vožnje v Južno Ameriko, Avstralijo, Argentino in Kanado.

Pozadevna pojasnila in vozne listke daje zastopnik

Ivan Kraker, Ljubljana

Kolodvorska ulica št. 35.

Čuvajte se prehlada!

Nosite vedno trpežno obutev!

PEKO

Aleksandrova c. šte. 1.

Breg šte. 20.

Dobra obutev,
zdrave noge.

OBUTEV je dokazano najtrpežnejša
OBUTEV ohrani lepo obliko naidelj časa
OBUTEV slavi po rahlem zajetju noge
OBUTEV je dejansko najcenejša.

Prepričajte se sami in zahtevajte cenik!

Ker najcenejše dobite ure, zlatnino, srebrnino, itd., pri eksportni tvrdki

"JUPITER" F. KNESER, MARIBOR,
Aleksandrova cesta 27. 1069 a

**Tako izgleda pravi
Trapistovski sir**

Pazite na zgornjo zaščitno znamko pravega **Trapistovskega sira**, ki se proizvaja že **50 let** samo v trapistovskem samostanu „Marija Zvezda“, Banja Luka, Bosna. Pri kupovanju trapistovskega sira zahtevajte vedno samo **Trapistovski sir „Marija Zvezda“** v Bosni, ki je opremljen z gornjim zaščitnim žigom

DAMSKE PLAŠČE
elegantno izdelane v veliki izbiri od Din 350 do 780, kakor tudi najfinejše modne velourje za plašče po Din 150, nudi
F. in I. GORIČAR, Ljubljana Sv. Petra c. 29

Puške, pištole
bezdimna municija originalna čahur, pištoiska municija
Generalno zastopstvo tvorničko skladišče
PIRA D. D., Zagreb
B. cesta 19-a

Snežne čevlje
sprejema v popravilo tvrdka
M. TREŠAR, LJUBLJANA
Sv. Petra cesta 6

Za jesensko in zimsko sezono
Za jesensko in zimsko sezono se priporoča v izdelavnih površnikov in zimskih oblek po najnovejši modi
M. CASERMAN
rolaški mojster,
Ljubljana, Kette-Murnova ulica 9.

Zahvala.

Sabina Serajnikova se v svojem in v imenu vseh sorodnikov iskreno zahvaljuje za mnogobrojne izraze pristrčnega sočutja ki sem jih prejela povodom nenadomestljive izgube svojega nepozabnega brata, gospoda

BENA SERAJNIKA

Posebno zahvalo izrekam prečastiti duhovščini v Celju in Konjicah, predvsem gospodu arhidijakonu za ganljivi nagrobni govor, obema gg. tovarišema za poslovilne besede, učitelstvu v Zalcu, Celju in Konjicah, ugledni obitelji Janičevi v Celju, Iovskemu društvu v Celju, vsem darovalcem cvetja in vencev, pevcem v Celju in Konjicah in vsem prijateljem in znancem, ki so mojega ljubelega brata v tako častnem številu spremili na njegovi zadnji poti.

V Konjicah, dne 26. oktobra 1926

Za gospode in dame!

Na vsestransko željo letos zopet **reklamna prodaja!**
Za mali denar se oblečete od glave do nog samo z **garantirano dobrim blagom.**

Ta **baina cena** za tako množino dobrega blaga traja **zopet samo 14 dni!**

Vse to samo Din 785.—

- 1 elegantna moška suknena moderno izdelana obleka ali za 1 zimsko moško suknjo finega čisto volnenega Double sukna,
- 1 celirasta ali flanelasta srajca iz dobrega perilnega blaga
- 2 zraven pripadajoča ovrtnika,
- 1 krasno **svilnato kravato** ali samoveznico,
- 1 par **spodnjih hlač** iz parhanta ali finega belega platna,
- 1 par finih **Voika** nogavic,
- 1 par finih **Voika** čevljev,

Za dame ista cena Din 785.—

- za 1 fini **Velour-Plašč** najboljšega velourja ali elegantno izgotovljen plašč, kakor si sami izberete,
- za 1 obleko najboljšega čisto volnenega modernega sukna,
- 1 par finih „Voika“ nogavic,
- 1 par finih „Voika“ čevljev in
- 6 komadov finih žepnih robcev.

Vsaki si lahko po volji obleke ali blago sam izbere.

Prijatelji ali Vam more kdo še kaj ugodnejšega nuditi? Ne, to Vam nudi skozi 14 dni **zopet samo**

Tekstilbazar v Ljubljani

Krekov trg 10.

Prodaja se v prtiličju in v prvem nadstropju.

Iščemo električarja

(Wärter) za trajno službo v naši elektrarni. Zglasijo naj se le samostojne in izkušene moči pri tovarni „Titan“ d.d. Kamnik

NOVE Vreče RABLJENE

vse vrste ima vedno na zalog ter jih prodaja po najnižjih cenah dobroznana tvrdka

MIRKO MLAKAR Ljubljana, Krakovski nasip 14
stotam se vedno kupujejo rabljene vreče

Reumatizem

Izjava zahvalnosti.

Gosp. D-rju I. Rahlejevu, Beograd, Kosovska ul. 43.

Veleučeni gospod doktor

Jaz sem prejel od Vas Vaš list „**RADIO BALSAMIKA**“ za mojega sina, ki je trpel na reumatizmu osem let in deset mesecev in stooil na zemljo in nosila sem ga na rokih. Radi tega se Vam, gospod doktor, pristočno zahvalujem za Vaše zdravlilo, ki je izvrstno delovalo. S pozdravom hvaležna

Zora Biskup.

Gor Rijeka pri Novem Marofu, (Hrv. Zagorje)

Lek „**RADIO BALSAMIKA**“ izdeluje prodaja in razpošilja z doplačilom po povzetju laboratorij **RADIO BALSAMIKA** Dr. I. in M. Rahlejev, Beograd, Kosovska ul. 43.

Ocarinjenje

vseh uvoznih izvoznih in tranzitnih pošiljk oskrbi hitro, skrbno in po najnižji tarifi **RAJKO TURK**, carinski posrednik, Ljubljana, Masarykova 9 nasproti glavne carniarnice — Vse informacije brezplačno

ZAHVALA.

Mirko Premleč se v svojem in v imenu svojega sinčka **Bogota** ter ostalih sorodnikov najiskrenejše zahvaljuje za mnogobrojne izraze pristrčnega sočutja, ki sem jih prejelo povodom prerane bridke izgube svoje nepozabne soproge in mamice, gospe

Helena Premleč

ter za poklonjeno in obilno prelepo cvetje in vence.

Posebaj se zahvaljujem za mnogobrojno častke spremlstvo na njegovi zadnji poti cenj. uradništvo Direkcije drž. železnic in Mestnega magistrata, zastopnikom prof. oziroma učit. Zora Tehn. srednje šole in njenemu dijaštvu, dijaškemu društvu „Preporod“, pevskemu društvu „Žvon“ iz Smartna pri Litiji in „Slogi“ iz Ljubljane, vsem prijateljem in znancem, ter končno vsem mnogobrojnim pevcem Ljub. župe J. P. S. za v srce segajoče žalostinke.

Vsem in vsakomur tem potom ponovno najiskrenejša zahvala s prošnjo, da jo ohranite v najlepšem spominu!

Sv. maša zadušnica bo darovana v sredo 3. novembra ob 6. uri zjutraj v župni cerkvi v Trnovem.

V Ljubljani, dne 31. oktobra 1926.

Modni salon

klobuk

E. Ojkanović

LJUBLJANA

Sv. Petra c. 27

poleg hotela Tratinke

priporoča

svojo bogato

zalogo

filc in

baržunastih

klobukov

po najnižjih cenah

popravila

Snatni oblike

in „rekroir“

Ugodna prilika

za nakup motornih koles

sledenčih znamk:

Motto Guzzi 3 1/2 HP.

Motto B. S. A. 2 1/4 HP.

z električno razsvetljavo.

Motto B. S. A. 2 1/4 HP.

O. H. V. Supersport.

Motto B. S. A. 6 HP.

prikolico in ena prikolico

za motorno B. S. A.

3 1/2 HP.

Vsa omejenjena motorna kolesa so

v najboljšem stanju ter

po ugodni ceni naprodaj.

Na ogled pri tvrdki

J. Kopač & Co.

Ljubljana, Blehweisova c. 52

A. STRUPI

prodaja trbovlijskega

premoaga in dr. Ljub

ljana, Polkopalška ul. 4

Kupujem

madžarske nemški in

avstrijske obveznice

orientete državne dol-

gove, in mestna posojila

itd. itd.

Bančni posredovalec

ARNOLD EHRENTHEL

Budapest V.

Sas ucca 28

POZOR

zenini in neveste

Zimnice

matrace postelne mre-

že, železne postelje (zlo-

stijve), otomane divane

in apertiške zdelke

nudi najceneje

Rudolf Radovan.

apertiški

Krekov trg šte. 7

poleg Mesnega doma

J. Stjepušin

Sisak

Jugoslovensko Sokolstvo se ne udeleži odkritja Strossmayerjevega spomenika

Neverjeten fanatizem frankovcev in radičevcev. K odkritju vabijo le hrvatske separatistične Sokole, jugoslovenske pa izključujejo

V nedeljo, 7. novembra, odkrijejo v Zagrebu spomenik velikemu biskupu Josipu Juraju Strossmayerju, največjemu sinu hrvatskega naroda in enemu prvih in največjih Jugoslovenov. Kaj bi bilo bolj naravno, kakor da se ob tej priliki poklonijo njegovemu spominu vsi Jugoslovenci? A nesrečno zaslepljeni radičevsko-frankovski krogi v Zagrebu tudi ob takem slovesnem trenutku ne morejo zatajiti svojega sovraštva do vsega, kar je jugoslovensko. Prepovedali so dostop jugoslovenskim Sokolom. Starešinstvo JSS je radi tega izdalo proglas, ki pa ne potrebuje nikakega komentarja in se glasi:

NARODU IN SOKOLSTVU!

Dne 7. novembra 1926 se vrši v Zagrebu, v tem našem kulturnem centru, odkritje spomenika velikemu in modremu sinu našega naroda, vladiki Josipu Juraju Strossmayerju, ki je s svojimi deli pripomogel, da je postal Zagreb to, kar je danes in kar znači danes v kulturnem svetu.

Ta dan bi moral združiti okoli njegovega kipa vse sinove našega naroda brez ozira na plemo in vero, da ravno na tem mestu vsi brez razlike manifestirajo veličino njegovih idej in da s svojo prisotnostjo dokumentirajo oživotvorenje teh idej v ujedineni državi.

Ta dan bi moral združiti pod svetlo podobno neumrlega velikana vse naše nacijske organizacije, med katerimi je prvo naše Sokolstvo, tako po svoji preteklosti, kakor po sedanjosti, ker je po svojem delovanju in svojih težnjah najvernejši naslednik idej in težnjav slavnega vladike.

On, človek širokega pogleda, globokega razuma in širokogrudnega shvañanja, je v svojem življenju visoko cenil Sokolstvo, cenil za to, ker je bilo od svojega postanka nosilec velike slovanske ideje, za katero je baš on z vsem podelom svoje velike duše najbolj težil. Dokumentiral je to i s svojo besedo i s svojim obolusom, ko se je pri nas na jugu, v Ljubljani, osnoval prvi Sokol. Južni Sokol, matica današnjega sokolstva v državi. Ze takrat, pred več kot šestdesetimi leti, navdušen, da je tudi na naši strani vsajena slovanska bilka Sokolstva, je pozdravljati tisti trenutek in ga blagoslovil: »... ker Sokolstvo mora postati faktor, ki bo ujedinil vse brate iste krvi in istega jezika.«

In Sokolstvo, ki se je vselej globoko klanjalo senci velikega rodoljuba, ki se tu danes z globoko hvaležnostjo spominja njegovih velikih del, noseč v svojem srcu zlate besede: »... da mora biti faktor, ki bo ujedinil vse brate iste krvi in istega plemenca«, to Sokolstvo je ustvarilo veliki ideal svojega velikega narodnega dobrotulika, ujedinivši brate in sestre v jedinstveni organizaciji Jugoslovenskega Sokolskega Saveza.

Pa vendar se 7. novembra pred spomenikom Josipa Juraja Strossmayerja ne bodo zbrale čete jugoslovenskega sokolstva, ne bodo se mu klanjali sokolski prapori, polni slave in zgodovine, moči in ponosa, ne v črtno zaviti prapori zaslužjenih bratov, ki so našli zavetja v svobodnih domovih jugoslovenskega Sokolstva.

Da, ne bodo se mu klanjali! Toda ne zato, ker se nečejo, ker se ne morejo, marveč zato, ker tega nečejo oni, ki so prevzeli aranzma in organizacijo slavnosti v svoje roke.

»Pozivljajo se izključno le hrvatska društva, da pridejo polnoštevilno, vsa ostala pa naj pošljejo samo svoje zastopnike. Jugoslovensko Sokolstvo nam ni prijetno, da ne bi radi znanih razmer v Zagrebu prišlo pred oči kraja do neljubih incidentov.« Tako se glasi službeno obvestilo prirediteljev. Visoko spoštovanje do posvećene osebe Vladike, našega prezvišnega Pokrovitelja in važnost momenta, v katerem se odkriva spomenik velikemu sinu našega naroda, nam narekujejo, da sprejmemo to sporočilo in dajemo nanj asmo sledeči odgovor: Mrtvi vladika Strossmayer ne more pra-

testirati proti temu izključenju, toda Josip Juraj Strossmayer s svojimi deli in neumrljivim duhom je živ protest zoper to ozkosrčnost.

Ideje, duh in dela slavnega umnika protestirajo jasno in glasno, ker zgodovine ne more nikdo izbrisati.

Josip Juraj Strossmayer je bil Hrvat, a ne samo Hrvat! On je bil Hrvat in Jugosloven, da še več, bil je popoln Slavan!

Njegove ideje je sprejelo Jugoslovensko Sokolstvo in zato ga hoče in mora slaviti in poveljevat.

Četudi je Jugoslovensko Sokolstvo preprečeno, da formalno prisostvuje odkritju njegovega spomenika, slavi in bo slavilo v dušah svojih veličino neumrljivega velikana, noseč v najpaznejša pokolenja njegovo neizbrisno in veliko misel, misel jugoslovensko, ki je danes last nas vseh.

Zdravo!

V Ljubljani, 30. oktobra 1926.

Starešinstvo Jugoslovenskega Sokolskega Saveza.

Dopisi

RAJHENBURG. V nedeljo, 24. t. m., se je vršil pri nas zbor narodnega poslanca dr. Pivka. Zbor se je razvil v lepo manifestacijo demokratske misli v Posavju. Kljub deževnemu vremenu so prišli kmetje in delavci ter zastopniki drugih slojev po širi ure daleč, da slišijo svojega zastopnika, ki je radi obsežnosti volilnega okrožja tokrat prvič mogel obiskati ta kraj. Navzoča je bila cela vrsta županov, pristašev SLS, ki pa so vsi skupno z drugimi udeleženci mirno in izrednim zanimanjem poslušali strogo stvarna izvajanja g. poslanca. Govoril je tudi še g. ravnatelj Jug kot zastopnik ljubljanske organizacije SDS. Zborovanje je končalo ob velikem navdušenju zborovalcev, ki so prirejali g. poslancu prisrčne ovacije. Rajhenburg in okolica se je začela otesati obiloma demagoških fraz in hujskanja SLS in radičevcev ter se vrača na pot resne, trezne in premišljene gospodarske in socialne politike SDS.

Spominjajte se nesrečnih poplavljenecv!

Ljubljanski tip

Satirično psihološki obrzi

Kart Din 24—

Naroc se pri tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica

TAMPI LJ E

E

I

K

E

T

E

Gospod

Želi soreniniti sedanje službovanje. Je absolventi akademije v Gradcu, večer ino zemskih jezikov, vsestransko naobrazen, z dolgoletno orakso v velepodjetju. Privrsten korespondent ter knjigovodja. Najraje banke ali velepod etje. Ponudbe z navedbo plače pod „Zanesljiv“ 52— na ogl. odd. Jutra

11468

Trgovske knjige in šolske zvezke!

Prvovrstni izdelki! Nizke cene!

A. JANEŽIČ

knjigovoznica, industrija šolskih zvezkov in trgovskih knjig.

Ljubljana, Florianska ul. 14.

Primarij dr. Fr. Derganc zopet redno ordinira

Ljubljana, Romenskega ul. 4

Proda se:

Šentakovo veleposestvo na Vranskem.

„Hotel Slovan“ z obširnimi stanovanjskimi in gospodarskimi poslopiji, mesarija, sušilnica za hmelj, prvovrstne s hmeljem zasajene njive, doraščeni gozdovi in lepi travniki.

Pojasnila daje deželni sodni svetnik dr. Pernat v Laškem. 11316

Za jugoslovenska patenta

št. 1979 od 1. avgusta 1923 na:

„Postupak za vučenje staklenih tabla“

(„Verfahren zum Ziehen von Glastafeln“) in št. 1988 od 1. avgusta 1923 na:

„Postupak za izmenu savijajućih valjka kod vlačebnih strojeva za staklene ploče“

(„Verfahren zum Auswechseln der Biegevalze bei Ziehmaschinen für Glastafeln“) se iščejo kupci ali odjemalci licenc. Cenj. ponudbe na inž. Milan Šuklje, Ljubljana Se-lenburgova ulica št. 7.

Smrekov in brezov okrogel les

in les za papir kupim. Plačam takoj. Ponudbe na oglasni oddelek „Jutra“ pod „Smre kovina“ 12.345. 11435a

Izložbeno stojalo

ponikljano, kompletno, ter posamezne dele (postavke) za aranžiranje modnih in gañanterijskih predmetov se kupi. Cenj. ponudbe pod „S o jalo 9“ na upravo Jutra“ 11459 a

Predno kaj kupite,

oglejte si poprej ravnokar došlepe krasne angleške štofe in velourle za plašče in kostume v novem lokaln trgovine

Marije Rogelj, Ljubljana
Sv. Petra cesta št. 26 11460

Kostanjeva drva za tanin

neobeljena do 1.20 m dolga, od 10-45 cm neklaña kupuje stalno po ugodnih cenah in takojšnjemu plačilu, eventualno proti akreditivu Ernest Marinc, Celje, Zrinskega ul. 4 Posredovalci dobre provizije 11272 a

Mehanična delavnica Anton Kozina

Ljubljana, Cegnarjeva ulica št. 12 (blizu deželne bolnice)

Izdeluje: razne inženerske ter šolske pripomočke

Popravlja: geodetske, hydrometrične, totc aparate, ris. orodje in izvršuje vsa v precizno mehaniko spadajoča dela. 10668

30 dobrih zidarjev sprejme za betonska dela Centrala Kamnik - Perovo

Ljubljanska gradbena družba.

O. voritev na novo urejenih prostorov zajutrkovalnice (buffeta)

Beti Orehekove (poprej pod imenom Fani Piapper) Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 26 na vogalu.

Vljudno naznanjam p n občinstvu, da je zajutrkovalnica (buffet) razširjena z novimi povsem moderno opremljenimi prostori. Istotam se dobe raznovrstne vedno sveže delicatose, kakor tudi gorika jedila. Točijo se najboljša pristna štaerska, dolenska Proseka in Opolo vina po zmer-nih cenah.

Priporoča se za obilni obisk

Beti Orehek.

11458a

Usnjene suknjiče

črne in rufave izdelujem

od Din 900 naprej K. Premru, Kranj.

Hipnotizem - sugestije

Korespondenčni tečaj za sugestivno in hipnotično tehniko v 10 pismih. Uspeh zjamčen. Prvo pismo na ogled. — „Veda in znanost“, dopisna šola, Celje, Razlagova ulica 8. 11447 a

Nikoli se ne boste in se še niste tako zabavali, kakor če kupite orig. angl. „Jazz Band.“

„Columbia“ gramofonske plošče

Umetni posnetki, nove igre Valencia, Barceloua, Cirkusprincezna, August itd.

Glavne skladišče: S. Ad. Engl, Subotica.

Naročite sezname plošč. 11781

Cenjenemu občinstvu vljudno naznanjam da sem komisijako prodajo

„PEKO“ čevljev opustila ter da imam na zalogi čevlje domaćih in inozemskih tovarn prvovrstne kakovosti po konkurenčnih cenah. — Za obilen poset se cenjenim odjemalcem priporoča trdka H. SELJAK, Ljubljana, Prešernova ulica 52.

Moške štofe

in double za povrnike iz čeških tovarn ter različno zimsko triko perilo kupite najugodnejše v trgovini

Ivan Krošelj, Ketto Murava (Martina) cesta št. 15.

„SPECTRUM“ d. d.

inž. Kopista, Dubsky in Krstić, tvornica

ogledal in brušenega stekla,

Ljubljana VII, Medvedova ul. 38, tel. 343

Zagreb, Beograd, Osijek, Središnjica:

Zagreb

Zrcalno steklo, portalno steklo, mašin-sko steklo 5—6 mm, ogledala, brušena vseh velikosti in oblikah, kakor tudi brušene prozorne šipe, izbočene plošče, vstekljevanje v šede, Fina, navadna ogledala. 84

Javna dražba krasnega pohištva

se vrši v sredo, dne 3. nov. ob 2. uri popoldne v skladišču šped. tvrdke Ranzinger v Ljubljani, Vojaška ulica. Na prodaj med drugim: kompl. spalnica z 2 posteljama, elegantna spalnica z 1 posteljo, krasna jedilnica, pisarniška oprema, usnjeni fotelji, slike, preproge, posamezni deli pohištva itd. **Interesenti za bolše pohištvo se vabijo!**

Sprejme se

11453-a

družabnik

s kapitalom k že dobro vpeljani žitui trgovini. Ponudbe pod „Strokovnjak“ na oglasni oddelek „Jutra“.

Za moške!

izgubljeno moško moć in jakost dobite ponovno z OKASA Erecton pastilami od prof. Dr. med. Lahusena. Uspeh nenačrkljiv. Nešteje primarnice. Pojasilis se polijajo direktno. Pilišite dinarske znamko. Dr. V. Marin, Zagreb, Opatovina 8.

Izšla je

Blasnikova

VELIKA PRATIKA

za navadno leto 1926, ki ima 365 dni

„VELIKA PRATIKA“ je najstarejši slovenski kmetijski koledar, koji je bil že od naših pradedov najbolj vpoštevan in je še danes najbolj obrañtan.

Letošnja obširna izdaja se odlikuje po bogati vsebini in slikah. Opozarjamo na davčne spise, koje mora vsak čitati, da bo vedel, kaj smo plaćevali nekda, kaj in koliko mora plaćevati danes zlasti Slovenija.

Dobi se v vseh trgovinah po Sloveniji in stane 5 Din. Kjer bi jo ne bilo dobiti, naj se naroči po dopisnici pri

J. Blasnika naslednikov
tiskarna in litografski zavod
Ljubljana Breg št. 12.

Nizke copate 1^a 65 Din

dalje priznana trpežna obutev najelegantnejše oblike po izredno nizkih cenah samo pri tvrdki Aleks. Oblat, Sv. Petra cesta 18.

Vsa bo lahko spal

na blazinah iz finega puha 11423-a

ako si bo naročil puh pri eksp. firmi za Jugoslavijo

BRAĆA HOLLANDER, SUBOTICA.

Naceneje perje in špeciñelni puh za blazine.

Zahtevajte cenike in vzorce!

Underwood

pisalni stroj je dosegel svetovni sloves nad 2.000.000 strojev v prometu in rab

Zastopstvo

LUDVIG BARAGA, LJUBLJANA

Selenburgova ul. 6

Telefon 980

11 27 a

Telefon 980

Naznanilo otvoritve

Slavnomu P. n. občinstvu vljudno naznanjamo, da sva otvorila 11385 a

Mehanično delavnico. Auto in Moto-Garažo

Sprejemamo v generaino popraviljanje vseh vrst automobile, motocikle kakor tudi vsa v to stroko spadajoča dela po izredno nizkih cenah. — Za vsako po nas izvršeno popravilo, da emo primerno jamstvo. — Se priporoćamo cenj. gosp. automobilistom ter drugim športnikom in beležimo Z najodličnejšim spoštovanjem J. Klofač & Comp., Ljubljana, Bleiweisova cesta 52

Vse te lepe stvari:
lepe čevljićke, torbice in druga darila lahko kupite, ako najdete v milu „Gaezla“

samo en zlatnik. V vsak tisoći komad našega priznanega mila vtišnamo namrač po 1 zlatnik in ako imate srećo ga bodete sigurno našli.

Vpoštevaljte to ter pridno perite le z milom „Gazela“

bi se odlikuje po izreano obilni peni ter jako temeljito in hitro očisti perilo.

GAZELA MILO

Otvoritev zasebnega tećaja za čevljarstvo

za g. mojstre in pomoćnike. Začetek tećaja 8. novembra. Vse informacije daje g. J. Steinman str. uć. in vodja tećaja, Ljubljana, Poljanska c. 13. 11470

Naznanilo.

Cenjeni publiku vljudno naznanjam otvoritev

zaloge pohištva

združeno z

11427-a

tehnično pisarno

v Ljubljani, Dvorni trg I (nasproti Židovske ulice).

Tovarna pohištva A. Amann, Tržić, Gorenjsko.

Advokat

11339

dr. Albin Smole

naznanja, da je svojo odvetniško pisarno iz dosedanjih prostorov v Sodni ul. št. 9 preselil v Dalmatinovo ulico št. 5 pri-tličje na levo.

